

Kaminer, Isaac, 1834-1901.

Shire Yitshak Kaminer.

שִׁירֵי

יִצְחָק בֶּן אֲבֵרָהָם ד"ר קַאמִינֶר

כולל מבחר השירים שנדפסו בכתבי עת ובמאספים שונים
עם הקדמה ותולדות המחבר (בצירוף תמונתו).

הוצאת ועד „חובבי-ציון“ באדיסא

אדעסא, תרס"ו.

ברפוס היילפערין—שווייצער.

СТИХОТВОРЕНІЯ

доктора Наминера

*Изданіе комитета общества вспомошествованія евреямъ
земледѣльцамъ и ремесленникамъ въ Сиріи и Палестинѣ.*

Одесса, 1905.

PJ
5052
K15
S5

Дозволено цензурою, Одесса 1 Марта 1905 г.

Типографія Гальперина и Швейцера, Одесса.

Digitized by Google

Digitized by Google

תוכן:

V	הקדמה—אחד העם.
XI	ד"ר יצחק קאמינר—י"ח רבניצקי

I.

3	ודוי
7	נפש זמרת
14	תפלה ליצחק
20	יוגתי תמתי

II.

25	שלום על ישראל
29	ברית בין הבתרים
38	יציאת מצרים או תיבת גמא של משה רבינו
53	שיר העם
58	אש-דת
62	לשנה החדשה
65	שמע, ישראל
77	שירת דודים
84	בין המצרים

III.

89	עמק עכור
91	לאוהב
95	שפת הקדש!

109	עקן בן זרח
114	לעמי ישראל
117	קינות

IV.

129	מסדרו של הריב"א: כל חמירא
133	לפנים והשתא
140	עבדים היינו
148	איוהו חסיד
150	דרור יקרא
156	שיר היחוד למטבע
166	נביר ליברל
172	סדר כפרות לבעל מקסא.
200	ארבעה בנים

הוספות

I.

231		הגיון ליצחק
-----	--	-------------

II.

233		בריתות דרבי יצחק
-----	--	------------------

הקדמה

בקיץ שנת תרס"א, זמן מה אחר מות הד"ר קאמינר, שלחו לי יורשיו את המכתב הזה, אשר כתב אלי המנוח בעצם ידו לפני מותו:

„עיד בערן 5 מאָרץ לחשבון חדש בארץ שווייץ.
„אל כבוד ידידי וכו'“

„אני כעת בעיר הזו בתוך הקליניקע של הפראָפ' קאָחער, וזהנני הולך היום לעשות לי אפּעראציה מסוכנה, ולכן שולח אני לכבודך את אלה מכתבי אשר יכלתי לסדר ואבקש את כבודך כי תהיה נא לי נואל ותוציא לכל הפחות את שירי „אלה. ותקבל מיורשי כמה שנחויץ יהיה על הוצאות הדפוס, ואת כל ההכנסה מספרי זה הנני מקדיש לטובת החברה ישוב ארץ ישראל מכוני הקולוניות לעברים בפלשתינא ובסוריא. ותוכל החברה הזו אשר באדעסא לעשות עם ההכנסה לטובת ישוב ארץ ישראל כפי שהמצא לנחויץ... כל שירי המפוזרים בכה"ע אנא אספו אותם ואת הראוים לדפוס אנא הדפיסו. ידידי הנכבד ראבניצקי יהיה לך לעזר בזה, ואבקש אותו. מאד כי ימלא בקשתי... מן החוברות המכורכות שאני שולח פה אנא ברוו משם מה שיש לברור, שראוי להוציא. אין לי עת להאריך, כי האפּעראציה תהיה אחר שתי שעות. יתן לך ה' כלבבך, חיה בטוב ואל נא תשכח את ידיך ועשה למען שמו מה שתוכלו.“

ידידכם ההולך אולי למות, ה' ירחם עלי.

יצחק בן אברהם קאמינער.⁽¹⁾

ובראשית שנת תרס"ב קבלתי מאת היוורשים גם את חבילת הכתבים שהניח אחריו המנות. אבל, לצערי, לא נמצאו שם לא „חבורות מכורכות“ ולא שום חלק „מסודר“ כראוי, ואיני יודע, אם באמת היו כאלה ואבדו בדרך, או שאך חשב המחבר לסדר ולא הספיקה לו השעה. בהמון הכתבים שהגיעו לידי היה הכל מעורבב יחד, בלי שום סדר ובלי שום ציונים הנחוצים בדברים כאלה. רוב השירים שנשלחו אלי בכת"י כבר נדפסו בזמנים שונים, ולא היה בכת"י שום זכר איזו הם שנדפסו ומתי ואנה, ועם זה באו הרבה שירים—ובניהם גם מאלו שכבר נדפסו— בנוסחאות שונות מאד, ולא נודע איזו נוסחא היא האחרונה או איזו הנדפסה. וישנם שירים שהרבה בתים משותפים להם, ובשאר הבתים שונים הם זה מזה; ויש גם קטעים וקטעי קטעים, שלפי תכנם נראים כמתחסיים לשיר זה או זה, אבל א נמצא עליהם שום ציון ומראה מקום, בשביל לדעת מה טיבם ואיך חשב המחבר להשתמש בהם.

הערבוביא הזאת שללה ממני את היכולת לגשת תיכף לסדור השירים ותקונם לדפוס. צריך היה להביא תחלה סדר ידוע בחבילת הכתבים, לקרב זה לזה את הדומים בתכנם ולחבר יחד אותן הנוסחאות השונות משיר אחד, שהיו מפוזרות ומפורדות, ואחרי כן—לברר איזו מן השירים כבר נדפסו ובאיזו מן הנוסחאות נדפסו. כל זה דרש זמן רב ועבודה קשה, שלא היה ביכולתי להקדיש לזה ולעשות לבדי כל המלאכה. ורק אחר שבאו לעזרתי חברי הסופרים מר רבני צ'קי ומר דרויאנוב, התחלנו להביא סדרים בכתבי-היד וגם לאסוף מעט מעט העתקות מן השירים שנדפסו. הדבר האחרון גרם לנו ביחוד יגיעה מרובה ואבוד זמן רב. כי שירי המנות נדפסו, במשך יותר מעשרים שנה, כמעט בכל כתבי-העת והמאספים שיצאו באותן השנים, והרבה מאלו לא נמצאו בעירנו וצריך היה לבקשם באוצרות הספרים במקומות רחוקים ולמצוא באותם

המקומות אנשים שיואילו, אם בחנם או בשכר, לבדוק את הגליונות של כה"ע משנים שעברו ואת ספרי המאספים השונים, ואם ימצאו בהם שירי המנוח—להעתיקם בשכילנו, ולא כל אלו שקבלו עליהם את העבודה היו זריזים במלאכתם, וכה עברו יותר משתי שנים עד שהצלחנו לאסוף בידנו העתקות מכל ה"נדרחים" האלה. ואז ננשנו לעיקר העבודה: לברור— כבקשת המחבר—מה שיש לברור, בשכיל, להדפיס את הראוים לדפוס.

וה"בירור" הזה כמה קשה היה— זאת יבין כל המכיר תכונתם של שירי קאמינר.

כי הנה האמת דורשת להודות, שלא היה קאמינר משורר במובן המוסכם, משורר הקולט לתוך רוחו רשמי החיים באופן פיוטי מיוחד לו ובהם הוא מסתכל וצר צורות חדשות זנותן בהן נשמת חיים משלו. קאמינר היה אך ניצוץ—אולי הניצוץ האחרון—מנשמת ה"פייטנים" שהיו לנו בימי הבינים. כמזהם הוא אך "תנים לבכות ענות עמו", הממלאה כל חררי לבו צער בלי גבול, עד אפס מקום עוד לשום רושם אחר, וכמהם הוא מביע את הצער הזה תמיד בשפה אחת ודברים אחרים, שאך מעט בהם מצבעי השירה ושפעת גוניה, אבל תחת זה שופע מתוכם הצער הלאומי בכל עוזו ומשתפך גם אל נפשנו. קאמינר אינו מתפעל לא מן האהבה ולא מן הטבע, ובכלל אינו רואה סביביו מאומה, זולתי צרת עמו הגדולה—הצרה החמרית מבחון זה הצרה המוסרית מכפנים. על הצרה הכפולה הזאת הוא שופך דמעתו, חמתו ולענו בסננון שירי מקורי, שסגל לו בעצמו ואין דומה לו בספרותנו. אבל גם בכיו, גם שחקן וכעסו, כמו שנושא אחד להם, כן גם ה"סממנים" הפיוטיים שבהם תכונה אחת להם תמיד, עד שאפשר לאמור בלי גוזמא, שבאמת שר קאמינר כל ימיו רק "שירה אריכתא" אחת.

שירים כאלה אי אפשר על היוב להבחין ביניהם על פי

VIII.

ערכם הפנימי ולהוציא משפט, שזה ראוי לדפוס וזה אינו
 ראוי, אחר כי לא ביפים הפיוטי ערכם האמתי, כי אם בעומק
 הצער הלאומי, הצפון בהם, בכלם, כמעט במדה אחת. מן הצד
 הזה ראויים היו כל השירים, או לפחות רובם, לראות אור כל
 אחד לעצמו, ובכל זאת אי אפשר לתתם כלם בקובץ
 אחד, בהיות רבים מהם כל כך קרובים זה לזה בתכנם
 ובצורתם, עד שבהקבצם יחד לא יהיו אלא מעין „כפל הענין
 במלות שונות“. לכן מוחרקים היינו לקבוע לנו בבירור החומר
 כללים חיצוניים שונים. קודם כל החלטנו להסתפק לע"ע בקבוץ
 השירים שכבר נדפסו. כי בעברנו על השירים שלא נדפסו
 עדיין, מצאנו גם בהם אך את המופס הכללי של שירי קאמינר
 בלי שום חרוש, לא מצד התוכן ולא מצד הצורה, באופן שאי
 אפשר היה להכניס מאלו אלא אם כן הוצאנו איזו מן הנדפסים,
 הקרובים להם ביותר, כדי שלא להלאות את הקורא יותר מדי
 בהכפלת הענינים, ועל כן חשבנו, כי היתרון לאלה שכבר נדפסו
 לפנינו ונעשו כבר במדה ידועה לקנין הספרות. אבל גם מן
 הנדפסים הכנסנו לקובץ זה רק אלו שמצטיינים יותר מחבריהם
 בצורתם הפיוטית או שבהם נתגשם מופס השירה של קאמינר
 באופן יותר שלם, או שנתפרסמו ביותר בזמן שנדפסו ראשונה, —
 והרחקנו כל השאר, שנראו לנו מצד הכנסם בלתי מוסיפים כלום
 על אלו שבחרנו ומצד צורתם גרועים הרבה מאלו שבחרנו,
 באופן שיהיו אך למשא על הקוראים ויחלישו את הרושם הכללי.
 כי אמנם, כשקבלנו עלינו את העבודה בסדור הקובץ
 הזה, היתה מנמתנו לא אך לקיים „צוואת שכיב מדע“ ולהעמיד
 „מצבה“ ספרותית לזכרון המת. אלו לא היתה לנו אלא מטרה
 זו בלבד, היינו עושים גם אנו כנהוג במקרים כאלה: היינו
 מאספים כל מה שיצא מעטו של המחבר ומדפיסים הכל בלי
 שום הבחנה. אבל באמת היתה לנו בעבודתנו גם מטרה אחרת
 יותר חשובה. בדעתנו, כי הרבה משירי קאמינר עשו רושם

בזמנם על קהל הקוראים, ובחשבנו עם זה, כי עוד גם עתה מוכשרים הם לעודר את הלכות על ידי אש האהבה הלאומית היוקדת בהם, — בפוחים היינו, כי נמלא יותר רצונו של המחבר — אשר בכל עבודתו הספרותית היתה מנמתו אך לעודר את הרגש הלאומי הנרדם — כשנעשה את ספרו לא מצבה מתה, שתולקים לה כבוד ומתרחקים ממנה, כי אם — מעין חי, שאנשים חיים, ביחוד בני הנעורים, ישאבו ממנו רגש האהבה לעמם וחזק הרצון לעבודת הכלל.

ומתוך השקפתנו זו התרנו לעצמנו כמו כן להשמיים לפעמים מעט או הרבה גם מתוך גוף השירים שבחרנו, אם נראה לנו שעל ידי ההשמטות האלה יעשה השיר רושם יותר עז, בסור מעליו, כרח העודף, שהיה המחבר נכשל בו לפעמים, כשחפץ להטעים ביותר את הסער שבלבבו והאמין שישגי חפצו על ידי הכפלת רעיון אחד כמה פעמים בהוספת מלים שונות שאינן אומרות כלום, ובזה נרם, להפך, לפגום ולחסר את הרושם. ולא רק להשמיט הרשינו לעצמנו, כי אם גם לשנות לפעמים איזו מלים, כשראינו בזה צורך מוחלט למטרה הנזכרת. ואולם על הרוב היו לנו סמוכים לזה בנוסחאות שבכת"י, אשר, כאמור למעלה, יש מהן השונות בכמה דברים מן הנדפס. כנראה, חלו בשירים הנדפסים גם ידי העורכים השונים, ששנו ותקנו לפי ראות עיניהם, והמחבר לא הקפיד על זה, בהיותו גם הוא מרגיש בודאי, שבשירים ממין זה אין סופדים את ה„הברות“ ואין תוקעים מסמרות בכל מלה. לעמת זה הנחנו לו להמחבר את הסגולות המיוחדות לכנגונו, אף במקום שחקי הדקדוק מתנגדים לזה. ככה, למשל, מנהגו להסמיך שנים שלשה שמות לנסמך אחד (כמו: „בתרדת — בהדרת קדש“) — דבר שאינו לפי הדקדוק, אבל מוסיף עוז לשירת המחבר במקומות רבים, ועוד כדומה לזה.

הרבה נתקשינו גם כן כחלוקת השירים וסדרם זה את

זה. לא נקל למצוא הבדל יסודי בשירים כאלה, אשר על פיו נוכל לחלקם ולסדרם למחלקותיהם. אבל, כדי להנצל מערכוביאל שלמה, בחרנו בכל זאת בחלוקה ידועה, שאינה אמנם אלא יחוסית. וזו היא:

I. המשורר על דבר חייו ושירתו.

II. שירי תקוה והתעוררות.

III. שירי תוכחה וקינה.

VI. שירי התולים.

ובכל מחלקה סדרנו את השירים לפי סדר זמנם, זולתי אחרים, שמצאנו יותר נכון להקדימם או לאחרם, מטעמים שונים. ובאחרונה מחויב אני להודיע עוד גם זאת, שכל השתתפותי אני בענין זה היתה מונבלת רק בעניני ה"עריכה", כלומר בחירת השירים, תקונם וסדרם, אבל בהוצאת הספר (עניני הדפוס וחשבונות של ממון) לא השתתפתי כלל ולא לי חייב הקהל תודה על ההדור החיצוני של ההדפסה, כי אם להועד של חברת ישוב א"י, אשר מלא ידי שני הסופרים הנזכרים למעלה להוציא את הדבר לפעולה. הנהת הספר נעשתה על ידי משוררנו החביב מר ביאליק, ועליו אחריותה.

* * *

זכה אנו מוסרים עתה את הספר הזה לידי הקוראים. "עתה"!! אנו, החיים בשעה הזאת, מבינים אנו היטב כל עומק פירושה של מלה זו. "עתה", כשכל הלכבות סוערים ופונים לצד אחר לגמרי, אפשר שספר כזה יחשב בעיני רבים כדבר שלא בעתו. אבל אנו בעצמנו מאמינים אנו, שהננו מוסרים לידי הקהל ספר טוב ומועיל, ואם לא עכשיו—יבוא יומו ותגלה תועלתו לאחר זמן.

אחד העם.

אודיסא, א' חשון תרס"ו.

ד"ר יצחק קאמינר. *

הד"ר יצחק אייזיק בן אברהם קאמינר נולד בשנת תקצ"ד (בחדש מאי) בעירה הקטנה לְבִקְיוֹב, הסמוכה לזיטומיר בירת וואָהלין. על יד עיר מצער זו היה אבי-אמו חוכר בית-דיחים או אחוזה קטנה, ושם נרו הוריו, אנשים פשוטים, המיטים וישרים. כל ימי ילדותו עברו עליו בכפר, ואל חיי-הכפר השוקמים והטבעים התנענעה נפש כל הימים. עודנו ילד הצטיין מאד בכשרונותיו הנפלאים גם בשקידתו הרבה, ובהיותו לנער עשה חיל בלמודי התורה עד להפליא ויהי לאחד „העלויים“, ואבותיו השתעשעו ויתנאו בכנס היקר, וביחוד היה הנער יצחק שעשועי אבי-אמו, האוהב תורה ומזקיר תלמידי-חכמים בכל נפשו. כלם בטוחים היו, כי זה הקטן גדול יהיה בישראל ויעלה למעלת רב מפורסם, וישתדלו בכל כחם להמציא בשבילו מלמדים ומדריכים מהיותר טובים ומשובחים.

אחד המלמדים ההם, איש ליטאי, פעל על לב הנער, הנוח להתפעל, פעולה עצומה ורושם כביר אשר לא ימחה. הד"ר המנוח היה מרבה לספר תמיד בשבח מלמדו זה, בעל מדות מצוינות ומשכיל אמת, ואת שמו נשא על שפתיו כל ימי חייו בהגות כבוד ותהלה. ידיעות המלמד הליטאי היו רבות בתורה וגם באיזו מקצועות של החכמה והמדע, ולכו דבק מאד בהשכלה, אשר רוחה החל אז לפעם בקרב יחירי סגולה בתפוצות ישראל בארץ רוסיא. אהבה זו של המלמד להשכלה

* מקורות לתולדות המשורר: מאמרו של קצנלסון ב„ספר השנה“ תרס"ב ומכתבים פרטים של חתן המנוח וידידיו.

היתה, כמובן, מסותרת ואבות יצחק לא ידעו כלל, כי המלמד מוסיף חול על הקדש ומורה את תלמידו החביב דברים זרים שאינם נכנסים לתוך חוג חוברתו. והוא, המלמד, עשה מלאכתו בחריצות יתרה ויזרע את זרע ההשכלה בתוך לבו של יצחק הקטן, המסוגל לקלוט הרבה, וימצא מאה שערים. תשוקתו של הנער לחכמה ודעת התעוררה בו בכל תוקף ובהתמדה רבה החל להנות בספרי השכלה ומדע. מאשר המציא לו מלמדו להועיל ומן הבא בידו בפתר.

נקל להבין צערם של האבות התמימים בהגלות להם רז זה, כי רוח אחרת היתה את הנער העלוי והמתמיד: הוא אמנם, לא פסק פומיה מנירסא" והנה בלמודים יומם ולילה; אבל מלבד למוד התורה שוקד הוא על למודים זרים ועוסק בספרים חצונים. לשוא נסו אבותיו לדבר על לבו רכות וקשות בשביל לעוררו למוסר, שיחזור למוטב ולא ילך בדרך, הברלינים, אשר כל באיה לא ישובון". הנער יצחק היה תקיף בדעתו ואינו עלול לבטל את רצונו מפני רצון תקיפים אחרים. אז מהרו אבותיו להביא הנער, בשרם ימלאו לו שש עשרה שנה, בעול אשה, באמרם: יכבדו, הרחים על צוארו" ואל ישעה בדברי שקר ולא יצא לתרבות רעה. והמלמד הליטאי נשאר בביתו ללמדו תורה גם אחרי חתונתו. כנראה, לא חשדו אבותיו כלל ש,האורב יושב להם בחדר" וכי המלמד המוטחה הזה הוא ה,מקלקל ומחטיא" את בנם, ואולי השליכו עוד בתומתם את יהבם על רועה נאמן זה, שהוא בכח פעולתו הכביר על תלמידו יצליח להשיב את השגה הנדח אל העדר.

אולם הצעיר יצחק לא חזר בתשובה. וכאשר הוסיפו להציק לו בביתו ברח בשנה הראשונה אחרי חתונתו לעיר ווילנא, שהיתה בימים ההם מרכז, ההשכלה" ואשר תהלת ראשי משכיליה וחכמיה שמע לנכון כמה פעמים ביראת הכבוד מפי מלמדו הליטאי, טובי המשכילים ב,ירושלים דליטא", ובראשם הח' רש"י פ"ה קבלו את הצעיר, החלוצ" הוואהלני בספר פנינים

יפות והראו לו אותות קרבה ורצון טוב. שם החל ללמוד את הלמודים, החצונים" בשקידה יתרה באין מפריע, וידיעותיו רבו מיזם ליום.

אבל לא ארכו ימי שבתו בוויילנא, כי חזתנו הרבה עליו מכתבים ויפצר בו לחוס על אשת געוריו, היושבת גלמודה, ועל בתו אשר ילדה לו ולשוב לביתו, והוא נעתר לו וישב לעיר מולדתו, אך ברצותו להיות עומד ברשות עצמו ולא תלוי ברעת אחרים היה עובר עבודה קשה ויפרנס את ביתו במלאכה ההוראה-לשעות, ובשעות המנוחה המעמדות היה המורה הצעיר לתלמיד והוסיף להשתלם בעצמו בלמודים. לנגד עיניו היתה אז מטרה קרובה, לעמוד למבחן בשביל לקבל תעודת מורה בבית-ספר אשר לממשלה, ואת מטרתו זו השיג בקרוב; גם מקום-משרה נתבצר לו ובשנת העשרים לימי חייו, ביום 27 לח' יאנואר שנת 1854, נתאשר ע"י ראש גליל הלמודים בקיוב למורה למודים עברים בבי"ס העברי של מדרגה ראשונה אשר לממשלה בעיר זיטומיר. שם, בזיטומיר, התודע המורה הצעיר קאמינר אל מורי בי"ס הרבנים אנשי השם, וביחוד קנה לבו לאהבה הח' ר' אלעזר הכהן צווייפעל ויהיו לרעים נאמנים.

כחמש שנים, עד שנת 1859, עמד קאמינר על משמרתו זו. אבל רוחו לא שקטה. הוא שאף לעלות על גרם המעלות של הדעת וההשכלה ולהכנס לבי"ס המדעים. אמנם הרחיים על צוארו, בדמות אשה הרה ושלש בנות, הכבידו עליו ולא נתנוהו למוש ממקומו, אך אין דבר העומד בפני רצון כביד המפרק כל מעצור. הוא גלה לאשתו את רצונו להיות גולה למקום חכמה, לקיוב, ולהשתדל שם לבוא לאוניברסיטה, והיא הפצירה בו לחכות לפחות עוד שנה, אחרי אשר בקרוב ימלאו ימיה ללדת לו את הילד הרביעי. הוא נאות לבקשתה, אבל כאשר ילדה לו אשתו בפעם הזאת שתי בנות תאומות, נדמה לו

לקאמינר כאלו בא מזלו לצחק ולהתל בו, ובתור מענה על התול
 מר זה עזב האב לחמש בנות את ביתו תיכף ביום המחרת
 ויסע קיובה. שם עמד על מכתן הכניסה לאיניברסיתה והצטיין
 להפליא. הבחינה בחכמת החשבון היתה בפני שר נליל הלמודים
 הקיובי, הרופא הנודע לתהלה פירונוב, וזה התפלא עד מאד
 על כשרונותיו המצוינים של היהודי הצעיר ועל פי עצתו נכנס
 ק. למחלקת הטבע והחשבון.

בלחץ גדול חי ק. בימים הראשונים לשבתו בקיוב. את
 הכסף המעט, אשר הביאה לו עבודת ההוראה-לשעות, היה
 עליו לשלוח כמעט כלו לביתו לזיטומיר, והוא בעצמו סבל מחסור
 נורא, ויש שמוכרח היה למכור אחד מספריו בשביל לקנות לו
 לחם לאכול או גר למאור. כעבור שנה באו אליו בני ביתו
 לגור בקיוב והסטודנט אבי המשפחה הגדולה חגר כחו לעבוד
 עבודה קשה בשביל לכלכל את צרכיה המרובים; הוראה לשעות,
 תרגומים, עבודה ספרותית זמנית, עבודה אצל „היהודי המלומד“
 אשר על יד שר הפלך, החזקת „חניכים“ בביתו—הכל נסה
 לעשות בשביל לישב שאלת „מה נאכל“ בדוחק. אז הכין כי
 לא לו לעסוק בחכמה לשמה בלבד וכי עליו לדאוג לאתרינו,
 ולכן עבר אל מחלקת חכמת הרפואה המחיה את בעליה.
 על החליפות והתמורות האלה בחייו ועל נדודיו לשם
 אהבת החכמה לזיילנא ואח"כ לקיוב, אנו קוראים באחד משיריו,
 אשר השאיר בכתובים:

מנעורי בקשתי חכמה, מימי באהבתה שגיתי,
 ותרא אויבתה האולת ותרדפני באף ומשטמה.
 רבת צררתני הסכלות, מררה חיי, אמרתי „נגזרתני!“
 ואלהי אבי אמר: אל תירא, יצחק! החכמה תהי בעורך,
 לך מארצך, הן בבית מאהביך הכית! ליטא שים פניך.

ואעזב את בית אבי בנעורי ואל מקום בינה גליתי.

באתי לזוילנא רבתי בדעה, שמה תורה ואורה ראיתי.
מקדש החכמה הביאוני, מנחלי עדניה שתיתי רויתי.
ואשכן בטח בצל החכמה והתורה, אמרתי „נצלתי“.

והנה יד שלוחה אלי, יד הקנאה של האולת עשה חילה,
ותוליכני חשך ולא אור ובחזק ידם לארץ ווארץ השיבתני,
ארץ אשר יושביה היו בוערים, ככלות פראות בשעריה.
שמה קנאוני בלא-אדם, כעסוני בהבליהם...

שני בהמות אדם שלחו בי עם חמת שותי י"ש
ואמר: עזבני ה' וההשנחה שכחתני,
אברה תקותי ותוחלתי היא רמתני—
ויושיעו לי אנשי דעת וצדקתם היא סמכתני—
לעיר החכמה קיוב הביאוני ותקותי החיתני.

לא גודע לנו עד כמה „הושיעו לו אנשי דעת להביאהו
לעיר החכמה קיוב“, אבל כנראה שם באמת „תקותו החיתהו“
ובטוח היה כי סוף הכבוד והאושר לבוא, ובכל עמלו ומצוקותיו
הרבות קוה ליום הטוב אשר בו יגיע לקצה מטרתו והיה לרופא.
היום המאושר בא— וקאמינר גמר חק למודו באוניברסיטה
ויצא מוכתר בשם ד"ר. אז שונה גורלו לטוב. בא הקץ למלחמתו
הקשה עם המחסור הנורא, אשר הרבה להציק לו עד עתה,
כי פרנסתו מעתה היתה מצויה בריות. אחרי היותו רופא-המחוז
זמן-מה במחוז וואסילקוב, הצליח להתקבל בתור אסיסטנט
פרטי על יד הפרופסור הקיובי מערינג, המפורסם מאד כרופא
המחלות הפנימיות, ועל משמרתו זו עמד כחמש עשרה שנה.
חיי רופא בעיר גדולה כקיוב דרשו הוצאות מרובות, גם התרבה
מספר בני ביתו והתרחבו צרכי גדולם וחנוכס, ולכן מוכרח
היה הד"ר ק. לכבוש את יצרו ותאותו לתורה ודעת ולהקדיש
את כל עתותיו לעבודת דרפואה המעשית, שהביאה לו ברכה

מדובה. תחת זאת גבר בקרבנו יצר אחר: תאות הכסף. רבות
 שבעה לה נפשן ממרורות המחסור, עד אשר עלתה בידו למצוא
 כרב עמל את נתיבותיו בחיים, הרבה נלחם עם העני האכזרי
 עד אשר הכריעהו והסיר מעליו שבט עברתו, ועתה התאמץ
 בכל כחו להרבות כלי-זינו במלחמת החיים—לצבור כסף יותר
 ויותר—כמו ירא פן יוסיף שנית האויב הנורא להגיח ממחבואו
 וישתרע עליו להשיבהו עד דכא...

ביחס התכונה הזאת ראוי לתשומת-לב מיוחדת מכתבו
 של הר"ר ק. אחרי צאתו מקיוב, שכתב לאחד מידידיו מ. ק.
 בהתנלות לבו ונשמע בו מעין ודוי וחרטה על העבר. אחרי
 שהוא מזהיר את רעהו זה בצאתו בדרך כל הארץ לסחור
 ולאסוף כסף, שיבוא בערב אל ביתו, אל נפשו החרדה פנימה,
 וימתיק סוד עם עצמו, עם נפש האדם השוכנת בתוכו, וכי
 הכסף יהי לו האמצעי, ואהבת אדם וטובת-רע התכלית, —
 יוסיף לאמר:

מכל משמר נצור לבך! קדש קדשים הוא, שם
 ישכון בך אך אל אחד—אהבת אדם! לא יהיה בך
 אל זר, ואיזה הוא אל זר שהוא בלב האדם? הוי
 אומר זה תאות הכסף, זאת הע"ז המביאה את רוב
 בני אדם לידי שפיכות דמים. בי ידידי, אל נא
 יכבדו עליך דברי. כי מאהבתי אליך דברתי עד
 הגה. חרד ופחד לבי מאד עליך, פן ישחיתך העולם,
 פן יקלקלך הכסף, הוא היצר הרע, הוא השמן
 המסית, הוא מלאך-המות לכל חיי הנפש. לך אל
 נמלה, ידידי, לך אל ידידך הכותב לך עתה. ראה
 דרכיו וקחה מוסר. אנכי הייתי נטע נעמן בקרן בן
 שמן, אלהים נטע אותי שורק ויבן מגדל הדעת
 בתוכי וגם יקב ההרגשה חצב בי, ואני—עשיתי
 באשים! עזבתי את ייני הטוב אשר היה יכול לשמח

אלהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים ועל האבנים...
 יאברתי את רוב־חיי לתהו ולבהלה: לקבץ כסף
 יטיב העולם ולביתי, לנפשי לא עשיתי מאימה.
 יבתחלת צאתי אל המון התבל דמיתני: אלכה נא
 מעט ואקבוץ לי די כסף, ואחר אשוב אל חכמתי
 יאל תורת־לכשאפנה אשנה!... אבל לא בן היה
 הדבר. מכיון שנתתי לשמן שערה אחת החזיק בי
 בשתי ידיו ויאחו בכח וימשך אחריו את כל לבי
 ינפשי יחד. ומי יודע עד מתי הייתי ביון מצילה
 לילי רחמי ה' כי גברו עלי לקחת ממני את כל
 כספי ולהשיבני לעניותי בקדם. אך עתה הקוצותי
 משנתי וארא כי עירום אנכי, כי כרמי עלה כלו
 קמשונים ויושב אנכי בין עקרבים וסלונים, ומי יודע
 אם יצלח בידי לעלות ממ"ט שערי טומאה שנממאתי
 בהם. ולכן חרד אנכי לנפשך, ידודי, כי יודע אני
 את הכח הגדול והנורא, את הכח המושך של הכסף,
 המושך חכמים אדירים בכחו ומורידם לבאר שחת".

חלק גדול מהכנסותיו הרבות בקיוב הוציא ק. לצרכי חנוך
 בניו וכל קרבן לא יקר בעיניו בשביל המצרה הגדולה הזאת.
 הוא רצה לזכות את בניו בכל טוב ההשכלה, אשר מנעו ממנו
 אבותיו בעתו. מורי שפות וחכמות שונות מלאו את ביתו.
 לאחרונה הצליח למצוא לביתו מורה מצוין אחר, בעל דיפלום
 של שני פקולטטים ויודע לשונות אחדות על בורין, אשר קנה
 לאהבה את לב תלמידיו וכל בני הבית כבדוהו מאד. מספרים,
 שהד"ר ק. בהיותו לבוש כבר לצאת מביתו כדי לבקר את
 חוליו הרבים בעיר, יש שהיה עומד, מקלו בידו האחת ומצנפתו
 בשניה, במשך שעה ושתיים בחדר-הילדים ומקשיב בעיון רב
 לתורת המורה המומחה, בלמדו את תלמידיו בחריצות ואמנות יתרה.
 הלמודים הכוללים הרבים דחקו, כנהוג, את הלמודים

העברים ולא הספיקה השעה לבניו של הד"ר ק. לעסוק גם בתורת ישראל ולשונו. האב, אשר לבו מלא אהבה לעמו וכל כנולות רוחו, היה דורש אמנם לפעמים קרובות בפני בני ביתו בשבח ישראל ותורתו, אבל הוא לא השתדל למסור בידם את המפתח לאוצרות עמו הרוחנים, את ידיעת שפת עבר—ועל זה דוח לבו מאד, ובשירו „ודוי“, אשר ערך „יום אחד לפני מותו“, יקונן במר נפשו: „בעוני רוח אומתי הטובה מעל לב בני ובנותי סר... אני סרתי מעט מן הדרך, ובני כבר אברו דרך, סרו מהר מן הדרך, כי לא הודעתי להם את הדרך“...

הד"ר קאמינר, שהיה מרגיש אהבה עזה ועדינה לכל בניו, רחש לבו חבה יתרה לשני בניו יעקב (יאשע) וסאשע. שני בניו אלה הצטיינו בכשרונות נעלים מאד, וכיחוד הבכור יעקב, שבו התרכזו כל תקוותיו ורגשי גאונו של האב. הילד הנפלא הזה, בהיותו בן תשע שנים, עלו ידיעותיו בהרבה למודים על קורם שלם של גמנויה. נקל לשער את עוצם יאושו של האב האמלל כאשר נקטף הפרח הנחמד הזה ע"י החולירע, וכחצי שנה אח"כ מת גם הבן המצוין השני, בשתותו עפ"י מקרה סם חומץ-גפריתי. שבר גדול מאד השבר לב הד"ר ק. ולא מצא תנחומים לנפשו הכואבת. הוא לא יכול עוד לעסוק במנוחה בעבודת הרפואה המעשית, עולמו חשך בעדו וכמו אבדה מלפניו מטרתו לעבוד בשבילה ולשאת בעמל החיים. אז הרגיש צורך עז לעזוב את העיר הגדולה קיוב, אשר זה כבר היתה עליו למעמסה בהמונה ומהומתה, ולשנות מקום מגורו. בהשתדלותו נתמנה לרופא של הזעמסטווא במחוז ניעזין (פלך צרנינוב), ושלוש שנים ישב בכפר מנוסטירישצה. שם היה קובע לו עתים גם לתורה ולמדע, והרב „מרא דאתרא“ היה בא לפעמים לבית הד"ר „הבקי בש"ס ופוסקים“ לשאת-וליתן עמו בהלכה.

בעת ההיא עלתה בידו לקנות לו אחוזה קטנה „פּרנא“

(כפלך צרנינוב), ומעתה התגורר בכפר אחוזתו, ומשם היה נוסע להכפרים הסמוכים לרפא חולים עניים בתור רופא של הזעמסטווא. אח"כ נתמנה לרופא עירוני בנאראדנע הפמוכה לאחוזתו. כרופא היה מומחה ומדיר במלאכתו ובהשכל ודעת כלכל מחלת חוליו, אשר האמינו בו וברוחב דעתו בחכמת הרפואה.

מזמן לזמן היה בא גם לעיר הפלך צרנינוב, בהיותו נמנה גם ל"עברי מלומד" או "פקיד לפקודות מיוחדות" על יד שר הפלך. ומדי שנה בשנה, ביום חמשה עשר בשבט, היה רניל הד"ר ק. לבקר את בית הת"ת בצרנינוב, ובפיו ספר לתלמידי הבית את טיב היום, שהוא "ר"ה לאילנות", ובידו חלק להם פירות ומגדנות, והתלמידים העניים, שלא הרגלו ל"ימים-טובים" בחייהם, שמחו מאד על החג שהיה עושה להם הד"ר הטוב וזכרו נשאר חרות על לבם לברכה לארך ימים.

בתור "עברי מלומד" הצטיין הד"ר ק. משאר חבריו "העברים המלומדים" לא רק ברוחב ידיעותיו ועומק משפטו בשאלות היהדות והיהודים, אלא גם בשאיפתו העצומה להועיל לבני עמו אשר אהב בכל נפשו, ולא אחת המליץ בעד אחיו לפני שר הפלך והשתדלותו הועילה. גם ערך בשנות התשעים במאה העברה, שנות הרעות והפרעות בישראל, הרבה כתבי-זכרון בשביל להפיץ אור לפני השרים הגדולים, אשר גורל עמו בידם, על כמה מקצעות של שאלת היהודים הסכוכה.

ובשנת 1882, כאשר נקבעו בכל הפלכים "קומיסיות עבריות" לדון על פרטי שאלת היהודים, היה גם הד"ר ק. קרוזא להשתתף בקומיסיה הצרנינובית, ששם ישבו כסאות למשפט ישראל אנשים "בני-סמכא" בשאלה זו מראשי האצילים והערים ושרי הצבא. והנה נפתח מקור שיחות נאות ע"ד היהודים והיהדות, הכל לפי "רוח הזמן". נקל לתאר את מצב רוחו של ק. המסור לעמו בכל לבו, בהיותו אנוס לשמוע

שפעת דברי קטגוריא קשה על ישראל וכל קדשי סגולתו ברוח מלא קצף ורעל. בלב דוי מאד חכה עד הגיע התור לו לדבר דברו, ואחרי אשר הרבו ששה עשר נואמים לשפוך כל חמתם על היהודים עם חרמם, האשמים בכל רעה, פתח הד"ר ק. את פיו—וכל המסוכים השתוממו מאד לשמוע מפי הרופא היהודי לא אמרי התרפסות וחנופה לצד התקיפים ודברי התנצלות ותחנונים של עבד נרצע, כנהוג, אלא דברי תוכחה עזה וקשה, דברים כנחלי אש על ראש שונאי ישראל החמאים בנפשותם. הוא הרס בהוכחות נמרצות ומופתים חותכים את כל מגדלי עלילות השקר, אשר בנו אויבינו בנכליהם ועברת זדונם, גם הציג לפני הנאספים את התמונה המרגיזה והנוראה של חיי היהודים המתמוגנים ברעה ואובדים בענים, ולאחרונה חוה את דעתו איך ובמה לרפא את שבר ישראל. כמובן, לא ערבה שיחתו של ק. על רב הנאספים, שנהפכו על ידו ממאשימים לנאשמים, והחת לנצחתו בדברי וכוחים מצאו לטוב להפטר ממנו בדרך אחרת, וליום המחרת בא שר הפוליציאי אל ק. ויבקשהו בשם שר הפלך לשוב תיכף למקום משרתו, כי פרצה שם מגפה ועזרת הרפא נחוצה. באמתלא זו הסירו מתוך הקומיסיה את הד"ר המורד, שלא יוסיף להרגיז בדבריו את מנוחת הנאספים ויוכלו לדרוש בננותו של ישראל באין פוצה פה. אבל בעיני שר הפלך היה כבודו של ק. חשוב בכל עת ולא אחת התייען עמו בדברים הנוגעים ליהודים.

בכל ימי שבתו של הד"ר ק. בקיוב היו כל עתותיו נתונות לעבודתו בתור רופא והשתמש בעטו רק לכתיבת סמי מרפא לחולים, וכמעט עלתה חלודה על עטו הספרותי, שהחל לעבוד בו בימי נעוריו (על „מליצה לפורים“ ב„הכרמל“ תרכ"א, שכתב במליצה פרוזית בחרוזים ובשיר, חתם את שמו במלואו „יצחק אייזיק קאמיניר תלמיד העוסק בחכמת הרפואה בבית

מדרשו של וולאדימיר אשר בקיעו"ו). אבל אחרי עזבו את העיר הגדולה קיוב והמונה והתגורר בערים הקטנות, וביחוד אחרי התישבו באחוזתו, עבד את עבודתו הספרותית החביבה עליו באמונה ובשקידה יתרה, ולא הניח את עטו מידו עד ימי חייו האחרונים. ולפעמים קרובות היו נשמע בביתו בלילה או בבקר השכם (בכפר היו משכים לקום בשעה 4 בבקר) קול צעדיו בהיותו הולך בחדרו הנה והנה ומזמר את שיריו שערך על הגליון. ביותר הרבה לעסוק במלאכת שיריו כאשר עזב מכל-וכל את מלאכת הרפואה וישתקע בכפר אחוזתו עד צאתו לחו"ל להתרפא ממחלתו.

בתחלת שנת תרס"א התגברה עליו מחלתו ובעצת הרופאים בא לבערן בירת שווייץ ושם עשו לו נחות, אשר עלה יפה. התקוה התחזקה כי החולה יתרפא וישוב לאיתנו, אבל כעבור זמן-מה הורעה פתאם מחלתו וגדולי הרופאים אשר בבערן לא מצאו לה תרופה. שבועות אחדים שכב על ערש דוי בביה"ח ונשא את מכאוביו הקשים בדומיה, וכל הבאים לבקרו וגם הרופאים הפרופיסורים התפלאו על עזרוחו של החולה ודעתו הצלולה עד רגעי חייו האחרונים. וביום י"ח ניסן (24 מערין) תרס"א גוע הד"ר יצחק קאמינר וימת בשנת הששים וששנה לימי חייו.

הצעירים והצעירות מאחב"י, מהתלמידים והתלמידות של ביהמ"ד הגבוה בבערן, הללו את המשורר העברי לבית עולמו ונשאו את ארונו של המת ביום מטרות עז בכל הדרך הרחוקה מהעיר עד ביה"ק. יש מהמלויים שידעו מה טיבו של המנוח לעמנו וספרותנו, אך רובם לא ידעו על אדותיו מאומה, אך בשמעם כי משורר עברי מת בעיר נכריה באו לחלק לו את הכבוד האחרון.

* *

*

ואחרי מותי מי יודע אם ישאר לי שם ושאר—כך

מקונן הפיטן קאמינר בקינתו „ודוי“ שהזכרנו למעלה. אבל דבר זה שהטיל בו משוררנו ספק בהתגבר עליו יאושן, ברור היא בעיני כל יודעי קאמינר: „שם ושאר“ ישאר להדיר יצחק קאמינר בספרותנו, אשר אהב אהבה בלי מצרים כל ימי חייו. אמנם אם נבוא להוציא משפט על קאמינר המשורר על פי דרכי השירה וחוקי היופי הפיוטי, הנהוגים בספרות היפה בכל לשון, אפשר להטיל ספק אם מקומו יכירנו בתוך העומדים בשורות הראשונות בהיכל השירה, ואם גם בעיקר הדבר עטרת „משורר“ הולמתו. כי רוח השירה „בת אלהים“ אינה מרחפת על רובי שיריו, שפתו אינה פיוטית וחסרה היא סגולות ההוד והתפארת אשר לשפת המשוררים, אף לא תמצאו בשיריו צבעי רעיונות מבריקים, דמיונות מזהירים וחזיונות נשגבים, הלוקחים את לב הקורא המבין בקסמי החן והיופי, ולפעמים חרוזיו משוללים הם גם משטר נכון והערכה מסודרה. אבל את שירתו של קאמינר אין למוד באמת-המדה הרגילה, לא קשה היה לו לקאמינר לצאת „בעקבות“ הרבה ממשוררי דורו ולעשות כונים למלכת „המליצה“ כמתכנתם, אך זוהי תהלתו שלא אהב מעודו לחקות מעשי אחרים ולבנות מגדלים שבלוֹזנים על פי התבנית הערוכה מאז. „כך מקובלני“ — לא זה פתגמו של קאמינר. תחת ללכת בדרך כבושה וסלולה, בחל לו לעצמו דרך מיוחדת על פי טבעו והכונתו. ובאמת כתב את שיריו על פי דרכו, דרך אוריגנלית, שאין דוגמתה בספרותנו, ועל כל היוצא מתחת עטו טבוע תמיד חותם מיוחד, חותמו של קאמינר. אל תבקשו בשירי ק. צורה יפה ומסולסלה, הדור וגהוץ חצוני, אבל תחת אלה תמצאו בהם הרבה יופי פנימי. כי לא לשם היופי ותפארת המליצה כתב ק. את שיריו. כל חפצו ומגמתו לשפוך לפני הקורא את שיחו ורגשי נפשו הנובעים ממעמקים. מתוך לבו, המלא על כל גדותיו אהבה עזה וחבה עצומה לעם ישראל, שטפו ועלו גלי רגשותיו.

הלוהטים ויישפכם על הגליון בדברים כאש. הוא לא חשש לזה שאין בדבריו רעיונות חדשים והגיונות נשגבים, שאותם הדברים בעצמם כבר נאמרו ונשנו על ידו בפנים שונים ובמלים שונות, או שאין הלשון מלוטשת ומנוהצת כהלכתה, ובכלל שאין זה שיר בעיני מבקשי „יופי“, אלא מעין „פזמון“ או גם „מאמר בחרוזים“. כיכל מנמתו וחפצו רק להוציא את רוחו הסוער, את רגשותיו הרותחים, בשביל להשפיע על הקורא ולהכניס לתוך לבו זרם חם של דברים היוצאים מלב עמוק ועושים רושם חי וקים.

קאמינר לא רצה לזכות את ישראל בשירים נאים לשם גוי וקישוטה של הספרות בלבד. הוא לא הקפיד על הקליפה החיצונית ולא הרבה לדקדק בלשונו, כי העיקר היה בעיניו הגרעין הפנימי, התוך. הוא „דבר מן הסערה“, מתוך אש רגשתו הרותחת, ומתוך דבריו נשמע תמיד קול דפקו של לב חם, לב פיטן לאומי.

ואמנם „פיטן לאומי“ היה קאמינר בכל עצם מהותו ומלוא מובנו של השם הזה.

תְּמַלְתִּי עַל אֶפְתִּי,
זאת היא נַפְשׁ־זַמְרָתִי!
לְעַפְי, לְיִשְׂרָאֵל אֶהְבְּתִי—
רוּחַ בְּחַיִּים בְּאֶמְרָתִי;

(„נפש זמרתִי“—ע' 7).

בדברים אלו הציב המשורר ציון נכון ונאמן ל„נפש זמרתו“, המחיה את בת-שירתו. אהבתו ללאום ישראל לא היתה חבויה ומסותרת בקרבו תחת גל אפר, ולא רק לפרקים ידועים היתה „מתלקחת“ ומעלה עמודי-אש, בשביל לחזור ולהצטמצם באיזו פנה נשכחה של הלב, אלא יוקדת היא כאש-תמיד על מזבח לבבו.

כי גם אני בן לעמי! בן לאמי אִמִּיתִי!
 גם כי דְּמִיָּה יִזְלוּ בְּעוֹרְקֵי לִבִּי;
 גם אני הִתְעַנִּיתִי יחד עם הַגּוֹלָה!
 גם אֲבוֹתַי עָלוּ עַל מוֹקְדֵי אֵשׁ, עַל מְטַבַּח...
 לָבוֹן, גַּם לִי גִחְלָת מַעַל זֶה הַמִּזְבֵּחַ.
 גַּם בְּלִבִּי נִיצוֹן מִזֶּה הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה...

זאת הַגִּחְלָת הַלּוֹחֶשֶׁת עַד הַיּוֹם
 מִתּוֹךְ הָאֶפֶר, מִתּוֹךְ רִדִּיפוֹת הַלָּאִם,
 זאת הַגִּחְלָת, הִיא תַחֲסֵם עִתָּה אֶת הַדָּם
 הַפּוֹגֵב בְּכָל אֲבְרֵי בֵּת־יִשְׂרָאֵל,
 קוֹל צָרַת אִמִּיתִי דִפְקַת בְּלִבִּי וּמְרִיתִי,
 עוֹר פְּגִיזָה קָבַן מִמוֹקְדֵי אֵשׁ שֶׁל הָעָם...
 („תפלה ליצחק” — ע' 16).

ואהבת ישראל זהו הרעיון המרכזי, ה„לייט-מאניוור” של
 פזמוני משוררנו הלאומי. על הרעיון העקרי הזה, „יסוד היסודות”,
 הוא חוזר בהרבה משיריו בנוסחאות שונות. אהבה זו ללאום
 ישראל הווערת בקרבו בשלהבתיה כאש-דת, קדש-קדשים
 היא לו. בעיניו „העקר הגדול והנכבד שבעקרי תורה” הוא:
 „ואהבת את ישראל עמך בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאדך”,
 ובכל עז רוחו יקרא „לבני אִם גלמודה, בני אמה מרודה”
 להתאסף יחד „בחרדת-בהדרת קדש”

אֵל זֶה הַמְּרַבֵּי, נִקְבַּת הָאוֹרָה,
 אֵל הָאֲהָבָה הַתְּמִימָה, הַטְּהוֹרָה,
 הָאִמִּיתִי הַגְּדוֹלָה וְהַנְּאֻרָה.

(„שירת דודים” — ע' 78).

בגענועים עזים, בחכה רכה ועדינה, כאוהב המדבר על
 אהובתו, החביבה עליו מגופו ובה כל חיי רוחו, מזכיר הפיטן

פעם בפעם את שם „יונתו תמתו“, „זאת האמה הנאמנה, אשר
עד זקנה ושיבה, עד עולם היא רעננה“, ובכל כחו השתדל
להגביר בלב אחיו את „האמונה האמתית“, הלא היא „האמונה
באלמות נפש העם, באלמות נפש ישראל“—

על גן יחי יַעֲקֹב, לא ימות עם יִשְׂרָאֵל,
כי אִי־יֵאָלֵף טְהוֹר, עֲלִיּוֹן וָרָם,
הוא הַנְּפֹשׁ, הוא הָדָם
נָשָׁל זֶה הָעָם הָרָם!...

(„שיר העם“—ע' 57).

ואהבתו לכלל ישראל „הוא קשר בין הקשרים, הוא
ברית בין הבתרים“—לא נתנה אותו להיות „בן-מפלגה“ בתוך
עמו. הוא לא עמד מצד כזה או אחרת, ללמד עליה רק
זכות ולקטרג על שאר הכתות. לא „משכיל“ הוא, הדורש אך
בשבח ההשכלה ומשכיליה ונותן דופי באחיו בני ישראל שאינם
משכילים, כי „בן הוא לעמו, בן לאמו אמתו“ והכל חביבים
עליו—

נְעֻרֶיהָ, נְבֻרֶיהָ וְזַקְנֶיהָ,
חֲסִידֶיהָ, לִוְטֵרֶיהָ וְנִבְוֵיהָ,
כָּל אֵלֶּה גְבוּעֵיהָ, בְּפִתּוּרֶיהָ וּפְרֻחֶיהָ,
כָּל בְּמִנְיָהּ הָאֻרָּה עִם שְׂבַעַת קְנִיָּה—
כָּלָּה מְקַשָּׁה אַחַת זָהָב טְהוֹר!

(„אש דת“—ע' 59).

„לומדים, חסידים ומשכילים“—כלם שוים בעיני הפיטן
לא יוכל לבכר את זה על זה, כי כל ישראל חברים וכלם
אהובים. „אהבה, אחוה ואחדות העם-הגד עקרי תורת ישראל“
והיחוד האמתי הוא „יחוד עם ישראל“—

אִישׁ אֶת קַדְנָשׁוֹ לֹ יְהִי: יְהִי לֹ קְדוּשִׁים וְיִקְרִים!
הִיּוּ לְכֶם, עֲפִי לְמַדְנִים, חֲסִידִים אוּ מְשֻׁכְלִים יִשְׁרִים—

אחת! אם ישְׂרָאֵל אַתֶּם—אֲחִים אַתֶּם! בְּדָבָר יִקְרִיבוּ
 בְּדָבָר בְּגִירָאֲבוֹת נְבָחָרִים, אֲשֶׁר נָתַנּוּ תּוֹרָה וְאוֹרָה לְזָרִים.
 לֹא נִגְתַּח אֶת־עַם יִשְׂרָאֵל לְבַתּוֹת, אֶת נּוֹפֵי—לְאֲבָרִים.
 אֲלֵנָּה נִגְזֹר אֶת הַיָּלֶד הַחַי לַבְּנָרִים!
 הֵן אֵךְ עַל נְוִי־מִצּוֹת, אֵךְ עַל עַם־מְרִיבוֹת יִשְׁלַמוּ אֲבָרִים,
 אֵךְ עַל חֲצֵי הַפְּתִיחָה יָבֹוא עֲשׂוֹ וְהִכְהוּ לְשָׂבָרִים;
 בְּפִיר אֲשֶׁר־שָׁעָה לֹא יַעֲבֹר בְּיָאֵם בֵּין הַבְּנָרִים,
 לֹא יִרְדּוּ הָעֵיטִי, אוֹיֵי בְּיָאֵם עַל הַבְּנָרִים...
 („ברית בין הבתרים“—ע' 31=32).

למדרגת „אהבת כלל ישראל“ כזו הגיעו רק „יחיד סגולה“
 ממשכילי בני דורו, אשר רובם הצטיינו בקנאות יתרה ל„השכלה
 המלאה זיו ומפיקה נגה“, ואותה מדה טובה שנקראת „סבלנות“
 חסרה להם, כמו להקנאים „מורדי האור“ בשעתם.
 אולם האהבה העזה לכלל האומה לא עזרה את עיני
 הפיטן ולא כסתה על כל הפשעים והנגעים בבית ישראל.
 אדרבה, מרב אהבתו לעמו לבו התחמין ורוחו הסתער למראה
 הבנים הסוררים באומתו, וברוחו הקשה הגה „קינות“, גם עורר
 שוט סטירתו החריפה והנוקבת על פושעי ישראל, אלה „זבובי
 מות“ אשר „יבאישו שמן רוקח“, ועקיצת מוסרו לא לצד אחד
 היתה פונה, אלא פגעה בכל המפלגות בישראל. ודברו היה שבט
 לנו „לומדים, חסידים ומשכילים“ גם יחד, לכל אלה הלובשים
 אדרת־כחש ונושאים שם־מפלגתם לשוא. ומחמלתו על עניי עמו
 העיר כל חמתו על בעלי „מטבע־מרצע“, על „שרי־המאות—
 שרי־המעות“, שהיו „תמיד בבית יעקב לנגע“, על „בעלי־המקסא“,
 שנחשבו בימים ההם לסמל מפלצת של אוכלי בשר עניים, על
 „גביר־ליברל“, זה „שרץ־העוף“ החדש, אשר „קדש אין לפניו“,
 תורתו—השקלים! הוא ראש לשועלים ולאריות־זנב, ועוד פגעים
 רעים כיוצא באלה. וביחוד היה מרבה לירות את חציו השנונים
 ללב „בנים כחשים“, המתרחקים מעל עמם וכל קדשי סגולותיו

ואין ישראל כל מזמותיהם. על אלה "הבנים המהרסים" מבית, ילידי "השכלה משכלת", התמרמרה רוחו של משוררנו הלאומי הרבה יותר מאשר על "זרים־צרים מחריבים מחוץ", והאנחות היותר קשות והעקיצות היותר דוקרות בשירתו הלאומית יצאו מלבו הכואב למראה השערורה הגדולה הזאת בבית ישראל.

ואת שירתו הלאומית לא החל הד"ר קאמינר לשיר יחד עם כל המקלה בראשית שנות השמונים למאה העברה, זמן התחלת הפורעניות והפרעות בישראל והתעוררות התנועה הלאומית במחנה, כ"א עוד זמן רב לפני זה, כמעט מראשית עבודתו בשירת ישראל. ק. לא היה אחד מאלה הבאים להצטרף למנין ולהתערב בתוך שאר "המתנבאים במחנה". שירתו היתה שנים לא מעטות "שירה יתומה" וקולו נשמע כמעט בודד וגלמוד. אז בתקופת ההשכלה, עת לכל סופרי ישראל היתה "שפה אחת ודברים אחדים", את "ההשכלה בת־השמים" רוממו על כל שבח ותהלה וקשרו כתרים לראשה ועל "מורדי האור" השליכו שקוצים ביד מלאה ורחבה—הוציא ק. א"ע מן הכלל ומיתרי כנורו השמיע קולות אחרים שלא התאימו ל"רוח הזמן".

במכתבו אל ש"י אברמוביץ, שנדפס בשנת תרל"ח בראש המחברת "סדר כפרות לבעל־טקסא", יאמר הד"ר ק.: "אתה היית כמעט הראשון בינינו אשר עזבת את דרך סופרי ישראל אשר בימינו ותבחר לך דרך אחרת. לא על אמונות טפלות ולא על מנהגים חצונים הוכחת את עמך בספריך. לא רדפת כסופרים העברים אחרי התרנגול של ה"כפרות"—וכבר ראיתי בברכי הים, עיר ואם בישראל, אשר רב אנשיה אינם מכים כפרות עם תרנגלים—אבל עם בני אדם רעיהם—ואיה אפוא כל המזבה אשר הביאו הנאורים האלה לעמם? ... הדברים המעטים האלה אוצרים בקרבם בקרת חריפה על הרוח השוררת בספרות ישראל בימים ההם. וק. בעצמו היה מן הראשונים אשר עזבו את דרך הסופרים ההם ובחר לו דרך אחרת. לא

ירד בני עמכם—כך מוזכר היה לומר לאחיו הסופרים משכילי התקופה ההיא, כי גם ההשכלה, בת השמים" לא זכה בעיניו אם נושאי דגלה התרחקו מנוע אומתם וחדלו להרגיש בכ" אבריהם "אהבת כלל ישראל"—זה עיקר העקרים ויסוד היסודות. בשיר "לאוהב", שנדפס בשנה הנזכרת בראש המחברת "קינות מסידורם של בני הן", קורא המשורר:

לא גביר, לא כפיר, לא אדיר, לא כביר אַתָּה;
 גִּי־אֵם אִישׁ יִשְׂרָאֵל!
 אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל אַתָּה; אֲהַב וּמְכַבֵּד בְּל אָדָם, וְעַל כָּלָם—
 אֶת עַמֶּךָ, אֶת יִשְׂרָאֵל.
 מִשְׁבִּיר יִשְׂרָאֵל אַתָּה, אֲהַב הַשְׂבָּלָה וְסִפְרוֹת, וּמִקְדָּם—
 הַשְׂבָּלָת סִפְרוֹת יִשְׂרָאֵל.
 לָבוֹן לָךְ יִקְרִיב מִנְחָתוֹ אֲהַבְךָ בְּכָל לֵב, הָרוֹפֵא וְלֹא לוֹ—
 הָרוֹפֵא לְיִשְׂרָאֵל.
 לֹא הִלְבֵּתִי אֶל "הַגְּדוֹלִים", אֶל הַנְּעֻצֻצִים וְאֶל הַנְּהַלּוֹלִים,
 אֲשֶׁר בְּנֵעַר יִשְׂרָאֵל.
 אַתָּה הַגְּדוֹלִים—קִטְנִים הִפְּהוּ בִּי לֹא יִאֲהָבוּ אֶת עַמָּם,
 אֶת אַחֵיהֶם, אֶת יִשְׂרָאֵל.
 בִּי מֵה קִטּוֹן מֵאִישׁ אֲשֶׁר יִבְאֵשׁ בְּעַמּוֹ, בְּשִׁפְתוֹ, בְּחִקְמָתוֹ
 וּבְסִפְרוֹת יִשְׂרָאֵל.

אהבת אחים, אהבת ישראל, שפתו, חכמתו וספרותו—
 זאת היא ראשית דרישת הפיטן מ"איש ישראל". ומה רבה
 ועדינה אהבתו לאוצרות רוחו של עמו, לשפתו, תורתו וספרותו!
 ובשמעך את קולות-הקריאה ל"שפת-הקדש" (במחברת הנ"ל):
 "מה יפית ומה נעמת— — מה יקרת ומה רוממת, את
 שפתי, את יפתי בהם-בחם-ברם דבריך", וכיוצא באלה—
 מרגיש אתה שאין "המליצה מדברת" בזה, אלא בת-קול היוצאת
 מלב מרא רגשי אהבה עזה ועמוקה. וזאת האהבה השתדל בכל

כחו לטעת ע"י שיריו ופזמוניו בלב בני עמו עוד זמן רב לפני
 התגברות הרעיון הלאומי ו"חבת ציון".
 ומי יתנה תוקף עליצות נפשו של הפיטן, הבודד במחשבתו
 הגדולה, בהתגלות הרעיון הלאומי והתלבשו צורה מוחשית של
 "חבת ציון" וישוב א"י? "הרעיון החדש" הלא הוא משוש נפשו
 מאז, אשר טפח ורבה זה כמה בחביון לבו, הוא הגיונו כל
 הימים, ורק עתה נקרא בשם והתרבו מעריציו ומקדישיו. אז
 התעוררו מיתרי כנורו של המשורר ביתר עז והוציאו קולות בכח
 זהדר להחיות רוח שפלים ונדכאים בתקוה רוממה.
 אמנם בעתות הרעות ההן, שנות הרעמים והפרעות, הרבה
 הפיטן המקונן לעורר קינים והגה על שבר עמו הגדול כיום, על
 "אחיו העבדים, הנעים ונדים מגוי אל גוי, מאזי אל אבוי",
 ותחת שירי התול וסטירה הוציא מתחת ידו רק שירי-אבל
 וקצנות, וכמו לא אמר די לקינותיו התפלל לאלהי אבותיו, שיתן
 לו לחלקו "מכל נחלת אומתו אך את שבירי הנבל אשר השליך
 מידו ירמיהו הנביא, זה אבי כל יודעי נהי ואבל בתבר" (תפלה
 ליצחק)... אבל בצר לו על צרת עמו מצא נחומים טובים
 בהתחלת עבודת "הישוב" בארץ-האבות, מקור תקות ישראל,
 ובהתלהבותו העצומה כבר ראה ב"קולוניה הראשונה" בא"י
 "אתחלתא דגאולה", והגה הוא קורא בקול מצהלות:

אָמְנוּ אָמְתָנוּ רְעֵיתָנוּ!
 הַגְּהִיזָה בָּא עוֹבְדֵי-יִשְׂרָאֵל
 עַל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל!
 קוֹלוֹנְיָה נּוֹסְדָה לָנוּ בֵּן גִּמְלָן לָנוּ!

אָמְתָנוּ-מְדוּשְׁתָנוּ בְּנָלוֹת!
 קוֹלוֹנְיָה יִשְׂרָאֵלִית, זֶה יֵלֵד בְּאֶרְצָנוּ
 הַגְּהִיזָה בְּנוֹרָד, הַגְּהִיזָה בָּא עָלֵי תְלָד!
 רְאֵי אוֹתוֹ, אָמְנוּ בֵּי טוֹב הוּא!

תִּקְוָה לְךָ נִשְׁקַפֶּת מֵעֵינַי זֶה הַיְלֵד! —
 מִתְבַּת נִמָּא יֵצֵא מִשָּׁה רַבְּנֵנוּ—
 מִקּוֹלוֹנְיָה קְמָנָה—נִאֲפֵת בְּנֵינוּ...

(„יציאת מצרים” או „תבת נמא של משה רבנו” ע' 41—42).

לא רעיון עבודת האדמה בכלל לקח בזה את לבו של הפיטן. הוא, להפך, היה תמיד מתנגד נלהב לאלה השוקדים על תקנת בני ישראל להפכם לעובדי-אדמה, וכאשר הרבה מסופרי ישראל נמישכו אחרי רעיון זה איזו שנים לפני צמיחת רעיון ישוב א"י ויצאו בכה"ע לדרוש בשבחה של עבודת האדמה וגודל תעלתה לבני עמנו בכל מקומות מושבותיהם, עמד הוא על דעתו התקיפה, „דעת יחיד”, ובמאמרים רבים ב„הקול” השתדל להוכיח שאין זה תקון ועליה לישראל אלא קרקול וירידה. ובאחת „מבריתות דר' יצחק” כתב בלשונו הנמרצה: „גם היום ברוב ארצות אירופא האכרים המה חמורים בשכל ועבודה, כי העבודה הקשה והעבודות מטממו את לבם—והנם גם היום עבדים, אם לא בגוף, כי בגופם יצאו לחירות, אבל ברוחם ובמדויותיהם, כי אין לך אומנות פחותה מן הקרקע, כי כל המחובר לקרקע—כקרקע”...

אולם זה הילד הנולד הוא קולוניא ישראלית לא „מחוברת לקרקע” נבריה באחת מארצות הגלות, כ"א על אדמת ישראל בארץ ישראל, ולכן „תקוה נשקפת מעיני זה הילד, ילד גאלתנו”. עיני הד"ר ק., זה „אוהב-עמו” בכל נפשו, ראו את מצב ישראל בעמים הנורא מאד, כי אומתו, אומה לא רחמה.

נָדָה בְּאֵנִיר, תִּלְוָה עַל בְּלִימָה,
 מִרְחֶפֶת פְּרוּמִי, בֵּין אֲרֵץ וְשָׁמַיִם—
 עָנִי, תְּלִי וְשִׁפְלוֹת בְּנִימָה,
 וּמְחִיין—נְחָשִׁתִים עַל יָדַיִם.

(„קינות” — ע' 126).

וגכבר אין מתם בכל אברי הלאם, והנה תקוה נשקפת לו כי תחדל אומתו להיות "גדה באויר, תלויה על בלימה", כי היא "הטובה והמיטיבה" תשלח אל הקולוניות "עזרתה מקרש" –

או אז הקולוניזציה תלך לפנים,
תלך לאט לאט, מעט מעט, הלך ורך,
וברבות השנים ילקטו בנים,
ילקטו אל שלחן ה', אל שלחן האב...
וקטנם יעברו עין ועינים –
ושבו לנבולם בנים...

ובקולו הנאדר בכח יקרא לבני עמו:

השיבו בנים אל חיק אפס-אפסכם,
בעבודתם יחיו שוממות אדמתכם,
ותחברו גופותיהם אל ארצם-נשמתם
ויחיו! יחיו בקרב, בעם, בטהרתם,
או אז ישובו אל טבעם, אל סגולתם.

המשורר הרגיש בחוש לאומי בריא ושלם כי קולוניזציה זו אינה מסוגלת לעשות את ישראל לעם הדומה להמור ולקרקע, כי זוהי "שיבת בנים אל חיק אמם-אמתם" וחבור גופותיהם אל ארצם-נשמתם, ועל ידה "ישובו אל טבעם אל סגולתם". אבל, כנראה, תקותו הגדולה על הקולוניזציה לא האריכה להזהיר באור-מרפא בקרב נפשו הכואבת על שבר עמו הגדול, כי אמתו "הטובה והמיטיבה" לא הרבתה לשלוח "עזרתה-מקרש", ושבו העבים להקדיר על שמש התקוה, ושב המשורר-המקונן אל "קינותיו" והוסיף לקונן במר נפשו על "יונתו תמתו", שהיא

מורים, מצרים –
עשוקה, שדודה,
מנגייה היקרים –
עזובה, גלמודה.

ז"קול צרת אמתו" לא תחדל "לדפוק בלב זמרתו" כל עוד דפק
 לבו בחיים, ועד יומו האחרון היתה אהבת האומה העלובה
 והעזובה, מחממת את הדם הסובב בכל אברי בת שירתו.

כארבעים שנה עבד הד"ר יצחק קאמינר את עבודתו לעמו
 ולספרותו בעטו השנון. הוא טבל את עטו "בדמעות, בדם,
 במרה", כי בן הוא לעמו האובד ונדה, החי "בין המצרים" ומתמוגג
 ב"עמק עכור", בן נאכזר המסור אליו בכל לבו ונפשו. ירושתו
 הרוחנית, אשר הנחיל את ספרות ישראל, יקרה וחיביבה תהיה
 בכל עת לבני עמו, כי בשיריו ובפזמוניו של הפיטן הזה, אם
 רב הוא או מעט ערכם הספרותי, נשמע תמיד קול דפקו של
 "לב ישראל", לב מלא אהבה עזה לעמו וכל אוצרות סגולתו,
 ובכל שורה ושורה מהם מפרפרת "נשמה יתרה" של פיטן לאומי.

י. ח. רבניצקי.

I.

וְהוֹי. *

...וְעַתָּה יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מוֹתִי אֲשַׁמַּע קוֹל בְּפִיעַר,
קוֹל גָּדוֹל קוֹרֵא בְּלִבִּי : „בֶּן-אָדָם, לֹא זֶה הַדֶּרֶךְ!
הֵן אֲמַתְךָ יַחֲדָתְךָ—יְבָרְסֶמְנָה חֲזוֹר מִיַּעַר,
תִּרְמָסֶנָּה רֶגֶל הַשׁוֹר וְהַחֲמוֹר, שְׁפוּהָ כָּל-עֲבָרֵי דֶרֶךְ,
נְחָשִׁים-שָׂרְפִים יִנְשָׁכוּ אֶת-אֲמַתְךָ עַל-כָּל-שָׁעַר,
בִּיעַר, בְּמִדְבַר הַנְּלוֹת... וְהִקְצַר נַפְשׁ הָעַם בְּדֶרֶךְ...”
„וְעַתָּה, עֲבָרִי! מַה-לָּךְ וְלִזְרוּם , לְצָרִים-אֲכַזְרִים ?
לָךְ לְעֵמֶק! סֵלָה לוֹ, סֵלָה הַמְּסֵלָה ! פִּנָּה לוֹ דֶּרֶךְ !
אֲשֶׁרִי אִישׁ שָׁלֵא יִשְׁבַח אֶת-בְּנֵי עַמּוֹ הַמְּפֹזְרִים
וּבֶן-אָדָם יִתְאַמֵּץ-בָּם , אֲשֶׁרִי דֹרְשֵׁיהֶם , תְּמִימֵי-דֶרֶךְ...”

* נדפס אחר מות המחבר (ע"פ בקשתו לפני מותו) במכה"ע, השלח"ן
נדפס' חוב' א' (שבט תרס"ב), ולפי שהשיר הזה כולל סוף דעתו של המחבר,
יום אחד לפני מותו, על חייו ומעשיו, לכן מצאנו נכון לתתו בראש הספר.

וְאֲנִי הִתְיַצַּבְתִּי עַל דְּרָךְ לֹא טוֹב , פִּרְצִיתִי גִּדְרֵי
 אֲמָתִי , גִּדְרֵי אֲמוֹנָתָהּ , וְאֶרְוֶה כָּל עֹבְרֵי דְרָךְ ;
 לְהִקְבֹּל כַּחַי כְּלִיתִי , לְעַמִּי הָאֹבֵד לֹא קִיַּמְתִּי הַגִּדְרֵי ,
 הָאֹבֵדֹתַי כָּל יְמֵי לְטוֹבַת קָמִי , פְּזַרְתִּי עֲתוֹתַי בְּרֹאשׁ כָּל דְּרָךְ...

וְעַתָּה מֵרִלִי לְדַעַת , פִּי לְהִקְבֹּל כָּלוֹ , בְּהִבְלֵי הַנּוֹזִים , שְׁנוֹתַי
 וַיְמֵי חַיֵּי עֹבְרוּ בְּלֹא יוֹעִיל לְעַמִּי , אֹבֵדֹתַי , אֹבֵדֹתֵי דְרָךְ !
 מֵר כַּמּוֹת לְדַעַת , בְּשֹׁכְבִי , יוֹם אֶחָד לְפָנַי מוֹתִי ,
 בְּשֹׁכְבִי עַל עַרְשׁ דְּוִי , לְדַעַת—פִּי לֹא יִתְכַּן זֶה הַדְּרָךְ .

מֵר לִי מָר ! אֶת מִבְּחַר שְׁנוֹתַי וְכַחוֹתַי נָתַתִּי לְצָר ;
 עִם לְבָן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עָתָה , וְלַעֲמִי הָיִיתִי כְּזוֹ ;
 בְּעֹנֵי רוּחַ אֲמָתִי הַטּוֹבָה מֵעַל לֵב בְּנֵי וּבְנֹתַי סָר...
 וְאַחֲרַי מוֹתִי , מִי יוֹדֵעַ אִם יִשְׁאָר לִי שֵׁם וְיִשְׁאָר?...

מֵר לִי מָר , מֵר מְמוֹת , לֹא עָלִיכֶם כָּל-עֹבְרֵי-דְרָךְ !
 אֲנִי סִרְתִּי מַעַט מִן הַדְּרָךְ , וּבְנֵי כְּבָר אֹבְדוּ דְרָךְ ;
 סָרוּ מֵהַר מִן הַדְּרָךְ , פִּי לֹא הוֹדַעְתִּי לָהֶם אֶת הַדְּרָךְ ,
 פִּי אֲנִי פָּסַחְתִּי עַל שְׂתֵי הַשְּׁעָפִים , דָּלַגְתִּי מִדְּרָךְ אֶל דְּרָךְ...
 בְּנֵי הַנְּעָלִים הַיְּקָרִים בְּקִשּׁוֹ וְלֹא מָצְאוּ אֶת-דְּרָךְ
 הַחַיִּים , לֹא מָצְאוּ מַחֲיָה , וַיִּתְעוּ בְּתוֹהוּ לֹא דְרָךְ...

הַבֵּיטוּ , אִם יֵשׁ מְכַאוֹב בְּמְכַאוֹבֵי ? לֹא עָלִיכֶם כָּל עֹבְרֵי דְרָךְ !

אֶתְהָהּ שׁוֹמֵעַ תִּפְלֶה, הַמּוֹרָה חַטָּאִים בְּדַרְךְ;
 הוֹדִיעַנִי דְרֶךְ זֶה אֱלֹהִי, הוֹרֵנִי נָא, אֱלֹהִי, תְּדַרְךְ;
 אֶת פְּלִיטַת־יָמֵי הַנְּשֹׂאָרָה לִי הֵן הִקְדִּישְׁתִּי
 לְעַמִּי הַנּוֹדֵד, שְׂרַגְלָיו בְּצִקּוֹ כְּבָר מְרֹב תְּדַרְךְ...

אֶת מַחֲוֹתֵי הַמְּעַטִּים, אֶת־כַּחֲוֹתֵי הַחֲלָשִׁים, הַמְּטִים—
 כְּלָם הִבֵּאתִי קֹדֶשׁ לָהּ, לְהָרִים מִכְּשׁוֹל מְדַרְךְ;
 חֹזֵק וְנִתְחַזֵּק! וַיְהִי ה' עִמָּנוּ הַמְּמַשְׁכִּים וְהַמּוֹרְטִים,
 וּבְמִדְבַר חַיִּי אֶמְתַּנּוּ הַתּוֹעֵה אֹלֵי גִמְצָא דְרֶךְ!...

יִתְאַחֲדוּ נָא! וַיִּאֲחָדוּ כָּל־כַּחֲוֹתֵיהֶם לִכְחַ
 אֶחָד, וַיְהִי בָם כַּחַ, כִּי יִלְכוּ גַם כִּי יִתְעוּ בְּדַרְךְ;
 הַנְּלֹת, אֹלֵי יִמְצְאוּ לְכַף רִגְלָם הַנּוֹדֶדֶת מְנוּחָ...
 אוֹי־אוֹי, חֲתַחֲתִים בְּדַרְךְ! שַׁחַל עָלַי דְרֶךְ!...

מָה אָמַר, מָה אָדַבֵּר, מָה אֶצְטַדֵּק עַל עֲוֹנוֹתַי?
 חַטָּאתִי לָךְ, עַמִּי! חַטָּאתִי לָךְ, צוֹר מִחַצְבֹּתַי!
 הֵן כָּל מַלְחָמוֹת מִחֲשָׁבוֹתַי, כָּל מַלְחָמוֹת רִגְשׁוֹתַי,
 שֶׁתִּסְתַּעַרְנָה, תִּבְעַרְנָה בְּמַעַמְקֵי מַחִי וּלְבָבִי—
 הַאֲמַנָּם בְּכָל אֱלוֹהֵי אֵין דֵּי עֲנֵשׁ לְכַפֵּר עַל אֲשָׁמוֹתַי?

אוֹי־אוֹי! הֵן כְּבָר לְקַחְתִּי מִיַּד ה' בְּפָלִים בְּכָל חַטָּאתִי!

שְׂדֵי הַקּוֹרָא לְגַלִּי הַיָּם - דִּי! הָאֲמַר לְצוּלָה - חֲרָבִי!
 הוּא בְרוּחוֹ יִשְׁקִיט נְלִי לְבָבִי , יוֹכִישׁ גַּם דְּמַעוֹתַי...
 וְלִמְצוּקַת נַפְשִׁי, לְצָרַת לְבָבִי , רִוּחַ וְהַצָּחָה נָא יָבִיֵא...

הֵן אֶת כָּל הַגְּיוֹנֵי מִיּוֹם עָזְבִי אֶת שְׁבֵת תַּחֲכַמּוֹנִי,
 אֶת-כָּל-רְגִישֵׁי עֲצָבוֹנִי אֶל בְּנֵי-עַמִּי אֲסִירֵי עֲנִי,
 אֶת-כָּל-עֲלָבוֹנִי, שֶׁנִּשְׁאַתִּי מִמּוֹאָבִי וְעַמּוֹנִי,
 מִלְּבֶן דּוֹדֵי הָאֲרָמִי, וּמַעֲשׂוֹ אָחִי תַאֲדַמּוֹנִי,
 אֶת-עֲלָבוֹנִי מִזְנֵי הַכֶּן , מִנְּכַרֵּי בְלַעַם תִּקְדַּמּוֹנִי,
 אֶת-כָּל-עֲצָבוֹנֵי-יְגוֹנִי , אֶת קוֹל לְבָבִי הַמּוֹנֵי-שְׂאוֹנִי,
 אֲשֶׁר אֵךְ עֲשִׂרְיָה מֵהֶם חֲתַמְתִּי רְשַׁמְתִּי בְּכַתְבִּי,
 אֶת רִיב רַעֲיוֹנֵי הָאֵיתָן, אֶת רְגִזִּי עַל מִשְׁכְּבִי ;
 אֶת קוֹל הַשַּׁחַל , נִהַמַּת הָאָרִי בְּלִבִּי , שְׂאֵגַת הַלְּבִיא,
 אֶת זֶה לַהֵט הַחֲרָב הַמַּתְהַפֶּכֶת שֶׁם בְּקִרְבִּי ,
 וְהַמְהַפֶּכֶת אֶת מַעֲמָדִי , הַמְרַגְזָה כָּל מַצְבִּי ,
 הַמְהַפֶּכֶת לְרַעַל אֶת דְּבָשִׁי , לְאָרֶם-אֶת חֲלָבִי -
 אֶת כָּל זֶה הַתְּפִתָּה , אֶת זֶה הַנְּהִינּוּם שֶׁל לְבָבִי,
 אֶת אֵלוֹ חֲבָלֵי הַשָּׂאוֹל... אֵךְ אַתָּה , אֱלֹהֵי אָבִי !
 אֵךְ אַתָּה יוֹדֵעַ , רֹאֵה , שׁוֹמֵעַ... אֱלֹהֵי הַחֶסֶד...
 אֵב הַרְחַמִּים ! רַחֲמֵנִי ! תְּנֵנִי ! מְקוֹר חֶסֶד שֶׁבְּחֶסֶד...

נֶפֶשׁ-זִמְרָתִי *)

וַיְהִי לְאַבְלֵי כְּנֹזְרֵי
וַעֲנָבֵי קָקוֹל בְּכִים.
(איוב ל, לא).

א.

חֲמַלְתִּי עַל אֶמְתִּי,
זֹאת הִיא נֶפֶשׁ-זִמְרָתִי !
לְעַמִּי , לְיִשְׂרָאֵל אֶהְבֵּתִי—
רוּחַ הַחַיִּים בְּאִמְרָתִי;

אֶהְבֵּת אָדָם--הַרְצֵשְׁתִּי ,
הַשׁוֹרֶרֶת בְּבֵת-יִשְׂרָאֵל ,
רַחֲמִים עַל עַנְיֵי בְנֵי דוֹרִי—
זֶה הוּא נְבִלִי , זֶה הוּא כְּנֹזְרִי,

הַתְּלוּיִם לִי
בְּחִדְרֵי לְבָבִי,
הַנְּמוּעִים בִּי,
מִזְרָשָׁה מֵאֲבִי.

(* נדפס ב"האסיף" שנה ד' (תרס"ח) בשם, משיר ציון, שאינו מתאים כלל לתכנון, אבל בכת"י נקרא "נפש זמרת".

וְרוּחַ יִשְׂרָאֵל הַנְּעֵה,
 רוּחַ אֲמַתֵּי הַגְּדוּלָה,
 שְׂטָה, דָּאָה, בָּאָה,
 מִכָּל נְפוּצוֹת הַנְּצוּלָה

וְתֵךְ בְּמִיתְרֵי לִבִּי הַקְּלִים
 לְהַזְדַּעֵזַע, וְתֵךְ בְּמִיתְרֵי עֲנָבִי,
 תֵּךְ בְּשִׁנְיָהֶם גְּלִים עַל גְּלִים,
 גְּלֵי רַעֲיוֹן, גְּלֵי רִגְשׁ בְּלִבִּי—

וְגַלִּי קוֹל-זִמְרָה יַחְפְּזוֹן
 יַפְּזוֹן בְּמִיתְרֵי כְנֹרִי...
 חֵיל, גִּיל וְרַעַד יֵאֱחָזוֹן
 לִבִּי, עֲנָבִי וּמְזִמּוֹרִי...

ב.

רוּחַ אֲמַתֵּי-תַמְתִּי,
 הִיא תַעִיר וְתַעֲוֶרֶר
 אֶת רַעֲיוֹנִי, אֶת רִגְשֵׁי לִבִּי,
 תַעֲוֶרֶר לְזִמְרָה וּלְשִׁירָה...

וְאִם עַל פְּנֵי תְהוֹם צָרְתִּי,
 עַל פְּנֵי תְהוֹם גְּלוּת אֲמַתִּי,

עַל פְּנֵי כָל-בְּנֵי שְׂפָלָיָהּ ,
עַל פְּנֵי מְנַרְשֵׁיָהּ וְגוֹלְיָהּ ,

הַצְּאֲנָחִים , הָאֲבָדִים וְהַגְּדָחִים ,
בְּכָל מְדִינֹת , בְּכָל פְּנוֹת הַתֵּבֵל—
אִם עַל פְּנֵי כָל אֱלֹהֵי הַנְּשָׁפָחִים ,
אֲשֶׁר בְּמַרְזָרִים נָפְלָ לָהֶם חֶבֶל ;

אִם עַל פְּנֵי אֱלֹהֵי אַחֵי בְּנֵי אָבִי ;
הַשְּׁחוֹחִים מִנִּי עוֹלָם , הַכְּפוּפִים מִנִּי סָבֵל ,
אִם עַל פְּנֵי כָל אֱלֹהֵי יִקְרִי לִבִּי
מִרְחַפַּת רוּחַ שְׁחָפַת , רוּחַ חָלִי וְאָבֵל ;

אִם עַל פְּנֵי תְהוֹם רַבָּה עֲמָקָה וְגִדּוּלָהּ ,
תְהוֹם , אֲשֶׁר בּוֹ נִבְלַע לְאִם , תְהוֹם הַגּוֹלָה ,
אִם עַל פְּנֵי מַהֲפַכַת עַמִּי הַגְּדוּלָהּ מִסְדּוּם ,
עַל צָרוֹתָיו כָּל הַיּוֹם—אִם עַל פְּנֵי זוֹ הַתְהוֹם ,

מִרְחַפַּת רוּחַ נִבְאָה , מִתְעַלְפַת ,
רוּחַ בְּהָהּ שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים ,
רוּחַ גְּלוּת שְׁרָפַת , מְרָפַת...
גְּלוּת רְצוּפָה שָׁנִים אֲלֵפִים ,

מְרַחֶפֶת רוּחַ גְּרִדָּה , זַעֲפָה ,
 הַשְּׂאֵפֶת לְסַגּוּפִים , לְעַנּוּי וְאֶבֶל ,
 רוּחַ יִשְׁשָׁכֶר חֲמוֹר גָּרָם גְּשֻׁקָה ,
 חֲמוֹר , בְּקִרְרוּחַ מַטָּה שְׂכֵמוֹ לְסֶבֶל ,

רוּחַ גְּדִי כְּפוֹת , שָׁה עֶקְדָה ,
 רוּחַ בּוֹרֵה־שְׁבִי , חֲלֻדַת נַחֲשֵׁתִים ,
 רוּחַ אִסְרִים מִבְּטָן , עֲבָדִים מִלְדָה ,
 הָאִמְרִים : נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֶבָה מְצָרִים ;

אִם בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל , יַעֲקֹב תּוֹלַעַת ,
 בְּסִכְלוֹת וּבְשִׁפְלוֹת מוֹבַעַת ,
 וְלִבִּי תִשְׁקַע בְּמִצּוֹלַת אִי־דַעַת ,
 יִמְנָה תַחְזִיק בְּקֶשׁ וּשְׂמֵאלָהּ בְּחִשְׁשׁ ,
 תִּהְיֶה סוֹד , תִּהְיֶה רֶמֶז , תִּלְדֵּד דֶּרֶשׁ ,

אוּ תִשְׁלַח יָדָהּ בְּנִפְשָׁהּ הַגְּדוֹלָה ,
 תִּכְפּוֹר בְּכָל , כִּי מִנְּלוֹת הִיא חוֹלָה ,
 וּמִי־אוֹשׁ , מִבְּאֵב־לֵב וּמִכַּעַם
 הִיא תִאֲבֹד אֶת עֲצָמָהּ לְדַעַת ;

אִם אֲמִתִּי־מְדוּשָׁתִי הַנּוֹדֶדַת ,

בְּהִלְחָמָה עַל גַּפְשָׁהּ בְּגַלְיֵי יַם הַתֵּיבֵל ,
 הִיא בְּרָגֶל מוֹעֵדָת , וּבִיד רוֹעֵדָת
 אֲחֻזָּת בְּשִׁתִּי קְצוֹת הַחֶבֶל :

מְקַצָּה מְזֵה - רוּחַ הוֹלֵלוֹת וְאֹנֵת ,
 הַזֵּה , קָדָה וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה וְאִמוּנוֹת הַבֵּל ,
 וּמְקַצָּה מְזֵה - הַשְׁכָּלָה מְשַׁכֶּלֶת ,
 רוּחַ פְּרִיקָת עַל-תּוֹרָה , רוּחַ תֵּבֵל ,

וּמִשְׁתֵּי אֱלֹהֵי הַקְּצוֹת יַחַד ,
 מֵאֱלֹהֵי אֲסִירֵי-בּוֹר-הַתֵּיבֵל ,
 אֲשֶׁר נוֹלְדוּ בְּגִלוֹת , גָּדְלוּ בַּפַּחַד ,
 חָיו בְּעֵנִי , נִזְדַּקְנוּ בְּכַבֵּל :

מִשְׁתֵּי אֱלֹהֵי הַקְּצוֹת ,
 אֲשֶׁר בְּרוּחָן הִנָּה מִשְׁלָבוֹת...
 מְנַשְּׁבֵת רוּחַ עֲבָדוֹת וּסְכָל ,
 עֲבָדוֹת בְּלֵי דְרוֹר , בְּלֵי יוֹבֵל :

אִם אֲפָתִי מְדוֹר דוֹר ,
 יוֹשֶׁבֶת בְּגִיטוֹ , בַּחֹמֶר ,
 יוֹשֶׁבֶת בְּגִלוֹת , חֲשֶׁךְ וְלֹא אֹר ,

וְרוּחָהּ כְּבֹר זָרָה לְדָרוֹר ;

אִם אֵין כְּחֵה אֶלָּא בְּפֹה - בְּכִיּוֹתֶיהָ ,
 אִם כָּל חֲלָלוֹ שֶׁל הָרוּחַ כָּלוֹ בְּסִבּוֹתֶיהָ
 מְלֵא מֵאֲנִקּוֹתֶיהָ , גְּדוּשׁ מֵאֲנַחּוֹתֶיהָ ,
 אִם מְסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ - צַעֲקוֹתֶיהָ ;

אִם כָּל נַחְלֵי דְמַעוֹתֶיהָ , מְכַל נְפוּצוֹתֶיהָ ,
 הַלְכִים אֶל הַיָּם הַגָּדוֹל , יָם צְרוּתֶיהָ ,
 וְהַיָּם אֵינָנו מְלֵא... עוֹד אֵינָנו מְלֵא...
 וְהִי יוֹדֵעַ מָתִי הַקֶּץ , קֶץ לְגִלְיוֹתֶיהָ...

אִם כָּל הַמּוֹן תְּחִנּוֹתֶיהָ וְסִדּוּרֵי תְּפִלוֹתֶיהָ ,
 כָּלֵם מְלֵאִים מְלִיחוֹת , קִינִים , הֶגְהָה וְהִי ,
 אֲשֶׁר כְּנַחַל בַּעַר וְסַעַר יִגִּיחוּ יִפְרָצוּ מִפִּי
 בְּנִיָּהּ וּבְנוֹתֶיהָ בְּכָל תְּפוּצוֹתֶיהָ;—

אִם בֵּן , אַחִי לְצָרָה , אַחִיוֹתִי לְגַהֵי וְהִי !
 אַחִי לְעִבְדוֹת , לְגִלוֹת , רַעֲי לְמַרְוֹתֶיהָ ,
 אִם בֵּן , אַחִי הַיְקָרִים ! פֶּת־שִׁירְתִּי מָה הִיא ,
 כִּי תִלִּינוּ עָלֶיהָ וְעַל קוֹלוֹת קִינוֹתֶיהָ ?

הן קולותיה—

קולותיכם !

ונגינותיה—

נגינותיכם...

הן כל אגחות שירתי , כל אנקותיה ,

הנה אגחות אמנו , אנקות אמתנו ,

המתענה כל היום תחת יד צורריה ,

הצעקת , הזעקת מבור גליותינו.

קול דמי אחי . קול דמי אחיותי ,

צעקים אלי מכל סביבותי;

צרות בני וצרות אבותי—

יתד מתרוצצות בשורותי...

הַסְפָּלָה לְיִצְחָק. *

מִי יִתֵּן רֵאשִׁי פִּי, וְעֵינַי—מִקּוֹר דְּמָעָה,
וְאֲבָקָה יוֹמֵם, וְלֵילָה אֶת מְלִי בֵּית עֲשִׂי.
(ירמיהו ה, כג.)

א.

מִכָּל יִתְרֵי הַפְּלִיטָה הַנְּשֹׂאֲרֹת
אַחֲרֵי חֲרַבֵּן אֲמַתֵּי הַמְּפֹזְרֹת,
מִכָּל הַמַּפְלָת, מִכָּל־זֶה הַהֶרֶם
שֶׁל סִפְת דָּוִד הַנּוֹפֵלֹת, הַנְּשֹׁבְרֹת;

מִכָּל הַשְּׁבָרִים, שְׁבָרֵי הַלּוֹחֹת,
הַמְּנַפְצִים בְּכָל מְדִינֹת, בְּכָל רוֹחֹת,
מִכָּל הַיְקָרוֹת הַנְּנוּבֹת, הַלְקֹחֹת
בְּיַדֵּי הַזְּדִים, אֲשֶׁר פָּרוּ לָנוּ שׁוֹחֹת.

* נדפס בגן פרחים' כרך ב' (תרנ"א).

מִכָּל תִּכְשִׁיטֵי אִמְתִּי, מִכָּל מַחְמֵדֶיהָ,
 אֲשֶׁר הָיוּ לָהּ מִימֵי קֶדֶם בְּנִעוּרֶיהָ,
 מִכָּל מַעֲלוֹת נַפְשָׁהּ, מִכָּל כְּלֵי יִקְרִיהָ—
 אֵךְ אַחַת אֲבַקֵּשׁ לִי, אֲנִי קֹטֵן עֲבָדֶיהָ:

מִכָּל נַחֲלַת אִמְתִּי, אֲנָא אֵלֵי, אָבִי!
 תּוֹרֵלִי לְחַלְקֵי אֵךְ אֶת שִׁבְרֵי הַנֶּבֶל,
 אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ מִיָּדוֹ יְרֻמָּהוּ הַנָּבִיא,
 זֶה אָבִי כָּל יוֹדְעֵי גְהִי וְאֶבֶל פִּתְבֵּל...

תּוֹרֵלִי, אֵלֵי, אֵךְ קוֹלוֹת זֶה הַנֶּבֶל,
 הַבּוֹכָה בְּכָבִי כָּל בְּנֵי עֲנִי, נִשְׂאֵי הַסֶּבֶל!
 תּוֹרֵלִי, אָבִי, אֵךְ אֶת מִיתְרֵי זֶה הַנֶּבֶל—
 וְאֶקוֹנֵן עַל צְרוֹת פֶּת־עַמִּי, אֶקְרָא אֶל אֶבֶל...

ב.

מִמְסַפְּד תִּמְרוֹרִים שֶׁל אִמְתִּי,
 מִן הָאֶבֶל הַכָּבֵד שֶׁל זוֹ יוֹנָתִי,
 אֲשֶׁר תִּקְוֹנֵן בְּעֲבָרֵי פִי פָּחַת,
 מְזָה הַמְסַפֵּד דַּמָּד שֶׁל כָּלֵל הָעַם,
 מְזָה הָאֶבֶל הַגָּדוֹל, מְזָה הַיָּם—
 לְקַחְתִּי לִי אֵף אֲנִי טָפָה אַחַת...

כִּי נִם אֲנִי בֶן לְעַמִּי! בֶּן לְאֹמִי , אֲמַתִּי !
 גַּם כִּי דָמִיָּה יִזְלוּ , בְּעוֹרְקֵי לִבִּי ;
 גַּם אֲנִי הִתְעַנִּיתִי יַחַד עִם הַגִּזְלָה !
 גַּם אֲבוֹתַי עָלוּ עַל מוֹקְדֵי אֵשׁ , עַל מַטְבַּח...
 לָכֵן , גַּם לִי גִחְלַת מַעַל זֶה הַמְזוּבָח ,
 גַּם בְּלִבִּי נִיצוֹץ מִזֹּו הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה...

זֹאת הַגִּחְלַת הַלִּוְחָשׁת עַד הַיּוֹם
 מִתּוֹךְ הָאֶפֶר , מִתּוֹךְ רְדִיפוֹת הַלְּאֹוֹם ,
 זֹאת הַגִּחְלַת , הִיא תַּחֲמִם עֲתָה אֶת הַדָּם
 הַסּוֹבֵב בְּכָל יְאִבְרֵי בֵּת־שִׁירְתִּי ,
 קוֹל צְרַת אֲמַתִּי דּוֹפְקֵת בְּלִב זִמְרַתִּי ,
 עוֹר פְּנִיָּה קָרֵן מִמוֹקְדֵי אֵשׁ שֶׁל הָעָם...

ג.

הַיְאוֹר הַגְּדוֹל, הַיִּסְטוֹרִית הַתִּבְל ,
 הַמְּלֵאָה עַל כָּל גְּדוֹתֶיהָ מִכְּאוֹבֵי בְּנֵי אָדָם ,
 הַבְּתָה בְּמִטָּה , בְּמִטָּה־זַעַם , בְּרוּחַ תִּבְל ,
 הַבְּתָה בְּמִטָּה־קִנְיַת־דָּת , בְּרוּחַ שְׁנֵאת־עָם—
 מִימֵי דְבַר־יְהִימִים הֵכּוּ ! וַיִּהְיֶכּוּ לָיִם
 אָדוּם , לָיִם גְּדוֹל שֶׁל דְּמַעוֹת וְדָם...

מַחְלוֹת ! מַגְפּוֹת ! מְלַחְמוֹת ! מְבוֹבוֹת !
 סְבִלוֹת , עֲנִיּוֹת וְעַבְדוֹת בְּנֵי אָדָם ,
 צָרוֹת גְּדוּלוֹת וְאַרְכוֹת , רַחְבוֹת וְעַמְקוֹת ,
 אַרְכוֹת כְּנֵי אֶרֶץ , עַמְקוֹת כְּנֵי יָם...
 בְּכָל-הָאֲרָצוֹת שֶׁל בְּנֵי שָׁם יָפֶת וְתָם ,
 בְּכָל-מְדִינָה , בְּכָל-פְּנֵה , בְּכָל-עָם , פֹּה וְשָׁם—
 אֵךְ קִנְיַת אִישׁ בְּאִישׁ , אֵךְ שִׁנְאֵת עִם לְעָם !
 אֵךְ רִנְנַת רִשְׁעִים , אֵךְ צִעֲקַת הַתָּם !

כָּל נְכֹל-כְּלִיעַל , כָּל זֶד וְיָשָׁד ,
 מְבִיא עַל רֹאשׁ עַמּוֹ , יַעֲקֹב הַתָּם ,
 כָּל-פְּנֵעַ וְכָל-נִגְעַ , כָּל אִסּוֹן וְאִיד ,
 עַד כִּי יוֹרִידוּהוּ שְׂאוּלָה בְּדָם...

ד.

אַנְה אֱלֹהֵי מְצֻרֹתֶיךָ , בְּיָד-אָדָם ,
 וְאַנְה מְפַנֶּיךָ אֲבָרַח , עֵשֶׂק אָדָם ?
 הֲוֹ קָדָם אֶהְלוֹךְ—וְהִנֵּה בַעֲרוֹת !
 עִיר פָּרָא אָדָם !
 זִכְמַעֲרָב—דִּלוֹת ! עֲנִיּוֹת
 בְּאֶרֶץ , וְאֲבִיוֹנִים בְּאָדָם !

אֲסוּבָב אֶל צָפוֹן שָׁמַיִם
 קִנְיַת הָאָדָם בְּאָדָם;
 אֵלֶיךָ אֶל דְּרוֹם דָּם,
 שִׁפְךָ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם...

מָה אַעֲשֶׂה לְךָ, אָחִי,
 מָה אַעֲשֶׂה לְךָ, בְּנוֹ-אָדָם?
 אֵיךְ אֶצִּילְךָ מִשִּׁבְטֵי אַנְשִׁים,
 מִנְּגַעֵי בְנֵי-אָדָם?...

סְבִיבוֹתַי צָרוֹת אֲחִים, לְעֵינַי דַּם רַע—
 וְאֲנִי אֵיכָה אֶסִּיר מֵעַלֵי תִפְאֶרֶת אָדָם,
 וְלִבִּי לֹא יִבְקַע, לֹא יִקְרַע,
 מִפְּגַעֵי-מִנְּגַעֵי-מִצָּרוֹת בְּנֵי-אָדָם?...

חֲלִילָה לִּי! אֲנִי לְאָדָם!
 וְלִבִּי... לִבִּי לְבְנֵי-אָדָם!...

ה.

מִזְבֵּחַ לְחִנּוּיָהּ,
 מִזְבֵּחַ לְקִינָה—
 הִיָּה נָא לְבָבִי!

מִמֶּכָּאוֹבֵי אֶמְתִּי ,
 מִמִּכּוֹת רַעֲתִי ,
 עֲצִים לְךָ אָבִיא...

גְּלוֹת אֶמְתִּי הַמֶּתְעַלְפֶּת
 הַפְּכָה בִּי לְגַפְרִית וְזוֹפֶת
 אֶת לְחִי , דָּמִי גַם חִלְבִּי .
 אֶת גִּיצוֹצֶךָ , אֶת לִבֶּת אִשְׁךָ ,
 אֲשֶׁר תָּמִיד תּוֹקֵד בְּמִקְדָּשְׁךָ ,
 אֶת גִּיצוֹצֶךָ , אֶת נַפְשִׁי , לִי־הִבִּי !

עוֹרָה , עֵצָב ,
 בּוֹאָה , קֶצֶף ,
 וּפְחוּ בְּכַנּוּרֵי !
 יִדְעוּ עוֹ מִיתָרָיו
 וַיִּזְלוּ יִלְלוּתָיו
 בְּגִידֵי בְּדָמֵי מִזְמוּרָיו...

יִזְלוּ , יִשְׁטְפוּ מִכַּנּוּרֵי
 וַיִּשְׁקוּ נָא לְבוֹת בְּגִידוֹרָיו...

יוֹנְתֵי־תַמְתִּי. *

יוֹנְתֵי־תַמְתִּי, אֲמַתִּי הַנְּצַחַת!
שְׂאִין לָךְ אֵף פְּרוּטָה בַּצְלַחַת,
לֹא לְבוֹשׁ וְלֹא כֶסֶת בַּמְלַתַּחַת,
אֵף לֹא בְשָׂר וְלֹא דָגִים בַּקְלַחַת,
גַּם לֹא מַעַט שְׂמֹן בַּצְפַּחַת...
אֲךְ לָחֶם צַר יִבֹּשׁ לָךְ בְּאַמְתַּחַת,
וְאֲךְ עָלְיוֹ תִחַיִּי בַּעֲנִיּוֹת נְצַחַת,
בְּחֶסֶד כָּל, בְּדַחְקוֹת נְדַחַת...

רַעֲיֵתִי־אֲמַתִּי־מְדוּשָׁתִי, שְׁנַמְשֵׁלֶת לְיוֹנָה
מִפְּרַרְתָּ בְּחַגְוֵי הַסֵּלַע, בְּסִתְרֵי הַפְּדֻרְגָה,
שְׂאֵלָה שָׁנִים כְּיוֹם אֶחָד עוֹפְפוֹ חֶרֶב הַיּוֹנָה
עַל צְוֹאֲרֶיךָ, הוֹצִיאֲוֶךָ אֶל גֵּיא הַתְּהַרְגָה...
שְׁכַל־עֵיט־נֶשֶׁר, כָּל־עוֹף טָמֵא לְמִינֵהוּ,
טֶרֶף רֵאשֶׁךָ אֵף לְבֶךָ בַּצְפַּרְגָּהוּ...

(* נדפס ב"סדרים" ספר ג' (תרנ"ז).

אֶמְתִּירֶעִיתִי, יוֹנְתִי הַצְדִּיחַת !
 שִׁפְּהֵ אֶת מִן הַפֶּח בּוֹרַחַת ,
 וְשֵׁם צָרִים יִפְלוֹךְ אֶל הַפַּחַת ;
 שְׁצַרְתֶּךָ הָאֲחֵרוֹנָה הַיּוֹדוֹנָה ,
 בְּרַעְתָּה תַעֲלֶה עַל הָרֵאשׁוֹנָה,
 עַד כִּי הָאֲחַת אֶת הַשְּׁנִיָּה מִשְׁבַּחַת
 גְּרוֹשׁ וּמְשַׁלַּחַת—אֶת חֲלִי וְקַדְחַת...

וּבְכָל חֲבֻלָּה וְצָרוֹתֶיךָ ,
 אֶמְתִּי—הִיא בְּאֲחַת !
 אֶת אֱלֹהֵי אֲבוֹתֶיךָ
 הִיא רָנַע לֹא שִׁבַּחַת;

עַל אֲמוֹנָתָה הִיא לֹא פִסַּחַת ,
 לְכֵן לֹא תָמוּת , לֹא תִרְדַּ שַׁחַת ;
 חַיָּה תִחְיֶה בְּתוֹרְתָה הַנְּצַחַת ,
 תִּקּוּם וְתִחְיֶה גַם מֵאִשׁ מִתְּלַקַּחַת...

אֶמְתִּי הַנּוֹסֵעַת , הָאֲרַחַת !
 הַנּוֹסֵעַת הַיּוֹם מִמָּרָה
 וּמִמָּרָה תִחְנֶי בְּתַחַת ;
 בְּדָרְךָ, תַחַת הַמַּעֲבָרָה...

אֲדַבֵּר לְךָ מִן־הַסְּעָרָה ,
 מִתּוֹךְ אֵשׁ רַגְשֵׁי הַרוּתֶחֶת ;
 אֶמְרֶךָ מִנְּפִשׁי הַמָּרָה ,
 אֲנַעַר מִחֲמֹלְתֵי הַמִּתְלַקְחָת...

אֶמְתִּי הַחֲכָמָה הַפִּקְחָת !
 אִם שִׁחְקֵתִי עָלֶיךָ מָרָה ,
 שִׁחְקֵתִי , רַגְזֵתִי וְאִין נַחַת
 שְׂאִי־נָא אֶמְתִּי , אַחֲוֵתִי לְצָרָה !

וְזַנְתִּי בְּעֵבְרֵי פִי־פַחַת
 שְׂאִי־נָא לְפִשְׁעֵי , אִם יִקְרָה !
 רְאֵי אֶת דְּמַעְתֵּי הַרוּתֶחֶת...

II.

שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל.*

יְיָ עֲזוּ לְעַמּוֹ יִתְּנוּ יְיָ יִבְרַךְ אֶת-עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.
(תהלים כט, יא).

נִמְעִי שְׁעֵשְׂעִים בְּכֶרֶם עַם-ה' צְבָאוֹת—בַּחֲנֹרֵי הַיְהוּדִים!
תִּפְאַרֶת יִשְׂרָאֵל, תּוֹחֶלֶת יַעֲקֹב, תִּקְוַת בְּנֵי-עַמְּנוּ הַשְׂדוּדִים!...
בַּחֲרוּ לָכֶם פֶּשׁוּב בְּעֵינֵיכֶם, בַּחֲרוּ לָכֶם הַדָּרָה, יְדִידִים,
כְּפִי נְטוּת לְבַבְכֶם הַטָּהוֹר, הָיוּ לָכֶם לֹמְדִים, חֲסִידִים אוֹ מְשֻׁפְּלִים
לְבִי לְעַמִּי, לְבִי יְהֻמָּה, יְהֻמָּה כַּחֲלִילִים..

הָיוּ לָכֶם חֲסִידִים, לֹמְדִים אוֹ מְשֻׁפְּלִים!
אֵךְ הָיוּ! הָיוּ בְּאֵמָת!!...
הָיוּ! לָמָּה אֵךְ תִּתְּרָאוּ? לָמָּה אֵךְ תִּתְּחַפְּשׁוּ בְּרִדִידִים, בְּמַעֲלִים?
לָמָּה אֵךְ תִּתְּרָאוּ—תִּתְּרָאוּ פְּלֹמְדִים, פְּחֲסִידִים, כְּמִשְׁפְּלִים—
לְבִי לְעַמִּי, לְבִי יְהֻמָּה, יְהֻמָּה כַּחֲלִילִים..

* ג'דסס ב' המליץ" שנת תרס"א נו' 31.

שְׁמוֹתֵיכֶם יְהִיוּ נְאִים לָכֶם וְאַתֶּם נְאִים לְשְׁמוֹתֵיכֶם, יְדִידִים!
 הַעֲמִיקוּ לָכֶם פְּתוּרְתֵנוּ, הַלּוֹמְדִים! וּבְחֻכְמוֹת וְדַעַת - הַמְשִׁפִּילִים!
 בְּטִהְרַת הַלֵּב, בְּהִתְרוֹמְמוֹת הַנֶּפֶשׁ עֲבֹדוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ, הַחֲסִידִים!
 הֵן שְׁלֹשֶׁתְכֶם מְסַפְּרִים בְּבוֹד יִשְׂרָאֵל
 וְגִדְלַת רוּחַ-עַמְּנוּ בְּלָכֶם מְגִידִים!
 לְהַשְׁתַּלְמוּת כָּל צִדֵי נֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל,
 רַב-טוֹב צָפוֹן בְּכָל אֱלֹהֵי הַשְּׁבִילִים -
 לְבִי לְעַמִּי, לְבִי יְהֻמָּה, יְהֻמָּה פְּחִלִּילִים...

לָכוּ לָכֶם אִישׁ אִישׁ בְּשִׁטּוֹתֵיכֶם!
 הָיוּ חֲסִידִים, לּוֹמְדִים אוֹ מְשִׁפִּילִים!
 אָכֵן אֶת-הַרְעִיּוֹן שֶׁל פְּלִי-שִׁטּוֹתֵיכֶם, אַחֵי,
 אֶת הַרְעִיּוֹן נְרוֹמְמָה מֵעַל הַמַּלְאִים,
 אֶת הַרְעִיּוֹן, אֲשֶׁר בּוֹ כָּל סִפְרֵיכֶם מְסִימִים וּמְצַנְנֵי מִתְחִילִים,
 אֶת הַרְעִיּוֹן, אֲשֶׁר הוּא הַיְסוּד
 לְכָל-שִׁטּוֹת הַלּוֹמְדִים, הַחֲסִידִים וְהַמְשִׁפִּילִים -
 לְבִי לְעַמִּי, לְבִי יְהֻמָּה, יְהֻמָּה פְּחִלִּילִים...

אֶת הַרְעִיּוֹן, אֲשֶׁר בּוֹ רְעִיּוֹנֵי כָּל-גְּדוֹלֵינוּ יַחַד פְּלוֹגִים,
 אֲשֶׁר בּוֹ אָנוּ כְּלָנוּ, אִישׁ עַל דְּגָלוֹ, כְּלָנוּ מְדַגְלִים,
 אֶת הַרְעִיּוֹן הַגְּדוֹל וְהַיָּקָר: „וְאַהֲבַת אֶת-יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ

בְּכָל לְבָבְךָ, בְּכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ... " ---
 לְבִי לְעַמּוֹ, לְבִי יְהוָה, יְהוָה פְּחִלִּים...

אֵשׁ אֲהַבַת אֲמַתְנוּ, תּוֹקֵדָנָא תָמִיד
 עַל מִזְבֵּחַ לְבוֹתְנוּ בְּכָל פְּתוּתֵינוּ,
 אֵיזִי בְּאֵשׁ הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת יִשְׂרְפוּ יַחַד כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ הַמְבְדִילִים,
 בָּהּ יִכְלוּ כָּל דְּבָרֵי רִיבוּתֵינוּ, הַמְבְדִילִים בֵּינֵינוּ לְבֵין אֲחֵינוּ;
 אֲהַבַת־הָאֵמָה תְּצַרְתָּ, חֶפְצָת יִשְׂרָאֵל תִּקְרַב, אֶחָד אֶל אֶחָד,
 אֵת לְבוֹת כָּל הַטּוֹבִים שָׂבִין הַלְוָמָדִים, הַחֲסִידִים וְהַמְשִׁפִּילִים,
 לְבִי לְעַמּוֹ, לְבִי יְהוָה, יְהוָה פְּחִלִּים...

בְּאֵשׁ אֲהַבַת אֲמַתְנוּ יִצְרְפוּ כָּל סִיגֵינוּ,
 בְּאֵשׁ הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת יִשְׂרְפוּ כָּל הַבְדִּילִים;
 אֵיזִי לְעַם־זֹהַב־טְהוֹר תִּתְכַנֶּה כָּל פְּתוּתֵינוּ,
 תִּתְכַנֶּה מְאֵלֶיךָ, בְּלִי טַעֲנוֹת וּמַעֲנוֹת, בְּלִי מְלִים...
 לְבִי לְעַמּוֹ, לְבִי יְהוָה, יְהוָה פְּחִלִּים...

תָּחִי, תִּחְיֶנָּה הַתּוֹרָה בְּלִמְדָנִים!
 הַעֲבֹדָה - בְּחֲסִידִים, וְחַתְכָּמָה בְּמִשְׁפִּילִים!
 אֶךְ אֲהַבַת הָאֵמָה, אֲהַבָה לְאִם־כָּל־הַבָּנִים,

אֶהְבֶּת כָּל־יִשְׂרָאֵל, הַמְּצִינִים עִם הַמְּשֻׁמְאֵלִים,
הָאֶהְבָּה—הִיא תִהְיֶה הַנְּשֻׁמָּה הַרְמָה
לְכַלְכֶּם, אַחִי! הַחֲסִידִים, הַלּוֹמְדִים וְהַמְּשֻׁפְּלִים!—
לְבִי לְעַמּוֹ, לְבִי יְהֻמָּה, יְהֻמָּה פְּחֻלִילִים.

בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים.*

(בחמשה שירים).

א.

בֵּין אֱלֹהֵי הַמְּצָרִים,
תַּחַת אֱלֹהֵי הַמְּשַׁבְּרִים,
בְּאֲשֶׁר בַּחוּץ, מְצַפּוֹן וּמְדָרוֹם,
מְמוֹזָרָח וּמְמַעְרָב—מְכַל עֲבָרִים,
יִדְפוּנוּ עָרִים,
יִמְרְרוּנוּ צָרִים ;

תַּחַת אֲנָרוֹפֵי רָשָׁע שֶׁל אֱלֹהֵי הָאֲכֹזְרִים,
הַמְּכִים אוֹתָנוּ בְּרִשׁוֹת עָרִים, בְּמַצּוֹת פְּמָרִים,
בְּתוֹךְ אֱלֹהֵי הַחַיִּים הַמְּאָרְרִים וְהַמְּרִים—
נְתַחֲזֵק, עַמִּי! נְתַחֲזֵק וְנִהְיֶה לְגִבְרִים!

תְּבֵה, בְּנֵי-עַמִּי! נַעֲשֵׂה לָנוּ סְדָרִים.

(* נדפס ב"המניד" 1882, נו' 48, 49; 1883, נו' 1—3.)

נְהִיָּה אַחִים יַחַד כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִחֻבְרִים;
נִבְנֶה לָנוּ אֶת־הַשְּׁלוֹם לְמַגְדָּל בְּרֹאשׁ הַהָרִים,
אֲהַבֵּת עִמָּנוּ לְחֻמָּה, אֲחֻדוּתֵנוּ לְמִבְצָרִים!

אֶל־מוֹל פָּנֵי הַזֹּאבִים, בְּיָנוּת לְכַפּוֹת הַנְּשָׁרִים,
אֵל נָא נַחֵץ מֵעַט הַצֹּאן, זֵאֵן יַעֲקֹב, לְעֵדְרִים;
לֹא נִתְגַּדֵּד, לֹא נִתְקוּיֵט, בְּעַד סוּדוֹת נִסְתָּרִים,
לֹא נִשְׁמַע בְּקוֹל הַקְּנָאִים לְגִזּוֹר אֶת־עִמָּנוּ לְגִזְרִים,
לְגִזּוֹר־ בְּעַד דְּעוֹת, אֲמוּנוֹת, גְּבָרִים וְסַפְרִים!

עַד מָתִי יִהְיוּ לָנוּ לְמוֹקֵשׁ הַקְּנָאִים הָאֲכֹזְרִים,
שֶׁכָּבֵל פָּהֳה וְכַתָּה, הַשׁוֹבְרִים אֶת־גּוֹף עִמָּנוּ לְשֹׁבְרִים,
וּבַעַת אֲשֶׁר אָנוּ נֹאכַל מְרוֹר בְּפֹה מְלֵא מִיַּדֵּי צָרִים,
יִלְעִיטוּ גַם הַמָּה אֶת־עִמָּנוּ בְּתֵאֲנִים שְׁעָרִים.

אֱלֹה מִזָּה—בְּחֻמְרוֹת וּגְדָרִים חֲדָשִׁים לְבָקָרִים,
אֱלֹה מִזָּה בְּתַקּוּנִים נִמְהָרִים, בְּרִיפּוֹרְמִין נִבְעָרִים,
אֱלֹה—בְּמִנְהַגִּים כְּלִים וְאֱלֹה בְּמוֹדוֹת־זָרִים—
אֵלֹה וְאֵלֹה בְּהַבֵּל־הַבָּלִים, בְּחִיצוֹנִיּוֹת חֲמָרִים חֲמָרִים.

עַד מָתִי יִהְיוּ לָנוּ לְמוֹקֵשׁ הַסּוֹפְרִים הַנִּמְהָרִים,
הָאוֹמְרִים לָנוּ, כִּי יִשְׂרָאֵל נִבְרָאוּ לְמַעַן הַסְּפָרִים?

לֹא-כֵן, אֲחֵי הַיְקָרִים, לֹא-כֵן! לְכוּ-נָא הַגְּבָרִים
הַטּוֹבִים שֶׁבְכָל פֶּתַח, וַיַּחַד נִגְתְּקָה מוֹסְרוֹת הַשְּׁקָרִים!

* *

*

הַסְּפָרִים נִבְרְאוּ לְמַעַן יִשְׂרָאֵל!
וְלֹא יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַסְּפָרִים!

ב.

יֵאֱמִין לֹו אִישׁ יִשְׂרָאֵל כְּלָבָבוּ, כְּנַפְשׁוֹ יִבְחַר לֹו מוֹסְרִים,
יָקִים לֹו כָּל-תְּרִיג מְצוֹת אוֹ אֶדְ אֶת-עֲשָׂרַת הַדְּבָרִים,
יִקְדֹּשׁ לֹו אֱלֹה אוֹ אֱלֹה הַסְּפָרִים, אֱלֹה אוֹ אֱלֹה הַגְּבָרִים—
אִישׁ אֶת-קִדְשׁוֹ לֹו יְהִי! יְהִי לֹו קְדוּשִׁים וַיְקָרִים!

אִישׁ אֶת-קִדְשׁוֹ לֹו יְהִי! יְהִי לֹו קְדוּשִׁים וַיְקָרִים!
הִי לָכֶם, עֲפִי, לְמַדְנִים, חֲסִידִים אוֹ מְשֻׁבְּלִים יִשְׂרָאִים—
אֲתָתּוּ! אִם יִשְׂרָאֵל אֲתָתּוּ—אֲחִים אֲתָתּוּ! כְּלָכֶם יְקָרִים!
כְּלָכֶם בְּגִי-אֲבוֹת נִבְחָרִים, אֲשֶׁר נִתְּנוּ תוֹרָה וְאוֹרָה לְזָרִים.

איש את-קדשו לנו יחזו! ללפנו קדושים ויקרים—
 אך אל-נא נרבה בעדם מצות ומריבות עשירה חמרים!
 לא ננתח את-עם ישראל לכתות, את גופו—לאברים,
 אל-נא נגזור את-הילד החי לגזרים!

הן אך על גוי-מצות, אך על עם-מריבות ישלמו אכזרים,
 אך על חצי המחנה יבוא עשו והכחז לשברים;
 לפיד אשר-שעה לא יעבור פיאם בין הגזרים,
 לא ירד העיט, אוי! פיאם על הפגרים...

לעת פזאת אשר קבוצת בני-בלי-ישם חלאת עמים שונים,
 יציתו בנו חמת נחש של ההמונים, רודפי שלמונים,
 בעת אשר עמים רבים יקשרו יחד עלינו קשרים—
 לעת פזאת, בני עם אחד! פליטת בני ציון היקרים!
 לעת פזאת, אל-נא נגזור את-עמנו החי לגזרים...

אם בתוכנו, בתוך קהלותינו, יחלק לבנו,
 ומחויז—יעשקונו צרים, יפגנו אכזרים—
 אחי! אם תקראנה אותנו פאלה—
 לנו קברים...

ג.

אִישׁ אֶת-קִדְשׁוֹ לֹא יְהוּ! לֹא לְבָרוּ קְדוֹשִׁים וְיִקְרִים,
 אֶךְ שֵׁם כָּלל הָאֵמָה יִהְיֶה קִדְשׁ לְכָל-פְּנֵי הַיִּשְׂרָאִים!
 שֵׁם כָּלל יִשְׂרָאֵל-- קִדְשׁ-קִדְשִׁים לְכָל-פְּנֵי הַמַּפְזָרִים,
 כִּי שֵׁם אֲרוֹן הַקִּדְשׁ, שֵׁם דְּבָרֵי-יְמֵי-עַמְנוּ הַיִּקְרִים.

שֵׁם עִם יִשְׂרָאֵל וּכְבוֹדוֹ, הַסְּטוּרִית עִם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם,
 הוּא הַמְּזַבַּח לְכָלל יִשְׂרָאֵל הַמַּפְרָדִים וְהַמַּפְזָרִים;
 שֵׁם עַל זֶה מְזַבַּח הָעַם, שֵׁם יִקְטִירוּ קְטֹרֶת לְאֱלֹהֵי אַבְרָהָם,
 יִקְטִירוּ כָּל-רוּחוֹת יִשְׂרָאֵל, כָּל-לְבוֹת בְּנֵי-צִיּוֹן הַנְּשַׁפְּרִים.
 קִטָּן וְגָדוֹל, אִישׁ וְאִשָּׁה, יִקְנִים עִם נְעָרִים...

כְּבוֹד לְהַסְטוּרִית יִשְׂרָאֵל! הוּא הַמַּגְדֵּל בְּרֹאשׁ הַתְּרִים,
 אֱלֹו יִפְחָדוּ, אֱלֹו יַחֲרְדוּ כָּל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַנְּפֹזָרִים!
 הוּא בָּאָר יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר הַנְּלוֹת הַזֹּאת,
 אֱלֹהֵי יִתְאֲסִפּוּ כָּל הָעֵדָרִים,
 מִמְּנָה יִשְׁקוּ מֵיִם חַיִּים לִיעֲפֵי הַנְּלוֹת,
 לְכָל-הַנְּכַשְׁלִים, לְכָל-הַנְּחָרִים.

דַּעַת הַסְּטוּרִית יִשְׂרָאֵל-- הוּא הַלֵּב לְכָל-הַבְּשָׂרִים,
 הוּא הַדָּם, הַנּוֹתֵן חַם וּמְזוֹן לְכָל-קְצוֹת הָאֲבָרִים.

היא הנפש המתה כל-הגוף של בני-ציון היקרים,
היא נשמת כל הפתות, היא רוח כל-השברים...

ד.

יאמין לו ישראל או לא, באלו או באלו הספרים,
אך בנפש עמו יאמין! בנפש הכללית של עם ישראל!
יאהב לו או לא קבלה, תלמוד או מחקרים
אך את-עמו ישראל יאהב אהבה בלי מצרים...

האמונה באלמות נפש העם, באלמות נפש ישראל -
זאת האמונה האמתית זאת היא אמונת ישראל!
אהבה, אחוה ואחדות-העם - הנה עקרי תורת ישראל.
יחוד עם ישראל - הוא היחוד האמתי! שמע ישראל!

„לא תשנא את-אחיק בלבבך“

הוא הלוא הגדול שבלאוים ואסורים;

„ואהבת לרעך כמוך“ -

בה נכללו כל-עשרת הדברים.

„ואהבת את-ישראל עמך“ -

הוא קשר תפלין דמרי עלמא!...

הוא הקשר, הוא היחיד של כל-ישראל הנפזרים,
 יתוד כל-הרוחות הנמוכות, כל-לבות הנשפזרים...
 אהבת כלל האמה, אחות כל-בני-ציון היקרים,
 הוא לפיד אש-קדש, אשר יעבר בין הגזרים
 לתבתיך, להדביק כל אברי האמה המפזרים,
 הוא ברית שלום בין כל-הפתות, בין כל השברים.

אהבת כלל ישראל

הוא קשר בין הקשרים,

הוא ברית בין הפתרים...

ה.

קול בת-ציון התנפח, התחנן לכל בניה הנפזרים,
 אלמנת בת-ישראל תפרש בפיה ליתומיה הנשואים,
 אוי נא לה... פי עיפה נפשה מריב בניה ומפפות זרים!
 אוי נא לה! כל רודפיה השיגוה בין המצרים..

קול בחולה שמעתי : בני, בני ציון היקרים!
 אל תרגזו בדרך גליותיכם, כלכם אתם ישרים!
 אל תפרידו בין אחים, פי סביבותיכם - צרים!
 עת לרפא את זה מזבח העם הנקרע לשברים,

וְאִשׁ אֲהַבָּה תִּזְקַד לָכֶם תָּמִיד עַל הַמְּזִבַּח הַזֶּה...
 אִשׁ אֲהַבָּה לְכָל יִשְׂרָאֵל, לְכָל הַפִּתּוֹת, לְכָל הַנְּזָרִים.

עַתָּה לְמַעַת בְּלִב בְּנֵיכֶם, בְּנַפְשׁ בַּחֲוִירֵיכֶם הַיִּשְׂרָיִם,
 הַלּוֹמְדִים בֵּין בְּקִלּוֹז, בֵּין בִּישׁוּבָה וּבֵין בְּשִׁבְתַּת תַּחֲפֻמוֹנֵי—
 עַתָּה לְמַעַת בְּלַבְכֶם כְּבוֹד וְיִקָּר לְדַבְרֵי עַמְנוּ הַנְּזָחֲרִים,
 עַתָּה לְמַעַת בָּם אֲהַבָּה לְכָל הָעַם, לְכָל אַחֵיהֶם תִּיקָרִים.

עַתָּה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין הָאָבוֹת וְהַבָּנִים, בֵּין הַזְּקֵנִים וְהַנְּעָרִים,
 עַתָּה לְהָשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים, וְלֵב בָּנִים עַל אָבוֹתֵם הַיִּשְׂרָיִם;
 עַתָּה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין כָּל־הַפִּתּוֹת, שְׁלוֹם בֵּין כָּל הַנְּזָרִים,
 עַתָּה! בָּאָה הָעַתָּה, בְּנֵי, לְחַבֵּר אֶת עַצְמֵי הָאָמָה הַנְּזָפְזָרִים!
 כְּבָר בַּתְּרוּ אֶתְכֶם בַּתְּעוּדָה, קָרְעוּ אֶתְכֶם לְכַתּוֹת, לְנְזָרִים,
 וְתַנּוּר־עֶשֶׂן־קִנְיָאָה וְלִפְיֵד־אִש־שִׁנְיָאָה הֵן יַעֲבֹר בֵּין הַנְּזָרִים,
 מַחֲלֻקוֹת חֲסִידֵינוּ, מְרִיבוֹת לּוֹמְדֵינוּ, פְּלֻגוֹת מִשְׁבִּילֵינוּ—
 כְּבָר יֵצְאוּ מֵאַפְנוּ, יֵאָרְרוּ וְיִמָּרְרוּ אֶת חֵינּוּ הַמְּאָרְרִים וְהַמְּרִים...

הַשָּׁמַשׁ לָבוֹא... וְתַרְדֵּמָה נִפְלָה עַל שִׁכְלֵךְ
 שֶׁל בְּנֵי אָבִינוּ־עַד שֶׁר־הַשְׁלוֹם, בְּנֵי אָבִינוּ אֲבָרְהָם,
 יָדַע תִּדַּע כִּי גַר הָיָה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם,
 וְעַבְדוּם וְעַנּוּ אוֹתָם—יִצְעֲקוּ לָכֶם אוֹיְבֵיכֶם הָאֲכָזְרִים.

הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה... וְעֵלְטָה הָיָה... צָרָה וּמַעֲרָה מִכָּל עֲבָרִים...
 אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדוֹלָה נִפְלְתָה עַל אַחֲנֵנוּ הַנְּשֻׁבָרִים...

הִנֵּה עֲזַמְשֵׁלֶשֶׁת־יִשְׂרָאֵל כְּבָר נִגְזְרָה לַגְּזֹרִים!
 כְּבָר יָרַד הָעֵיט, אוֹיִ!—יָרַד עַל הַפְּגָרִים...
 עַתָּה, כְּנִי! עַתָּה כִּי יֵשֶׁב אוֹתָם הָעַם שֶׁל הַגְּבוּר אֲבָרָהּ,
 הָעַם שֶׁל יְהוּדָה הַמְּכֻבָּד, שֶׁל זֶה הַגְּבֹר בֵּין הַגְּבֹרִים,
 עַתָּה, בָּאָה הָעַתָּה, כְּנִי! כְּרָתוּ כְרִית בֵּין הַפְּתָרִים!

יציאת מצרים

או

תבת נמא של משה רבנו. *

ובפשקבילים זיהירו קזנר הרקיע
ומצדיקי רבדים בבוקרים לעולם ועד.
(הניאל יב, ג).

עתנו הרתה להסמוריתנו,
הרתה תקומת-תחית-אמתנו,
עוד ירבו עצבונה וחרונה לעתנו
עד פי בעצב תלד-את-גאלת בנינו.

ללדת אנשים תשעה חדשים,
ללדת לאם-מי מנה יום?

תחיל, תתחלחל בחבליה העת אמנו,
תקש, מאד תקש, בלדתה את-גאלת עמנו,

(* נדפס ב"המניד" 1884, נוי 16, 17.

תִּקְשֵׁ! כִּי מְחוּץ רַבִּים, אוֹי, רַבִּים רוֹדְפֵינוּ
וְגַם בַּבַּיִת, הֵהוּ מָה רַבּוֹ צוֹרְרֵינוּ!...

אָכֵן, אַחִינוּ, אֵל נָא יִפּוֹל עָלֵינוּ לְבַבְנוּ!
בַּחֲשֵׁךְ נִקְוָה לְאוֹר, בְּעַבְדוֹת—לְדָרוֹר;
אִם רֵאשִׁיתֵנוּ מִצָּעֵר—יִשְׁנֶה אַחֲרֵיתֵנוּ;
נִאֲלָתֵנוּ דָמְתָה לִישָׁחַר בְּפִי נְבִיאֵנוּ,
כִּישָׁחַר, עַד נִכּוֹן הַיּוֹם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹלֶכֶת וְאוֹר.

הַבֵּיטוּ עַל זֶה הָאִישׁ מִשָּׂה רַבְּנוּ!
עַל זֶה עֹמֵד הָאוֹר שֶׁל אֶלְפֵי-דוֹר...
הִנֵּה עֶרְשׂוֹ—תִּבַּת גִּמְא!
הֲלֹא הוּא שָׁם בַּסּוּף עַל שְׁפַת הַיָּאֹר...

הִנֵּה עֶרְשׂוֹ תִּבַּת גִּמְא!
תִּבַּת גִּמְא, נְחֻמָּה בַּחֲמָר וּבַזָּפֶת...
וְאִיהָ אֵיפֹה נִמְצָא הַיֶּלֶד הָעֵבְרִי
מוֹשִׁיעִים שֶׁל הָעַמִּים?—בְּרַפָּת!

זֶה חֵלֶק כָּל-יְלָדֵי הָעֵבְרִים הַנִּצְעָלִים—
יִתְחַכְּמוּ, יִתְנַפְּלוּ לָהֶם בְּכָל דּוֹר
לְכַלּוֹתָם: נִמְרוֹד יִשְׁלִיכֶם אֶל הָאֵשׁ,

פְּרַעַה—אֵל הַיָּאוֹר, בְּלִטְשֶׁצֶר—אֵל הַבּוֹר,
וְהִמָּה בְּכַחֲם, בְּמַחֲם, יַעֲלוּ מִן הַבּוֹר,
יִזְהִירוּ מִן הָאֵשׁ, יֵאִירוּ מִן הַיָּאוֹר,
יִזְהִירוּ, יֵאִירוּ, בְּשֶׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ,
יִזְפִּיעוּ וַיָּבִיאוּ עֲלֵיהָ אוֹר וְדִרוֹר...

כָּל אַבְרָהָם, מֹשֶׁה אוֹ דָנְיָאֵל כִּי יוֹלֵד—
זֶה מְנַתֵּם בְּתַבֵּל, זֶה נִחְלַתֶם עָלַי חֶלֶד ;
אֱלֹהֵי גְדוּלֵי־יִסְוֵדֵי־עוֹלָם, אֱלֹהֵי הָעַמּוּדִים—
בְּרֵאשִׁיתֶם הִמָּה מִכִּים, מְעַנִּים וּמְרוֹדִים...

זֶה חֶלֶק כָּל יְלָדֵי הַיְהוּדִים הַשְּׂדוּדִים בְּכָל דּוֹר:
יִלְדוּתֶם בְּגִיטוֹ, בְּחוֹר, וַיִּקְנַתֶם—דַּעַת וְאוֹר !
עַרְשֶׁם—תִּבַּת גִּמָּא בְּטִישׁ הָעַבְדּוֹת, בְּבוֹר!...
וַיִּשְׁבַּתֶם—יִצִּיאת מִצְרַיִם, לָעַם כְּלוֹ—דְּרוֹר!
הֵר סִינַי! וְלִכְל הַתַּבֵּל כְּלָה תַנְרָה־אוֹר!

אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּילִים, אֱלֹהֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוּלִים,
אֲשֶׁר כָּל אַבְיֵרֵי־כַבִּירֵי אָרֶץ לִפְנֵיהֶם כְּתַנְגְּבִים,
מְצַדִּיקֵי־מֵאֲשֵׁרֵי־הַרְבִּים, אֱלֹהֵי הַכּוֹכָבִים—
כָּל חַיֵּיהֶם הִמָּה עוֹלָם וַיּוֹרְדִים, יוֹרְדִים וְעוֹלָם...

יִשְׁלִיכֶם אֶל הַיָּאֹר - פְּרַעָה,
 וְתוֹצִיאֶם - בַּת פְּרַעָה,
 וְהִיא גַם הִיא, בַּת פְּרַעָה,
 תִּתֵּן אֶת שִׁכְרָהּ מִכֵּיִם פְּרַעָה
 לְאִשָּׁה מִיִּנְקָת מֵן הָעֵבְרִיּוֹת,
 כִּי תִינִיק לָהּ אֶת-הַיֶּלֶד.

כִּי תִינִיק לָהּ אֶת זֶה הַיֶּלֶד הַתָּמ,

אֲשֶׁר בְּגִדְלוֹ, בְּמִטְהוֹ יִגְאֹל אֶת הָעַם
 מִתַּחַת יַד פְּרַעָה הַמְּגֹאֵלָה בְּדָם,
 מִסְּבִלוֹת מִצְרַיִם, מֵעֲבֹדוֹת-חָם.

ב.

בַּאֲלֹהֵי וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת מֵן הָעֵבְרִיּוֹת
 וְתִינִיק לָךְ אֶת-הַיֶּלֶד — — —
 וְתִלְדִּי הָעֵלְמָה וְתִקְרָא אֶת אִם הַיֶּלֶד.

(שמות ב.)

אֲמֵנוּ, אֲמֵתֵנוּ, רַעֲיֵתֵנוּ !
 הִנֵּה-זֶה בָּא עוֹבְדֵי-יִשְׂרָאֵל
 עַל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל !
 קוֹלוֹנִיָּה נֹסְדָה לָנוּ, בֵּן נִתֵּן לָנוּ,

בְּגֵן בְּכוֹרֶךָ הוּא זֶה אֲשֶׁר יִלְדְתוּ
בְּעֶצְבִּי, בְּחִבְלֵי לֵדָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל...

אֶפְתַּנּוּ-מְדוּשָׁתֵנוּ בְּגָלוֹת !
קוֹלוֹנֵיָהּ יִשְׂרָאֵלִית, זֶה יֶלֶד גְּאֻלְתֵנוּ,
הַנְּהַרְזָה הַנּוֹלָד, הַנְּהַרְזָה בָּא עָלַי חֵלֶד !
רְאֵי אוֹתוֹ, אִמְנוּ, כִּי טוֹב הוּא !
תִּקְוָה לָךְ נִשְׁקַפֶּת מֵעֵינַי זֶה הַיֶּלֶד !

יֶלֶד גְּאֻלְתֵנוּ הַנְּהַרְזָה בָּא עָלַי חֵלֶד !
אִם אַךְ אַתְּ, פְּלִיטַת בֵּית-סוּפְרֵינוּ,
אַתֶּם לוֹמְדֵינוּ, חֲסִידֵינוּ וּמִשְׁפִּילֵינוּ,
אַתְּ, סְפָרוֹתֵנוּ הַרְמָה שֶׁבְּכָל פְּתוּתֵנוּ,
אַתְּ אַחֻתֵנוּ הָאֶחָת הַנִּשְׁאָרַת לוֹ עָלַי חֵלֶד

אִם אַךְ אַתְּ, אַחֻתֵנוּ, לֹא תִתְיַצֵּב מִרְחוֹק,
אִם אַחֻזַת לְצַרָּה, אַחֻזַת לְעִזְרָה, לוֹ תִנְלָד
וְתִלְךְ וְתִקְרָא לְאִשָּׁה מִיְנֶקֶת מִן הָעֶבְרִיּוֹת,
תִּקְרָא וְתָשׁוּב וְתִקְרָא אֶת-אִם הַיֶּלֶד;

תִּתְחַנֵּן לְפָנֶיהָ לֵאמֹר: אִמְנוּ-אֶפְתַּנּוּ !
הִנֵּה קוֹלוֹנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל !

הִנֵּה תִבֵּת גִּמְאָה עַל יְשִׁפֹת הַיָּם שׁוֹחֶה...
 וּמַצִּיל אֶל גַּל, מִצָּרָה אֶל צָרָה, הַסֹּפֵרָה
 שֶׁל הַתִּבְלִי, הִנֵּה אוֹתָהּ, הִנֵּה דוֹחָה !

קוֹלוֹנִיָּה נּוֹסֶדָה לָנוּ, בֵּן גִּבְתָּן לָנוּ!
 הִנֵּה יֶלֶד עֵבֶרִי! הִנֵּה נֶעֶר בִּכְהָ...
 אֲנִי, רַחֵל אֲמִנּוּ, אֲנִי אִם רַחֲמֵינֶיהָ;
 אִם, אֲשֶׁר בְּבִכִי כָּל בְּנֵיךָ אֶת מֵר בּוֹכָה...
 אֲנִי, יִכְמְרוּ נָא רַחֲמֶיךָ גַּם עַל בְּנֵיךָ זֶה,
 אֲנִי, דִּמְעוֹתַי מֵעַל פְּנֵי אֶת הִי מוֹחָה !

עֲמִי ! הַחַת אֲשֶׁר תִּפְזֹר לְכָל אֵשׁ, לְכָל רוּחַ,
 אֶת זִהְבְּךָ, אֶת דָּמֶיךָ, וּבְכָל זֹאת לֹא תִנּוּחַ,
 וּבְכִזְיוֹן, בְּשִׁפְלוּת, בְּהִשְׁחָתַת נַפְשׁ וְרוּחַ,
 תִּרְאֶה אֶת הַיִּשְׁבֵּט אֲשֶׁר עַל עַרְפֶּךָ יִנּוּחַ;

אֲמַתִּי הַנְּדַחֶקֶת, אֲמַתִּי הַנְּחַנְקֶת!
 אֲשֶׁר לְכָל עֵגֶל זֹר אֶת עֵדֶיךָ אֶת מִתְפַּרְקֶת,
 רַחֲמֵי־נָא גַם עַל הַקּוֹלוֹנִיָּה הַנְּאַנְחַת וְהַנְּאַנְקֶת,
 אֲשֶׁר עִם הַחַיִּים וְעִם הַמּוֹת הִיא נְאַבְקֶת,
 הַנּוֹעֵת לְעֵינֶיךָ בְּרָעַב, בְּקִדְחַת וּבְדִלְקֶת...

תחת אשר תפזרי חילך לזרים, אַמְתִּי הַפְּרַחְקָת
 אֶת אַחִיךָ, אֶת בְּנִיךָ—אוֹתָם הָיִי נָא מַחְזֶקֶת;
 עַל הַקּוֹלוֹנְיָה, עַל יְלִדְךָ זֶה, הָיִי נָא מַתְרַפֶּקֶת,
 חֲלָצִי נָא לֹא אֶת שִׁדְךָ, הָיִי לוֹ מִיִּנְקָתָ.

אוֹ אֲזִי עַל חֵלֶב־שְׂדֵי־אִמָּתוֹ יִגְדֵל הַיֶּלֶד
 וַיֵּצֵא כְּאָדָם לַפְּעֵלוֹ, לְמַלְאָכוֹתָו עָלֵי חֶלֶד,
 וּבְמַעֲשָׂיו, בְּעֵינָי ה', עִם וּמִלְךָ יִמְצָא חֵן,
 בְּחֶכְמַתְךָ תִּבְיֵאִהוּ לְבַת פְּרָעָה, וַיְהִי לָהּ לְבֵן.

אֲזִי יִגְדֵל הַנְּעַר, יִתְגַּדֵּל בְּאַהֲבַת אָחִיו,
 יֵצֵא אֶל־אָחִיו בְּגִי־עַמּוֹ וַיִּרְאֶה בְּסִבְלוֹתָם,
 אֵיךְ אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ עִבְרִי מֵאָחִיו—
 וְקָם לָנוּ מוֹשִׁיעַ וָרַב, נִוְקָם עַל עֲלִילוֹתָם.

אָנָּה, אִם־רַחֲמָנִיָּה, רָחֵל עַל בְּנֵיהָ בּוֹכִיָּה!
 יִכְמְרוּ־נָא רַחֲמֶיךָ עַל הַקּוֹלוֹנְיָה הָעֵנִיָּה,
 רַחֲמֵי־נָא עָלֶיהָ כְּרַחֵם אִם עַל בָּנִים,
 תִּנֵּי לְבָךְ לָהּ, הָאִירִי אֵלֶיהָ פָּנִים!

מִי יוֹדֵעַ אֶת רוּחַ הַהִסְטוֹרִיָּה הַפְּעֻמָּקֶת
 בְּתוֹךְ זֶה הַקּוֹלוֹנְיָה אֲשֶׁר עֲתָה לְעֶזְרְךָ צוֹעֶקֶת—

בְּתוֹכָהּ, פָּעַת חֵיהָ, אֶת גּוֹאֲלֶךָ; אֶת חוֹבֶקֶת,
אֶת גּוֹאֲלֶךָ, אֲשֶׁר יִרְתַּק אֶת אִמְתֶּךָ; הַנִּתְקָת...
* *
*

מִתְבַּת גָּמָא יֵצֵא מִשָּׁה רַבְּנוּ—
מִקּוֹלוֹנִיָּה קִטְנָה—גְּאֵלֶת בְּגִינוּ...
—

ג.

בְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ, עַל גּוֹזְלָיו יִבְחַת,
יִפְרֹשׁ בְּנִפְיוֹ יִקְחֵהוּ, יִשְׁאַהֲוֶה עַל אֶבְרָתוֹ.
(דברים לב)

אִם אַתָּה, אִמְתִּי, יוֹנְתִי, תַּעִירִי קִנְיֶךָ,
אֶרֶץ מוֹלְדָתִי, אֶרֶץ קְבָרוֹת אֲבוֹתֶיךָ;
תַּעִירִי וְתַעֲזְרִי רַחֲמֶיךָ עַל קוֹלוֹנִיּוֹת אַחֶיךָ,
עַל אֱלֹהַ בְּחִירֵי־קִירֵי־צַעִירֵי־בְנֶיךָ;

אִם אַתָּה נִשְׁמָתִי, אַתָּה אִמְתִּי,
בְּנֶשֶׁר תִּרְחַפִּי עַל אֱלֹהַ גּוֹזְלֶיךָ,
אֲשֶׁר עֲתָה יַעֲוֹפוּ אֶל אֶרְבוֹתֶיךָ

בְּחַמְלַתְךָ תִּפְרָשִׁי עָלֵיהֶם כְּנִפְיָךְ,
תִּשְׂאִים, תִּקְחִים עַל אֲבֵרוֹתֶיךָ...

אִם אַךְ אָמַתִּי, אֶת חֲכָמַתִּי,
אֶת תְּסוּכָכִים, תְּגוֹנְנִים,
כָּרַב עֲצוֹתֶיךָ, בְּעֵצָם כְּהוֹתֶיךָ,
תִּצְרִים כְּאִישׁוֹן בְּת־עֵינֶיךָ...

אִם אַךְ אֶת, אֲמָה־תַּעֲלוּמָה, אֲמָה־חֲתוּמָה,
אֲמָה, הַנּוֹתֶנֶת לְמִשְׁכַּן ה' מַעֲשֵׂר וּתְרוּמָה,
וּמִתְנֹת לְכָל עֵגֹל, לְכָל שֶׁגֹל, לְכָל זֶר וְנִגְרָה,
אִם אֶת תַּחַת זָרִים, תַּחְזִיקִי בְיַדִּי כְּנֶגֶךָ,
הַמְטִים לְנַפּוֹל, תִּנְחִי אֶת קוֹלוֹנִיּוֹת אַחֶיךָ,
בְּדָד תִּנְחִים! וְאִין עִמָּךְ עִם־נִגְרָה...

אִם אֶת, לְמַעַן בַּיִת ה' אֱלֹהֶיךָ,
לְמַעַן טוֹב־שְׁלוֹם אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ,
תִּשְׁכַּחִי רָגַע אֶת כָּל מְרִיבוֹתֶיךָ,
וְתַעֲשִׂי שְׁלוֹם בֵּין כָּל מַפְלְגוֹתֶיךָ,

וְתִקְהִילִי יַחַד, אָמַתִּי, אֶת כָּל כְּהוֹתֶיךָ,
וְיַחַד כָּלְכֶם בְּאַהֲבָה תִתְקַדְּשׁוּ וְתִשְׁתַּהַרְוּ

בְּמִים טְהוֹרִים שֶׁל אֲהַבַת אַחֶיךָ וְאַחִיוֹתֶיךָ ,
בְּמִים קְדוֹשִׁים שֶׁל חֶבֶת אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ ,

תִּפְתָּחַרִי מִכָּל טִמְאוֹתֶיךָ, מִכָּל מְרִיבוֹתֶיךָ ,
וְאִישׁ אִישׁ כִּכְּסֵי יִקְרִיב אֶת קַרְבְּנוֹ אֶל מִקְדָּשְׁךָ ,
אֶל טוֹבַת כָּל־הָעַם עַל מִזְבַּח לְאַמִּיּוֹתֶיךָ ,
אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחוּחַ לַה' אֱלֹהֵי כָּל פְּתוֹתֶיךָ...

אִם אַתְּ אֲמַתִּי־לִבְתִּי הַטּוֹבָה וְהַמִּיטִיבָה,
תִּשְׁלַחֵי אֶל הַקּוֹלוֹנִיּוֹת עֲזָרְתֶךָ מִקְדָּשׁ:
מִלִּבֶּךָ הַטּוֹב, מִנִּפְשֶׁךָ הַגְּדוֹלָה וְהַגְּדִיבָה,
תִּשְׁלַחֵי לָהֶם עֲזָרְתֶךָ בְּכָל שָׁנָה, בְּכָל חֹדֶשׁ ; —

אוּ אִזּוֹ הַקּוֹלוֹנִיּוֹצִיָּה תִּלְקֶה לְפָנַי ,
— תִּלְקֶה לְאֵט לְאֵט, מְעַט מְעַט, הַלֹּזֶךְ וְרֵב,
וּבְרִבּוֹת הַשָּׁנִים יִלְקְטוּ בָנִים,
יִלְקְטוּ אֶל שְׁלַחַן ה', אֶל שְׁלַחַן הָאָב...
וּבְטָרֵם יַעֲבְרוּ עֵדֶן וְעֵדֶנִים —
וְשָׁבוּ לְגִבּוֹלֵם בָּנִים...

ד.

סֵלוּ, סֵלוּ הַמְסִילָה !
 בְּדַעַת, בְּמַעַשׁ, בְּמִלָּה...
 פִּנּוּ דְרֶךְ הָעַם !
 אֱלֹהֵי פֹה וְאֱלֹהֵי שָׁם...

הַשִּׁיבוּ בָנִים אֶל חֵיק אֲמִם-אֲמָתָם,
 בַּעֲבוּדָתָם יַחֲיוּ שׁוֹמְמוֹת אֲדָמָתָם,
 וְתַחֲבֵרוּ גּוֹפּוֹתֵיהֶם אֶל אֲרָצִים-נִשְׁמָתָם
 וַיַּחֲיוּ! יַחֲיוּ בְּקֶדֶם, כְּעַם, בְּטַהֲרָתָם,
 אוֹ אִזּוּ יִשׁוּבוּ אֶל טִבְעָם, אֶל סִגְלָתָם.

אֲנִירָא דְאֲרֵץ-יִשְׂרָאֵל, שְׂמִשָּׁה, אֲדָמָתָה,
 הַחַיָּה מִיַּגִּיעַ-מִזְעַת-בְּנֵיהָ, מַעֲבוּדָתָם—
 הִיא תִרְפָּא אֶת רוּחַ עֹבְדֵיהָ, אֶת נִשְׁמָתָם,
 וְנִשְׁמָתָם תִּפְיַח רוּחַ חַיִּים בְּגוֹף דָּתָם.

עֲבוּדָתָם תִּעֲנֶה אֶת אֲדָמָתָם
 וְאֲדָמָתָם—אֶת עֲשָׂרָם וְטוֹבָתָם ;
 אֲשָׂרָם וְטוֹבָתָם עַל אֲדָמָתָם
 יַחֲדָשׁוּ בְּקֶרְבָּם אֶת רוּחַ אֲמָתָם.

רוּחַ לְאֲמִיּוֹתָם, הִיא תַעֲשֶׂה בְכֹחָהּ נִפְלְאוֹת,
מִמְנָה לְחַיִּים חַדְשִׁים שָׁל הַנֶּפֶשׁ הַנּוֹצְאוֹת.

וְנָחָה עֲלֵיהֶם רוּחַ ה', רוּחַ הַסְּמוּרִיתָם,
רוּחַ גְּדוּלֵיהֶם, רוּחַ חֲכָמֵי אֲמָתְכֶם,
רוּחַ מְחֻקְקֵיהֶם, רוּחַ גּוֹתְנֵי תוֹרָתָם,
רוּחַ מִשְׁה, שְׁמוּאֵל וְעֹזְרָא, רוּחַ פְּעֻלָּתָם.

וְנָחָה עֲלֵיהֶם רוּחַ דַּעַת סוֹד הַתְּעוֹדֹת-אֲמָתָם,
רוּחַ חֶקֶר-רוֹם-עֵמֶק הַרְעִיּוֹן שָׁל הַסְּמוּרִיתָם,
רוּחַ דַּעַת אֲרָצִים וְטַבְעָה, דַּעַת יִשְׂרָאֵל וְסִגְלָתָם,
רוּחַ דַּעַת אֶת-אֲבֹן הַשְּׁתִיָּה שָׁל חוֹמַת דָּתָם ;

אוּ אִזְ הָרוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנֵי אֲמָתָם,
אֲמָתָם הַחַיָּה חַיִּי-עַם עַל אֲדָמָתָם,
זֹאת הָרוּחַ אֲשֶׁר תִּתְחַדֵּשׁ כָּל טַבַּע הַיּוֹתָם,
הִיא הַגִּדּוּל בְּכֹחָהּ גַּם אֶת נַעֲרֵי דָתָם ;

אוּ אִזְ, אֲחִינוּ, לֹא קִדְּמָה, אֶךְ אִזְ,
רוּחַ עַם יִשְׂרָאֵל, עִם חַי, עִם עֹז—

גִּלְהָה תִּגְלָה לָנוּ אֶת זֶה הָרוּז ,
 אִיךְ לְתַקֵּן כְּדִין, פִּתּוּרָה וְכִבְדָּת,
 אִיךְ לְתַקֵּן, בְּרוּחַ דַּעַת, בְּרוּחַ דָּת ,
 אֶת הַדָּת הַיְקָרָה לָנוּ מִפּוֹ...

אוּ אִזּוֹ, אַחִי, אִיךְ אִזּוֹ,
 ה' יִהְיֶה לָנוּ עֵז,
 וַיִּגְלָה לָנוּ אֶת הַסּוּד הַלְלוּ ;
 אוּ אִזּוֹ הַזֶּרֶחַ עָלֵינוּ שְׁמֵשׁ הַתּוֹרָה,
 אֲשֶׁר צָוָה לְעַמּוּנוּ מִשָּׁה רַבָּנוּ,
 וְזֹאת הַתּוֹרָה, הִיא תִזְרַע אוֹרָה
 בְּכָל-קַצְוֵי לֵב שֶׁל קְצוֹת אֲמֵתָנוּ .

וְזֶרְחָה עָלֵינוּ שְׁמֵשׁ הַתּוֹרָה,
 אֲשֶׁר צָוָה לָנוּ מִשָּׁה רַבָּנוּ;
 וּבְחֻמָּה, בְּאוֹרָה, בְּאִשָּׁה הַטְּהוֹרָה ,
 בַּתִּיךְ אֶת קִשְׁי־לֵב שֶׁל כָּל בְּתוּלֵינוּ
 וְתִדְבִיק לְאִמָּה אַחַת אֶת כָּל אֲבֵרָנוּ.

וְזֹאת הַשְּׁמֵשׁ הַגְּדוֹלָה, זֹאת הַתּוֹרָה,
 הִיא תִמְלֵא חֵם וְחַיִּים, תִּמְלֵא אוֹרָה,
 כָּל מַחֲשַׁבֵי-עַקְמוּמֵיזוֹת לְבוֹת אֲמֵתָנוּ,

זאת אִמְתַּנּוּ הַנְּאוּה וְהַשְּׁחוּרָה...

היא הַתּוֹרָה לְבַת הָאוּרָה ,
 היא תָּמַס אֶת הַקֶּרֶח הַנּוֹרָא,
 אֲשֶׁר בְּלִבּוֹת רַב מִשְׁבִּילֵינוּ,
 היא תֹּאִיר אֶת הָאֶפְלָה הַשְּׁחוּרָה ,
 אֲשֶׁר בָּהּ יִרְמְשׁוּ רַב חֲסִידֵינוּ.

זאת הַרוּחַ הַטְּהוֹרָה שֶׁל זאת הַתּוֹרָה—
 היא תְּפִיץ הָעֲנָנִים מִרֹאשׁ גְּבִירֵנוּ ,
 הַמוֹכְרִים בְּעַד נְזִיד עֲדָשִׁים אֶת הַכְּבוֹרָה ,
 הַאוֹמְרִים בְּלִבָּבָם: „מַה־לָּנוּ וְלְאִמְתַּנּוּ ?
 בְּזִכּוֹת עֲשִׂרְנוּ נִמְלֵט מִכָּל יְהוּדֵינוּ“.

רוּחַ הַחֵירוּת שֶׁל לוחֹת זאת הַתּוֹרָה—
 היא תִּגְרֹשׁ מִלִּבָּב אֶת הַשֹּׁנְעוֹן הַנּוֹרָא
 לֵאמֹר: „לֹא נִצָּא חֲפָשִׁי מִשְׁפְּלוֹתֵנוּ,
 פֹּה נִשָּׁב עוֹלָמִים בְּעֵינֵינוּ וּבְלַחְצֵנוּ“.

וְזָכְרֵנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר אָכַלְנוּ בְּמִצְרַיִם,
 בְּעַסְקֵינוּ, בְּנִשְׁכָּנוּ, בְּבִתֵּי בְנֵיקֵינוּ,
 אֶת הַקִּשּׁוּאִים וְאֶת הָאֲבִטִּיחִים, רַחֵם רַחֲמָתֶיךָ,

בְּקִנְצֵסִיּוֹת, בְּאֵלֶּה נִשְׁפִּי־חִשְׁקֵנוּ,
 אֵת הַבְּצָלִים וְאֵת הַשּׁוּמִים מְלֵא חֲפָנִים,
 בְּבִתִּי מְרוֹחֵינוּ, אֶצֶל חֲבִיּוֹת מִשְׁקִינוּ."

„יִסְעוּ נָא עֵינֵינוּ אֶל אֲרָצֵנוּ!
 יִשְׂאוּ נָא עֵינֵיהֶם הַשְּׂמִימָה...
 וְאָנוּ גֵלְדֵי בְּיִשְׂרָאֵל לְבָנוּ,
 נִתְּנָה רֵאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרִימָה...”

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר עָמָה שְׂרֵי נְהוֹרָא—
 הִיא תַעֲשֶׂה אוֹתָנוּ לְאֻמָּה אַחַת, לְאֻמָּה טְהוֹרָה,
 לְאֻמָּה שֶׁל דָּת וְדַעַת, שֶׁל עֲבוּדָה וַחֲקִירָה,
 לְאֻמָּה, אֲשֶׁר בְּצֶדֶק לָהּ יֵאָתֶה הַבְּכוֹרָה.

וְזֹאת הַתּוֹרָה הַטְּהוֹרָה, זֹאת הָאִוְרָה—
 הִיא תַעֲשֶׂה אוֹתָנוּ לְעַם אֶחָד, לְעַם נָאוֹר,
 לְאֻמָּה, כְּלָהּ מִקְשָׁה אַחַת זֶהָב טְהוֹר...

שִׁיר הָעָם. *

וְאָעֵבֶר עָלֶיךָ, וְאַרְאֶךָ
מִתְבוֹסְסֶת בְּדַמֶיךָ ;
וְאִמַר לְךָ: בְּדַמֶיךָ חֲיִי!
בְּדַמֶיךָ חֲיִי! — — — —
(יחזקאל ט"ו, ז')

א.

עַם יִשְׂרָאֵל—שׁוֹסֵלַע אֵיתָן ,
שׁוֹסֵלַע בְּלָבִים !
בְּלָבִים הַהִסְטוֹרִיָה, הַמְּלֶאָה
עַל-כָּל-גְּדוֹתֶיהָ אֵשׁ וָדָם...

לְרַגְלֵיו תִּכְפוּ גַלִּים עַל גַּלִּים ,
עַמִּים עַל עַמִּים, בְּנֵי יָשָׁם, יָפֶת וָחָם ;
יִפְלֵ מְצִדּוֹ דוֹר אַחֵר דוֹר בְּיָם הָעֵת ,
גַּל יִבְלַע גַּל, עִם אֶת עָם ;

* גרסא ב, האסיף' כרך א' (תרס"ה).

וְזֶה קִשְׁה־הַעֲרָף, זֶה הָעַם הָעֹז מִעַם,
 זֶה אֲבוֹן־יִשְׂרָאֵל, זֶה אֲבִיר־יַעֲקֹב הַתָּם,
 זֶה הַחֲלָמִישׁ, זֶה הַצּוֹר הַרָם, —
 הוּא לֹא יִמוּשׁ, הוּא עַל אֵיתָנוּ קָם !

קָם עַל אֵף כָּל־צָרִים־אֲכָזְרִים, כְּהַנִּים־תַּנִּים,
 עַל אֵף כָּל־כְּלָק, כָּל־כְּלָעַם, הַמְתַּנְפְּלִים עָקְוֵי פֹה וְשָׁם,
 עַל אֵף כָּל הַזֹּאבִים, הָרַעֲבִים לְבִשֵׁר יִשְׂרָאֵל,
 עַל אֵף כָּל הַמְרַעִים, הַצְּמֵאִים לְכֶסֶף וְדָם.

וַיְחִי יַעֲקֹב! לֹא מֵת יִשְׂרָאֵל!
 וַיֵּרָא בְּמוֹת מַכְהוֹ, עִם רוּמֵי, עִם־הַדָּם ;
 וַיְחִי יַעֲקֹב! אֵף כִּי בְּרַגְלָיִם רָמְסוּהוּ,
 רָמְסוּהוּ בְּכָל עֵת וָעֵת, כָּל עִם וָעַם.

וַיְחִי יַעֲקֹב הַקָּטָן, אֵף כִּי רַבּוּ מִכּוֹתָיו,
 עָמְקוּ פְּצָעָיו, לֹא נַעֲשָׂה כֵּן לְכָל עָם ;
 אֵף כִּי מִבֶּרֶךְ רִגְלֵי וָעַד רֹאשׁ אֵין בּוֹ מֵתוֹם,
 פְּצַע וְחַבּוּרָה... כָּלוּ מִתְּבוּסָם בְּדָם.

וַתִּקַּח הַהִסְטוֹרִיָּה אֶת כָּל זֶה הַדָּם,
 וַתִּזְרַק עַל זֶה הַקָּטָן מִכָּל עָם,

וּתְאֹמַר לוֹ: אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב הֵקֵם,
בְּדַמְיָךְ חַיָּה, עִם רָם!

ב.

וַיְחִי יַעֲקֹב! וְלֹא יָמוּת עִם יִשְׂרָאֵל!
כִּי בְרָזַל וּנְחָשֶׁת רוּחוֹ הֵקֵם,
רוּחוֹ קָשָׁה כַּבְּרָזֶל, וְגִוּוֹ רֶךְ כַּקֶּנֶה,
כַּקֶּנֶה יִכַּף רֹאשׁוֹ לְכָל גַּל שָׁל יָם.

הוּא יוֹכֵל עֲמוּד בְּפָנָי רֶךְ וּבְפָנָי קָשָׁה,
הוּא יְגוּר עִם לָבֵן הָאֲרָמִי וְעִם עֵשׂוֹ אִישׁ-הָרֵם,
יִנְצֵל מִלְּשׁוֹן בְּלָעָם וּמִחֶרֶב פִּרְעָה הָרָשָׁע,
שְׁנֵיהֶם יַחַד לֹא יִפְקוּ בוֹ זְמָמָם.

שָׁבַע פְּעָמִים יִשְׁתַּחֲוֶה יַעֲקֹב עַד גְּשֻׁתוֹ
עַד אָחִיו עֵשׂוֹ הָאֲדָמוֹנִי מִדָּם,
אֵךְ גַּם אִם עַד עָפָר יִשַׁח רוּחוֹ הָרָם—
הוּא יְרוֹמְמֵנוּ, הוּא יְקִימֵנוּ גַם מִשָּׁם.

יִשְׁתַּחֲוֶה יַעֲקֹב - וַיִּנְצֵל,
יִכְרַע וְנִפְל - וְקָם,

קִם... וְכַפֵּף... וְנָפֵל...

נָפֵל שֶׁבַע- וְקָם !

יִפֹּל עַל מְרוֹמָיו כָּל-שָׂדוֹת הַמְּלָחָמָה ,

בְּעַד כָּל-קֹדֶשׁ, בְּעַד כָּל נִשְׂא וְרָם,

יִפֹּל בְּמִלְחָמַת הָאֵמֶת וְהַצֶּדֶק ,

בֵּין גִּבּוֹרֵי הַרוּחַ שֶׁבְּכָל-דּוֹר, בְּכָל עָם.

יִפֹּל, יִחַצֶּה בְּכָל אֱלֹהֵי נְהַרֵי-נַחְלֵי-הַדָּם,

אֲשֶׁר נִשְׁפְּכוּ בְּעַד אֹר וְיוֹשֶׁר, בְּעַד טוֹב-בְּלִ-עַם,

בְּנַחְלֵי הַדָּם, אֲשֶׁר נִשְׁפְּכוּ בְּאָדָם-מֵאָדָם,

מִזֶּה הָאָדָם, הַטּוֹב וְדָרְעוֹ, הַשֹּׁפֵל וְהָרָם.

בְּכָל אֱלֹהֵי מִלְחָמוֹת הַהִיסְטוֹרִיָּה,

בְּכָל אֱלֹהֵי מִלְחָמוֹת הַדָּם,

חֲלָלִים, חֲלָלִים נָפְלוּ גַם בְּגִי זֶה הָעָם,

וּבְאַחֲרִית-שָׁב וְהִתְעוֹרַר... וְקָם!

ג.

וַיְחִי יַעֲקֹב וְלֹא יָמוּת עִם יִשְׂרָאֵל ;

כִּי הָעֵינֹן אַחֲדוֹת-אֱלֹהִים שׁוֹכֵן בָּם ;

רַעִיּוֹן אֶחָדוֹת הַבּוֹרָא, אֶחָדוֹת הַבְּרִיאָה,
אֶחָדוֹת כָּל הַפְּחוֹת בַּטֶּבַע הָרָם.

וַיְחִי יַעֲקֹב וְלֹא יָמוּת עִם יִשְׂרָאֵל,
כִּי רַעִיּוֹן אֶחָדוֹת הַחֲבֵרָה שׁוֹכֵן בָּם,
אֶחָדוֹת כָּל-בְּנֵי-אָדָם לְמַדְרַגּוֹתֵיהֶם,
אֶחָדוֹת הַעֶבֶד וְהָאֲדוֹן, הַשָּׂפֵל וְהָרָם.

וַיְחִי יַעֲקֹב וְלֹא יָמוּת עִם יִשְׂרָאֵל,
כִּי רַעִיּוֹן אֶחָדוֹת מִיַּן-הָאָדָם שׁוֹכֵן בָּם,
אֶחָדוֹת כָּל שְׂבִטֵי הָאָדָם לְמִשְׁפְּחוֹתָם, לְגוֹיֵיהֶם,
כָּל הַנִּבְרָא בְּצֶלֶם הָאֱלֹהִים, בְּצֶלֶם הָרָם.

רַעִיּוֹן מְשֻׁלָּשׁ זֶה, הָאֶחָד הַתָּם:
אֶחָדוֹת ה' , אֶחָדוֹת הַחֲבֵרָה, אֶחָדוֹת הָאָדָם,
זֶה הוּא הָרוּחַ, זֶה הוּא הָאִיִּדִיָּאל הָרָם,
שֶׁל זֶה הָעַם הַמְרֻדָּה, הַמְּכֻה, הַמְּתַבּוֹסֵם בָּרָם.

עַל כֵּן יַחִי יַעֲקֹב, לֹא יָמוּת עִם יִשְׂרָאֵל,
כִּי אִיִּדִיָּאל טְהוֹר, עֲלִיּוֹן וָרָם,
הוּא הַנֶּפֶשׁ, הוּא הָרָם
שֶׁל זֶה הָעַם הָרָם...

אַשְׁדָּת. *

בְּרַגְלִים תִּרְמַס הַיּוֹלֵעַת יַעֲקֹב,
תִּרְמַס, תִּחְמַס, בְּאַכְזָרִיּוֹת מִשְׁנֹאִיהָ,
תִּתְעַנֶּה תַּחַת הַיָּד הַחֲזָקָה שֶׁל הַיּוֹלֵדָה,
תִּפְּהָ, תוֹדֵק תַּחַת הַפְּטִישׁ שֶׁל מְעַנְיָה .

אַלְפֵי כְּהֻנִּים-תַּנִּים גְּרֻזֵן חַד
תְּדִיחוּ עַל צִנְאָרֵי יְקִירֵי-בְנֵיהָ ,
וְרַבְבוֹת כְּמָרִים אַכְזָרִים עַל מוֹקְדֵי-אֵשׁ
הֶעֱלוּ אֶת בְּחִירֶיהָ, שְׁלוֹמֵי אַמוֹנֵיהָ.

(* נדפס ב"האסיף" כרך ב' (תרמ"ז).

וּפְרִיצֵי בְּנֵיהֶם יַעֲזֹבוּ בְּרִית קֹדֶשׁ,
 יִקְלְלוּ, יַחַלְלוּ, כָּל צְפוּנֵיהֶם,
 וּבְרִשְׁיַעֵי-בְּרִית יִרְשִׁעוּ אֲמָתָם הַזֹּרָתִים,
 יִלְעִיבוּ, יִלְעִיגוּ בְּכָל יְקֻזֹּתֵיהֶם,
 יִרְשִׁעוּ אֲמוֹנָתָם, יַחַרְפוּ הַזֹּרָתִים—תַּפְאֲרָתָם וְתַהֲלָתָם,
 עָרָה יַעֲרוּ יְסוּדֵיהֶם, יִפְּלוּ לְאָרֶץ עַמּוּדֵיהֶם.

אֲכֹן פִּתְצִיּוֹן הִיא מְנוּרָה טְהוּרָה
 מְנוּרָה פִּתְיָבֵל—בְּאַרְמוֹן אֲדוֹנֵיהָ,
 מְנוּרָה הַמְּאִירָה לְכָל הָאָרֶץ
 בְּבָרֵק גְּרוֹתֶיהָ-מְצוֹתֶיהָ, בְּזֶךְ שְׁמֵנֶיהָ!
 גְּעָרֶיהָ, גְּבָרֶיהָ וְזִקְנֶיהָ,
 חֲסִידֵיהָ, לוֹמְדֵיהָ וּנְבוֹנֵיהָ,
 כָּל אֵלֶּה גְּבִיעֶיהָ, כַּפְתּוֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ,
 כָּל הַמְּנוּרָה-הָאוֹרָה עִם שִׁבְעַת קִנְיָהּ—
 בְּלֶה מְקַשָּׁה אַחַת זֹהָב טְהוּר!
 * *

*
 זֶם בְּטִיט־הָעֲנִי לֹא יוֹעֵם זֹהָב מְדוּתֵיהָ,
 זֶם בְּרִפְשׁ הַנְּלוֹת יִבְרָקוּ כִּשְׂרוֹנֵיהָ;

מִתַּחַת רַגְלֵי חוֹמְסֵיהָ, כַּפּוֹת רוֹמְסֵיהָ—
 גַּם מִשָּׁם, מִתְּבוֹמְסֵת בְּרַם, יִקְרַן אֹר פְּנֵיהָ.
 יִתְפּוֹצֵץ הַנְּרִזֹן בְּיַדֵי מַכֵּיהָ, בְּזִרְעֵי מְעַנֵּיהָ,
 פֹּר יִתְפּוֹרֵר מֵעַל חֲלָמִישׁ-צִוְּאָרִי-אֲמוֹנֵיהָ.

בַּת-צִיּוֹן—קֶשֶׁת-עֶרְפָּה ! הִיא עַל הַסֵּד
 תַּחַת הַיָּד הַקָּשָׁה שֶׁל צוֹרְרֵיהָ,
 הִיא עַל הַסֵּדוֹן שֶׁל הַזְּמַן,
 תַּחַת הַפְּטִישׁ הַחֲזָק שֶׁל עוֹכְרֵיהָ,
 הִיא גַּם שָׁם אֵךְ מֵחוּץ תִּתְעַנֶּה,
 אֲכֹן פְּנִימָה לֹא תִשְׁתַּנֶּה, בַּחֲדָרֶיהָ !
 כְּבִרְזֹל, תַּחַת הַפְּטִישׁ הִיא עוֹד תִּתְקַשֶּׁה,
 תַּחַת הַמַּכּוֹת יִתְלַכְדוּ, יִתְאַחֲדוּ כָּל אַבְרֵיהָ ;
 כְּבִרְזֹל, תַּחַת הַפְּטִישׁ יִבְדְּלוּ מֵעֲלֶיהָ
 כָּל בְּדִילֶיהָ, נִתְזִים מִמֶּנָּה כָּל עֲפָרֶיהָ ;
 וְכָל-טוֹבֶיהָ, כָּל-בְּחִירֵיהָ-יִקְרִיהָ,
 יִתְקַבְּצוּ אֶל תּוֹכָהּ, יִתְפּוֹצְצוּ אֶל חֲדָרֶיהָ,
 יִתְקַרְבוּ, יִתְעַרְבוּ, בְּנִי-נְעוּרֶיהָ עִם גְּבוּרֶיהָ.

בַּת-צִיּוֹן—זֶהָב טָהוֹר! הִיא תִצְרָף אֵךְ לֹא תִשְׁרָף
 עַל הַמּוֹקֵד, כִּלְבַּת-הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה שֶׁל אֵינְקוּיֵי-טוֹרֵיהָ.

בְּאִשׁ תִּתְלַבֵּן, בְּאִשׁ תִּתְבַּרַר, עַל הָאִשׁ תִּשְׁתַּרַר,
בְּאִשׁ יִדְבְּכוּ יְסוּדוֹתֶיהָ, יִצְטַחֲצַחוּ עֲקָרֶיהָ,
מִן הָאִשׁ יֵצֵא כְּלָה מְהוֹרָה, כְּלָה אוֹרָה,
כְּלָה מְאִירָה, כְּלָה מְזַהֶרֶת, כְּמַהֲרֵ-בְזֹהֵר-מוֹסְרֶיהָ.

לשנה החדשה.*

הגידו לי, אמתו,
היש מספר לצורך?
הראיני-נא, תפתי,
אף אחד מאותהבך
בין בני חם ותירם,
בין זרע עמלק שבניך.

הן רבים, רבים, קמים עליך,
ואין גם אחד מחזיק בידך!
כלם ישחקו על משבתך,
ואחד מהם לא יגוד לצרותך...

(* נדפס ב"המליץ" שנת תרנ"א (1891) גליון 1.

אֵל מִי תְּנוּסִי לְעֶזְרָה, יוֹנְתִי,
 בְּעֶבְרֵי-פִי-פִּחַת, בְּסִתֵּר הַמְּדַרְגָּה?
 מִי יְחוּס, מִי יַחְמוּל עָלַיךְ, רַעֲיִתִי—
 שָׂה תִזְעַה, צֵאן מְבַחָה, צֵאן הִרְגָה?...

אֲרִינֶךְ, אֲמַתִּי,
 אֲרִינֶךְ דְּמַעְתִּי.

ב.

אִין לָךְ, אֲמַתִּי-מְדוּשָׁתִי,
 אִין לָךְ עַל מִי לְהַשְׁעוֹן, אֵלָא
 עַל אֱלֹהֵי אֲבוֹתֶיךָ עֲשֵׂה-פְלֵא!
 וַתְּהִי זֹאת נְחֻמְתֶּךָ וְהִיא נְחֻמְתִּי.

אִין לָךְ עַל מִי לְהַשְׁעוֹן, יוֹנְתִי,
 אֵלָא עַל בְּחוֹתֶיךָ, עַל מַחוֹתֶיךָ,

אֲשֶׁר נָטַע ה' בְּתוֹכְךָ, אָמְתָה רַבָּתִי,
וְעַל אֱלֹהֵי מִשְׁהָ וַיהוֹשֻׁעַ, אֱלֹהֵי אֲבוֹתֶיךָ.

אִין לָךְ עַל מִי לְהַשְׁעֵן בְּחַיִּים,
אָלֵא עַל אָבִיךָ הַגָּדוֹל שְׁבַשְׁמִים
וְעַל פַּחוֹת-מַחוֹת בְּנִיךָ שְׁבַאֲרָן.
קִבְצִי פֶתַח אֶסְפִּי מִתּוֹ חֻזְקֵי יָדַי -
עֲמָדִי עַל גַּפְשֶׁךָ, אָמִי ! עֲמָדִי בַּפָּרֶץ !

בְּהַקְבֵּץ שְׁנֵי פַחוֹת יַחַד
יִגְדְּלוּ פִי-שְׁבָעֵתַיִם -
אֲזִי לְבַטַח בְּלִי פֶחַד
נִצָּא מֵעַבְדוֹת-מְצָרִים.

אוֹ-אֲזִי תֵּאֲתָה מְמִשְׁלֵת
הַצֶּדֶק תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹחֵלֶת,
תִּקְוָה וַיֵּשַׁע - מִירוּשָׁלַיִם...

אַרְיֵךְ, אָמְתִי,

אַרְיֵךְ תִּקְוָתִי.

שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל. *

א

הַקְּבָצוּ אַחֵי בְנֵי יַעֲקֹב,
כָּל-הַנִּקְרָא בְּשֵׁם הַגָּדוֹל יִשְׂרָאֵל—
הַקְּבָצוּ אֶל קְהֵלַת יַעֲקֹב,
אֶל אַמְכֶם, אֶל כְּנֶסֶת-יִשְׂרָאֵל.

פְּרָשָׁה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ,
פְּרָשָׁה לְכָל, לְכָל-יְלָדֶיהָ;
עֵינֶיהָ סֹעֶרָה, אֶמֶת יִשְׂרָאֵל,
תִּשָּׂא עֵינֶיהָ לְכָל-בְּנֵיהָ.

בְּצוֹק עֵתוֹתֶיהָ, בְּחִבְלֶיהָ וְצִירֶיהָ,
כְּאִשֶּׁר רוֹדְפֶיהָ יִשְׁגוּהָ בֵּין מְצָרֶיהָ.

(* נדפס ב"סדרים" ספר ב', תרנ"ד.

בצר לה תנום לעזרה אל כל ידידיה—
אל משפיליה, לומדיה וחסידיה.

יהודה נדודה, גולה וסורה,
תדרש אורה—מתלמידי-חכמיה,
תבקש תורה—מרבניה ולומדיה ;
יהודה מרודה, שיה פזורה,
תקנה לנחמה, לברכה מרמה—
מרוממות הנפש של צדיקיה,
לגמילות-חסדים—מנכבדים,
מן הלב העברי של חסידיה.

זאת האמה הנאמנה,
זאת האמה האלמנה,
אשר עד זקנה ושיבה,
עד עולם היא רעננה—
זאת האלמנה בת-ישראל,
תשא נפשה, תשא עיניה—
מאין יבוא עזרה ?
עזרה—מעם כל פניה!...

בְּרֵשֶׁה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ
 לְחַבֵּק אֶת כָּל בְּנֵיהָ,
 הַשָּׁבִים אֶל עִמָּה וּשְׁפָתָהּ,
 הַשָּׁבִים אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיהָ.

ב.

הַקְּבָצוּ, אַחֵי בְנֵי-יַעֲקֹב,
 כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁם הַגָּדוֹל יִשְׂרָאֵל—
 הַקְּבָצוּ אֶל קְהֵלֵת יַעֲקֹב,
 אֶל אֲמֹכֶם, אֶל כְּנַסֵּת-יִשְׂרָאֵל...

כְּבָנִים טוֹבִים וְנְאֻמָּנִים,
 כְּבָנֵי עַם אֶחָד, כְּבָנֵי אֵל אֶחָד—
 הַתְּמַכּוּת, סְמִכּוּת, כְּנִים!
 חֲבֵרִים כְּלָכֶם כְּאִישׁ אֶחָד.

הַחֲזִיקוּ, אַחֵי הַסּוֹפְרִים,
 אַחֵי בְּנֵי-פֶשַׁע, בְּרוּחַ—
 הַחֲזִיקוּ גְבוּהַ וְרָם
 אֶת דְּגַל-הַרוּחַ
 שֶׁל הַכָּלָל, כְּלָל הָעָם.

אֶהְבֵּת בְּיָנָה נְכוּנָה,
 לְמוֹד חֲכָמָה וְדַעַת,
 חֲכָמָה טְהוֹרָה, עֲלִיוֹנָה,
 דַּעַת בְּלִי מְגֻרַעַת.

אֶהְבֵּת מִשְׁפָּט וְצַדִּיק,
 יֵשֶׁר, דְּרוֹר וְאוֹרָה;
 חֶבֶת אֲשֶׁרֶת,
 גֵּר־מִצָּנָה וְאוֹר־תּוֹרָה—

אֶת כָּל־אֱלֹהִים
 מֵעֲלוֹת־מַדּוֹת יִשְׂרָאֵל,
 אֶת כָּל־אֱלֹהִים
 שִׁבְעַת קִנֵּי הַמְּנוֹרָה—
 הָעֲלוּ־נָא, כְּהִנֵּי יִשְׂרָאֵל,
 בְּנִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל הַטְּהוֹרָה.

אֶת כָּל־אֱלֹהִים הַסְּגֻלוֹת
 כְּתָבוּ לָנוּ, סוֹפְרֵי יִשְׂרָאֵל,
 בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת
 עַל דְּגָל עַמָּנוּ יִשְׂרָאֵל...

אֶהְבֶּת דָּת וְתוֹרָה,
 חֵבֶת דַּעַת וְאוֹרָה—
 קְשׁוּרוֹת וּמְשָׁלְבוֹת
 עִם אֶהְבֶּת אָבוֹת,
 אֶהְבֶּת יוֹנָה נוֹדֶדֶת
 לְקַנְיָהּ, לְאַרְצֵי-מוֹלֶדֶת—

הֵם הַמָּה הַמְּאֹרֹת הַגְּדוֹלִים
 הַנְּמוּעִים, הַקְּבוּעִים בְּשָׁמַי חַיִּינוּ;
 הֵם הַאִירוּ לָנוּ עַל כָּל הַמְּשֻׁעוֹלִים,
 הֵם הֶעֱבִירוּ אוֹתָנוּ עַל כָּל הַמְּכַשׁוֹלִים,
 אֲשֶׁר נָתַנוּ לְפָנֵינוּ רְבֻבוֹת צוּרֵינוּ;
 הַמָּה—עַמּוּדֵי הָאֵשׁ, עַמּוּדֵי הָאוֹרָה,
 אֲשֶׁר הָלְכוּ תָמִיד לְפָנֵי מַחְנֵנוּ,
 לְנַחֲוֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא—

מְקוֹם נַחֲשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב
 אֲשֶׁר נִשְׁכַּחוּנוּ, הַפִּילוּ מִמֶּנּוּ רֶב—
 בַּמִּדְבָּר הַזֶּה הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא,
 נְפִרִית וּמִלַח, סְדוֹם וְעַמּוּרָה—

אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי סְגֻלוֹת מוֹרֶשֶׁת עַמֵּנוּ—
 אוֹתָן כָּלֵן נָתַן בְּנִחְלָה לְבָנֵינוּ;
 אוֹתָן נִכְתַּב בְּאוֹתֵי־אֵשׁ־קָדֵשׁ
 עַל הַגִּלְעָדִים—דְּגַל נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל !

ג.

וְאַתֶּם בְּחֹרֵי־יְקִירֵי־בְנֵי־יִשְׂרָאֵל—
 דַּעוּ מִי אֲהֵם בְּבֵית־עַמְכֶם יִשְׂרָאֵל!
 הֵן בְּמִשְׁפַּחָה—בְּלֵאמֹת הַיְהוּדִים,
 אַתֶּם הָאֲדָנִים, אַתֶּם הַעַמּוּדִים.

עֲלֵיכֶם, יְקִירִים, בְּנֵי־הַנְּעוּרִים,
 רֵאשִׁית־תְּבוּאֵת־שְׂדֵי־תְרוּמַת־יִשְׂרָאֵל ;
 עֲלֵיכֶם תְּרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ, הַכַּפּוּרִים,
 עֲלֵיכֶם, בְּחֹרִים, בְּנֵי הַנְּעוּרִים—

עֲלֵיכֶם נִשְׁעַן בֵּית־עַמְכֶם יַעֲקֹב,
 כּוֹנֵן מִגְדֹל הַלְּאֲמִיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 זֹאת הַלְּאֲמִיּוֹת אֲשֶׁר יִסְדָּה מִשָּׁה,
 נְבִיאֵי ה', גְּדוּלֵי יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל.

זאת הַלְאִמְיוֹת הַרְמָה וְהַמְחַכְמָה ,
 אֲשֶׁר יִסּוּדוֹתֶיהָ חֲכָמָה וְתוֹרָה
 וְעִמּוּדֶיהָ הַשְּׁנַחֲת־הָ' וְאַמוּנָה רָמָה,
 אַחֲרוֹת־הָ' וְאַחֲוֹת־אָדָם טְהוֹרָה,
 וְתוֹכָה רְצוּף: רַחֲמִים עַל כָּל אָדָם ,
 מִשְׁפַּט־צֶדֶק, יֵשֶׁר, דְּרוֹר וְאוֹרָה.

עֲלֵיכֶם הַבְּבוּרִים,

בְּנֵי הַנְּעוּרִים,

עֲלֵיכֶם נְשֻׁעָנָה

תִּקְוַת עַמְּכֶם הַיְהוּדִים;

אֲלֵיכֶם יִשְׁבְּרוּ

עֵינֵי אַחֵיכֶם,

אֵלֶּה הַגֵּרִים הַגְּרוּרִים

הָאֲבָדִים וְהַמְרוּדִים.

הַקְּבֻצוּ, בָּנִים, אֶל עַמְּכֶם,

אֶל אֲמֶכֶם, אֶל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל.

אֲמַתְנוּ קוֹרֵאת אֲלֵיכֶם,

בְּחוּרֵי־יְקִירֵי־בְנֵי־יִשְׂרָאֵל !

אִמְנו כּוֹרַעַת לְפָנֵיכֶם,
 קוֹרַאת לְלִבְכֶם, לִב־יִשְׂרָאֵל:

אָנָּה, בְּנִי, מִחֲמַדֵּי-עֵינַי!
 אָנָּה, הִתְאַסְּפוּ לְדַגְלֵיכֶם!
 אִישׁ אִישׁ מִכֶּם, יִקְרִים!
 לָבוּ לָכֶם בְּדַרְכֵי שְׁטוּתֵיכֶם—
 אַךְ בְּעֵינַי-כָּל-עַמְּכֶם,
 בְּצַרְכֵי אַחֵיכֶם וְאַחֵי־אֵתֵיכֶם—
 בָּם—הִתְאַסְּפוּ-נָא פְּלָכֶם,
 הִתְקַבְּצוּ, הִתְאַחְדוּ לְמַחְלֻקוֹתֵיכֶם.*

ד.

לְפָנַי כִּסּ הַמְּשֻׁפָּט, בְּנִים!
 אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׁא פָנִים לְחַסִּידִים,
 לְצַדִּיקִים, לְגֹאֲוִים וְלָרִבְּנִים,
 לְמִשְׁכִּילִים, לְאַצִּילִים וּנְגִידִים—
 לְפָנַי כִּסּ הַמְּשֻׁפָּט שֶׁל
 דְּבָרַי יְמִי-עַמְּנו הַמְּרוּדִים,

הַפְּתוּבִים בְּדָם עַם־רָם,

בְּדָם־אֲחִינוּ הַיְהוּדִים—

בְּדָם עִם חָכָם, נְבוֹן וְתָם,

אֲשֶׁר מְבוֹר־שִׁחַת שָׁל הַעֲבָדוֹת

הַחֲשֵׁכָה, הַעֲמֻקָּה כִּים,

מְבוֹר־שִׁחַת עָלָה אֶל אֵל רָם.—

”תֹּרֶה־אוֹרָה, דָּת־דַּעַת”

בְּלִב־בְּנֵי־הָאָדָם לְטַעַת,

וּמֵרֵאשׁ הַרְרֵי קָדָם, מִשָּׁם

חֵק וּמִשְׁפָּט בַּתִּבְּל שָׁם.—

בְּדָם זֶה הָעָם ,

אֲשֶׁר בְּעַד טוֹב וְרָם

הוּא מוֹסֵר נַפְשׁוֹ

בְּכָל עֵת, בְּכָל עָם.—

לְפָנַי דְּבַר־יְהוּמִים

שָׁל זֶה הָעָם הָרָם,

אֵלֶּה דְּבַר־יְהוּמִים,

שִׁכְּלָם מִתְּבוֹסְסִים בְּדָם;—

לפניהם לתת דין וחשבון
 אנו כלנו עתידים,
 כלנו! גברים עם אצילים,
 משכילים, למדים וחסידים.

ה.

הקבצו, אחי, בני יעקב,
 כל הנקרא בשם ישראל—
 הקבצו אל קהלת יעקב,
 אל אפכם, אל פנסת-ישראל.

הקבצו אל אלמנת-פת-יהודה,
 אל אפתיכם העניה והמרודה—
 עד מתי תישב שפולה, גלמודה?
 מתי תעשה לביתה, לתעודה?

הקבצו, בנים, אל אפכם,
 אל דגל-הפבד—אל שמכם;

דְּמִי מִשָּׁה רַבְּנוּ—דְּמִכֶּם,
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יְהוּדָה עִמָּכֶם.

כָּל דְּבָרֵי-יָמֵי-יִשְׂרָאֵל,
מִכָּל הָאָרְצוֹת וּמִכָּל הָעַתִּים,
בְּאַלְפֵי שָׁנוֹת נָלוֹת יִשְׂרָאֵל,
מֵאַבֶּל הַשָּׁמַיִם עַד אֵי כַתִּים—

כָּל דְּבָרֵי-יָמֵי-עַמָּנוּ
יִגִּידוּ לָנוּ יַחַד קוֹל אֶחָד :
הִתְקַבְּצוּ, בָּנִים, בְּנֵי אִמָּתָנוּ,
הִתְקַבְּצוּ, בְּנֵי אֵל אֶחָד !

שִׁמְעֵ, יִשְׂרָאֵל—

ה' אֱלֹהֵינוּ

ה' אֶחָד !

שִׁמְעֵ, יִשְׂרָאֵל—

עִם אֱלֹהֵינוּ

עִם אֶחָד !

וְאַהֲבַת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ,
וְאַהֲבַת אֶת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ,

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבָבְךָ
וּדְפַרְתָּ בָם וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָךְ—
וְשָׁב אֱלֹהֵי אֲבוֹתֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ
וְהִבִּיאֶךָ אֶל אֶרֶץ וְאֵל עַמֶּךָ.

וְאַהֲבַתְּ אֶת אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ
כָּכֹל לְבָבְךָ וְכָכֹל מְאֹדְךָ.

שִׁירַת הַדּוּרִים. *

א.

אֵל אֲהַבֵּת כָּלֵל הָאֵמָה ,
אֵל זֹאת הַמְנוּחָה הַטְהוּרָה ,
הַתְלוּיָה בְּלִבְנוּ, בְּרִגְשׁוֹתֵינוּ פְּנִימָה ,
שְׁעָמָם שָׂרָא כָּל טוֹב וְנִהוּרָא ;

אֵל זֶה יְסוּד הַיְסוּדוֹת ,
רֵאשׁ הַפְּנָה, אֵל זֶה הַקּוֹרָה,
אֵל זֶה הַעֶקֶר הַגְּדוֹל
וְהַנְּכֹד שְׁפָעֶקְרֵי תוֹרָה,

(* נדפס ב"ספר השנה" של סוקולוב, כרך ב' (תרס"א), בשם "מרכז נקודה של בת יהודה", ובכת"י נקרא ג"כ "שירת דודים".

אֶל הָעֶקֶר: „וְאֶהְבֶּנָּה
 אֶת יִשְׂרָאֵל עַמִּי
 בְּכָל לְבָבִי, בְּכָל
 נַפְשִׁי וּבְכָל מְאֹדִי“ ;

אֶל זֶה הַמְרִבּוֹ, נִקְבֵּת הָאוֹרָה,
 אֶל הָאֱהָבָה הַתְּמִימָה, הַטְּהוֹרָה,
 לְאֶמְתָּנוּ הַגְּדוֹלָה וְהַנְּאוּרָה—
 אֵלֶיהָ הַתְּאַסְּפוּ נָא יַחַד בִּישׁוּרָה !

אֶל זֹאת הַהִרְנָשָׁה הַגְּדוֹלָה,
 אֶל זֶה רָם עַל רָם, קִדְשׁ שְׁבִקְדִישׁ,
 אֶל זֹאת אֲבֵן יִשְׂרָאֵל הַרְאֵשָׁה—
 הַתְּאַסְּפוּ בְּחִרְדַּת-בְּהִדְרַת קִדְשׁ!...

ב.

אֶל הָאֱהָבָה לְתוֹרַת אֱלֹהֵינוּ,
 אֶל הַחֲבָה לְאֶרֶץ-אֲבוֹתֵינוּ ;
 אֶל הָאֱהָבָה לְדְבָרֵי-יְמֵינוּ .
 אֶל הַחֲבָה לְסִפְרֵי קִדְשֵׁנוּ ,

אֲשֶׁר נֶאֱמְרוּ , נִכְתְּבוּ בְשֵׁפֶה יָפָה ,
 מְתוּקָה וְחֻזְקָה , נְעִימָה , תְּמִימָה וְרוֹמְמָה;
 נִכְתְּבוּ בְרוּחַ-בְּשֵׁפֶת לְאֻמִּיּוֹתֵנוּ—
 לְאֻמִּיּוֹתֵנוּ, אוֹי, הַחֶרֶבָה וְהַשׂוֹמְמָה...

אֵל הָאֱהָבָה לְכָל קַדְשֵׁי עַמָּנוּ ,
 הַגְּנוּזִים בְּאֶרֶז דְּבַר־יְמִינוּ;
 אֵל כְּבוֹד וְיָקָר לְגִדּוּלֵי אַבּוֹתֵינוּ ,
 שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קִיּוֹם אֻמָּתֵנוּ;

אֵל כְּבוֹד וְיָקָר לְדְבַר־יְמִינוּ ,
 אֵל אֱהָבָה וְחֶבֶד לְרוּחַ עַמָּנוּ ,
 הַמְתַּהַלֵּךְ בְּרָמָה בְּגַן סִפְרוֹתֵנוּ ,
 לְרוּחַ גְּאוּנֵינוּ, רַבְּנֵינוּ וְחַכְמֵינוּ;
 כְּבוֹד, עֹז וְיָקָר, אֱהָבָה וְחֶבֶד
 לְרוּחַ הַזֶּרֶתֵנוּ, לְנַפְשָׁהּ, לְבָהּ;

אֵל זֶה הַמְרָכּוּ ,
 אֵל זֹאת הַנְּקֻדָּה—
 הַתְּאַסְפוּ נָא יַחַד
 בַּחֲזֵרֵי-יְקִירֵי-יְהוּדָה !

ג.

אֶל הָאֱמוּנָה הַתְּמִימָה
 בְּאֵלֵמוֹת־נַפְשׁ עֲמָנוּ.
 אֶל הַתְּקוּהָ הַנְּעִימָה
 לְהַחְיוֹת רוּחַ אֶפְתָּנוּ;

אֶל תְּקוּהָ, תוֹחֶלֶת
 מוֹעֵלֶת, אֲשֶׁר לְאֵילַת
 הַשַּׁחַר הִיא נִמְשָׁלֶת,
 הַחֶלְכֶת הַלּוֹךְ וְאוֹר
 עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, יוֹם אוֹר,
 עַד שִׁיגִיעַ לָהּ הַתּוֹר...

אֶל תְּקוּהָ, תוֹחֶלֶת,
 לְהַקִּים אֶת סִפְתָּנוּ,
 סִפְתַּי דָּוֵד הַנִּפְלֵת,
 לְעַמֵּד עַל רַגְלֵינוּ;

„אַהֲבָה, אֱמוּנָה, תוֹחֶלֶת” —

זֹאת הַקְּדוּשָׁה הַמְּשֻׁלָּשֶׁת

שֶׁבֶלֶב אָדָם הִיא בְּעֵז מִשְׁלָתָה,
אֵת עֲמוּדָיו בְּכַח הִיא תִפְשֶׁת:

זאת הַגְּבוּרָה הַמְּשֻׁלֶּשֶׁת,
שָׁאֵת כָּל עֹפֵל וּמְצוּדָה רָפָה
הִיא בְּכַח־מְרוֹמִים כְּבֹשֶׁת,
שֶׁתִּגְצַח אֵת כָּל בְּלִי מְלֻחָמָה
וְשֶׁפֶךְ דָּם בְּלִי חֵץ וְקִשָׁת,
שֶׁתִּתֵּן גְּחֻמָּה וְלֹא תִשְׂאֵל נִקְמָה...—

אֵל זֶה הַמְּגִדֵּל,
אֵל זֶה הַמְּצוּדָה,
אֵל זֶה הַמְּרַכֵּז,
אֵל זֶה הַנִּקְדָּה—
הַתְּאִסְפוּ נָא יַחַד,
בְּחִירֵי־יִקְרִי־יְהוּדָה!

ד.

אֵל הַחֲמֻלָה עַל עַמּוּנוּ,
עַל אֲמִתְנוּ־נִשְׁמִתְנוּ;
אֵל הַרְחָמִים שֶׁל לֵב יִשְׂרָאֵל
עַל זֹאת אֱלֻמְנַת בְּת־יִשְׂרָאֵל.

הַמִּיחֶלֶת לַאלֹהִי אֲבוֹתֵינוּ,
הַמְתַּפְּלֶלֶת לְבְנֵי־נְעוּרֵינוּ.

לֵאמֹר : „אָנָּה בְּנֵי יִקְרִי
תֵּנוּ נַפְשֵׁכֶם וְלִבֵּיכֶם לְכֹל אֲמַתְּכֶם ,
אֶל־נָּא תִשָּׁבְחוּ, בָּנִים , אֶת אֲמֹכֶם ,
שֶׁרִבַּתְּכֶם, גִּדְּלַתְּכֶם וְרוֹמַמְתְּכֶם...”

תֵּנוּ לְבָבְכֶם תְּרוֹךְ וְהַטּוֹב
לְהוֹשִׁיעַ לְקַהֲלַת יַעֲקֹב ,
לְצַרְכֵי כְּנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל ,
לְשֹׂאֵר שָׁב, שֹׂאֵר־יַעֲקֹב ,
בְּאֶרֶץ אֲבוֹתֵינוּ יִשְׂרָאֵל.

שִׁמְאַרְצוֹת שְׁנוֹת יִצְאוּ,
נָדְדוּ, נָדְדוּ גַם נְעוּ,
בְּלִי צִידָה וְאַרוּחָה ,
וְאֵל נַחֲלָה־מְנוּחָה
עַד הַיּוֹם לֹא בָּאוּ,
בְּטוֹבָה עוֹד לֹא רָאוּ.

אֵלֶּה בְּחִירֵי־בְחוּרֵי־יִשְׂרָאֵל.

יִשְׁעֲזָבוּ שְׁבַת הַחֲכָמוֹנִי,
 לְגִלוֹת עִם גּוֹלֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲחִיהֶם כָּל בְּנֵי עַנִּי,
 בָּהֶם יִתְפָּאֵר יִשְׂרָאֵל
 קְהַל-יִשְׂרָאֵל הַצְּפוֹנִי...*)

אֶל חֶמְלָה, אֶל רַחֲמִים,
 אֶל חֶסֶד, אֶל חֲנִינָה,
 לְהִיּוֹת סוֹחֵרָה וְצַנָּה
 אֶל יֵשׁוּב אֶרֶץ-אֲבוֹתֵינוּ—
 אֶל זֶה רֹאשׁ הַפְּנָה
 בְּמִקְדָּשׁ לְאֲמִיּוֹתֵנוּ ;

אֶל זֶה הַמָּרְכָז,
 אֶל זֹאת הַנְּקֻדָּה,
 הַתְּאֵסְפוּ-נָא יַחַד,
 בְּנֵי-אֵם גְּלִמְוֵדָה,
 בְּנֵי אִמָּה מְרוֹדָה...

*) רמז לבני אגודת ביל"ו, שהיו מן הראשונים לצאת לא"י וליסד שם מושבה.

בין המצרים. *

כל רודפיה השיגוה
בין המצרים.
(איכה א, ג).

אָנִיָּה סְעָרָה, יְהוּדָה נְדוּדָה, אֲמָה שְׂדוּדָה,
בְּצוּק עִתּוֹתֶיהָ, בְּאַחֲזוֹ אוֹתָהּ תְּבַלֶּיהָ וְצִירֶיהָ,
כְּאֲשֶׁר הִתְהוּם שָׁל הַהִסְמוּרִיָּה עָלֶיהָ
תַּעֲלֶה אֶת תַּנְיִנֶיהָ, פְּתַנְיָה, אֲכֹזְרֶיהָ...

כְּאֲשֶׁר מְחוּץ רוֹדְפֶיהָ יִשְׁגוּהָ בֵּין מְצָרֶיהָ,
אִזּוּ הִיא בְּבֵית תַּעֲשׂ שְׁלוֹם בֵּין כָּל כְּתוּתֶיהָ,
אִזּוּ תֵּאָסֵף מִחֲלֻקוֹתֶיהָ, תִּקְבֹּץ אֵלֶיהָ כְּחוֹתֶיהָ,
אִזּוּ תִכְנַם אֶת־כָּל־הַיְהוּדִים, אֶת־כָּל־יְלָדֶיהָ,
בְּצָרוֹתֶיהָ תִשָּׂא עֵינֶיהָ אֶל כָּל יְדִידֶיהָ...

* נדפס ב.ספר השנה' כרך ב' (תרס"א).

כַּאֲשֶׁר הָעֵת תֵּעָבִיר עָלֶיךָ כָּל מִשְׁפָּרֶיךָ וְגַלְיָה
 וְאַמָּה כְּלָה תִרְדָּף, יַחַד חֲכָמֶיךָ וְגִדּוּלְיָה,
 תִרְדָּף, הִיא דָתָהּ דְבַר־יָמֶיךָ וְכָל מַעֲלָלֶיךָ—

אִז תּוֹלַעַת יַעֲקֹב הִרְמוּסָה—בְּשִׁפְתַי חִלְלִיהָ
 תִּבְקֹשׁ עֲזָרָה בַצָּרָה, עֲזָרָה מִכָּל בְּנֵי שְׂכֻנֹתֶיךָ...
 עֲזָרָה מִכָּל ! אִין נָקִי ! מִמִּימִינֶיךָ עַד מִשְׁמְאַלְיָה...
 עֲזָרָה מִכָּל־בְּנֵיךָ, מִחֲסִידֶיךָ, לּוֹמְדֶיךָ וּמִשְׁפִּילְיָה.

אִז תִּיחַל לְעֵצָה, לְדַבּוֹר,
 מִפִּי חֲכָמֶיךָ, מִלֵּב מִשְׁפִּילְיָה,
 תִּקְנֶה לְלַמּוּד־זְכוֹת עַל הַצָּבוּר
 מִעַט־סוּפֵר שֶׁל טוֹבֵי סוּפְרֶיךָ.

כַּאֲשֶׁר בְּלָעַם יִפְתַּח עָלֵינוּ אֶת פִּי אֶתוֹנוּ
 וַיִּקְלַל כָּל אֲמַת יִשְׂרָאֵל מִתּוֹךְ גְּרוֹנוֹ שֶׁל הַמּוֹנֵן,
 וְעַל זֶה אֶתוֹנוּ: עַל סְכָלוֹת, עַל טַפְשׁוֹת הַמּוֹנֵן,
 אֲשֶׁר מַעֲזוּזוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה יִרְפֹּב עָלֶיךָ בְּגֵאוֹנוֹ
 וְאֵל כָּל אֲשֶׁר יַחְפִּץ יִטְנֶה בְּדַרְבּוֹנוֹ—
 וְעַל זֶה אֶתוֹנוּ יִרְפֹּב גַּם עִתָּהּ בְּלָעַם בְּזוּזוֹנוֹ,
 וּבַחֲרוֹנוֹ יִקְלַל אֲמָה שְׁלֵמָה, יַחֲלִל אֲמָה רוֹמְמָה,
 יַחֲלִל אֶת קַדְשֵׁי אֲמוֹנָתָהּ, יִקַּל בְּכָבוֹד תּוֹרָתָהּ—

אז אחי ! לא-עת-היא למחלקת, לא-עת-היא לתלונה,
 לא-עת-היא להתחלק לכתות שנות בדברי אמונה...
 עת לעשות היא ! עת לעשות בעד כלל אמתנו !
 עת להקהל היא ! להקהל לעם אחד כל פתותינו !

עת היא להקהל ! להקהל ולעמד על נפשנו !
 לעמד לא בכת, כי אם במח ! באחדות עמנו,
 להראות לעיני כל ישרי לב, כי ישרה אמתנו
 ולא עולתה בה, באשר יעלילו עלינו צוררנו.

באשר עמלק וכל פת דיליה עמדים אחר פתלנו
 ואיש צר ואויב המן ברשעו יפיל פור עלינו
 ומפרקע הים, מתחתיות העם, יגרשו עלינו רפש ;
 באשר קנאת-עם, זה הים, הולך וסזער עלינו
 ורוח-עתנו בסערה תרומם גליה על ראשינו,
 באשר אלו המים הזדונים יגיעו עד הנפש—

לעת כזאת, תקבצו בני-יעקב ! תקבצו אל אמתכם !
 האספו אל דגל אבותיכם, אל דגל עם ישראל !
 תקבצו חברים כל ישראל, היו אחים בצרתכם,
 תקבצו, בני, אל אמתכם ! אל בנות-ישראל !...

III.

עמק עבֹור. *

מימיני ומשמאלי, למעלה למטה, קדם ואחור,
אך מחסור, אך מחלה, אולת, חשך ושחור,
אך אכלי עצם, אך שתי דמם, אך נזול, אך עבֹור,
אך עולה ומרמה, אך עשק וגנב וסחור—
מאם בטוב וברע בחור,
אוכלים מקדם ונאכלים מאחור.

אך לבש, אך קשומ, אך זלול, אך שבור,
ארמנות, מרִכבות וסוסים—קנה ושכר,
חיר ברפס ותכלת מפנים ומאחור
וכל המודות בלן יחד—שמור וזכור—

(* גרסם ב, אספת חכמים" חוב' ו' (תרל"ח).

מֵאֵם בְּהִסְתַּפְּקוֹת וּבְמִזְתָּרוֹת בְּחֹר,
מִהֲדָרִים מִקֶּדֶם וּמִנְּוֹלִים מֵאַחֹר.

וְלִהְשִׁיג כָּל זֹאת—מִלְחָמָה מִפְּנִים וְאַחֹר,
צָדֵק לֹא יִחְשְׁבוּ וְהִסֵּג מִשְׁפָּט אַחֹר,
נִשְׁדָּע עֵקְבֵי אַחִיו, וַיִּפֹּל רַעְהוּ אַחֹר,
וְהַמֶּזֶן שְׁטָרוֹת כְּתוֹב וְחֵתוֹם פְּנִים וְאַחֹר—
מֵאֵם בְּצָדֵק וּבְנִשְׁדָּע בְּחֹר,
בְּנִקְיִם מִקֶּדֶם וּמִלְּוִיִּם—בְּרֵבִית מֵאַחֹר.

וְלִהְשִׁיג כָּל זֹאת—עֵינַיִם מִחֵת חֲבֵרוֹ סְבוֹר,
רַמּוֹת יַעֲקֹב אֲחִיהוּ—כְּלָבָן בֶּן נָחוֹר,
יְהוּדֵי אֶת רַעְהוּ—חַיִּים כְּדָג נָחוֹר,
בְּאֲדָם סָחוֹר, שְׂאֲרוֹ עֵכוֹר, נִפְשׁוֹ מְכוֹר—
מֵאֵם בִּישָׁר וּבְרַמָּאוֹת בְּחֹר,
אֲדוֹנִים מִקֶּדֶם וְעַבְדִּים מֵאַחֹר.

לֹא אֹהֵב *)

לֹא גִבּוֹר לֹא כֹפֵר, לֹא אֲדִיר, לֹא כֹפֵר אֶתָּה !
כִּי־אִם אִישׁ יִשְׂרָאֵל !
אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶתָּה וְיֵאָהֵב וּמִכְבֵּד כָּל אָדָם, וְעַל כָּל־כֶּסֶם —
אֶת עֲמֻקָּה, אֶת יִשְׂרָאֵל.
מִשְׁכֵּבִיל יִשְׂרָאֵל אֶתָּה, אֲהֵב הַשֹּׁכֵלָה וְסִפְרוֹת, וּמִכָּל־
הַשֹּׁכֵלָת סִפְרוֹת יִשְׂרָאֵל.
לָכֵן לֵךְ יִקְרִיב מִגְּחַתּוֹ אֲהַבְּךָ בְּכָל לֵב, הַרְוֵפֵא וְלֹא לוֹ, —
הַרְוֵפֵא לְיִשְׂרָאֵל.
לֹא הִלַּכְתִּי אֶל הַגְּדוֹלִים; אֶל הַנְּעֻצֹצִים וְאֶל הַנְּהַלּוֹלִים,
אֲשֶׁר בִּיעַר יִשְׂרָאֵל.

(* שיר זה ושלאחריו לקוחים מתוך מחברת, שנדפסה בוויען שנת תרל"ח בשם, קינות מסידורם של בני דין, בראש השיר הזה, שבא בתחלת המחברת, כתוב: „מנחה היא שלוחה לכבוד אוהבי ואהובי וכו' ז. וו. קאראצונסקי.

אֵלֶּה הַגְּדוּלִים—קַטְנִים הָפָה ! כִּי לֹא־יֵאָהָבוּ אֶת עַמָּם ,
אֶת אַחֵיהֶם, אֶת יִשְׂרָאֵל.
כִּי מִה קָטוֹן מְאִישׁ אֲשֶׁר יִבְאֵשׁ בְּעַמוֹ, בְּשִׁפְתוֹ, בְּחִכְמוֹ
וּבְסִפְרוֹת יִשְׂרָאֵל.
מִי בְזוּי מְגֻבֵּר, הַמְתַּקֶּה פְּקוּף כָּל מַעֲשֵׂה נְעֻרוֹת ,
אִם אֵךְ הָעֵשִׂים—לֹא יִשְׂרָאֵל.
מַעֲשִׂיר—הַמְבֻזָּה כָּל כְּבוֹד עַמוֹ, וְהַמְכַבֵּד כָּל...
אִם הִיא אֵךְ אֵינָה יִשְׂרָאֵל...
יְהִי לָהֶם אֲשֶׁר לָהֶם ! לָהֶם הַמְּאוֹת, לָהֶם הַיְדְעוֹת !
הַאֲלָפִים—לְאֲלָפִים ! לְבִהְמַת יִשְׂרָאֵל...
אֲלֵיהֶם יִתְפַּלְלוּ וּבְשִׂמָּם יִתְהַלְלוּ כָּל הַחַנּוּפִים,
כָּל הַתּוֹפְפִים בְּגִזְמֵי־יִשְׂרָאֵל.
וְאֲנִי יִצְחָק הַקָּטָן—מְכַבֵּד אֲנִכִּי אֵךְ אֶת חֲכָמִי,
אֵךְ אֶת אֲהַבֵּי יִשְׂרָאֵל.
אֶת אַחֵי אֲנִכִּי אוֹהֵב ! הַמְּרַחֲמִים עַל אַחֵיהֶם ,
וְאֲשֶׁר לָהֶם לֵב יִשְׂרָאֵל...
לֵב יִשְׂרָאֵל ! בְּקִשְׁתֶּיךָ, שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי ! בְּקִשְׁתֶּיךָ ,
אַהֲבַת עַם יִשְׂרָאֵל,
בְּקִשְׁתֶּיךָ—וְלֹא מְצֵאתֶיךָ בֵּין „הַחֲדָשִׁים”—
בְּנִים הַכֹּחֲשִׁים לְאַמֵּי יִשְׂרָאֵל.

לָבוֹ לְךָ אֶקְרִיב מִנְחָתִי! לְךָ, מִשְׁכִּיל אֵל דֵּל יִשְׂרָאֵל,
 לְךָ יוֹדֵעַ מֵרַת לֵב יִשְׂרָאֵל!
 אִם קָטוֹן אֶתָּה בְּעֵשֶׁר—גָּדוֹל אֶתָּה בְּאַהֲבָתְךָ אֶת אַחִיךָ,
 אֶת עַנְיִיךָ, אֶת יִשְׂרָאֵל.
 הֵן לֹא עֲשִׂירִים, לֹא גְבִירִים אֲדִירִים, הִצִּילוּ מֵאֵז וּמִקָּדָם
 אֶת עַם יִשְׂרָאֵל...
 וַיֵּד מִי הָיְתָה בְּמַעַל הַגּוֹלָה רֵאשׁוֹנָה?
 יַד הַשָּׁרִים וְהַסְּגָנִים בְּיִשְׂרָאֵל!
 הִפְמָה דָּבְקוֹ בְּתוֹעֲבוֹת הַנּוֹזִים, וַיִּתְעַרְבוּ בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת,
 וַיִּפְדְּלוּ מִקַּהֲלֵי יִשְׂרָאֵל.
 אַחֲרֵי גְלוּלֵי יוֹן וְאַלְיֵי רוּמֵי לְבָם הִלְךְ תָּמִיד, וַיִּשְׁנֹאוּ
 אֶת כָּל דְּרָכֵי יִשְׂרָאֵל.
 הִפְמָה הָיוּ בְּעֵלֵי-בְרִית אֲנָשִׁיכּוֹסִים, אֲהָבֵי טִיטוֹסִים, הִפְמָה
 הָיוּ „בְּעֵלֵי-שְׁבוּעָה” לְכָל צוֹרְרֵי יִשְׂרָאֵל.
 הִפְמָה הָיוּ „מְרִשִׁיעֵי-בְרִית”, הִפְמָה הָיוּ „הַפְּשָׁעִים”
 בְּאֵם הַפְּנִים—בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל...
 לֹא בְּעֵשֶׁר תוֹשֵׁעַ יְהוּדָה! לֹא בְּכֶסֶף,
 וְלֹא בְּזָהָב יִצְאֵל יִשְׂרָאֵל.
 צִיּוֹן בְּחֶכְמָה תִּפְדָּה! וְשָׁבִיָּה בְּהִשְׁפָּלָה,
 בְּהִשְׁפָּלַת יִשְׂרָאֵל.

מִבְּנֵי עַנְיִים תֵּצֵא תּוֹרָה , וְאַהֲבַת אֲחִים—מֵאַבְיוֹנֵי יִשְׂרָאֵל.

כִּי מָה הַתּוֹרָה—אִם לֹא אַהֲבַת אָדָם ,

אַהֲבַת אֲחֵי יִשְׂרָאֵל !

וְאַהֲבַתְּ אֶת יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ—זֹאת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה !

בְּגִלוֹת יִשְׂרָאֵל.

אַחֵי לָכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר יְיָ

בְּאוֹר אֱלֹהֵי הָאַהֲבָה לְכָל־יִשְׂרָאֵל.

הֲלֹךְ גִּלְךָ בְּכַחַנּוֹ זֶה ! וְנִשְׁיַע אֶת אַחֵינוּ.

אֶת עַנְיֵינוּ אֶת יִשְׂרָאֵל.

אַחִים קְרוּבִים , בְּנִים טוֹבִים נְהִיָּה

לְאַלְמָנַת בַּת יִשְׂרָאֵל !

בְּנִים נְאֻמָּנִים , בְּנִים רַחֲמָנִים

לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל!...

שַׁפַּת הַקֹּדֶשׁ!*

הוֹרִידִי בַנְחַל דְּמָעָה... אֵל דְּמִי, אֵל פּוּגָה לְעֵינֶיךָ.
אֵין מָשָׁל, אֵין דְּמוּת לְשִׁבְרֶךָ... יִצְאָה כָּךְ יַד אֲדוֹנֶיךָ...
כְּנִיךָ עֲזוּבוּךָ! כְּנִיךָ, כְּנִי מֵאֲמִינֶיךָ, כְּנִי אֱלֹהֶיךָ,
יֹאמְרוּ: „דְּבַר אֱלֹהִים אַתָּה, וְכַבּוֹד אֱלֹהִים - הִסִּתֵּר דְּבָרֶיךָ...”
כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה יִלְמְדוּ וְיִפְלְפוּ
בְּסִפְרֵי מַגְדִּילֵי תוֹרוֹתֶיךָ,
שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה פְּרָקִים יִלְמְדוּ וְיִשְׁקְדוּ
עַל אַחַת אַחַת מִמִּצְוֹתֶיךָ—
וְאַחַת, אַף אַחַת בְּשָׁנָה לֹא יָבֹאוּ אֵל מִקְדָּשֶׁיךָ,
אֵל סִפְרֵי נְבִיאֶיךָ,
לְרֵאוֹת אֹר בְּהִיר, אֹר טְהוֹר, אֹר - אֵמֶת
הַזֶּרֶחַ בְּכַתְבֵי-קֹדֶשֶׁיךָ.

* במחברת הנ"ל אחרי השם, שפת הקדש' רשום: קינות למ"ב שחרית", ובאחת ההערות מעיר המח', כי בעל הקינות, בקריאתו אל שפת הקדש—לפעמים יכון אל השפה בעצמה ופעמים רבות יכון אל עם ישראל כלו וכולל ב, שפת הקדש' את, "העם אשר לו השפה הזאת קדושה".

ספרי נביאִיךָ יצרו כְּאִישׁוֹן בַּת־עֵין —
 וְעֵינֵיהֶם יסגרו מִרְאוֹת אֶת הַדְּרָךְ.
 אֶת כְּתִיב־קִדְשֶׁךָ יֶאֱהָבוּ בְּכֹל לִבָּם וּבְכֹל נַפְשָׁם—
 וְנַפְשָׁם לֹא יָשִׁיבוּ בְּאוֹר דְּבָרֶיךָ.
 מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהֶם יִשְׁקוּ אֶת תּוֹרַתֶךָ—
 וּבְפִיהֶם לֹא יִשִּׁימוּ אֶת שִׁירֶיךָ.
 תִּפְאָרֶת עֲזָמוֹ אֵת! וְעַל תִּפְאָרְתֶךָ לֹא יִתְעַנְּגוּ,
 לֹא יִגִּילוּ בְּעֹז אֱמָרֶיךָ.
 כָּל מְלֵאכָה, כָּל אֹת, כָּל נִקְדָּה בְּסִפְרֶיךָ
 סִפְרוּ קְדֻמוֹנֶיךָ;
 צַל הַחֲכָמָה, מֵעֵין הַדָּת, בְּאֵר מִים קְדוֹשִׁים—
 הִיֵּית בְּעֵינֵי גְאוּנֶיךָ;
 מִיִּמֶיךָ שָׁתוּ לְרוּיָהּ, וּמִנְּחָלֵי עֲדֻנֶיךָ
 הִשְׁקוּ אֶת כָּל פְּזוּרֵי עֲדֻבֶיךָ;
 בְּחֲכָמָתָם אֲשֶׁר לְמָדוֹ, בְּדַעְתָּם אֲשֶׁר אָסְפוּ,
 בְּיָאֵרוֹ, הֵאִירוּ אֶת דְּבָרֶיךָ,
 וְעַל תְּבוּאֹת שִׁכְלָם, עַל פְּרֵי תְבוּנָתָם,
 זָרְחוּ מְאוּרֵי אוֹר סִפְרֶיךָ—
 וְעַתָּה, נְעָרִים קַטְנִים, מִשְׁכִּילִים שְׁפָנִים,
 יִצְפְּצְפוּ בְּאֱמָרֶיךָ...

אל לַאֲנָשִׁים לְמַד מִקְרָא! וּלְלַמְדָּנִים—אִי דְבַרְיָךְ?
 דִּינִים, פְּסָקִים לֹא יָבֹאוּ, יִכְתְּבוּ יַפְסְקוּ רַבְנֵיךְ,
 שְׁאֵלוֹת-תְּשׁוּבוֹת לֹא תִקְרֶינָה,
 הִלְכָתָא לְמִשְׁיחָא, יִלְמְדוּ גְאוּנֵיךְ,
 וְתוֹרַת ה'—עֲלוּבָה!
 וְתוֹרַת קְדֻשָּׁךְ—עֲזוּבָה!
 אֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מִבְקֵשׁ
 לְסַפְרֵי גְבִיאֵיךְ...

שִׁפְתַּי הַקְּדוֹשׁ!

עֵינַי עֵינַי יִרְדָּה מִיָּם עַל גִּפְשׁ בַּחוּרֵיךְ!
 הַבִּיטִי וּרְאִי, אִם יֵשׁ עָנִי כְעָנִי מִשׁוֹרְרֵיךְ!
 אֶתִּי מִכְּסֵּאֲךָ, שְׁפָה, אֶתִּי שׁוֹטְטִי בְּהִיכְלִי עֲשִׂירֵיךְ,
 שׁוֹטְטִי וּרְאִי, אִם יֵשׁ עֲשִׂיר אֶחָד, אֶהֱב בְּלִבּוֹ אֶת סוֹפְרֵיךְ?
 אִם אֲמַנֵּם לָכֶת בְּדַרְכֵי הַגּוֹיִם שְׂכַנְיָהֶם יֶאֱהָבוּ גְבִירֵיךְ,
 עֵפֶם יִתְהַלְכוּ, בָּהֶם יִקְנֹאוּ, וּבְמַנְהִיגֵיהֶם יִדְבְּקוּן אֲדִירֵיךְ;
 אוֹלָם אַךְ אֶת הָרַע, וְלֹא אֶת הַטּוֹב, יִקְבְּלוּ מֵהֶם עֲשִׂירֵיךְ;
 לְכַבּוֹד סוֹפְרֵיהֶם אֵין סוּף! וְאֵין קֶץ—לְבוֹז סוֹפְרֵיךְ!...
 בֵּין הַגּוֹיִם לְקַנּוֹת יָשָׁם, בֵּין-רִיזִים אֲלֵפֵי שְׁקַל
 בְּאֶפֶר יִפְזְרוּ קְצֵינֵיךְ.

בְּעַד כְּבוֹד מְדֻמָּה, תְּהִלָּה מְרֻמָּה, כְּסֶפֶס וְזֶהָבִים —
 בַּחוּצוֹת יִשְׁלִיכוּ חֲשֵׁמַנִּיקָה.
 וּמֵה יַעֲמֹד לְפָנַי תְּאוּהָ? ... רַבְבוֹת זֶהָב כְּדוֹנָג
 יִמְסוּ מֵאִשׁ חֲשֵׁק גְבִירִיקָה.
 כָּל הַבֵּל, כָּל תְּבֵל, כָּל אֵיזֶבֶל... בְּכֶסֶף מָלֵא יִקְנוּ אֲדִירִיקָה —
 וּפֶת לָחֶם, לָחֶם צַר, לֹא יִתְּנוּ לְגִדּוּלֵי סוּפְרִיקָה,
 „וּלְבָנִים”, אֹמְרִים, „לְבָנִים עֲשׂוּ!” לְגַבְחֵרֵי מְשׁוֹרְרִיקָה...
 אֲנִי הַנְּבֵר רָאָה עָנִי מִשְׁכִּי בְּשֵׁבֶט סוּפְרִיקָה,
 יֵשְׁבוּ לְכֶסֶף יְדֻמָּה יַחְקְרוּ, יִכְתְּבוּ זִקְנֵי חֲקִבִיקָה,
 וְהַמּוֹן הַרְגָּשׁוֹת בְּהַמּוֹת יָפִים יִתְּמִיּוֹן בְּלֵב מְשׁוֹרְרִיקָה,
 וְכִנְהֵר־דִּי־נֹר יִגִּיחוּ אֹמְרִים אֶמֶת מְלִשׁוֹן מוֹרִיקָה,
 וְהִנֵּה רוּחַ תְּלוּנָה בָּאָה מִחֲדָר אִשְׁתֵּי אֶהְבִּיקָה,
 וְאַחַר הָרוּחַ—רַעֲשׁ!... יְלָדִים שְׂאֵלִים לָחֶם מִכְּתִבִיקָה,
 וְאַחַר הָרַעֲשׁ—אִשׁ!... אִשׁ קֹדְחָה וְתִיקֵד עַד תִּהְיוּ לְבַתֵּינִיקָה...
 וְאַחַר הָאִשׁ—קוֹל דְּמָמָה... סוּפֵר מְבַכָּה עַל בְּנֵינִיקָה...

 וְיָשְׁבוּ בָנִים לְחֲדָרִים—רַעֲבִים פְּשֻׁהִיו...
 וְהַסּוּפֵר יָשׁוּב—לְשִׁירִיקָה וְלִזְמֵרוֹתִיקָה...

שִׁפְתֵי הַקֹּדֶשׁ!

אִשׁ קֹדְחָה בְּאִפֵּי וְתִיקֵד עַד מַעֲמִקֵי לִבִּי, עַל שְׁנֵאִיקָה.

הַבּוֹזִים לָךְ, הַלְעֲגִים לָךְ ... הַמְחַרְפִּים, הַמְגַדְפִים, סַפְרֵי נְבִיאֶיךָ,
 יִצְחָקוּ לָךְ, רַעֲיֹתֶי-יִפְתֵּי, לֵאמֹר: "הֲאֵף אֲמַנֵּם הַלְדֵי לְזַקְנֶיךָ,
 וְאַתָּה עֲבַרְתָּה עֲנִיָּה, אֲפַתְךָ זְרוּיָה בְּאַרְצָךְ נְכַרְיָה וְאִין מְנוּחַ לְבָנֶיךָ.
 רַבּוֹת הַנָּה שְׁפוֹת חֲדָשׁוֹת, רַב גְּבוּלָן מִגְּבוּלֶיךָ,
 שְׁפוֹת יָפוֹת וְעֲשִׂירוֹת, הֵן סַפְרֵיֶיךָ רַבּוּ מִמְּלֶיךָ,
 הַתְּעֹזֵב אֶת יַפְּיִן הַמְּשַׁמַּח לֵב וּבְלִיּוֹת, וְנִרְוָה דוֹדֶיךָ ? ..."
 זֹאת הַתּוֹרָה, זֶה הַנְּהַר, הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת גֵּן הַ—
 אֶת לֵב אֱמוּנֶיךָ,
 אֵלּוּ הַנְּבִיאִים, אֵלּוּ הַמְּעִינֹת הַיּוֹצֵאִים מִתְּהַרֵי קִדְשׁ —
 הַכֹּל הֶקְלַל בְּלֵב מְהַרְסֶיךָ,
 אַךְ אֶת הַכֶּסֶף לְבַדּוֹ יַעֲבֹדוּ, אַךְ אֶת הַכֶּסֶף יֶאֱהָבוּ,
 וּבֹו יִדְבְּקוֹן שׁוֹנְאֵיךָ,
 כִּי בְּכֶסֶף בְּרִית עִם הַתְּאֹוָה יִכְרְתוּ, וְשָׁמֹן לְאֵשׁ חִשְׁקָ—
 בְּכֶסֶף יִקְנוּ עֲשִׂירֶיךָ.
 יִרְבְּעֵם עָבֵד אֶת עֵגֶל הַזֹּהֵב מְעַט, וְהִפְמָה יַעֲבֹדוּהוּ הַרְבֵּה,
 יַעֲבֹדוּהוּ כָּל גְּבִירֶיךָ.
 הַמָּמוֹן - הוּא לָמוֹ אֵל אֶחָד, הוּא שֶׁר הָעוֹלָם ! אֹתוֹ יִקְדִישׁוּ
 וְאֹתוֹ יַעֲרִיצוּ סוֹרְרֶיךָ.
 "הֵבֵל הֶבְלִים", יֹאמְרוּ מִשְׁכִּילֶיךָ, "הֵבֵל הֶבְלִים ! הֵבֵל הֶבְלִים!" —
 זֹאת אֱמוּנַת פִּשְׁעֶיךָ.

חֲטוּף וְאֶכּוֹל, חֲטוּף וְאֶכּוֹל! אֵין קִדֵּשׁ הַכֹּל חוּל! —
 זֹאת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה לְפָרְאִיךָ.
 לֹא אוֹתְךָ, שְׁפָתַי, לֹא אוֹתְךָ מְאֹסוּ, כִּי אִם אֶת רוּחַ ה' הַמְרִיחֶךָ
 עַל דְּבָרַי חַיִּיךָ.

הַכְּתָה הַכְּפִירָה בְּאַלְפֵיךָ, וְהַתְּאַוָּה—בְּרִבְבוֹת בּוֹזֵיךָ.
 אֲכַן אִם זֹנִים הִמָּה אַחֲרַי שְׁרִירוֹת לָכֶם—אֵל יֶאֱשָׁמוּ סִפְרֵיךָ...
 אִם כְּפִירָה וְתַמּוּרָה, אִם גְּאֹוָה וְתַאֲוָה, יִקְחוּ לָב
 בְּגֵי סוּרְרֵיךָ וּמִזְרֵיךָ—

שְׁפַת־עֶבֶר מָה הִיא כִּי יִלְעוּ עָלֶיךָ? מָה חֲטָאָה הִיא כִּי
 יִבּוֹזָה עוֹבְרֵיךָ.

יִלְכוּ גַּא וַיַּעֲבְדוּ אֶת הַתְּאַוָּה! כִּי אַךְ אַתָּה יִבְקָשׁוּ, אַךְ אַתָּה
 יִשְׁאֲלוּ צוֹרְרֵיךָ.

הָאֵשְׁכַּנְזֵי יִכְבֵּד אֶת גְּטָה, וְהָאֲנָגְלֵי אֶת שְׁקִסְפִירוֹ—
 וַיִּשְׁעִיחוּ הַנְּבִיא, דָּוִד הַמֶּלֶךְ—אֵלֶּה הַתְּמִימֵי־נְעִימֵי זְמֵרוֹתֶיךָ,
 אֵלֶּה הַכְּתוּבִים הַגְּדוּלִים בְּמִקְדָּשׁ הַשִּׁירָה,
 הַמִּקְטִירִים לָהּ בְּקִדְשֵׁי־קִדְשֵׁיךָ,
 אֵלֶּה נִכְבְּדֵי הַזְּמֵרָה—הֵיוּ לְבוֹז בְּעֵינֵי שִׁנְאֵיךָ,
 לְחֶרְפָּה בְּפִי מְנַדֵּיךָ . . .

כָּל עַם וְעַם יִכְבֵּד אֶת סוֹפְרֵיו—גְּלָה כְבוֹד אַךְ מִסּוֹפְרֵיךָ! . . .
 כָּל הַמַּעֲשִׂים הַגְּדוּלִים אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹמוֹנִים —

כָּל גְבוּנֵינוּ וְחֻכְמֵינוּ אֲשֶׁר הָיוּ לָנוּ מִיְמֵי קֶדֶם—זָרִים הָפָה
 לְאֹיְלֵי בַחֲרִיקָה.
 יִתְנַצֵּא הַצְרָפְתִּי בְּהִסְטוֹרִית עַמּוֹ, וְהַבְּרִיטִי בְּדַבְרֵי-יָמָיו —
 הַצְעִירִים מִיָּמָה.
 וַיִּשְׂרָאֵל לֹא יָדַע אֶת הַסְטוֹרִיתוֹ... עַמִּי לֹא יִתְבּוֹנֵן אֶל
 קִדְמוֹת סְפָרוֹתָיָה.
 כָּל מְלַחְמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל מְרוֹמֵי שָׂדֵי הַחֻקִּיהָ, חֶלֶק יַעֲקֹב
 בְּהַסְטוֹרִיָּה—גִּסְתָּרָה מֵעֵינַי בַּחֲרִיקָה,
 כָּל הָעֲבוּדָה אֲשֶׁר עָבַד יִשְׂרָאֵל בְּכֶרֶם הַדַּעַת, לְפִתְחֵי רוּחַ
 הָאָדָם בְּקֶרְבוֹ—כָּל חֻכְמַת חֻכְמָיָה,
 כָּל הַתְּבוּאָה הַרְבֵּה אֲשֶׁר הֵבִיא יִשְׂרָאֵל אֶל אוֹצֵר הַחֻכְמָה —
 כָּל אֱלֹה לֹא יָדָעוּ בְּנֵי גְעוֹרִיקָה,
 לֹא יָדָעוּ וְלֹא יָבִינוּ! בַּחֲשֻׁכָה יִתְהַלְכוּ! לַיְלָה לָהֶם מַדַּעַת
 דְּבָרֵי גְדוֹלֵי חוֹקֵרֵיָה...
 כָּל עַם וְעַם יָדַע וַיִּקְרָא בְּשִׁמּוֹת לְכָל גְּדוֹלָיו וְחֻכְמָיו, בְּכַבּוּדָם
 יִתְכַבְּדוּ וּבְשִׁמָּם יִתְפָּאֵרוּ—
 וְעַם קִדְמִים, עַם יִשְׂרָאֵל, לֹא יִכְבֵּד אֶת שִׁיבַת-קִדְמוֹתָיו —
 לֹא יָדַע אֶת אֱלֹפֵי רַבְבוֹת חֻקֵּיָה.
 הֵן פְּמָרִים-צָרִים יֵאָהָבוּ אוֹתָהּ, הֵן גְּזוֹי לֹא תִדְעֵי וַיִּקְרָא
 וַיְהַגֵּה בְּאִמְרֵיָה.

הן שָׁרִים-זָרִים יִבְנוּ לָךְ חֲדָרִים, וְרַחֲוִקִים יִבְאוּ
 וּבְנוּ בְּהִיבֵל סְפָרוֹתֶיךָ,
 וּבְכָל מָקוֹם אֲשֶׁר הָאֱמוּנָה מִנְעֵת, הָאֱמוּנָה בְּאֵלֶּה אֶחָד,
 בְּאֵלֵּי נְבִיאֶיךָ,
 בְּכָל מָקוֹם, בְּכָל אֶרֶץ, בְּכָל עָם, מִקְּטָר מְגִשׁ
 כְּבוֹד וְהַדָּר-לְסִפְרֵי-קִדְשֶׁיךָ—
 וּבְנֶיךָ, בְּנֵיךָ יִשְׂרָאֵל, יִלְעָגוּ לָךְ! ...
 יִבוֹזוּ לָךְ וַיִּתְעַלְלוּ בְךָ—בְּנֵי נְבִיאֶיךָ ...
 שִׁפְתַּת הַקִּדְשׁ!

הַתְּעוֹרָרִי, הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפְרָה, הַרְמִי הַנְּשָׂאִי עַל פֶּל צָרְיָךְ,
 חֲדָשִׁי יָמֶיךָ כְּקִדְמֶיךָ, וְלִזְקֻנֶיךָ הַעִירִי כְּנֹרָה כִּימֵי נְעוּרֶיךָ.
 כְּמוֹךָ כְּעֶמְךָ אֶחָד! אִין זְקֵנָה לְעַמְךָ, וְאִין שִׁיבָה לְשִׁירֶיךָ.
 עֲבֹרֶיךָ אֵת! וּכְעֹבְרִים תְּחַדְּשִׁי תְּמִיד אֵת נְעוּרֶיךָ.
 מֵהַדְּיָפִית וּמֵהַנְּעַמְתִּי, אֵת שִׁפְתֵי-יָפְתִי! בְּהַדָּר גָּאוֹן סוֹפְרֶיךָ.
 עֵז וְתַפְאֵרֶת בְּמַלְיָצוֹתֶיךָ, רִגְשׁ וְרַעְיוֹן—נִשְׁמַת שִׁירֶיךָ,
 אֲמַת וְאֱמוּנָה נִשְׁקוּ בְּתוֹרוֹתֶיךָ, יֵשֶׁר וְצֶדֶק—יְסוּדֵי מְצוֹתֶיךָ,
 רוֹמְמוֹת הַמּוֹסָר בְּפִי חוֹזֶיךָ, וְחֶרֶב הַתּוֹכְחָה—בְּלִשׁוֹן נְבִיאֶיךָ.
 נְחֻמוֹתֶיךָ—נִפְתַּת תַּשְׁפָּנָה, צָרִי הַתְּקוּהָ, שְׁמֹן הַתּוֹחֶלֶת
 נוֹזְלִים מִן הַבְּטָחוֹתֶיךָ.
 מֵהַיִּקְרָת וּמֵהַרֹּמְמֹת, אֵת שִׁפְתֵיךָ, אֵת יָפְתִי, בְּתֶם-

תִּפְלְתֶךָ — כִּפְטִישׁ הַפּוֹצֵץ סָלַע לֵב מֶר, תֵּשֵׁב רוּחֶךָ —
 תִּזְלַנָּה דְמַעוֹת מֵעֵינַי קָשִׁי יוֹמֶיךָ,
 אִמְרָתֶךָ — כִּאִשׁ מְצַרֵּף נֶפֶשׁ, לְבָבוֹת פְּדוּנָג יַמְסוּ,
 מִלִּפְנֵי לַבַּת אִשֶּׁךָ, מִלִּפְנֵי תִּחְנוּתֶיךָ .
 אִם תִּעֲמֹד רוּחַ סְעָרָה בְּלֵב אִישׁ וּתְרוּמִם גָּלְיוֹ : קִנְיָה וְשִׁנְיָה
 וְכָל תִּאֲוָה פִּי יִסְעֶרוּ בְּקֶרֶב בַּחוּרֶיךָ,
 אֶת תִּעֲבִירֵי רוּחַ יִרְאֵת ה' — וְיִשְׁכּוּ הַיָּמִים הַיּוֹדוּנִים,
 וְרוּחַ הָאָדָם תָּשׁוּב לְמִנוּחָתָהּ, אֶל אֱלֹהֶיךָ .
 רוּחַ-לְאֻמִּיּוֹת-יִשְׂרָאֵל מִתְהַלֵּךְ בְּגִנְיֶךָ — לְרוּחַ מְשׁוֹרְרֶיךָ,
 לְשִׁיחַ פְּתִיחֶיךָ .
 כִּי אֲשֶׁר נְדִיבֵי עַם אֱלֹהֵי אֲבֹתָם נֶאֱסָפוּ בְּמִקְדָּשׁ ה' ,
 בְּךָ הִתְפַּלְלוּ לְאֱלֹהֶיךָ ,
 בְּךָ שִׁפְטוּ שִׁפְטֵינוּ, חָקְקוּ חֶקְקֵינוּ וְנִבְאֵנוּ נְבִיאֵינוּ — מִלְּתֶךָ
 עַל לְשׁוֹן כָּל גְּדוּלֵי עַמּוּךָ ,
 בְּךָ נִכְתְּבוּ כָּל דְּבָרֵי-יְמֵינוּ, כָּל קְדָמוֹנִיּוֹת עִם ה' ,
 כָּל הַקְּרוֹת אֶת בְּנֵי אֲהַבֶיךָ .
 נִחְלֵי הַשִּׁירָה, עֵינֹת הַמּוֹסֵר וּתְהַמּוֹת כָּל אֲמוּנָה
 יוֹצְאִים מִתְּרֵירֵי-מִסְפְּרֵי נְבִיאֶיךָ...
 הֵי שִׁפְתֵנוּ, הֵי עַמְנוּ ! כִּי אֲשֶׁר הָיִית עִם אֲבוֹתֵינוּ ,
 אַל-יַעֲזֹבוּנוּ אִמְרֶיךָ ,

בְּאַרְצֵנוּ יִשְׁבֶּת אֶתֵנוּ, הִלְכֵנוּ בְּגוֹלָה—הִלְכּוּ וְגָלוּ לְפָנֵינוּ
גַּם סִפְרִיךָ ,
אֶת בְּנֵינוּ, אֶת נַפְשֵׁנוּ, נָתַנוּ לְהַרְגָּ... וְאֶת נַפְשֶׁךָ הִצַּלְנוּ—
אֶת סִפְרֵי קִדְשֶׁךָ ,
בְּכָל צְרוּתֵינוּ, בְּכָל תְּלָאוֹתֵינוּ—אָנוּ לָךְ, וְאַתָּה לָנוּ !
אֶת חַיֵּינוּ, וְאָנוּ חַיֶּיךָ...
הִי יִפְתָּנוּ, הִי עֲפָנוּ! אֵל נָא תַעֲזֹבֵ אֶת נְדַחֶיךָ...
אֵל נָא תַעֲזֹבֵ אֹתָנוּ... כִּי עַל כֵּן יָדַעְתָּ חַנוּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר...
אֵל הַשְׁלִיכֵנוּ לְעֵת צָרָה... בְּכָלוֹת פֶּחַ יִשְׂרָאֵל
אֵל הַסְתִּירֵ אֶת פְּנֶיךָ ,
בַּחֲלוֹשׁ עַמּוּיֹתֵנוּ, בְּרַפּוֹת לְאִמּוּיֹתֵנוּ—רוּחַ קִדְשֶׁךָ
אֵל תִּקְחֵ מִבְּנֶיךָ.
הִי שִׁפְתֵנוּ עֲפָנוּ ! אֵל יַעֲזֹבוּנוּ, אֵל יִשְׁשׁוּנוּ אִמְרֶיךָ ,
רוּחַ הַחַיָּה, רוּחַ חַיִּת, יִשְׂרָאֵל, רוּחַ עַם יַעֲקֹב—בְּסִפְרֶיךָ,
עַל כָּל הַתְּהוֹ וְהַבְּהוּ, עַל הַחֲשֶׁךְ אֲשֶׁר עַל פְּנֵי תְהוֹם הַנְּגִלוֹת,
עַל כָּל חַיֵּי בְנֶיךָ ,
מִרְחַקֵּת רוּחַ אֱלֹהִים, רוּחַ חֲכָמָה וְיִרְאֵת ה', רוּחַ הַקִּדְשׁ
שֶׁל נְבִיאֶיךָ...
סוֹבֵב סוֹבֵב הַלֵּךְ הָרוּחַ הַזֶּה, בְּכָל אוֹפְנֵי—
בְּכָל גְּלִילֵי חַיֵּי עַמּוּךָ.

בְּרוּחְךָ עֲבֵרְנוּ אֶת הַיַּרְדֵּן, אֶת הַגְּלוֹת הַזֶּה,
 בְּרוּחַ-בְּכַח נְבוֹאוֹתֶיךָ.
 יִמְרוּחַ סוּעָה מִסַּעַר, מִרַעַשׁ שְׁנֵאת-עַם, קִנְיַת דָּת—
 נְחִישָׁה מִפְּלֹט לָנוּ בְּמִקְדָּשֵׁי סִפְרִיךָ,
 בְּמִצּוֹלוֹת יָם צָרָה, עַל מוֹקְדֵי הָאוֹטוֹדוֹ-פֶּה-רוּחַ
 סִפְרִיךָ הַחַיָּה אֶת קְדוּשֶׁיךָ,
 בְּרוּחַ-ה' ! בְּרַעַשׁ-ה' ! בְּיָמִים-ה' ! בְּאֵשׁ-ה' !!
 ה' ה'—בְּכָל צָרוֹת בְּנִיךָ.

.
 אֵל אֶחָד, עִם אֶחָד, וְשִׁפָּה אַחַת בְּקֹדֶשׁ—
 זֶה הַגָּל מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל,
 זֶה הַגָּל אֲנִי יַעֲקֹב בְּרַב יָם סוּעַר, בְּלֵב גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל...
 הִי שְׁפָתֵנוּ, הִי עַפְנוּ, פֹּאֶשֶׁר הָיִית עִם אֲבוֹתֵינוּ,
 אֵל יַעֲזֹבוּנוּ דְבָרֶיךָ !
 שִׁפְכֵי רוּחְךָ עַל זֵרַעֵנוּ, וּבִרְכָתֶךָ עַל צְאֲצְאֵינוּ, בְּרַכַת סִפְרִיךָ,
 רוּחַ נְבִיאֶיךָ.

שִׁפַת הַקֹּדֶשׁ!

מֵה מָתוֹק מוֹמְרוֹתֶיךָ, וְמֵה עֵז מְמַלִּיצוֹתֶיךָ,
 בְּהִירִים פִּשְׁחָקִים, נוֹצְצִים בְּבָרְקִים, דְּבָרֶיךָ,
 תַּמִּים בְּנִעָרִים, זַפִּים בְּסַפִּירִים, סְפוּרֶיךָ.

פְּשׁוּטִים כַּטֹּבַע, מְזַקְקִים שֶׁבַע, אֲמַרְיָךְ,
כִּנּוּן ה', כְּבָרִיאַת אֱלֹהִים, מְהוֹרִים סִפְרִיךָ...

אִם מַעַט לָךְ, שִׁפְתֵי מַלְיָן,

לְכִי שִׁאֲלֵי לָךְ מַלְיָן רַבּוֹת מֵאֵת כָּל יְטַבְנִיךָ,

אֲמַרִי לְאָרֶם, תַּגִּי! וְלַעֲרָב, אֵל תִּכְלְאִי!

מֵאָרֶץ קָדָם הִבִּיאִי בְנֵיךָ.

גַּם הִנֵּה אוֹצְרוֹת הַמִּשְׁנָה וְגַנְזֵי הַמִּדְרָשִׁים

פְּתוּחִים לְפָנַי סִפְרִיךָ,

וְקִרְאִי גַם לְשִׁפְתֵי אִירוּפָּה—גַּם הִנֵּה תִהְיֶינָה בְּעִזְרִיךָ.

קַחֵי לָךְ מַלְיָן זָרוֹת כָּל צָרְכֶךָ וְהַלְבִּישֵׁן בְּגָדֵי עֲבָרֶיךָ,

בְּרֵאשִׁית תִּהְיֶינָה גֵרִים, בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים—אֲזַרְחִיךָ.

אֲהַבֵּי אֶת הַגֵּרִים! וְלֹא תִתַּעֲבִי לְחֵם-חַל

אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָךְ שִׁבְנֵיךָ.

פָּנֵי אֵל מִנְחָתָם! עוֹלוֹתֵיהֶם וְשַׁלְמֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחוֹתֶיךָ.

אִז בֵּיתְךָ—בֵּית-סִפְרוֹת יִקְרָא לְכָל בְּנֵי עַמּוּךָ.

מִבְרַכָּת ה' תִּהְיֶה אֶרְצְךָ! מְלֵאָה חֲכָמוֹת דַּעַת וְהַשְׁפָּלָה—

תִּהְיֶה סִפְרוֹת בְּנֵיךָ.

* *

*

וּמִכָּל עֵץ הַנָּז, בֵּן כָּל הַחֲכָמוֹת כָּלָם

אֲכֹל וְיֵאכְלוּ כָּל בָּאֵי בְרַמְיָךְ.

וּנְפַקְחוּ עֵינֵיהֶם, וְהָיוּ כְּחֹכְמִים יוֹדְעֵי טוֹב וְרָע, מִבְּנֵי יִפְי וְדָפִי—
כָּל מִשְׁפִּילִיךְ.

אוּ אִזְ סִפְרוּתְךָ—סִפְרוֹת פּוֹעֵלֹת, סִפְרוֹת מוֹעֵלֹת,

תִּקְרָא לְכָל בְּנֵי עַמִּיךְ.

וּנְפַקְחוּ עֵינֵי פְּרָחֵי מִשְׁפִּילִיךְ, וּנְפַקְחוּ עֵינֵי בְּנֵי סוֹרְרִיךְ וּמוֹרִיךְ...
וְיָדְעוּ כִּי עִירְפִים הֵם מִיִּדְעַת הַסְּטוֹרִית עַפְסִם,

מִיִּדְעַת חֲכָמַת סִפְרִיךְ.

כִּי עִירְפִים הֵם מֵאַהֲבַת אֲבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר גָּדְלוּ אוֹתָם בְּיָנִיעַ

כְּפִיהֶם, מֵאַהֲבַת אֲבִיוֹנִיךְ,

יָדְעוּ כִּי עִירְפִים הֵם מֵרַחֲמִים עַל אַחֵיהֶם לְצָרָה, עַל אַחֵיהֶם

לְגָלוֹת, עַל הַמֶּזֶן גְּרֵדְפִיךְ.

יָדְעוּ וַיִּבְיָנוּ וַיִּשְׁפִּילוּ כִּי בְּנֵי עַם קְדוּמִים הָפָה, בְּנֵי אֲבוֹת

הָאֱמוּנָה, בְּנֵי נְבִיאִיךְ,

בְּנֵי עַם חָכָם וְנָבוֹן, אֲשֶׁר נָתַן לְאוֹר גּוֹיִם... בְּנֵי אֱלֹפֵי

רַבְבוֹת חֲכָמִיךְ וּמִשׁוֹרְרִיךְ,

בְּנֵי עַם, אֲשֶׁר מִמְּחוֹקְקָיו יֵצְאָה תוֹרָה, וּמִנְבוֹנָיו — אוֹרָה...
בְּנֵי גְדוֹלֵי חֲקְרִיךְ...

יָדְעוּ נְעֵרֵינוּ יָדְעוּ וַיִּתְבוֹשְׁשׁוּ, כִּי עָזְבוּ אֶת אֲמַתָּם, וַיִּשְׁלִיכוּ

מֵעֲלֵיהֶם אֶת נִזֵּר גְּדוֹלִיךְ,

יָדְעוּ כִּי כְּשֶׁהֵם לְעֶצְמָם—מַה הֵם? עֵץ יָבֵשׁ, נִצָּר נִכְרַת מִשְׁרָשׁ

פְּנוּהַ כָּל חֲכָמִיךְ.

Digitized by Google

יִדְעוּ פְּרִחֵי מִשְׁכֵּילֵנוּ כִּי יִשְׂרָאֵל הִמָּה! וְלֹא יִתְבוֹשְׁשׁוּ בְּשֵׁם
יַעֲקֹב כָּל צְעִירֶיהָ.

יִדְעוּ וַיִּתְנָאוּ כִּי שֵׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עֲלֵיהֶם! שֵׁם גְּדוֹל וְנִכְבָּד,
שֵׁם מְבַחֲרֵי בְּנֵיהָ. . . .

יִדְעוּ וַיִּוֹדְעוּ כִּי יִשְׂרָאֵל הִמָּה, יוֹדְעוּ לְכֹל כָּל נְעָרֶיהָ.
יִוֹדַע בְּנָוִים זֶרְעֵנוּ . . . כָּל רוֹאֵינוּ יִפְרֹדְנוּ, כִּי אָנוּ זֶרַע בְּרַךְ ה',
זֶרַע נְבִיאֶיהָ.

וְשָׁבוּ נְעָרֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יַפְתָּם—אֶל שְׂפָתָם,

וְשָׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַגָּלִם—אֶל אֲמוֹנָתָם,

וְשָׁב לֵב בָּנִים אֶל אֲמָם—אֶל אֲמָתָם.

עָקֵן בֶּן זֶרַח. *

הֲלֹא עָקֵן בֶּן זֶרַח מָעַל מָעַל בַּחֲרָם
וְעַל כָּל עַבְדַּת יִשְׂרָאֵל הִנֵּה קֹצֵף
וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָנַע בְּעֹנֹו.

(יהושע כב, ב.)

לִי יִזְעָקוּ: „מַדּוּעַ אֶל כָּל יִצִירֵי שִׁירֹזְתִיךָ
תִּקַּח לְךָ חֶמֶר מִן תְּהִם הַדְּלוֹת, מִן רֶקֶב וְרֶפֶשׁ ?
מַדּוּעַ כָּל קִינֹוֹתֶיךָ, כָּל אִמְרוֹתֶיךָ, כָּל זְמִירוֹתֶיךָ,
יִדְאִיבוּ גוֹ, יִכְאִיבוּ לֵב, יַעֲצִיבוּ נֶפֶשׁ ? !

מַדּוּעַ תִּדְבֹּר אֵלַינוּ אַךְ מִן הַסְּעָרָה,
תִּתְנַעֵשׂ, תִּבְכֶּה מִתּוֹךְ שְׁחֹק, וְתִשְׁחַק מִתּוֹךְ בְּכִי,
תִּטְבֹּל יַעֲטֶךָ בְּדַמְעוֹת, בְּדָם, בְּמָרָה...
תִּכְתּוֹב רַק צָרָה עַל צָרָה, דְּחִי עַל דְּחִי ?

(* נדפס ב„האסיף“ שנה ג' (תרנ"ז) ובקצת שנים—ב„הקול“ שנה ג'.

מִדּוּעַ תִּתְאוּנֶנּוּ, תִּקְוֶנָה תָּמִיד אֶךְ עַל הַרְעוֹת,
הַמְּבִלִי אֵין צְדָקוֹת בְּיַעֲקֹב, נְדָבוֹת בְּיִשְׂרָאֵל ?
הַבֵּט נָא עַל שְׂרֵי-הַמְּאוֹת, עַל שְׂרֵי-הַמְּעוֹת,
עַל שְׂרֵי הָאֱלֹפִים בְּעַם דָּל יִשְׂרָאֵל"...

"שְׂרֵי הָאֱלֹפִים, שְׂרֵי הַמְּאוֹת--שְׂרֵי הַמְּעוֹת ?"
הֵן הִסְתַּהֲפָה הָיו תָּמִיד בְּבֵית יַעֲקֹב לְנַגֵּעַ !
הִסְתַּהֲפָה הִבִּיאוּ לְעַמֵּנוּ צָרוֹת רַבּוֹת וְרַעוֹת,
מִהֶם לָנוּ בְּבֵית--כָּל מַכְאוֹב, בַּחוּץ--כָּל פְּגַע.

פֹּה גִבִּיר אֶחָד מְלֹךְהַבְּרִיָּת, נָחַשׁ צַפְעוֹנִי,
יִשְׂדֵּךְ לְנִבְרֵי נִשְׁדָּךְ כְּסָף עִשְׂרָה לְמֵאָה בְּכָל חֹדֶשׁ,
וְהִנֵּה יֵצֵא הַקְּצָף עַל כָּל אַחֲינוּ, עַל כָּל בְּנֵי עֲנִי !
וְכֹה, גִבִּיר אֶחָד יַחֲלֵל שֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, שֵׁם הַקֹּדֶשׁ...

שֵׁם גִבִּיר אֶחָד יִרְמֶה, לֹא יִמְלֵא אֶת הַקְּבֻלּוֹת,
וְעַל כָּל עֵדוֹת יִשְׂרָאֵל כְּלָה יֵצֵא שְׂצָף-קְצָף:
"כָּל יִשְׂרָאֵל רַמָּאִים הֵם! כְּלָם אֵין לָהֶם נַאֲמָנוֹת !"
יֵצְעֻקוּ אוֹיְבֵינוּ בְּלִי קֶצֶב, וּמְפִיהֶם יִזְקְצָף...

גִבִּיר אֶחָד מְאֹלָף יִסְחַר לֹא סִחַר יָמִים,
לְגִבִּיר אֶחָד מְרַבָּה יֵשׁ נְכֻסִים רַבִּים.

וּבְעֵשְׂרוֹ עַל כָּל עַמּוֹ יַעִיר קַנְיַת עַמּוּם,
חַמַּת אֲנָשִׁים־נְחָשִׁים, אָרֶם רַב־יַעֲקֹרְבִים.

בְּנֵאוֹן, בְּשֵׁאוֹן, בְּרַחֲבָה, נִהְדָּר בְּכַבּוֹד עַל הַמְרַבָּה...
יִפְעַ, יִכְרַבֵּר גְּבִיר יְהוּדִי, בְּרַעַשׁ וְרַעַם יִשְׁתַּקְשַׁק בְּרַחֲבוֹת,
יִקְנֵאוּ בּוֹ הַכֹּל סָבִיב, יִקְנֵאוּ בּוֹ מִצִּדּוֹ אֶלֶף וּמִימֵינוֹ רַבָּה—
זֹאת לֹא יִדְעוּ, הַפּוֹעֲרִים, כִּי כָל גְּבִיר יְהוּדִי מְלֵא חוֹבוֹת!

יִקְנֵאוּ וַיִּדְבְּרוּ בּוֹ כָּל הַגּוֹיִם, וַיִּתֵּן קוֹלוֹ הַהַמּוֹן:
„לִקַּח בְּנֵי־יַעֲקֹב זֶה אֶת אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאַבְיָנוּ!
וּמֵאֲשֶׁר לְאַבְיָנוּ עָשָׂה לוֹ אֶת כָּל הַכְּבוֹד וְהַמְּמוֹן,
לֹא! לֹא יִרַשׁ בְּנֵי־הָאֲמָה הַזֹּאת עִם אַחֵינוּ!”

וְאֵת כָּל קַנְיַתָם, כָּל שִׁנְאָתָם אֵל מִתִּי מִסֵּפֶר הַגְּבִירִים,
יִשְׁפְּכוּ בַחֲמָתָם עַל הַחֲלָשִׁים, עַל אֲלֵפֵי הָאֲבִיוֹנִים,
יִמְרְרוּ אֶת חַיֵּי דְלֵינוּ, אֶת דְּמֵיהֶם מִתִּירִים...
וְכֹה, אוֹי! יַעֲבְרוּ עַל אַחֵינוּ עֲנִיֵינוּ הַמִּים הַיּוֹדוֹנִים...

גְּבִיר־כְּבִיר אֶחָד יִפְזֹר כְּסֶף כְּאֶפֶר,
לְקַנּוֹת לוֹ נֶשֶׁם „אלוֹף עֲמֶלֶק בֶּן פְּלִדֶשׁ” בֵּין מְרוֹמֵי עַם־הָאָרֶץ,
פֶּר־בְּנֵי־בְּקָר זֶה, לֹא בַחֲכָמָתוֹ לֹא בְדַעַת לְשׁוֹן וּמִסָּר,
אֵךְ בְּתֵאֲרוֹ הָרָם יַעִיר עַל כָּל עַמּוֹ קַנְיַת יוֹשֵׁב הָאָרֶץ.

כִּי בְּכָל עֵת וְעֵת, בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה,
 אֲשֶׁר הָמָן רָאָה אֶת מְרֹדְכֵי הַיְהוּדִים,
 אֶת זֶה הָאֵרֶח, אֶת זֶה הַהֶלֶךְ,
 יוֹשֵׁב בִּישְׁעֵי הַמְּלָכָה.

וַיִּפְלֵא הָמָן עַל מְרֹדְכֵי חֲמָה
 יְעוֹרֵר עָלָיו קִנְיָאָה, שְׂנֵאָה וּמְשֻׁמָּה,
 וַיִּבְקֹשׁ הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְהוּדִים,
 עִם מְרֹדְכֵי . . .

אוֹי לָכֶם אֲחִי! הַמְּרוּדִים וְהַשְׂדוּדִים . . .
 שְׂאֵלוּ הַתּוֹלְדָה וְתַנְדֻּכְכֶם, יִסְפְּרוּ לָכֶם קוֹרוֹת עֲמֻנּוֹ,
 כִּי בְּכָל גְּלִי יָם הַנְּלוֹת, בְּכָל שְׂאוֹן הַיָּם הַיְהוּדוֹנִים,
 בְּכָל הַסְּעָרוֹת, בְּכָל הַצָּרוֹת, אֲשֶׁר עָבְרוּ עַל אֲבוֹתֵינוּ,
 תְּמִיד, בְּעוֹן שְׁנֵי גְבוּרִים, גִּעְנֵשׁוּ אֱלֹפֵי אֲבוֹנִים . . .
 זָכַר אֱלֹהֵי יַעֲקֹב! וַיִּשְׂרָאֵל לְצָרוֹת גְּבוּרִים! . . .

כֵּן הָיָה תְּמִיד, בְּכָל הַרְדִּיפוֹת הַמְּאֲלִיפוֹת,
 אֲשֶׁר הִשְׁיֵנוּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ חֲלִיפוֹת חֲלִיפוֹת,
 בְּכָל הַנְּשִׁיכוֹת שֶׁל הַנְּחָשִׁים הַצְּפֹעוֹנִים,
 אֲשֶׁר שָׁלְחָה בְּנוֹ הַתּוֹלְדָה הַמּוֹנִים הַמּוֹנִים.

בְּכֹל יֵאלֶה הַנְּדוּדִים, הַגְּרוּשִׁים הַיְיֻדוּנִים,
 בְּכֹלֵם, מִן הַקְּדֻמוֹנִים עַד הָאַחֲרוֹנִים,
 בְּכֹלֵם חָטְאוּ בִּינֵנוּ עֲשָׂרָה עֲלִיּוֹנִים,
 וְסִבְלוֹ-אָבְלוּ . . . רַבּוֹת הַחַתּוּנִים . . .

* *

*

לֵאמֹת לִי, לְאֵם, הַרְפִּי מֵעַם, כּוֹס הַיְיֻדוּנִים! . . .

עַל בֶּן אֶחֱי, עַבְדְּכֶם יִדְבַר מִן הַסְּעָרָה,
 יִתְנַעֵשׂ, יִבְכֶּה מִתּוֹךְ יִשְׁחֹק וְיִשְׁחַק מִתּוֹךְ בְּכִי,
 עַל בֶּן מְלִיּוֹ מְהוּלוֹת בְּדִמְעָה, בְּדָם, בְּמָרָה . . .
 אוֹי, אוֹי! בְּלִבִּי דָחִי . . . דְּמָעוֹת עַל לְחִי . . .

לְעַמֵּי יִשְׂרָאֵל.*

בְּכִיטוֹ אֵל צוֹר הָעַבְתָּם
וְאֵל מְקַבֵּל בּוֹר גְּקַרְתָּם.
(ישעיה נא,א)

מִי מָדַד, אֲמַתִּי, גְּהִרֵי-נַחֲלֵי-דָמֵי-בְּנֵיךָ,
אֲשֶׁר נִשְׁפְּכוּ בְּאֵלָפֵי שָׁנֹת הַבְּרִי-יָמֶיךָ?
נִשְׁפְּכוּ בְּעַד אֲמִתּוֹת ה', בְּעַד אַחַדוֹת אֱלֹהֶיךָ,
בְּעַד קַדְשֵׁת סַפְרֶיךָ, בְּעַד רוּמָמוֹת הַזֹּרוֹתֶיךָ?

הֵן לְמַקְצֵה הַהֶסְטוֹרְיָה וְעַד קַצִּיָּה
בְּכָל זְמַנֵּי, בְּכָל עַדְתֵּי גְלוּיֹתֶיךָ, —
יָמָה וְקֹדְמָה, צְפוּנָה וְנִגְנָה,
בְּכָל אַרְצוֹת-מְקוֹמוֹת פְּזוּרֶיךָ,

בְּכָל יַעַת, בְּכָל מְקוֹם — אֶת מַחְמַדֵּי עֵינֶיךָ,
אֲמַתִּי! אֶת-בְּחִירֵי-יְקִירֵי-בְּנֵיךָ

* נדפס בהמליץ' שנת 1890 גליון 260.

לְעוֹלוֹת הַקֶּרֶבֶת . . . לְעוֹלוֹת הַמִּימֹת —
עַל מִזְבַּח אֱלֹהֶיךָ , דַּת אֱלֹהֵי אֲבוֹתֶיךָ . . .

מִי מָנָה אֱלֹפֵי רַבְּבוֹת נְאֻמְנֶיךָ ,
אֲשֶׁר נִתְּנָו אֶת חַיֵּיהֶם כַּפָּר תַּחַת חַיֶּיךָ ,
אֲשֶׁר הוֹצִיאָו בְּנִיָּהֶם לַהֲרֹג עַל קְדוֹשׁ שֵׁם אֱלֹהֶיךָ ,
בְּמַלְחָמוֹת הַחֲשֹׁמוֹנָאִים עִם עָרִיצֵי שְׂכֵנֶיךָ ;

הֵן עַל מִצְוֵה אַחַת מִמִּצְוֹתֶיךָ
נִשְׂרָפוּ , אָמְתִי , שְׂבָעָה בְּנֶיךָ ;
וְשִׁבְעִים וְשִׁבְעָה , אוֹי ! נִחַנְקוּ ,
נִסְקְלוּ — עַל הַק אֶחָד מִחֻקֶּיךָ .

הֵן עַל יָמִים שֶׁל דָּם יִסְדוּךָ גְּבוּרֶיךָ
וְעַל נְהָרוֹת שֶׁל דְּמָעָה כּוֹנְנוֹךָ בְּחִירֶיךָ ;
בְּרַבְּבוֹת אֱלֹפֵי תַלְלִים הַצִּילוֹךָ אֲבִירֶיךָ ,
אֲבוֹתֵינוּ הַגְּבוּרִים , מִכֶּפֶךָ כָּל צוּרֵרֶיךָ .

. . . בְּרַבְּבוֹת אֱלֹפֵי תַלְלִים
הַצִּילוֹךָ אֲבוֹתֵינוּ ,
וּבְרַצוֹנָם , וּבְזוֹזוֹנָם ,
יַעֲזֹבוּךָ בְּנֵינוּ . . .

אָנָה יוֹלִיכוּ אֶת הַרְפָּתָם,
 אָנָה יִסְתִּירוּ אֶת קְלוֹנָם,
 בְּנִים אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בְּאִמְתָּם?
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! סֶלַח נָא לְעוֹנָם,
 כִּי רַב הוּא, גְּדוֹלָה אֲשֶׁמְתָם!
 פְּחִזוֹתָם, גְּאֹתָם גְּאוֹנָם,
 חֲכִכְתָּם, תְּאֹתָם, הִיא שׁוֹבְבָתָם...
 ה', ה', סֶלַח־נָא לְעוֹנָם!...

ק י נ ו ת . י

א.

איכה ישבה בדר,
אלמנת בת־יהודה!
מזרים, מצרים —
עשוקה, שדודה,
מבניה תוקרים —
עזיבה, גלמודה;

אין לה מרחם
מכל שכניה;
אין לה מנחם
מכל בניה;

(* נדפס ב„פרדס“ ספר א' (תרנ"ב).

מחויץ זר, מחויץ צר,
ובבית—שמיר שית.

השפלה משפלת
בנבוינוונו ממעל,
ואולת אכלת
המונינו מתחת.

ממעל, אוי, מעל!
ומתחת—אין נחת!

בלב הרבה אצילינו—מעל,
בלב הרבה משפילינו—רעל!
אלו ואלו על אמונתם
ישליכו שקוצים ונעל,
יבחישו לאפם-אמתם
ולרוחה הטהור ממעל.

בנזיד-עדשים ימכרו הבכורה;
בעד פפתור, בעד חגורה,
יעזבו עם, אל ותורה;
בעד שם-כבוד של הקבל
יעשו לעפם עול, לה-תבל.

נְדִיב בְּעַמּוֹנוֹ יִפְזֹר הַזֶּנוּ,
 אוֹנוֹ—לְזָרִים, חִילוֹ—לְצָרִים,
 וּמִבְּשָׂרוֹ יִתְעַלֵּם, אֶת אָחִיו
 לֹא יִכִּיר, הַמָּה בַּלְחָם נִשְׁכָּרִים—

וְאִין שׁוֹכֵר, יִבְקָשׁוּ עֲבוּדָה וְאִין ;
 בְּחֶרֶפֶת רָעַב עַל הַמִּצָּח,
 יְנודוּ בְּכָל הָאָרֶץ לְנִצָּח ;
 הַעֲבֹד יִשְׂרָאֵל ? אִם קֵוֵן ?

מִי יִתְגַּנֵּי בַּמִּדְבָּר
 מְלוֹן אוֹרְחִים —
 וְאֵל אֶרְאָה אֶת עַמִּי
 הַנִּרְדָּפִים וְהַבְּרָחִים.

ב.

חֲלָתָה יְהוּדָה ! חֲלָתָה בְּנַפְשׁ וּבְגֵוֹ !
 חֲלָתָה מְעַנֵּי וּמֵאִין עֲבוּדָה,
 נְאֻלְמָה, גְּדֵהֲמָה, מִגְדֵּל הַכָּאֵב—
 פְּנָה זִוְיָה, פְּנָה הַזֵּדָה!...

בְּכָל עֲנִינֵי קְהֵלוֹתֵינוּ
 רַבּוֹ רַבּוֹ הָעֲזוּבוֹת ;
 נִדְמּוּ תַלְמוּדֵי־תוֹרָה ,
 נִשְׁמוּ בְּתִי־יְשִׁיבוֹת.

בְּרַב הַתְּדָרִים—לֹא סְדָרִים
 אֵין תַּלְמוּד , אֵין תּוֹרָה לְנַעֲרִים ,
 אֵין חֻכְמָה וְאוֹרָה לְבַחוּרִים ,
 פָּרָא יִגְדְּלוּ בְּגִי־הַנְּעוּרִים.

מַחוּץ—צָנִים, פְּחִים ;
 וּבְבֵית—רִיב אַחִים...
 אָח אֶל אָח
 יִפְרֵשׁ פֶּח ;
 אָח אֶת אָח
 מְעַלָּה עַל הָאָח.

מַחוּץ בְּשֵׁבֶט יָבו
 עַל הַלְחִי ;
 וּבְבֵית—מְסִירוֹת ,
 מְאוּס וְסָחִי!...

שָׁעוּ, שָׁעוּ מִפְּנֵי,
 אֲמַרְר בְּבָבִי—
 בְּנַפְשִׁי כַּמָּוֶת,
 וּבְלִבִּי דָחִי...

ג.

בְּכֹה תִבְכֶּי, בְּתִצִּיּוֹן, עַל בְּנִיךָ,
 תִּשְׁחִי, תִּמְסִי, תִּטְבְּעִי בְּדַמְעוֹתֶיךָ,
 בְּדַמְעוֹת יְתוּמֶיךָ וְאֶלְמָנוֹתֶיךָ,
 אֲשֶׁר הִרְבּוּ בְּךָ זָרִים אוֹיְבֶיךָ.

אִף תִּתְחַלְשִׁי, תִּתְעַלְפִי מֵאֲבֹדֶן דָּמֶיךָ,
 מֵאֲבֹדֶן בְּנִיךָ אֲשֶׁר יֵצֵאוּ מִפְּעֶיךָ,
 מֵאֲבֹדֶן בּוֹנֶיךָ, אֲשֶׁר בְּצוֹק גְּלוֹתֶיךָ
 נִהַפְּכוּ לָךְ לְמַהְרָסֶיךָ, מַחְרִיבֶיךָ.

בְּנִיךָ אֲשֶׁר גִּדְּלָתָ וְרוֹמַמְתָּ
 בִּיגִיעַ כַּפֶּיךָ, בְּזַעַת אַפֶּיךָ,
 וְהִפָּה פְּשָׁעוֹ בְּךָ — שׁוֹמְמָתָ . . .
 עֲלִיָּהֶם הִזְלַנָּה דַמְעָה עַפְעַפֶּיךָ . . .

תַּחֲלֹשֵׁי מַאֲבָדוֹן בְּגִי-נְעוּרָיִךְ,
 אֲשֶׁר בָּהֶם כַּח־מַחַ עֲלוּמֶיךָ,
 תִּתְעַלְפִי מַאֲבָדוֹן בְּגִי-חֲכָמֶיךָ,
 אֲשֶׁר בְּזִדּוֹנָם יִבְדְּלוּ מִקְהֶלְיֶךָ.

עֲנִינִי אֲמָתִי! רַחֵל נְאֻלְמָה
 לְפָנַי גּוֹזְזִיחַ, אֲמָה לֹא-רַחֲמָה,
 הַנָּדָה עַל כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה,
 עֲנִינִי — אִם עוֹד נֹתְרָה בְּךָ נִשְׁמָה!

עֲנִינִי — אֵיזָה מִהֶמוֹן צוּרְרֶיךָ
 רַבּוֹ יוֹתֵר עָלֶיךָ בְּגִלְיוֹתֶיךָ!
 אִם מַחוּץ — זָרִים, מִחֲרִיבֶיךָ,
 אוֹ בְּבֵית — בְּנִים, מִהֲרִסֶיךָ?

לֹא תֵעָנִי, אֲמָתִי!
 מִסָּגֵר עַל שִׁפְתֶיךָ —
 לֹא תוּכְלִי דַבֵּר,
 מְאֹד גָּדְלוֹ מִכְאוּבֶיךָ,
 מִבֵּית וּמַחוּץ יַחַד
 רַבּוֹ מְלַעֲיבֶיךָ.

עֲנִינִי , אֶפְתֵּי , עֲנִינִי ,
 בְּמִפְט אֶחָד מֵעֵינֶיךָ ;
 עֲנִינִי , רַעֲתִי , עֲנִינִי ,
 בְּאַנְחָה אַחַת מֵאַנְחוֹתֶיךָ ;
 עֲנִינִי - בְּטָרָם אֵלֶיךָ וְאֵינְנִי . . .

ד.

מְגִדֵּל הַכָּאֵב
 הַמִּיד כָּל הַיּוֹם ,
 מִדְּחֻקוֹת וּמַעֲנִי ,
 מִרְעֵב וּמְצוֹם ,
 כְּבָר אֵין מְתוֹם
 כְּכֹל אֶבְרֵי הַלָּאִם .

בְּעֵמֶק טִיט הַגְּלוֹת הָאֶרֶץ ,
 בְּזוֹ תְהוֹם-דְּרָבָה הָעֵמֶק ,
 מֵאֲדִים , מֵעַפּוֹשׁ וּמַחֵם --
 יִשְׁחַת גַּם מוֹסֵר הַלָּאִם .

אוֹי , מִי יִחְיֶה מִהָאֲדִים
 שֶׁל בּוֹר הַגְּלוֹת הַכְּבִדִים ,

הַלְחֹת שֶׁל אֱלֹהֵי אֲנִי-הָרַפֵּשׁ
יָבֹלוּ, יִבְלוּ, מִבְּשָׂר עַד נַפְשׁ .

מִצָּרוֹת גּוֹף הָעַם ,

מִרְדִּיפוֹת מֵאֲלִיפוֹת -

גַּם בְּנַפְשׁ הַתָּם

תִּבְאֵנָה חֲלִיפוֹת .

בְּאֵין לְפִי הַטֶּף אֶכֶל .

בְּעִירוֹם , בְּקֹר, בְּחֹסֶר —

יִסְכַּל כָּל שֹׁכֵל ,

יַעֲקֹל כָּל יִשְׂרָאֵל .

מִרְדִּיפוֹת וּמִרְעֵב ,

מִרְקִבּוֹן-כָּל-הַיּוֹם

יִוָּעַם גַּם זָהָב ,

יִכְתֹּם גַּם הַתָּם .

ה.

אֶלְמֵנַת בֵּת-יְהוּדָה

תָּמִיד נְדוּדָה וּמְרוּדָה !

Original from

UNIVERSITY OF MICHIGAN

על אַמְתֵּי הַנְּהַלְאָה
 רָעָה יֵצֵאת, רָעָה בָּאָה;
 הַיּוֹם תִּנָּצֵל מִשַּׁחַת
 וּמָחָר — תִּפְּל בַּפְּחַת!

בְּכָל חֹדֶשׁ הַלְאָה,
 אִין יוֹם בְּלִי נָגַע;
 בְּכָל שָׁעָה — רָעָה,
 אִין רָגַע בְּלִי פָּגַע!

אֲחֵי-עֲבָדִים!
 נָעִים וְנָדִים
 מִנְּוֵי אֵל גּוֹי,
 מֵאֲוֵי אֵל אֲבוֹי.

אֲמַתֵּי-מְדוּשָׁתִי,
 מִן הַבְּטָן עַד הַקֶּבֶר
 תִּמְיֵד נָדָה וְנָעָה
 מִשָּׁבֶר אֵל שָׁבֶר,
 מִרָעָה אֵל רָעָה.

תִּמְיֵד נָדָה, תִּמְיֵד נָעָה.

נְעָה מִתְלַאָּה אֶל תְּלַאָּה ,

נְדָה מִקְפָּדָה אֶל קְפָּדָה --

בִּפְקֹר רְעֵדָה , וּבְעֶרֶב חֲרָדָה

נְדָה בְּאֵייר, תְּלוּיָה עַל בְּלִימָה ,

מִרְחֶפֶת בְּרוּחַ , בֵּין אָרֶץ וְשָׁמַיִם --

עֵנִי , חֲלִי וְשִׁפְלוֹת פְּנִימָה ,

וּמְחוּץ -- נְחַשְׁתִּים עַל יָדַיִם .

מִצוֹת וּמְרִיבוֹת פְּנִימָה ,

וּמְחוּץ -- לַעֲג , בּוֹז וּבְלִמָּה . . .

אָנָּה , אֶמְתִּי !

אָנָּה פָּנָה הַיּוֹדֵךְ ?

אָנָּה , רַעֲיָתִי !

אָנָּה , אָנָּה, הַלֵּךְ הַיּוֹדֵךְ ?

IV.

מסדורו של הריב"א.*

כל חמירא.**

א.

(כמנהג החסידים)

כִּלְחַמְרָא וְחַמְרָא: כִּלְמִדָּה פְּרוּעָה,
כִּלְעֲבוּדָה גְּרוּעָה, כִּלְמִנְהַג פְּלִיאָה,
כִּלְסְכָלוֹת תְּמוּהָה, כִּלְהוֹיָה בְּדוּיָה,
כִּלְעֲרָמָה וְרַמְיָה, כִּלְשִׁגְיָאָה וּפְלִיאָה—
כִּלְחַמְרָא וְחַמְרָא,

דְּאִיפָּא בְּרִשׁוּתִי, דְּלֹא תְּזִיתִיה וְדְלֹא בְּעֲרִיתִיה—

לְכַטֵּל בְּזֹאת תְּנַסִּיעָה

לְרַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֲלִיָּה.

* ברוב שירי התול שבמחלקה זו הוסיף המחבר אחר שם כל שיר את המלים: „מסדורו של הריב"א“, בהיותם מעין חקוים לתפלות ידועות, ועל כן כללנו פה את כלם בשם הזה.
** נדפס ב„הקול“ שנת 1878 גליון 30 בשם „סדר בדיקת חמין“.

* *

*

מִכָּל-תּוֹרָה, תִּפְלָה וּפְלִילִיָּה,
 מִכָּל-מִדָּה נְקִיָּה, מִכָּל-יִדְעָה—
 זֹאת הַנְּסִיעָה—תְּהִי לִי לִישׁוּעָה.

ב.

(כמנהג המתנגדים)

כָּל-חֲמִירָא וְחֲמִיעָא: כָּל-מִדָּה אֲכִזְרִיָּה,
 כָּל-צְנִאוֹה פְּרוּעָה, כָּל-קִנְיָה גְּרוּעָה,
 כָּל-שְׂנֵאוֹה קְבוּעָה לְכָל-חֲכָמָה וִידְעָה,
 כָּל-הֶבֶל, כָּל-עֹל, כָּל-רְמִיָּה—
 כָּל-חֲמִירָא וְחֲמִיעָא,
 דְּאִיבָא בְּרִשׁוֹתַי, דְּלֹא תְּזִיתִיה וְדְלֹא בְּעֵרְתִיה—
 לְבַטֵּל בְּזֹאת הַשְּׂמוּעָה—
 „רְאֵה אֵת הַמְּצִיאָה“.

* *

*

מִכָּל-תְּקוּן פְּדֵת הַבְּנוּיָה, לְחִזּוֹק חוֹמָתָה הַרְעוּעָה,
 מִכָּל בְּטוּל חֲמָרָה בְּדוּיָה, מִכָּל סְתִיבַת גְּדֵר הַדְּחוּיָה,
 הַפְּעִיקָה עַל שְׁכֶם הָעֵבְרִיָּה, לְבָלִי תַת לָהּ תַחֲיָה,

לְאִמָּה הָעֲנִיָּה, הַזְרוּיָה וְהַשְּׁבוּיָה—
זֹאת הַשְּׁמוּעָה—תְּהִי לָהּ לַיְשׁוּעָה....

ג.

(כמנהג המשכילים)

כָּל־חֲמִירָא וְחֲמִיעָא: כָּל־פְּשִׁיעָה וּפְשִׁיעָה,
כָּל־חֲמִידָה גְרוּעָה לְדַעָה זָרָה נְכַרְיָה,
אִךְ אִם הִיא שְׂפֵלָה וּגְרוּעָה מִן הָעֵבְרִיָּה הַצְּנוּעָה;
כָּל־אֲהָבָה לְדַעָה נְכַרְיָה, אִךְ בְּעֵבוֹר שְׂהִיָּא נְכַרְיָה,
אִךְ בְּעֵבוֹר שְׂהִיָּא זָרָה, צָרָה לְעֵבְרִיָּה...—
כָּל־חֲמִירָא וְחֲמִיעָא
דְּאִיבָא בְּרִשׁוֹתַי, דְּחִזִּיתִיָּה וּדְלָא בְּעֵרְתִּיָּה—
לְכַמֵּל בְּזֹאת הַקְּרִיאָה
בְּלִישְׁרֵתוֹרָה הַנְּכַרְיָה.

* *

*

מִכְּלִדָּת וְתוֹשִׁיָּה, מִכְּלִ חֲכִמָּה וַיְדִיעָה,
מִכְּלִ־עֶזֶר וַיְשׁוּעָה, אֶל אֲמַתִּי הַשְּׁבוּיָה,
הַרְמוּסָה וְהַזְרוּיָה, הַנְּרַדְפָּה וְהַדְּחוּיָה,
מִכְּלִ־אֲהָבָה אֶל אִם־הַבְּנִים, אֶל הָאִמָּה הָעֵבְרִיָּה—

זאת הקריאה—תהי לי לישועה:

וכל שלש הכתות יחד חותמין בזו הלשון :

עַל כָּל־נַגְע־פָּנֵעַ, צָרַעַת וְאֲבַעְבוּעָה ,

עַל כָּל־רֶשַׁע־פֶּשַׁע, פָּצַע וּמַכָּה מְרִיָּה—

(לחסידים) זאת הנסיעה—

(למתנגדים) זאת השמועה—

(למשכילים) זאת הקריאה—

תְּהִי לָנוּ רְמִיָּה ,

לְכֹל מַחְלוֹתֵינוּ רְפוּאָה...

עַל זֹאת הַמַּכָּה הַשְּׁלִישִׁיהַ ,

אֲשֶׁר הִכְתָּה הָאֱמָה הָעִבְרִיָּה ,

הָאֱמָה הַשְּׁחֹרָה וְהַנְּאוּהַ, הַצְּנוּעָה וְהַיְפֹת־פִּיָּה,

עַל זֹאת הַשְּׁעִרוּרִיָּה, עַל אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאֲרָצָה—

עַל אֱלֹהֵי נַפְשֵׁי הַזְּמִיָּה , בּוֹכִיָּה...

לְפָנִים וְהַשְׁתָּא. *

לְפָנִים—עֲבָדֵי ,
הַשְׁתָּא—כְּנֵי חוֹרֵן !

לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל ,
הַחֲסִיד הַתְּנַהֵג בְּחֲסִידוֹת ,
הַתְּפִלָּל לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ,
צָם וְעָשָׂה סְנוּפִים בְּיַחֲדוֹת ,
וְלֹאֲנָשִׁים—עֲנֹה, שְׁפָלוֹת וְיִרִידוֹת ,
אַהֲבָה, אַחֲוָה, רַעוּת וְיִדִידוֹת—
עֲבָדִים הַיֵּינוּ לְחֲסִידוֹת.

וְעַתָּה בְּיִשְׂרָאֵל —
אַל תִּפְלֶה וְאַל פְּרִישׁוֹת !

* נדפס ב"השחר" שנה שמינית (תרל"ז).

וְנַעֲסֹק כָּל יְמֵינוּ בְּהִלְכוֹת אִשׁוֹת,
 בְּי"שׁ וּבְאַכִּילָה גִסָּה נְתַנְּאֵל,
 הָאֲשָׁם בְּרֹאשׁ, וּבִלְבַב נּוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁית.
 לְיִשְׂרָאֵל—אֲנַחְנוּ הַמַּכָּה הַשְּׁלִישִׁית,
 רוּחַ עֲוֹנִים—רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית...
 וּמַחֲסִיד" זֶה לָזֶה קוֹרִין:
 לְפָנִים—עַבְדֵי הַשְּׁתָּא—בְּגֵי חוֹרִין!

 ב.

לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל,
 הֶרֶב עָסֵק כָּל הַיּוֹם בְּגִמְרָא,
 חֲדָשׁ דִּין מַדִּין וּמְסַבְרָה מְסַבְרָה,
 הֶרְבִּיץ תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל,
 קַיִם כָּל מְצוּהָ וְאִזְהָרָה,
 וְעֲנָוָה הִיָּתָה לְתוֹרָתוֹ עֲטָרָה—
 עַבְדֵי הַיּוֹנוֹ לְגִמְרָא.

 וְעֲתָה בְּיִשְׂרָאֵל—

אֵל פּוֹסְקִים וְאֵל גְּמֵרָא!
 בְּגִמְרָה וּנְטִירָה כְּנַחֲשׁ נְתַנְּאֵל,

מְכַבֵּד מְדַמָּה, מִמּוֹרְנוֹ נִתְפַּעֵל,
 רִדְפִים אַחַר יִשְׂרָאֵל,
 לְקַחַת יוֹתֵר מִן הַקְּעָרָה* ,
 מִחֲדָר הָרֵב תָּבֵא סוּפָה, וּמִלְבוֹ קָרָה,
 עַל הַמְשֻׁבְּלִים—סְעָרָה,
 וְעַל הַחֲסִידִים—גְּעָרָה,
 וְעַל רֵב חֲבֵרוֹ אַפּוֹ חָרָה,
 עַל עֵנִי הַמְהִיפֶךְ בַּחֲרָרָה...
 מִחֲלֻקַּת, רֵיב וְכַעַם—אֵשׁ זָרָה!...
 וְרֵב" זֶה לְזֶה קוֹרִין:
 לְפָנִים—עֲבָדֵי, הַשְׁתָּא—בְּנֵי חוֹרִין!

ג.

לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל—
 הַמְשֻׁבְּלִל לְמַד בַּעַת,
 מְכַאֲוֵבֵי עֲמוֹ לְדַעַת,
 הַפִּיץ חֲכָמָה בְּיִשְׂרָאֵל,
 הִרְאָה לְאַחֵיו כָּל מְגֻרַעַת,
 וְכִיאֲזוּב וּשְׁנִיתוֹלַעַת

(* קיפת הקהל.)

רפא, מִהַר כָּל צָרַעַת.
 חֲכָמְתוֹ עֲמָדָה לוֹ לְטַעַת,
 כִּי אֲהַבֵּת עַמּוֹ בְּלִבּוֹ נוֹבְעַת,
 וְלַעֲמוֹ יָרַד, הַשֵּׁחַ הַשְּׁפִיל פְּתוּלָעַת,
 וְלֹא יִכְלֶה הַרְכִּילוֹת בּוֹ לְגַעַת...
 עֲבָדִים הָיִינוּ לְבַעַת.

וְעַתָּה בְּיִשְׂרָאֵל—

אֵל חֲכָמָה וְאֵל דַּעַת!
 בְּקִרְטִין, בִּיּוֹן וּבְחִזּוֹר גְּתֻנָּאֵל,
 מִשְׁחֹק־תָּחַן וְשֵׁל אִשְׁה־יָפָה גְתֻפָּעֵל;
 נַעֲבֹד בְּאִשָּׁה, כַּחֲמוֹר בְּמִרְדַּעַת,
 וְאֵת יִשְׂרָאֵל, אֵת יַעֲקֹב הַתּוֹלָעַת,
 לֹא נֶאֱהָב, לֹא נִרְחַם, לֹא נַחֲפִץ לְדַעַת.
 לְאַחִינוּ נִקְרָא: שְׂמָרִים וְקַבְעַת,
 וְאֲהַבֵּת אַחִים עַל פְּעִסְנוֹ לֹא מִכְרַעַת
 צָרַת עַמְנוּ עַד לְבָנוּ לֹא נִגַּעַת,
 כָּל חֲכָמְתֵנוּ—לְעֶקֶר וְלֹא לְטַעַת,
 לְלִבֵּשׁ שְׁחֹזְרִים, וְלְצַנֵּף מְגַבְעַת,
 לְהִרְאוֹת וּלְהִתְנַאֲזוֹת—לֹא לְבַעַת.

מחונן - פמשכיל, בבית - פלי דעת.
 ו, משכיל " זה לזה קורין;
 לפנים - עבדי, השתא - בני חורין!

ד.

לפנים בישראל--
 הקדוש ישב במערה
 ולמד חכמה נסתרה,
 ויהי למופת בישראל.
 כל השבע די לו בהררה,
 בכה על גלות השכינה היקרה,
 התפלל לה' מן הסערה
 על פרקו, על גאלת ישראל,
 בקש על עמו ישראל בפרה;
 העמיק בשמות ובהזכרה,
 חקר סוד השבע ורז העשרה⁽¹⁾
 בטעם פלאים וברמזי הפרה -⁽²⁾
 עבדים היינו לחכמה נסתרה.

(1) שבע מדות ועשר ספירות.

(2) פרה אדומה.

וְעַתָּה בְּיִשְׂרָאֵל—
 אֶל סוּד וְאֶל הַזְכָּרָה !
 אֶל תְּפִלָּה וְאֶל רוּחַ נְשֻׁכָּה !
 אִין תּוֹרָה—וַיֵּשׁ שְׂכָרָה !
 הַרְבֵּי "יִמְכַר לְעַמּוֹ פִּפְרָה,
 בְּכֶסֶף מָלֵא יִפְקֹד עֲקָרָה,
 יִרְבֶּה מוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל,
 בְּקַמְעוֹת וּבְנִשְׁמִירוֹת יִתְנַאֵל,
 מִכֶּסֶף מְזֻהָב וּמִכְבוֹד יִתְפַּעֵל,
 יִחְזִיק יְדֵי אוֹכְלֵי בֶּשֶׂר יִשְׂרָאֵל,
 יִגְהִיג צֵאן־עַמּוֹ הַמְדוּכָרָה,
 לְבָלֵי תוֹפֵעַ עָלָיו נִהָרָה,
 לֹא יַעֲזֹר אֶת אָחִיו מִצָּרָה,
 לֹא יוּבַל לְהַצִּילֵם מִן הַסַּעֲרָה,
 יִיעָצֵם תְּפִלָּה, עֵצָה נִבְעָרָה—
 וְחִסְדֵּיו יִתְקוֹטְטוּ בְּשַׁעֲרָה
 בְּעַד "נִשְׁשִׁי" גִּבּוֹרֹת וְעֲרָרָה,
 יִתְנַעֲשׂוּ לִפְנֵי אֲרוֹן־הַקֹּדֶשׁ בְּעֲזָרָה.
 וַיֵּצֵא מִן בַּת־צִיּוֹן כָּל הַדָּרָה,
 וַעֲדַת יִשְׂרָאֵל, חֲלִילָה, תִּהְיֶה בְּפָרָה —

וְהוּא לֹא יוֹכִיחַ, לֹא יִשְׁמִיעַ נְעָרָה.
וְהַפְּנָה עוֹד לֹא נֶעְצְרָה...
„וְצַדִּיק” זֶה לָזֶה קוֹרִין:
לְפָנִים—עַבְדֵי הַשָּׂתָא—בְּנֵי חוֹרִין.

עֲבָדִים הַיִּינוּ. *

א.

עֲבָדִים הַיִּינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם ,
וְעֲבָדִים אֲנַחְנוּ הַיּוֹם שְׂבָעָתַיִם :
נֶעֱבֹד מִן הַצְּהָרִים וְעַד הַצְּהָרִים ,
לְקִנּוֹת עֲדֵי-עֲדָיִים וְצָבַע רְקֻמָּתַיִם ,
לְנִשְׁוֹתֵינוּ בְּכִכָּר וּלְפִילֵּנֵינוּ בְּכַפְרִים ,
נִקְנָה הַיּוֹם בְּמִנְהָ, וּמָחָר בְּמֵאֵתַיִם ,
עֲדֵי-עֲדֵי נִשְׁאָרְנוּ בְּלִי-מִכְנָסִים.

ב.

עַל שְׁלַחַן הַתְּמִיד , עַל הַקֶּרְטָן, עַל הָאֲבָנִים ,
שֵׁם יִשְׁכְּנוּ, גַּם עֲבָדְנוּ בְּזַעַת אַפָּיִם ,

* נדפס ב"השחר" שנה שביעית (תרל"ו) בשם "מסדורו של הריב"א".

בְּשֵׁתֵי הַיּוֹדִים, וּבְשֵׁבַע, שֶׁבַע עֵינַיִם,
 לֹא נִתְּנוּ שָׁנָה וּתְנוּמָה לְעַפְעָפִים,
 כְּסֵף פְּזֻרָנוּ, אֲבִדְנוּ מְלֹא חֲפָנִים,
 בְּלִיל שְׁמוֹרִים אֶחָד—שֶׁקֶל כְּסֵף אֲלָפִים,
 אֲשֶׁר לְוִינוּ מִן הַבֶּנֶק בְּזַעַת אַפִּים.
 הֵם לָקְחוּ כֹל, וְאַנְחֵנוּ קָמְנוּ בְּנִקְיוֹן שָׁנִים,
 וְלִנְחֵמְנוּ—הִלְכְּנוּ אֶל מַחְלַת-הַמַּחְנִים. *

לְפִיכֶן גִּלְךָ עֵתָה בְּרַגְלִים
 עָרוֹם וַיִּחַף, בְּלִי נַעֲלִים,
 וְחֻזְבוֹתֵינוּ נִשְׁלַמָּה בְּפָלִים
 לְשָׁנָה הַבָּאָה... בִּירוּשָׁלַיִם...

ובליל שני של פסח אומרים זה:

א.

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם,
 וְעֲבָדִים אֲנֵחְנוּ הַיּוֹם שְׁבָעָתָיִם,
 עֲבָדִים לְעֲבָדִים, מִנְּשֵׂה לְאַפְרַיִם,
 יְהוּדֵי לַיהוּדֵי, חֲמוֹר לְחֲמוֹרוֹתָיִם—
 אִישׁ בְּיַד רֵעֵהוּ נֹאכֵל בְּצִהָרִים,

* באלע"ם בלע"ז.

אִישׁ בְּעַד רַעְיוֹ גִּסְגֵּר דְּלִתָּיִם ,
 אִישׁ לְרַעְיוֹ נִשְׁנָא , נִפְנָה אַחֲרָיִם ,
 וְכָלְנוּ עֲנִיִּים , לְכָלְנוּ אֵין מְכַנְסִים ,
 לְכָלְנוּ יֵשׁ מְנָה , וְחֹבוֹת מְאֹתָיִם .

ב.

כָּלְנוּ יוֹשְׁבִים בֵּין תַּנּוּר וְכִירָיִם ,
 כָּלְנוּ שׁוֹכְבִים בְּשִׁפְלָה בִּירְכָתָיִם ,
 כָּלְנוּ מְלַקְטִים אֶף פְּרוּרִים , אֶף יְשִׁירִים ,
 תַּחַת הַיְשָׁלְתָנוֹת . . . בֵּין הַחֲמוֹתָיִם . . .
 וּבְעַבְדוּתָנוּ וּבְעֲנִיּוֹ זָרַע אֶפְרָיִם
 נְשִׂיף , נְחָבֵל , נְלַחֵץ , נְרַמָּה שְׁבָעָתָיִם ,
 אָח אָח , דֵּל אָת דֵּל , בְּרַשַׁע רִשְׁעָתָיִם .
 בְּוַיֵּקֶב ! גְּנֵבֶת לֵב לָבֵן מֵאֲרָם נִהְרִים ! . . .
 עַמִּי ! נְשַׁמְתֵּךְ הַכֶּכֶר , וְנִשְׁמָה יִתְרָה—כְּכָרִים ! . . .

ג.

נֶאֱהָב עָנִי וְאַבְיוֹן לְתַת לוֹ לָחֶם יוֹמִים ,
 בְּעַד יִשְׁקַל נִקְנָה פֹה כְּבוֹד , וְשָׁם עֵדוֹן שְׁמִים .
 סַחְרִים נַחְנוּ ! — נִשְׁלַח לְחַמְנוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם .

מְלוּחָה ה' – חוֹנֵן דָּל! – וְהַנְּשֹׂךְ רַב בַּשָּׁמַיִם:
 בְּעַד פְּרוּטָה – לְוִיתָן, בְּעַד קִשְׁטָה – מִן־שָׁמַיִם.
 מַעֲט מַעֲט נִתֵּן . . . פֶּן נִמְעֵיט שִׁכְר שָׁמַיִם,
 פְּרוּטָה, פְּרוּטוֹתַיִם, פַּעַם, פְּעָמַיִם,
 אֶחָד הַפְּרָכָה וְאֶחָד הַמַּמְעֵיט – אַחַת לַשָּׁמַיִם.

ד.

כִּי יִמּוֹךְ אֶחֱיִינוּ – וּמָטוּ יָדָיִם –
 לֹא נִחְזִיק בּוֹ, לֹא נִחְיֶנּוּ מִיּוֹמָיִם,
 וְנִהְפֹךְ! נְרַדְּפֵהוּ עַד נִפְּלֵהוּ אַחֲזָרִים,
 עַד כִּי יִגְרֹשׁ, עַד כִּי יִחֹזַר עַל דְּלָתַיִם,
 אִו אִו נִרְחַם . . . אִו אִו יִהְיוּ מַעֲיִם . . .

ה.

עֲנִיִּים נֶאֱהָב – וְעֲנִיִּים נִרְכָּה בְּכָל דְּרָכַיִם,
 בְּנִשְׂךְ, בְּמַקְסוֹת, בְּתַרוּמוֹת – נִמְרָר אֶת הַחַיִּים,
 נְסִיג גְּבוּל רַעֲנוּג, – גִּירָד עֵפוֹ לְחַיִּים.
 פֶּת לָחֶם חֲרָכָה מִבֵּין שָׁנַיִם נִטְרָף, מִבֵּין לְחַיִּים,
 בְּרִשָׁע, בְּעֶרְמָה וּבְתַחְבּוּלָה . . . בְּצָבֶת וּבְמַלְקָתַיִם . . .

ו.

לְעֵי נִתֵּן פְּרוּטָה, וַיַּעֲנִי נְגוּל מְאֹתִים,
 נִקְלַקַּל פְּרָגְסַת אֶלֶף, וְלַעֲשָׂרָה נִתֵּן פְּרוּטוֹתִים . . .
 אֲכֹן! גִּזְלַת הָעֵי בְּבִתְנוֹ עַל כָּל גְּדוֹתִים,
 מִפְּרוּטָה, מִקְשָׁטָה, מִחוּט, מִשְׂרוּךְ דָּל, נִמְלֵא אוֹצְרוֹתִים,
 בְּנָבֵל נְגוּז צֵאן עֲמִנּוּ בְּמִסְפָּרִים! . . .

ואחרי כן אומרים זה:

א.

וְאֶפִּילוּ פְּלָנוּ לְחוּצִים, פְּלָנוּ רְצוּצִים,
 פְּלָנוּ פְּקוּצִים, פְּלָנוּ פְּנַעֲצוּצִים,
 מְצוּהָ עֲלֵינוּ, עֲבָרִים, לְהִיזֹת נְצִים,
 לְהִיזֹת עֲרוּצִים, לְהִיזֹת פְּרִיצִים.

ב.

וְאֶפִּילוּ פְּלָנוּ זְנָבִים, פְּלָנוּ חֲנָבִים,
 מְצוּהָ עֲלֵינוּ, זְבוּבִים, לְהִיזֹת מְרִיבִים,
 לְחַרֵּץ אִישׁ עַל אַחֵיו לְשׁוֹנוֹ בְּכָלָבִים,
 לְהִיזֹת מוֹסְרִים וְלַהֲלִשׁוֹן בְּזָבִים
 וּבְדָתָן וְאֶבְרָם לְצֵאת נְצָבִים.

ג.

וְכָל הַמְרֻבָּה עַל יְהוּדֵי חִבְרוֹ לְנַבְחָ ,
 אֶת שְׂכְנוֹ הַקְּרוֹב אֶל בֵּיתוֹ לְנִדְחָ ,
 „לֹא תִסֵּיג גְּבוּל רַעְדָּה” לְשַׁבְחָ ,
 יְתוֹם דָּל וְאַלְמָנָה לְטַבְחָ ,
 אִם אֵדָה בְּמוֹדִים” יַעֲמִיק שְׁחַחָ ,
 בְּ”קִדְשָׁה” יִגְבִּיחַ לְפִסְחָ ,
 וּבְ”שָׁמַע” יֶאֱרִיךְ לְצַרְחָ ;
 אִם בְּ”עַל־חֲטָא” יִכָּה בְּכַח ,
 „חַי וְקַיִם” יָרִים לְצוּחָ ,
 וּבְ”כֹרְעִים” — יִשְׁטַח שְׁטַחָ ;
 אִם בְּפּוֹרִים יִרְבֶּה שְׁמַחָ ,
 „הָמֵן” יִכָּה בְּכַח ,
 וַיִּשְׁתֶּן מִן הַיַּיִן כְּגַחָ ;
 אִם „מְרוֹר” יִרְבֶּה לְקַחָ ,
 בְּ”שִׁפְךָ” הַדָּלֹת לְפַתַחָ ,
 וּבְ”רֹדֶף הַבָּא!” בְּכַח לְצוּחָ ;
 אִם בְּרַבּוֹ הַמְרֻבָּה לְסִלּוֹתָ ,
 בְּצַדִּיקוֹ יִתְחַזַּק לְבַטַחָ ,
 וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִן הַמִּלְקָחָ ;

אם אך . . . אם אך . . . יש לו מח . . .
 לְהַפְּיֵךְ לְשׁוֹשְׁנָה חוּחַ—
 הוּא יִרְבֶּה לְצִלָּה ,
 הוּא יִרְבֶּה לְפָרְחַ .

ד.

וְכָל הַמְרֻבָּה פְּרָנְסַת תְּכֵרוֹ לְקַפֵּחַ ,
 בְּמִסִּירוֹת , בְּרִכִּילוֹת , אָחִיו לְנִגְחַ ,
 לְרַמּוֹת , לְהוֹנוֹת , לְלַחֵץ וּלְנַצֵּחַ ,
 וּבְנִשְׁשֵׁי וְתַרְבִּית רְשָׁדָל לְרַצֵּחַ ,—
 אִם אַךְ פְּאֵת זְקֵנוֹ לֹא יִגְלַח ,
 יוֹרִיד עַל זְקֵנוֹ רִיר וְלַח ;
 אִם אַךְ בְּרִיחַ תְּסִידוֹת יָרַח
 וּמַחְכְּמָה הִלְאָה הוּא בְרַח ;
 אִם אַךְ לְרַבּוֹ יִרְבֶּה לְזַבֵּחַ ,
 אוֹתוֹתָיו וּמוֹפְתָיו לְשַׁבֵּחַ ,
 לְדַבְּרוֹ יִקְרָא : צְפִנַת פְּעִנַח ,
 וּבְאֵמוֹנָתוֹ אֵינְנוֹ פִּסֵּחַ ;
 אִם אַךְ בְּמִשְׁבִּילִים יַפֵּחַ ,

יִלְעִיג לָהֶם בְּבֵית מְרוֹחַ,
בְּחֵץ פִּיּוֹ בְּבוֹדֵם יִפְלַח, --
אִם אֵךְ . . . אִם אֵךְ . . . יֵשׁ לוֹ מַחַ
לְהַפֵּךְ לְשׁוֹשְׁנָה חוֹחַ —
הוּא יִהְיֶה צֵלַח,
הוּא יִהְיֶה פֶרַח.

איזהו חסיד ? *

בין אלהים ובין היצר עשה לה פֶּשֶׁר ,
תן לכל אחד את שלו והרבי" וביאם בקָשֶׁר ,
בין החסידות ובין התאוה זכות הצדיק לה נָשֶׁר
ועל הַנִּיא אֲשֶׁר בִּינֵיהֶם הַקְדוּשׁ יִשְׁאַף כְּנֶשֶׁר .

יִשְׁאַף בְּאַבְרָתוֹ , בְּתַפְלָתוֹ וּבְמִבְלָתוֹ ,
בְּקִדּוּשׁוֹ וּבְהַבְדָּלָתוֹ , בְּ"שְׁלֵשׁ-סְעָדָתוֹ" וּבְ"קִדּוּשׁ-לְבָנָתוֹ" ,
יִשְׁאַף בְּאִכְלָתוֹ , יִשְׁאַף בְּשִׁתְּיָתוֹ .

יִשְׁאַף בְּאַרְמוֹנוֹ , בְּפָנֵינוּ , בְּשִׁהְרוֹנוֹ ,
בְּפַעְמוֹנוֹ , בְּרִמּוֹנוֹ , בְּיִתְרוֹנוֹ , בְּפִזְרוֹנוֹ ,
יִשְׁאַף בְּמִמוֹנוֹ , יִשְׁאַף בְּהוֹנוֹ .

* נדפס במלואו ב"הבקר אור" שנה שניה (תרל"ז) וכאן נדפס מסנו
רק הפרק האחרון.

יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלְטוֹנוֹ. בְּנֵאוֹנוֹ וּבְשִׂאוֹנוֹ,
 בְּחֵרוֹנוֹ וּבְמִדּוֹנוֹ. בְּשִׁגְיוֹנוֹ וּבְלִצּוֹנוֹ,
 יִשְׂרָאֵל בְּשִׁנְעוֹנוֹ. יִשְׂרָאֵל בְּדוֹנוֹ.

יִשְׂרָאֵל, בְּקִדְשָׁהּ, בְּעֵתָהּ וּבְ"כֶתֶר",
 יִשְׂרָאֵל חֲסִידוֹ, יִשְׂרָאֵל כְּנֶשֶׁר !

דְּרוֹר יִקְרָא. *

(זמר לשלש סעודות).

זָמְרוּ מִשְׁכִּיל!

דְּרוֹר יִקְרָא לְבָן. עִם בֵּית
מִכָּל אֶסֶר, מִכָּל מוֹסֵר, מִכָּל דָּת.

כָּל קִדְיֵי יִבְעֵר מִן הַבַּיִת,
כָּל אֲמוֹנָה לֹא שְׁמִיר-שִׁית,
וּמִן הַחֲכָמָה יִטְעֵם פְּחוֹת מְבִזִּית ;
אֲמָרְיוֹ דְּבִשׁ, וּמַעֲשָׂיו מְרוֹרִים פְּזִית,
לְשׁוֹנוֹ רַכָּה, וְלֵב לֹא פִישִׁישׁ,
מַחִיץ פְּאָדָם, חִיהַרְרָעָה מְבִיטָה!...
טוֹב הוּא, מְטִיב הוּא, מְנַעִים שִׁיחוֹת,
עַל כָּל צַעַד שְׁלֹא כִהְגֹן יִבְקֵשׁ סְלִיחוֹת .

(* נדפס ב„הבקר אור“ שנה שניה (תרל"ז).

וּבְעֵד כָּל קַטְנוֹת, בְּעֵד טְרַחֲוֹת שְׂכִיחֹת ,
 הַזְדוּת וְתוֹדוֹת עַל שְׁפָתָיו עֲרוּכֹת ,
 הַזְדוּה וּסְלִיחָה—בְּדַבּוֹר אֶחָד לוֹ כְּרוּכֹת ,
 יִתֵּן אִמְרֵי שֹׁפָר בְּאַיִלוֹת שְׁלוּחֹת ,
 כִּי אֲהַבֵּת אָדָם חֲרוּתָה עַל הַלּוּחֹת...

וּבִסְתֵר יִכְרֶה לְרַעְהוֹ שוּחֹת ,
 יִשְׁחִית פְּשִׁדִּים וַיִּזִּיק כְּרוּחֹת ,
 יִרְבֶּה הַזֶּנוּ בְּגִזְלוֹת וּרְצִיחֹת ,
 יִרְעִיב נַפְשׁוֹת לַמָּוֶת לְקוּחֹת ,
 לְהַרְבּוֹת לוֹ עֵשָׂר, אֲדָרוֹת וּשְׂמִיכוֹת ,
 רַבּוֹ דְּבָרָיו—וּמַעֲשָׂיו פְּתִיחֹת.

נָקִי הוּא, טָהוֹר הוּא, כֵּלֹז נְקִיּוֹת ,
 עַל טְהַרְת גּוֹפּוֹ עֵינָיו תִּמְיֵד צוֹפִיּוֹת ,
 פְּנָיו וְצוּאָרָיו יִרְחֵץ בְּ"מִי־תַחֲיוֹת" * ,
 נֶתֶר וּבְרִית, שְׁמֹן־בֶּשֶׂם וּקְצִיעוֹת ,
 כָּל תִּמְרוּקֵי הַנָּשִׁים—כֵּלֵן לוֹ לִישׁוּעוֹת ,
 כְּבַתּוּלָה רִיחוֹ נוֹדֵף, בְּזִנּוֹת הַזְּמִיּוֹת !

* מִין טִי-בִשְׂמִים, שְׂרוּחָצִים בָּהֶם, כְּדִי לְהַצְהִיל הַפְּנִים וּלְהַחֲיוֹת
 אֶת הָעוֹר.

שְׁעָרוֹתָיו תִּלְתְּלִים, פְּאוֹתָיו קְטוּעוֹת,
 זָקְנוֹ מְסֻדָּר, שְׁפָמוֹ עֲשׂוּיֹת,
 שָׁנָיו לְבָנוֹת, צַפְרָנָיו גְּדוּעוֹת,
 עֵינָיו יוֹנִים, אֶהְבֶּה זְרוּעוֹת,
 שִׁפְתוֹתָיו שִׁחְקוֹת, בְּנִשְׁקוֹת שִׁקוּעוֹת,
 יָדָיו נְקִיּוֹת, לְחֶבֶק נְמוּיּוֹת.
 הַדּוֹר הוּא, וְתִיק הוּא, יֵלֶךְ קוֹמְמוֹת,
 כִּבְעוֹ גְבוּהַ, עֲשׂוֹי לְתִלְפִיּוֹת,
 בְּתִנְתּוֹ לְבָנָה, מְכַנְסוֹ צְבוּעוֹת,
 מְעִילוֹ שְׁחוֹר, נֶעְלִי-יָדָיו נְקִיּוֹת,
 כָּל בְּגָדָיו תִּפְאָרֶת, תִּחְתִּיּוֹת וְעֵלָיוֹת,
 שְׂרָשְׁרוֹת זָהָב, חוֹתֶם סִפִּיר וְכָל שְׂכִיּוֹת,
 עַל פָּנָי כָּל לִבּוֹ מְשֻׁלְבוֹת וְתִלְדוּיּוֹת—
 אֵךְ מִתְחַתִּיָּהֶם—לֵב אֵין, אֵין יְדִיעוֹת!
 אֵין אֶהְבֶּת אָדָם, אֵין רְגִשׁוֹת רַחֲמָנִיּוֹת!
 לְמוֹד הוּא, יִדְעֵן הוּא, בְּקִי בְּכָל הַיְדִיעוֹת,
 מְדַלֵּג עַל הָרוֹמָנִים, מְקַפֵּץ עַל הַקְּרִיאוֹת,
 קָרָא הַרְבֵּה סְפוּרִים, מְעַשִּׂיּוֹת בְּדוּיּוֹת,
 לְכָלֵן שִׁמּוֹת יִקְרָא, לְכָל הָעֵלְמוֹת הַרְפוּיּוֹת,

זוֹכֵר כָּל הַנְּשֻׁכָּחוֹת, כְּלֵן בְּרֵאשׁוֹ קְבוּעוֹת ,
כָּל נֶעְרָה שְׁנַת־פִּתְתָהּ, כָּל הַנְּשִׁים הַדְּחוּיוֹת.

וְעַל כֵּן יִדְבֵר, יִשְׁפֹּט בְּלִי שְׁגִיאוֹת,
יִדַע כָּל יִצְרֵי לֶבֶן , כָּל הַנְּטִיּוֹת ,
אֵת אֱלֹהֵי יְאֻשִׁים וְלֵאלֹהֵי יִמְצֵא זְכוּיֹת ,
לֵאלֹהֵי יִקְרָא רְעוּעוֹת וְלֵאלֹהֵי-גְרוּעוֹת ,
כִּי מִי כְמוֹהוּ יוֹדֵעַ חֲכָמַת נְשִׁים רְמִיּוֹת ?
גְּהִירִין לִיהֵ שְׁבִילֵי דְלִבָּא, כָּל הַצְּדִיּוֹת,
יִדַע כָּל הַפְּשִׁיעוֹת , כָּל הַשְּׁעָרוֹרִיּוֹת ! . . .

בְּשִׁירֵי הַיְנָה-הַלֵּךְ שֶׁלֹּשׁ פְּסִיעוֹת ,
וּבְסִפְרֵי בְרִנָּה-נִגַּע חֲמִשׁ נְגִיעוֹת,
וּפְנַע בְּסִפִּיר-שְׁתֵּים פְּגִיעוֹת ,
שְׁלָרָה, גְּטָה, עַל שְׁפָתָיו נְשׂוּאוֹת ,
עַל צְרוֹת וְרִטָּר* עֵינָיו בּוֹכִיּוֹת
וְלִנְשֵׁי פוֹל-דִּי-קוֹק-הַנְּשִׁים הַצְּנוּעוֹת--
לְכָל זְמוֹתֵיהֶן-בְּנִפְי דְמִיּוֹנוֹ נְשׂוּאוֹת ,
לְהֵן יִלְךְ לִבּוֹ, לְהֵן עֵינָיו תִּלְוִיּוֹת !
מִשָּׂהוּ מִכָּל לְקַח לוֹ, מִשָּׂהוּ מִכָּל הַיְדִיעוֹת :
מִן הַהִסְמוּרָיָה שָׁמַע הַרְבֵּה שְׁמוּעוֹת ,

כָּל הָאֲנִיקְדוּטוֹת הַפְּלוּאוֹת—לוֹ יְדוּעוֹת,
 יֵדַע שִׁיחוֹת־חֶלֶין שָׁל נָשִׁים יְדוּעוֹת,
 אֶת מִי אָהָבוּ בְּאַמֶּת וְאֶת מִי בְרַמְיוֹת.

הַמֶּזֶן פִּילֶגְשִׁי לְדוּיג הַי"ד—כָּל הַצְנוּעוֹת,
 הַיְפוֹת אוֹ הַצְבוּעוֹת, הַפְּנוּיֹת וְהַנְשׂוּאוֹת,
 בְּקוֹמָתָן וּבְצַבִּיּוֹנָן—עִם כָּל הַתְּנוּעוֹת,
 הוּא סוֹפֵר, הוּא מוֹנֵה, וְעַל־פֶּה לוֹ יְדוּעוֹת!
 יֵדַע מְנַהֲגֵיהֶן בַּסֵּתֶר, תַּחַת הַיְרִיעוֹת,
 בְּשִׁכְבָּן וּבְקוֹמָן, בְּחֲדָרֵי חֲדָרִים, בְּעֵלְיוֹת,
 כָּל דָּבָר גָּדוֹל וְקָטָן, כָּל מַדוּתִיהֶן הַנְּקִיּוֹת,
 כְּלָנָה לוֹ גְלוּיּוֹת, כְּלָנָה לוֹ מְנוּיּוֹת !

גַּם שְׂמֵשׁ הַרְבֵּה גְדוֹלֵי תִיאֲטֹר וּפְרִימְדוּנִיּוֹת
 וּמְאַחֲזֵרֵי הַפְּרָגוֹד רָאָה, הַצִּיץ, שָׁמַע שְׂמוּעוֹת,
 בְּעַל־פֶּה יֵדַע כָּל הַ"אֲהָבוֹת" הַנְּסֻמְרוֹת וְהַגְלוּיּוֹת,
 וְהַכֹּל שָׁרִיר וְקָיָם, בְּפֶרֶטְרֵט, בְּלִי שְׂגִיאוֹת,
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וּבְמִי וּמִן מֵן הַצְּבִיּוֹת.

חָכָם הוּא, חוֹקֵר הוּא כָּל־דָּבָר עַד תַּכְלִיּוֹת,
 מִכָּל "חֲכָמַת־הַחַיִּים" הַרְמָה וְהַעֲמָקָה, לוֹ גְלוּיּוֹת
 רוּם וְעָמָה לֵב נָשִׁים, הַצְנוּעוֹת וְהַפְּרוּעוֹת,

ומְּכַל־תוֹלְדוֹת הַטַּבַּע, מְּכַל חֻקֵי הַבְּרִיּוֹת ,
 יֵדַע אֵךְ טַבַּע הַבְּתוּלֹת, חֻקֵי הַצְּבִיּוֹת ,
 ומְּכַל יְדִיעַת הַיָּם, מְּכַל סִתְרֵי הַפְּלִאוֹת.
 בָּא עַד חֻקֵי תְהוֹם רַבָּה שֶׁל עֵינֵי הַיְּפִהָפִיּוֹת...

סוֹף דְּבָר: מְּכַל שְׁבַע הַחֻקִּים וְהַיְּדִיעוֹת –
 שֶׁכֵּלֹז רַב לוֹ בְּדַעַת שְׁבַע הַנְּעֻרוֹת הָרְאוּיֹת.
 וּבְכֵן זָמְרוּ מִשְׁכִּיל, זָמְרוּ !!

שִׁיר הַיְחֻד לַמַּטְבֵּעַ *)

כִּי יֵשׁ אָדָם שֶׁעָמְלוֹ בְּחֻקָּהּ וּבְדַעַת וּבְקִשְׁרוֹן—
וְלָאָדָם שֶׁלֹּא עָמַל-בּוֹ יִתְגַּנְנוּ חֶלְקוֹ ! —
גַּם-זֶה הֶבֶל וְרָעָה בָּקָה.
(קהלת ב. כא.)

א.

אֲנַעִים זְמִירוֹת לַמַּטְבֵּעַ
וְשִׁירִים אֲאָרְגַּ לַמַּרְצֵעַ ,
לַמַּטְבֵּעַ—לַמַּרְצֵעַ ,
אֶת-עַמִּי לַעֲבָדִים רֹצֵעַ ,
וְאֶשְׁקֶ אֶת הַפֶּה—אָדָם פֹּלֵעַ.

אֶשְׁקֶ—אוֹלֵי אוֹיֵשֶׁעַ ,
אֶשְׁקֶ וְאֶבְדֶּ בְּהִצְנֵעַ.

הָעֶבֶד הָעֲנִי זֹרֵעַ וְנֹטֵעַ ,
הָרֹעֵב זֹרֵעַ—וְאֹכֵל הַשָּׂבִיעַ ,

(* נדפס במכה"ע, האמת, שיצא זמן מה בווינא (חוב' ג', אלול תרל"ו).

הַעָרוֹם אֲרֵג—וְלוֹבֵשׁ הַבִּצֵּעַ,
הַעֲבֹד בְּנֶה—וְיוֹשֵׁב הַשֹּׁעַ—

„מֵה־זֶה וְעַל־מֵה־זֶה? הַזְרוּנִי דַע!
אִיהַ צְדָקָה, אִיהַ יִשְׂרָאֵל, אָחַ וְרֵעַ?”—
אֲזַעֲקָ, אֲזַעֲקָ—וְאִין שְׁמַע,
אֲזַעֲקָ וְאֲשׁוּעַ—
וְלִבִּי יִקְרַע.

* *

*

הָאָדוֹן הַזָּדוֹן, הַפִּשְׁע־הַמְרַע ,
כָּל יָמָיו וְלֵילָוֹתָיו יִתְעַנֵּג וְיִשְׁתַּעֲשַׁע ,
וְהַעֲבֹד בְּלִי נֹחַ תָּמִיד עֲמַל וְיִגַע
בְּכַחַת, בְּמַחַת, בְּדַעַת, בְּזַעַת.

הָאָדוֹן יִטְרַף וְיִבְלַע ,
וְהַעֲבֹד יִטְרַף וְיִבְלַע ;
הַעֲבֹד הוּא הַשָּׂה
וְהָאָדוֹן הַמְשַׁסֵּעַ.

„מה־זה ועל־מה־זה? מי יודע?
 הִישׁ צֶדֶק, הִישׁ יִשְׂרָאֵל, אַח וְרַעִי?—
 אֲזַעַק, אֲזַעַק—וְאִין שִׁמְעַ ,
 אֲזַעַק וְאֲשׁוּעַ—
 וְלִבִּי יִקְרַע.

* * *

*

הָאֲדוֹן הַמְּלוּחַ הַטּוֹבֵעַ וּבֹצֵעַ .
 וְהַעֲבֹד־הַלּוּחַ יִפְגַּע וּפְרַע
 נִשְׁךְ וְתַרְבִּית—מֵאָה לְמֵאָה...
 כְּתַנְתֶּךָ לְעוֹרֶךָ מְכַרְתִּי, רַע ,
 לְתַת נִשְׁךְ לָזֶה הַנֶּחֱשׁ הַבִּלְעוּ!...

„הִנֵּה זֵאֵב יִמְרוֹף! הִנֵּה מִשְׁסַע
 אֶת הַגָּדִי! הִנֵּה בְּכַפּוּי! הִנֵּה קִרְעוּ!—
 אֲזַעַק אֲזַעַק—וְאִין שִׁמְעַ ,
 אֲזַעַק וְאֲשׁוּעַ—
 וְלִבִּי יִקְרַע

* * *

*

הסוּם בְּרִכְבֵּי פֶרְעָה—הַסוּם שֶׁבַע,
 לְבוּשׁ הַדָּר, בְּרִיא אֹלָם וַיִּרְיַע רַע;
 וּמַחְלָק הַסוּם—חֵלֶק הַדָּל יִגְרַע :
 הוּא עָרוֹם וַיַּחֲף, הוּא חֵלָה וַיִּגַּע,
 בְּנָיו יִרְעִבוּ, זָרְעוֹ בְּנֶעֱר גִּזְע...

בֶּן הַדָּל יִרְעֵב—וּסוּם הַעֲשִׂיר שֶׁבַע!...
 "הֵן הָעוֹלַעַד לַשָּׁמַיִם נִגַּע !
 צָדֵק... יִשָּׂר... חֲכָמָה... דַּע—
 אֵיִם?! הַנִּזְדָּה לִי, אַח וְרַע!"—
 אֲזַעֲק, אֲזַעֲק וְאֲשׁוּעַ
 וּלְבִי יִקְרַע.

אֲזַעֲק בְּאֲזִנֵּי מִצְרַיִם—וַיִּקְרְאוּנִי "פִּשְׁע"
 וַיִּשְׁלַחוּנִי לְעִזְאֵזֶל הַמִּדְבָּרָה כְּמַתְעַתַּע,
 אוֹ גֵרֵשׁ יִגְרִשׁוּנִי כְּמִשְׁגָּע וַחֲסֵר דַּע
 דָּרָךְ הַר חֵרֵב... עַד קִדְשׁ פְּרִנֵּעַ...
 וְגַם שֵׁם אֲזַעֲק, אֵף כִּי אֵין שֵׁם שׁוֹמֵעַ...
 גַּם שֵׁם אֲזַעֲק וְאֲשׁוּעַ
 עַד כִּי לְבִי יִקְרַע.

* *
*

אַזַּעַק וְאַבְךָ וְאַשׁוּעַ ,

אַזַּעַק וְאַבְךָ וְאַבְנֵעַ ,

— אַבְנֵעַ —

וְאַשְׁתַּבַּח...

ב.

דֹּר מְהֵרָמוּ עֵינָיו!

וְעַפְעָפִיו יִנְשָׂאוּ !

(משלי ל', י"ג.)

הָאֲזִינוּ חֲרָטְמֵי פְרָעָה, חֲכָמֵי מִצְרַיִם,

אֲהַבֵּי בָצֵעַ, רִדְפֵי הוֹן, שְׂאֵפֵי כִטְבָּעַי!

הֵן תִּתְהַלְלוּ בַצְדָקָה וּבְחֻכְמָה כְּפָלִים,

תַּחֲלִיטוּ, כִּי עֲתָנוּ הִיא עֵת הַדָּעַי —

אָנָּה הַגִּידוּ לִי, אַחֵי וְרַעֵי !

הֲלֹזֵאת תִּקְרָאוּ צְדָקָה הִזָּה דַע ?

אִם בְּעַד פְּרוּזָה יִמְכַר רַע אֶת רַע ?

אִם כָּל צְדָקָה וְכָל יִשְׁרָיִם וְכָל דַּע

יִכְרַעַ. יִקְדֹ, יִשְׁתַּחֲוֶה לְמַטְבַּע?
הֲלוֹאֵת תִּקְרְאוּ צְדָק, הֲזֶה דַע?
אִם אֶחָד מִרְבָּבָה יוֹדֵעַ כָּל גְּבוּהַ,
וְכָל הָאָדָם פְּתָאִים חֲסְרֵי דַע,
לְכָל הַקָּבֵל, לְכָל תִּבְּל, לְכָל כְּכָל, כִּרְעַ.

הֲלוֹאֵת תִּקְרְאוּ צְדָק, הֲזֶה דַע,
אִם אֶחָד מֵאֱלֹף בְּתַעֲנוּגִים יִשְׁתַּקַּע,
וְכָל הָאָדָם מִחֲסֵר לָחֶם גִּזַּע
וּמִרְעַב אִישׁ אֶת אָחִיו חַיִּים בּוֹלַע?

הֲזֶה צְדָק? הֲזֶה יִשָּׁר? הֲזֶה דַע?
לֹא, לֹא, חֲרָטְמֵי פְרַעֲזָה, חֲכָמֵי מְצָרִים!
חֲנָף תִּחְנִיפוּ לְעַשְׂרֵיכֶם, לְמַעַן בְּצַע,
הַמְכַרוּ מִלָּה בְּשִׁקְל וּתְהַלֵּה בְּמַטְבַּע,
שִׁקְר יִדְבַר פִּיכֶם, כָּל אֲמַת יִבְלַע.

* * *

*

לֹא-בָאָה, לֹא-בָאָה עוֹד, עֵת הַדַּע!

ג.

דור חֲרָבוֹת שָׁנָיו וּמֵאֲקָלוֹת מְתַלְעוֹתָיו,
 לְאֹכֹל עֲנִיִּים מֵאֶרֶץ וְאֶבְיוֹנִים מֵאָדָם.
 (משלי ל, יד).

הֵן כָּל הַחֲכָמָה שֶׁל דוֹר הַדָּע
 הִיא—לְהַבִּין פְּלִי-מִשְׁחִית לְגִדְע,
 פְּלִי תוֹתָח וּמִפְצִים—לְמַעַן הַבְּקֵע,
 לְאֹבֵד וּלְהַשְׁמִיד וּלְהַרְג וּלְפַצֵּע.

הֵן כָּל שְׁלֵמוֹת הַחֲכָמָה, שְׁלֵמוֹת הַדָּע,
 לְהַמְצִיא קְנֵה-רֵבָה מִבְּלֵע;
 מוֹרָה חֵישֶׁק-ל, בְּכָל רֶגַע מִתְלַהֲלֵה,
 וּבִירֵיה אַחַת—הַמִּזֵּן אֲנָשִׁים פֹּצֵע.

הֵן כָּל מְגַמַּת דוֹר הַצָּדֵק, דוֹר הַדָּע,
 לְאֹכֹל יְגִיעַ פְּפִים שֶׁל הַיָּגַע,
 לְעֵשֶׂק שֶׁכֶר שְׁכִיר, לְגִזּוֹל וּלְהַבְרִיע,
 לְכַבֵּשׁ וּלְרַדוֹת וּלְמִשּׁוֹל וּלְהַכְנִיע...
 הַאֲלֵה מַעֲשֵׂי הַצָּדֵק, מַעֲלֵי הַדָּע—
 רַבְבוֹת אָדָם בְּכַף הַקַּלֵּע לְקַלֵּע?

שָׂוּא, אָחִי, שָׂוּא! לֹא-לֹא, רַע!
 לֹא זֶה הַצֶּדֶק, לֹא זֶה הַדַּע!

ד.

דֹּר טָהוֹר בְּעֵינָיו—וּמִצְאָתוֹ לֹא רָחֵן.
 (משלי ל, יג).

O, schöne Welt, wie abscheulich bist du!

(Heine)

חֲכָמֵי פְרַעָה, נִכְבְּדֵי סוֹפְרֵי מִצְרַיִם!
 הֵן תֹּאמְרוּ, כִּי אָפְסוּ לַחֵץ וּנְחֻשְׁתַּיִם,
 כִּי אַךְ יִשְׂרָאֵל וְצֶדֶק וְדַעַת שְׁלֹשֵׁתַיִם
 יִמְשְׁלוּ עִתָּה תַּחַת הַשָּׁמַיִם;

„צֶדֶק... יִשְׂרָאֵל... דַּע...” —

אַל תִּרְבוּ תִדְבְּרוּ נְבוּחֵי!

צְדִיקִים אַתֶּם—לְבַלְעַ,

חֲכָמִים אַתֶּם—לְהִרְעוּ!

בְּ„צֶדֶק”, בְּ„יִשְׂרָאֵל”, בְּ„דַע”,

תִּרְצְעוּ אֲזַנֵּי עֲבָדִים בַּמְרִצֵּעַ;

בְּ„צֶדֶק”, בְּ„יִשְׂרָאֵל”, בְּ„דַע”

אִישׁ אֶחָד מִחַיַּת אֶלְפָּה בִּלְעַ.

צֶדֶק... יִשְׂרָאֵל... דַּע" —
 וְרַב אָדָם לְאֵלִילִים כִּרְעָה?!
 צֶדֶק... יִשְׂרָאֵל... דַּע" —
 וְרַב אָדָם בְּלֹא עֵת גִּזְעָה?!

צֶדֶק... יִשְׂרָאֵל... דַּע" —
 וְדָם אָדָם, דָּם רַע,
 יִשְׁפֹךְ בְּנַחַל נֹבֵעַ ?!
 דָּם אָדָם, דָּם רַע !!

אִי צֶדֶק, אִי יִשְׂרָאֵל, אִי דַּע,
 אִם אָדָם אֶת-אָדָם כִּפְגַּם קִרְעָה?
 שֶׁקֶר כָּל יִשְׂרָאֵל וְהַבֵּל כָּל דַּע,
 אִם כְּעִיר—אָדָם כִּרְעָב גִּזְעָה!

ד.

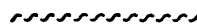
אִין אַמְת, וְאִין חֶסֶד, וְאִין בַּעַת אֱלֹהִים בְּאָרְצֵן.
 (הושע ה', ב.)

שִׁמְעוּ נָא דְבַרֵי אַמְת, שִׁמְעוּ, אַחֵי וְרָעִי:
 לֹא עַל צֶדֶק, לֹא עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא עַל דַּע,
 לֹא עַל אַחֻת-אָדָם, לֹא עַל אַהֲבַת רַע —
 לֹא עַל אֱלֹהַ עוֹמֵד עוֹלָם הַמַּטְבֵּעַ.

דָּם וְאַבְדוֹן וְעַבְדוּת וּמְרִצֵּעַ —
 אֱלֹהִים, אֱלֹהִים עַמּוּדֵי עוֹלָם הַמְּטַבֵּעַ !
 קִנְיָאָה וְשִׁנְיָאָה וְתַחֲרוּת וְחֶסֶד דָּעַ —
 אֱלֹהִים, אֹיִ, אֵךְ אֱלֹהִים, אַחֵי וְרַעֵי.

אֲנִי מִפְּנֵיךְ אֶבְרַח ,
 צוֹרֵת עוֹלָם-הַמְּטַבֵּעַ ?
 וְאֲנִי אֶפּוֹא אֶמְלִט
 מֵעַבְדוּתְךָ, עוֹלָם הַמְּרִצֵּעַ ? ?

גְּבִיר לְפָרֶל. *

גְּבִיר לְפָרֶל מִי יוֹדֵעַ ?

גְּבִיר לְפָרֶל אֲנִי יוֹדֵעַ :

קִדְשׁ אֵין לְפָנָיו !

תּוֹרָתוֹ — הַשְּׂקָלִים !

הוּא רֹאשׁ לַשְּׂעָלִים

וְלֹאֲרִיזֵת זָנָב.

טוֹב הוּא לָרַע, וְרַע לְטוֹב,

פֶּה יַפְזֵר, שֵׁם לֹא יִשְׁלֵם חוֹב,

לְאֶקְטָרִיסָא יִתֵּן מִתְּנָה

וַיִּגְזֹל — יָתוֹם וְאֶלְמָנָה.

* נדפס כמעט בזמן אחד בנוסחאות שונות ב, כנסת ישראל שנה ב' (תרמ"ח) וב, הצפירה שנת 1887 נוי 269—271, ואנו נותנים פה את הנוסח שב, כנסת ישראל, שהוא יותר קצר ונאה, עם הוספת בתים אחדים מתוך, הצפירה.

לא איש הוא—תולעת
 לרגלי אלופי העשר,
 ועל אנשי-הדעת,
 על אלה ידועי-חסר—

ירמזם ברנל גאון,
 זה עבד התאון,
 זה בעל השגל,
 זה ראש הענל.

דינים, חזנים ורפנים -
 ללברל חרפה, לעג וקלם ;
 אלה „כלי-הקדש“, „האחשפרנים“—
 אלה יחכו לו אחורי הקלת.

והוא גם הוא הלברל,
 הגביר הגדול והנורא,
 אשר כל אבד, יתום ונדל,
 ישפתחה לו בעד אגורה.

גביר לברל מי יודע ?
 גביר לברל אני יודע :

עַל כָּל „עֲשֹׂת הַדְּבָרִים“,
 עַל כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה,
 יַעֲבֹר בְּגִלּוֹי, בְּמִסְתָּרִים—
 וַיִּדְקֹדֵק בְּכַתְּנֹת טְהוֹרָה,
 בְּמִנְבַּעַת שְׁחוֹרָה,
 בְּנִעְלֵי-הַיָּדַיִם,
 בְּמִטְפַּחַת צְהוֹרָה,
 בְּאַרְךְ הַמְּכַנְסִים,
 בְּטַהַר הַנְּעָלִים.

יִדְקֹדֵק בְּ„וִיזִיט“ לְצַפּוֹרָה,
 בְּהִשְׁתַּחֲוִיָּה עִמָּקָה,
 בְּשִׁבְעַת פְּרִיעוֹת לְדַבּוֹרָה,
 בְּנִתְיַנְת־יָד דְּחוֹקָה.

גָּבִיר לְפָרֵל מִי יוֹדֵעַ?
 גָּבִיר לְפָרֵל אֲנִי יוֹדֵעַ:

עַל תְּלַמּוּד-הַתּוֹרָה וַיִּשִׁיבוֹת
 הוּא לֹא יִרְבֶּה מִצְוֹת וּמְרִיבוֹת—
 הוּא מִשְׁפִּיל, לְפָרֵל, אִישׁ נְדִיבוֹת!

טוב טוב לו קָעָרָה עם לְבִיבוֹת
מִכָּל תִּלְמִידֵי־רַבֵּי־וְרָאִישֵׁי־הַיְשִׁיבוֹת...

הוא לא יָרִיב על דְּבַר „עֲלֶיהָ“
חֲלִילָה! — פָּאֵן נְחָשֶׁב לוֹ „שֵׁשִׁי“;
זאת תִּתּוֹרָה הָעֵבְרִיָה—
בְּמִרְפָּבֵתוֹ — הַנִּלְגָּל הַחֲמִישִׁי...

כְּלַפְרֵל הוא יָבוֹז לְתוֹכָת הַקְּדָמוֹנִים
וַיְחַוֵּב כָּל שְׁנוֹנֵי־זְנוּנֵי הָאַחֲרוֹנִים,
בְּבֵית־הַמְּדַרְשׁ, הוא אֲחֲרוֹן לְאַחֲרוֹנִים,
וּבְתֵיאַטָּר—הוא רֵאשׁוֹן לְרֵאשׁוֹנִים!

גְּבִיר לְפָרֵל מִי יוֹדֵעַ?
גְּבִיר לְפָרֵל אֲנִי יוֹדֵעַ:
הוא פּוֹפֵר בְּאַלְהִים
וּמֵאֱמִין בַּיְשָׁדִים;
אֵת ה' לא יִירָא,
אֵת גְּבוּהָ עַל גְּבוּהֵם,
וְכָל אֲבָרָיו חֲרָדִים

מרוח רעה בשעת התקופה,
 מפשוף של שפחה חרופה,
 מפגעי הילדים, מחטיפה
 של לילית וכת דילה תחצופה,
 מלץ, מדבוק, מקלפה...

הוא כופר בעֶכְר וְעֶנֶשׁ
 ומאמין בקמע של ר' דונש ;
 הוא כופר בהשגחה
 ומאמין ביומיה הצלחה ;
 הוא כופר בכל קדושים
 ומאמין בכל לחושים ;
 כופר ביסודי דת, בעקרים,
 ומאמין בהבלים זרים,
 בכל "סגולה", בכל קמע עתיקה ;
 שיהות זקנות—לו דגלכה פסוקה.

גביר לפרל מי יודע ?

גביר לפרל אני יודע :

התפלה לו—ארפה.

התורה לו—מבוקה.

הַמוֹסֵר לוֹ—פּוֹקָה
וְהַמּוֹדֶה לוֹ—תְּקָה.

לֹא תוֹרָה לוֹ וְלֹא אֲמוּנָה,
לֹא חֲכָמָה וְלֹא הַבּוֹנָה.

הַתְּאוֹתָיו—מִים שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף!
לְדַעוֹתָיו—אֵין שָׂרֵשׁ וְאֵין נוֹף,
הוּא חֲלוּל וְרִיק, יִצְלַל כְּתֵף,
לְתַקִּיף הוּא—שָׂרֵץ, וְלַחֲלֵשׁ—עוֹף.

סֵדֶר פְּרֹת

לְבַעַל מִקְסָא.*

הַנְּאֻה וְהַנְּדָלָה ,

הַכְּבוֹד וְהַהִתְהַלָּה ,

הַהוֹן וְהַעֶשֶׂר ,

הַטּוֹב וְהָאֶשֶׁר—

יַעֲלֶה וְיָבֵא לִי ,

וְיָגִיעַ וְיִרְאֶה—

(* השיר הזה (ביחד עם, ארבעה בנים' הבא אהריו) נדפס במחברת מיוחדת בווארשא, שנת תרל"ח. בראש המחברת נמצא מכתב מאת המחבר אל הסופר ש"י אברומוביץ (מענדעלי מוכר ספרים). והגנו נותנים כאן את המכתב הזה בשלימות, בהיותו מראה הלך רוחו של המחבר והשקפתו על הספרות בישראל בימים ההם.

לכבוד הסופר הנכבד בעמו אשר עשה טוב לישראל
בספריו, המדברים מצרכי צבור וחסרוניו, כש"ת

הר"ר שלום יעקב אבראמאָוויטץ נ"י

לאות תודה

מאת המחבר !

סופר נכבד ! אתה היית כמעט הראשון בינינו אשר עזבת את דרך סופרי ישראל אשר בימינו ותבחר לך דרך אחרת. לא על אמונות טפלות, ולא על מנהגים חיצוניים הוכחת את עמך בספריך. לא רדפת—כסופרים העברים—אחרי התרנוול של „הכפרות“ ולא אחרי „הפרוש“ הזה, אשר שמן

כִּי לִי נְאֻה !

כִּי לִי יֵאָה !

בְּעַל־מִקְסָא אָנִי בְּקִרְיָתִי ,

מִכָּר עֲצָמוֹת תַּחַת בְּשָׂר לְעֵדָתִי ,

אֲכַל בְּשָׂר אָבִיוֹנִים בְּקִהְלָתִי ,

בְּשָׂר עֲנִי עָמִי אֲכַל, אֲכַל בְּמִקְסָתִי—

כִּי לִי נְאֻה, כִּי לִי יֵאָה !

באמתחתו תרנגולת מפותמת של הכפרות והלך להתפלל עמה בליל, כל נדרי. הפרוש הזה—לא היה ולא נברא. מה בצע לנו אם אחינו לא יכו כפרות? ומה מנו יהלוך אם יעשו הקפות עם התרנגול הלבן? וכבר ראיתי בכרכי הים, עיר ואם בישראל, אשר רוב אנשיה אינם מכים כפרות עם תרנגולים—אבל עם בני אדם רעיהם, ואת התרנגולת המפותמת לא יסתירו בכיסם, אבל יאכלוה בפרהסיא בליל שחל להיות יום כפורים.—ואיה אפוא כל הטובה אשר הביאו הנאורים האלה לעמם? ואם ראשי הקהל יעשנו בשבת—לא בחדרי חדרים אך בפומבי, לעיני כל העדה, האם יעלו בעשן הקטרת את אחיהם העשוקים והרצוצים? אחי, נחפשה דרכינו ונחקורה! ונדעה בינינו מה טוב ומה תקון ישראל דורש מאתנו הסופרים? תקון ישראל—הוא תקון העולם כלו, ומה הוא תקון העולם? כבר גלה את הסוד הזה אלישע הנביא ברוח אליהו אשר נחה עליו: „תן להם ויאכלו“, אמר לתלמידיו. לכן כל הרוצה להביא תועלת לעמו—יעסוק בהלכות, מאכלות אסורות, בהלכות אכילת ישראל את ישראל אחיו. ואתה, סופר נכבד, בספריך „הטקסא“ ו„הקליאטשי“ ו„הקליין מענשעלע“, כתבת פרקים גדולים בהלכה זו וירדת לעומקה של הלכה, וכונת לפסק דין, וברוב דבריך—הלכה כמותך.—כמותך ירבו בין סופרי ישראל. ועתה לעיני כל אחינו, הנני מניש לך תודה על העבר ובקשה על העתיד: אנא אחי! אל תלך ללקוט בשדה אחר! לא תעבור מזה: עיניך בשדה ישראל, בשדה אחיך העניים והאביונים, המבקשים לחם ואין; בבקר זרעת את זרעך ובצהריים אל תנח את ירך! ושניהם כאחד יהיו טובים. הוסף שנית ירך לעסוק בצרכי עמך, לך בכחך זה באהבתך את עמנו, אולי נושיע, אולי נציל, אולי... כולי האי ואולי, אולי... אולי נפדה את ישראל מיד ישראל אחיו.

אזכיר הפקח על בשר נבלתי,
 שלש קפיקות אוסיף על לטרתני,
 ועניי עמי—צאני, צאן מבלתי!
 מבלתי—זו מוקסתי! צאני—זו עדתי!
 פי לה נאה, פי לה יאה!

אף פי יתלוננו איש באהלו בני עדתי,
 אכן כל איש ואיש מהם ישלם לי מוקסתי,
 שלא ברצונם—אך יתנו לי את פרוטתי,
 יקראני „גזלן”—ויתנו לי את „גזלתי”.

* *
 *

אנשי קהלתי—צאן! עדתי—בבשתי!
 בעצמה, ברגליה—תביא את עזרה לגזתי—
 פי לי נאה, פי לי יאה!

הלילה הזה—הוא ליל גזת בבשתי,
 וכאשר האנשים והגברים והטף בעדתי
 פחצות הלילה, יצעקו לתרנגולים „זה פפרתי!”
 בו בלילה הזה—יביאו לי את פרוטתי,
 מכל נפש, מכל גלגלת—את תרומתי,

מִכָּל תְּרַנְנוֹל וְתַרְנְנוּלָת—אֵת מִקְסָתִי—

כִּי לִי נָאָה כִּי לִי יָאָה!

הַלֵּילָה הַזֶּה—הוּא לַיִל שְׁמָרִים לְמִקְסָתִי .

לְהוֹצִיא אֶלְפֵי-כֶסֶף מֵעֵנִי קַהֲלָתִי .

בַּלַּיִל הַכְּפָרוֹת הַזֶּה בַּלַּיִל שְׁמַחְתִּי—

כָּל עַדֹת יִשְׂרָאֵל תִּתְהַיֶּה כְּפָרְתִי!—

כִּי לָהּ נָאָה, כִּי לָהּ יָאָה!

הוּא הַלֵּילָה הַזֶּה—לַיִל שְׁמָרִים לְגִזַּת כְּבָשָׁתִי.

בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה אֲנִי יוֹצֵא בְּכַבּוּדִי בְּתוֹךְ קַרְיָתִי

וּלְכָל אִישׁ וְאִשָּׁה, לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַדֹתִי .

לְכָל נָעַר וְנַעֲרָה, לְכָל יוֹנְקֵי שָׂדִים מִקַּהֲלָתִי,

אֵף לְכָל עֶבֶר יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲי אֲמוֹ—אֲמַר בְּמִקְסָתִי :

”זֶה כְּפָרְתִי! זֹאת חֲלִיפָתִי! זֶה תְּמוֹרְתִי!”

כִּי לָהּ נָאָה, כִּי לָהּ יָאָה!

כִּי אֵין שָׁלוֹם בֵּין אֲנָשֵׁי עַדֹתִי .

אֵין אַחֲדוֹת וְאֵין הַסְכָּמָה בְּקַהֲלָתִי

אִישׁ לְאָחִיו יֹאמְרוּ ”הִנֵּה כְּפָרְתִי!”

וְאִשָּׁה לְרַעֲיָתָהּ—”הִי חֲלִיפָתִי!”
 וְלִבָּן כָּלֵם—יְהִי תַמְוָרְתִי ,
 יַחַד יִשְׁלְמוּ כָּפְלִים אֶת טַקְסָתִי—
 כִּי לָהֶם נָאֵה, כִּי לָהֶם יָאֵה !

הַתְּרַנְּגוּלִים—כְּפָרוֹת בְּעַד עֲדָתִי ,
 וְעֲדָתִי -- כְּפָרְתִי!
 קְהֵלְתִי — חֲלִיפָתִי ,
 קָרִיתִי — תַּמְוָרְתִי ,
 אֵלֹהֵי הַתְּרַנְּגוּלִים וְהַתְּרַנְּגוּלוֹת יִלְכוּ
 לְעֵנִי, לְהִלִּי, וּלְמִיתָה
 וְאֲנִי אֶכְנֵם וְאֶלְדָּךְ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

ב.

חֵבֶר אָנִי לְכָל ”הַחֲבָרוֹת” בְּקִהְלָתִי ,
 פֹּה אָנִי ”גַּב־אִי”. עָם—”מִשְׁנֵיחַ” בְּחֻכְמָתִי ,
 לְאַחַת אֶתֶּן פְּרוּטָתִי , לְשֵׁנִית—הִהְלָתִי
 וְהִשְׁלִישִׁית תִּתְּאִסֶּף בְּכָל שַׁבָּת בְּמַעֲוֹנָתִי.

את הַרְבִּיעִית אֲכַבֵּד בְּדַבְרֹתַי,
 לַחֲמִישִׁית אֶתֶן רוּחַ מִבִּינָתִי,
 הַשְּׁשִׁית תֵּאַהֲב אֶת רְמִיזָתִי
 וְהַשְּׁבִיעִית—אֶת שְׁתֵּי קֶתִי...

וְאֲנִי—רַע, אֹהֵב, וַיְדִיד לְכָל אֲנָשִׁי חֲבֵרָתִי,
 וְעַל כָּל פֶּשַׁע—תִּכְסֶּה אֶהְבָּתִי,
 לְכָל רָשָׁע—אֶתֶּן אֶת סְלִיחָתִי
 וּלְכָל אֲשֶׁר עוֹשִׂים שָׁם—הַסִּכְּמָתִי,
 מִחֲשֻׁבוֹתַי—מִחֲשֻׁבוֹתֵיהֶם, וְעֲצָתָם—עֲצָתִי!

אֵף כִּי עֲדָתִי תִנְזַק מִשְׁתִּיקָתִי
 וְסִדְרִי קִהְלָתִי יִהְרָסוּ מִהַסִּכְּמָתִי—
 אֲנִי—אֲנִי! לֹא אָבוֹא בְּרִיב עִם „חֲבֵרָתִי“,
 לֹא אָרִיב, וְלֹא אוֹכַח, וְלֹא אֶפְתַּח שִׁפְתַי
 לֹא אֲדַבֵּר—פֶּן אֲשַׁחִית אֶת נִחְלָתִי.

עֲדָתִי—תְּהִי כִפְרָתִי,
 קִהְלָתִי—חֲזִיפָתִי,
 יַחַד כָּלָם—תִּמְוָרָתִי,
 לוֹ אֵךְ תִּחְיֶה טָקְסָתִי!...

כִּי לִי נֶאֱדָה, כִּי לִי יֵאָה!

וּמַתִּי מִסֵּפֶר גְּבִירֵי-כִפְיֵי עֲדָתִי—
 הֲמָהֶם, אִם מִנְשִׂיָּהֶם, תָּבוֹא יִרְאֵתִי ?
 חֲלִילָה! הִנֵּה כָּלֶם אֲנִשִּׁי עֲצָתִי,
 הִנֵּה כָּלֶם מָעוֹז לְפְרוֹשְׁתִּי, מִחֶסֶה לְמִקְסָתִי,
 כָּלֶם אֲהוּבִים, כָּלֶם חֲבִיבִים, מִסְּגָלִים לְנִשְׁמָתִי,
 כָּלֶם מְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת מִקְסָתִי,
 וְכָלֶם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בְּתִהְלָתִי,
 כָּלֶם שׁוֹנִים וּמְשַׁלְּשִׁים לְקַהְלָתִי:
 „כִּי לִי נֶאֱדָה! כִּי לִי יֶאֱדָה!“

יְדִידֵי לִי, וְאֲנִי לָהֶם! ... לָהֶם רוּחִי וְנִשְׁמָתִי...
 כֹּל אֲשֶׁר בְּכַחִי אֶעֱשֶׂה לְמַעַן אֲהוּבֵי לְבָבִי:
 אֶת כְּבוֹד עֲשָׂרָם אֲרוֹזֶם בְּשַׁעְרֵי עֲדָתִי,
 יִקְרַתְּפֶאֱרֶת גְּדֻלָּתָם—תָּמִיד תִּהְיֶה לְתִי,
 הֵם וְנִשְׂיָהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם—יַחַד עַל שִׁפְתֵי!
 מִלְּתִי—„כִּי לָהֶם נֶאֱדָה, כִּי לָהֶם יֶאֱדָה.“

עִם הַגְּבִיר הָאֶחָד אֲשַׁחַק בְּכָל הַלֵּילוֹת בְּקִבְיָתִי,
 מִחֲטָא הַיְשָׁנִי בְּכָל הַלֵּילוֹת—אֲעֵלִים עֵין בְּעֵנֹתַי,
 וְהַשְׁלִישִׁי—מִבֵּין אֶת רְמִיזָתִי, מִזְקִיר אֶת שְׁתִּיקָתִי,
 וְלִרְבִיעִי—בְּשִׁיעַת הַדְּחַק אֶתֶּן אֶת חֲתִימָתִי—

אֶף כִּי לֹא לֹא נֶאֱדָה, אֶף כִּי לֹא לֹא יֶאֱדָה

אֶת פְּנֵי הַגִּבּוֹר הַחַמְיָשִׁי—תִּכְפַּר יַפְתִּי
 וְהַגִּבּוֹר הַשֵּׁשִׁי—יַחְרוֹשׁ לוֹ בְּעַנְלָתִי
 וְהַשְּׂבִיעִי—אֶשְׁתּוֹ הַגִּבּוֹרָה תִּתְּנָה מִחֲבָרְתִּי
 כִּי אֶקְרָאָנָה בְּקוֹל—"יַפְתִּי!" "תַּפְתִּי!"—
 אֵף כִּי הִיא—לֹא נָאָה, אֵף כִּי הִיא—לֹא יָאָה!

מְצֵאתִי חֲנֻפָּה—מְצֵאתִי כֹפֵר לְטַקְסָתִי
 בְּאֵפִי כָּל הַגִּבּוֹרִים אֲשֵׁים קְמוּרָה—חֲנֻפְתִּי!
 לְבָבָם אֶקַח בְּחֻכְמָתִי, נִפְשָׁם—בְּתַחְבֻּלָתִי:
 בְּקִבְיָתִי וּבְחִתִּימָתִי, בְּתַהֲלָתִי—וּבְשֵׁתִיקָתִי
 לְבָבָם אֶקַח, וְנִשְׁמָתָם יִתְּנוּ תַחַת נִשְׁמָתִי.
 הִמָּה—בְּפָרְתִי.

בְּנוֹתֵיהֶם—חִלִּיפְתִּי
 וְנִשְׁיָהֶם—תְּמוֹרְתִי—

כִּי לִי נָאָה, כִּי לִי יָאָה!

וְהַגִּבּוֹר הַשְּׁמִינִי—זֶה הַתְּרַנְּנוֹל הַבָּר בְּעֵדָתִי
 אִישׁ צָר וְאוֹיֵב הָמָן הָרַע הַזֶּה!—הוּא יַעִיר כָּל חֲמָתִי
 הוּא רָאָה כָּל, מִבֵּין כָּל, הוּא יוֹדֵעַ כָּל עוֹלָתִי
 מֵאֵין הִיא בָּאָה, וְלֵאן הִיא הִלְכָת—מִקְסָתִי.

כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה לֹא יַחֲשֶׂה מִחֲרָף אֶת מַעְלָתִי.

בְּנֶבֶר, יִשְׁקֹשֶׁק בְּכַנְפָיו, וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי עַדְתִּי:
 „עַד מָתִי פָתִים תֵּאָהָבוּ פָתִי, שְׁמְעוּ לְעֵצָתִי!“
 הוּא עֵין בְּעֵין יִרְאֶה לְכָל קַהְלָתִי,
 כִּי מִיָּגַע בְּפִי הָאָבִיוֹנִים,
 כִּי מִזַּעַת אֲפִי הָעֵגְלוֹנִים,
 אֶקְבֵץ אֶת כָּל פְּרוּטָתִי;
 וְכִי לְעַדֵּת הַבְּטָלָנִים,
 וְכִי לְקַהֲלֵי הַגְּזוּלָנִים,
 אֶתֵּן חֶלֶק מִגְּזוּלָתִי.

הוּא יִרְאֶה כָּל חֲמָסִי, יִגְלֶה כָּל עֲרוּתִי—
 אוּלָם מַה יַעֲשֶׂה לִּי אִישׁ אֶחָד בְּעַדְתִּי?
 בְּדַבָּרִים, בְּמִישָׁרִים, לֹא יִבְטֹל טַקְסָתִי,
 יִצְעַק לֹא! לֹא הֵד בּוֹר—וְלִי פְּרוּטָתִי!...
 כִּי לִי נָאֶה, כִּי לִי יָאֶה!

יִצְעַק לֹא, זֶה הַתְּרַנְּגוּל, יִצְעַק בֵּין יִשְׁנֵי עַדְתִּי!
 הֵן בְּקוֹלוֹ לֹא יַעֲיֵר מִשְׁנָתָם אֶת אֲנָשֵׁי קַהְלָתִי,
 כִּי תִרְדַּמַת אֱלֹהִים נִפְלָה עַל אֲוִילֵי קַרְיָתִי;
 וְאִף אִם אֶקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתֵיהֶם בְּטַקְסָתִי—
 לֹא יִתְעוֹרְרוּ, לֹא יִקְיִצוּן, וְלֹא יִקוּמוּן נִבְלָתִי...
 שָׁנָה לִּי שָׁרָא ל—נָאֶה לָהֶם! וְנָאֶה לְטַקְסָתִי!

יִצְעַק לוֹ זֶה הַתְּרַנְּגוּל, יִצְעַק לוֹ עַל מִקְסָתִי !

יָבוֹא יוֹמוֹ—וְיִהְיֶה כְּפָרְתִי,

לְעֵת מְצוּא—יִהְיֶה חֲלִיפָתִי,

הוּא וְעֵשְׂרוֹ—תְּמוֹרָתִי.

זֶה הַתְּרַנְּגוּל יֵלֵךְ לְמִיתָה וְאֲנִי אֶפְגֵּם

וְאֵלֶיךָ לְחַיִּים טוֹבִים וְלְמִקְסָה טוֹבָה וְלְשָׁלוֹם.

ג.

וְעֵשְׂרֵי עֵדָתִי, יְדַמּוּ לְמוֹ עֲצָתִי,

הַמָּה יַחְרִישׁוּ וְיַעֲלִימוּ עֵינַי מִגְּזֻלָּתִי,

כִּי כִסְפָם יִלוּ לִי בְּנִשְׁךָ לְסַחֲוֹרָתִי ;

וְלִכְּנָן גַּם הֵם דוֹאֲגִים לְמִקְסָתִי—

כִּי לָהֶם נָאָה, כִּי לָהֶם יָאָה!

כִּי גַם לְבֵיתָם תַּעֲלֶה וְתָבוֹא גְזֻלָּתִי,

גַּם "לְמַעַלְתָּם" יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְיַגִּיעַ חֲמָסִי,

רַבִּית וְרַבִּית עַל רַבִּית אֲשֶׁלֶם לָהֶם מִמִּקְסָתִי,

גַּם לָהֶם יִהְיֶה גְזֻק, גַּם לָהֶם צָר בְּצָרָתִי ;

הַמָּה בַּעֲלֵי־מַחְצִית־שֹׁכֵר בְּמִקְסָתִי,

הַמָּה יֹאכְלוּ אֶת כָּל הַחֲלֵב הַמְּכַסֶּה אֶת כְּפָרְתִי ;

אֲנִי אֶלְקַט עֲצָמוֹת וְהַמָּה יֹאכְלוּ בִּשְׂרַר כְּבִשְׂתִי,

אֲנִי בַּעַל הַמִּקְסָא—וְהַמָּה יִקְחוּ אֶת מִקְסָתִי.

וּבְעַל־יְהוָה הַבָּתִּים הַבִּיתוּנִים בְּקִהְלָתִי—
 לְכָל צִעַק וְזַעַק—אֶתֶן אֶת מִנְחָתִי;
 אֶת קְרוֹבֵי הָאֶחָד אֶקַּח לְמִשְׁרָתִי,
 וְהַיְשִׁנִּי—אֶחָיו „גִּיאָמֶן“ בְּמִקְסָתִי,
 אֶל הַשְּׁלִישִׁי—בְּכָל שִׁבְעַת אֶתֶן כַּחַל מִפְּרִתִּי,
 לְרִבְעִיעִי—לְשֹׁן וְקָבָה אֶשְׁלַח מֵאַרְחָתִי,
 וְהַחֲמִישִׁי—יֹאכַל בְּשָׂר בְּזוּל בְּלֹא טִקְסָתִי,
 וְהַשִּׁשִּׁי הַחֲסִיד הַמְּפָרָסם בְּעֵדְתִי—
 לוֹ אֶשְׁלַח בְּשָׂר בְּלֹא סֶרְכָא מִשְׁחִיטָתִי.

גַּם בַּעַל טוֹבָה אֲנִי בְּקִהְלָתִי
 וְלִפְנֵי הַיְשׁוּטָרִים אֶטִּיף מְלָתִי,
 בְּעַד כָּל אֲנָשִׁי חֲבָרְתִּי—מְלִיצָתִי,
 כִּי חָשׁוּב אֲנִי אֶצֶל שְׂטֵר קִרְיָתִי,
 חָשׁוּב אֲנִי! אֲנִי וּבְתִי וְיִפְתִּי!

כְּבוֹדִי—כְּפָרְתִי,
 אִשְׁתִּי—חֲלִיפָתִי,
 צִדְקָתִי—תְּמוֹנָתִי—
 לוֹ אֶךְ תַּחֲיָה מִקְסָתִי!

זאת התַּרְנַנְגֻלַת תְּהִי לְמַאֲכֻלַת ,
 זאת התַּרְנַנְגֻלַת— תְּהִי לְמַרְכְּבֻלַת ,
 וְזֶה הַקִּיקִיּוֹן— יְהִי לְבִצִּיּוֹן ,
 וְשִׁקְסָתִי תִנְצֵל מִכְּלִיּוֹן
 וְתִפְגַּם וְתִלְקֶה לְחַיִּים טוֹבִים אַרוּכִים וְלִשְׁלוֹם.

ד.

יְחִי יְחִי לְעוֹלָם, בְּלַת עִם הָאָרֶץ!
 יִפְרוּ וְיִרְבּוּ וְיִמְלְאוּ אֶת הָאָרֶץ!
 הַדֵּל לֹא יִמְעַט, יִרְמַשׁ עַל הָאָרֶץ;
 עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ—
 אֵד יַעֲלֶה מִקְטַנֵּי אֶרֶץ
 וְהִשְׁקָה אֶת כָּל אֲבִירֵי אֶרֶץ.

וְאֵת עֵינַי עֵינַי עֵדֶתִי אֲעוֹר בְּצִדְקָתִי,
 כִּי אֶתֶן בְּפִרְהָסִי לְבַקּוֹר-חַוִּלִּים אֶת נְדָבָתִי,
 לְמַעוֹת חַטִּים, בְּפּוֹמְבֵי אֶתֶן אֶת קְשִׁיטָתִי,
 וּבְכָל שִׁבְת וְשִׁבְת, לְעֵינַי כָּל עֵדֶתִי,
 אֶקַּח שְׁנֵי אֲוִרְחִים, אֲזַמֵּן לְמַעַדֶּתִי—

אֶף כִּי לְפִזֹּר לֹא נָאֵה,
 אֶף כִּי לְתֵת לֹא יָאֵה!

אַךְ מֵה־לֹא אַעֲשֶׂה, מֵה־לֹא אֶתֵּן בְּעַד פְּרָנְסָתִי ;
 בְּכָל רֵאש־חֹדֶשׁ, בְּרַחֲבוֹת קַרְיָה, אֶחְלַק „צַדִּיקְתִּי“
 וְלִכְלֹ דֶל־מַרְבֵּל, מְנוּיֹל וּמְנַבֵּל, אֶתֵּן אֶת אֲרָחָתִי ;
 גַּם אֶל הַתְּלַמוּד־הַיֹּרֵה „אִסַּע בְּכַבּוּדִי, בְּסוּסָתִי,
 אִסַּע—בִּי כֵן נֶאֱדָה, בִּי כֵן יֵאָדָה !

מֵה־לֹא אַעֲשֶׂה בְּעַד פְּרָנְסָתִי ?
 אֶתֵּן כֶּפֶר בְּעַד טְקָתִי ,
 אֶחְלַק צַדִּיקָה בְּעַד גִּשְׁמָתִי ;
 בִּי טְקָתִי—פְּרָנְסָתִי !
 פְּרוּטָתִי—גִּשְׁמָתִי !
 אִשָּׂא כָל, אֶסְבֵּל כָּל, בְּעֵנּוֹתִי,
 לוֹ אֵד תִּתְחִידֵה, לוֹ אַךְ תִּקּוּם, טְקָתִי !

אֶתֵּן לְעֵנִיִּים, לְאַבְיוֹנִים הָאֵלֶּה, אֶת פְּרוּטָתִי .
 וְהִמָּה יִפְזְרוּ בְּכָל רַחֲבוֹת עִיר אֶת תְּהַלָּתִי .
 וַיִּגִּידוּ בְּקִבְלֵ עַמִּי אֶת פְּזוֹנִי, אֶת נִדְבָתִי,
 יִרְבוּ כְבוֹד לְשִׁמִּי, לְשֵׁם בֵּיתִי, וּלְשֵׁם יִפְתִּי .
 אֵלֶּה הַדְּבָרִים יִמְלְלוּ וַיִּהְלְלוּ לְכָל הָעָם אֶת נִדְבָתִי,
 יִמְלְלוּ וַיִּהְלְלוּ—וַיִּבְלְלוּ אֶת עֵינֵי עַדְתִּי ,
 לְבָלִי יִרְאוּ אֶת חֲמָסִי, לְבָלִי יִבִּינוּ אֶל גְּזוּלָתִי ;

ישיחו בי יִשְׁבִי שַׁעַר, כָּל בַּעַר, כָּל גַּעַר, בְּקַהֲלָתִי
וַיִּרְאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים, וְלֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ לְמִקְסָתִי.

אֲתֵּן לְעֵנָיִים הָאֵלֹהִים, אֲתֵּן לָמוֹ אֶת פְּרוּטָתִי;
הֵן מִן הָעֵנָיִים וּמִן הַדְּלִים, אֶקְבֹּץ כָּל מִקְסָתִי,
כִּי הִמָּה הַרְבִּים, הִמָּה הָרֹב הַגָּדוֹל בַּעֲדָתִי,
וְהַעֲשִׂירִים—מֵעַט, מֵעַט הִמָּה, מִתִּי מִסֶּפֶר בְּקַהֲלָתִי;
וְגַם אֵלֹהִים לֹא יִשְׁלְמוּ אֶת מִקְסָתִי,
לֹא לֹא לְקַחוּ בְּסִתֵּר אֶת מִנְתִּי.

אֵל אֵלֹהִים הָעֵנָיִים אֶמְכַּר כָּל הָעֲצָמוֹת מִשְׁחִיטָתִי,
אֶת הַקָּרֵב, אֶת הַפְּרָעִים, אֶת הַפָּרֶשׁ מִפָּרְתִי,
וּבְעַד אֵלֹהִים הָעֲצָמוֹת הַיְבִישׁוֹת, בְּעַד בִּשְׂרֵי נִבְלָתִי—
יִשְׁלְמוּ לִי אַרְבַּע וְחֲמִשׁ קַפִּיקוֹת מִקְסָתִי.

טוֹב לִי רֵשׁ הַלֶּךְ בְּתַמּוֹ וּמִשְׁלָם לִי אֶת פְּרוּטָתִי,
מֵעַקֵּשׁ דְּרָכִים וְהוּא עֲשִׂיר! הַמִּקְנָא לִי וְלְמִקְסָתִי...

יָאֵה עֲנִיּוֹתָא לַעֲדָתִי,

יָאֵה עֲנִיּוֹתָא לְמִקְסָתִי!

כָּל קַהֲלֵי הָעֵנָיִים הָאֵלֹהִים—כְּבִשְׁתִּי,
רַחֵל נְאֻלְמָה לְפָנַי גּוֹזִיָּה—זֹאת עֲדָתִי!

מעורותיהם הרבים אגוזו לי כל גזתי ,
 אגוזו לי במנוחתו, אגוזו לי באותי...
 העניים ילכו בלא כח, שחוח, למקסתי,
 תחנונים ידבר רש: „אדוני! בעל טובתי!
 קח לך, אדוני! קח ממני את פרוטתי!—
 פי לך נאה, פי לך יאה!

כל עדת ה'—פצאן! הצאן-צאני, והגזה-גזתי,
 מהם—לי הפלו! עשרי, כבודי וגדלתי...
 כל אשר אפה ראה—להם הוא! לדלי עזתי,
 מהם הפלו! גאוני ומעוני, מרפכתי וסוסתי...
 מפרוטותיהם—קניתי לי גם את נחלתי.

* * *

מרוב טפות—יאספו נחלים,
 מרוב פרוטות—רבבות שקלים.
 מן העניים האלה ומן השפלים,
 מן אלה העבדים והזחלים פנמלים,
 האכלים זרענים, שומים ובצלים,
 המתכסים סתבות, והלובשים בלים,

מן אלה העוֹלָם הַשְּׁפָלִים ,
 הַיֹּשְׁבִים בַּמְּעֵרוֹת וּבְאַהֲלֵיהֶם ,
 מן אלה הַמִּזֵּן הַסְּכָלִים ,
 אֲנַחְנוּ. עֵדֶת הַשָּׁעֵלִים—
 נִבְנָה לָנוּ מִגְדָּלִים...

מִבְּשֵׁר־מִחֵלֶב אֱלֹהֵי הָעֲנָלִים

נִבְנָה לָנוּ בְּכָל יוֹם מֵאַכְלֵיהֶם ;
 וַיִּמְעַת אֶל עַתָּה, בַּשָּׁנָה שְׁלִישִׁי רְגָלִים,
 נִתֵּן לָהֶם פְּרוּטָה, קִשְׁטָה, הַבֵּל הַבָּלִים.
 עַל כֵּן יִקְרָא שְׁמֵנוּ בְּיִשְׂרָאֵל—אֲנֹשֵׁי מַהֲלָלִים,
 מְרַבֵּי צְדָקוֹת, גּוֹמְלֵי חַסְדִּים, רַבֵּי פְעֻלִים.
 אֶתֶּן לְעֲנִיִּים הָאֱלֹהִים, אֶתֶּן לָמוֹ אֶת־פְּרוּטָתִי,
 יֹאכְלוּ וַיִּשְׂתַּחֲוּוּ לִי... וַיִּתְפַּלְּלוּ בְּעֵד נִשְׁמָתִי...
 לֹא לָהֶם אֶתֶּן, אֶךָ לִי! אֵלֵי תָשׁוּב צְדָקָתִי!
 יוֹם אֶחָד—אֶתֶּן לָהֶם גְּדָבָה—פְּרוּטָתִי
 וְכָל הַיָּמִים—יִשְׁלְמוּ לִי אֶת טַקְסָתִי...
 כִּי אִם אֵין עֲנִיִּים—אֵין עֵדָה בְּקִרְיָתִי.
 כִּי הָעֲנִיִּים—תִּשְׁעִים וְחֲמִשׁ לְמֵאָה בְּקִהְלָתִי;
 בְּאַפְסֵי אֲבִיוֹנִים—תִּכְבֹּטֵל חֲלִילָה טַקְסָתִי.

כִּי מִי יִשְׁלַם כָּל צָרְכֵי צָבוּר—כָּל תְּאוּתוֹ,
 אִם לֹא תִדְלִים, אֱלֹהֵי הַנְּמָלִים בְּעֵדְתִי,
 הִפָּה יִשְׁאוּ-עַל גְּבִיהֶם כָּל עֲוֹנוֹת „חֲבֵרְתִי”,
 כִּי הֶעֱשִׂירִים, הַגְּבִירִים הַגְּדוֹזִים בְּעֵדְתִי—
 לָהֶם טָבַע כְּטַבְּעִי, לָהֶם נִשְׁמָה כְּנִשְׁמָתִי,
 לְקַחַת יֶאֱהָבוּ, לְקַחַת כָּל גִּתַּח טוֹב מִקְהֻלָּתִי,
 וְלָתֵת לֹא יֶאֱהָבוּ! לְשֵׁלֵם לֹא יִחְפְּצוּ מִטְּקַסְתִּי,
 כִּי לָהֶם לֹא נֶאֱהָה, כִּי לָהֶם לֹא יֶאֱהָה.

הֶעֱנִיִּים וְהֶאֱבִיּוֹנִים—הִפָּה יִסֹּדֵי מִטְּקַסְתִּי,
 הֶעֱנִיִּים וְהֶאֱבִיּוֹנִים הִפָּה מְקוֹרֵי פְרָנְסָתִי:
 מִכֶּשֶׁרָם אִכְלָה, מִנּוּצוֹתֵיהֶם—חֵם לִי בְּמִטָּתִי,
 וְאֵת עֲצֻמוֹתֵיהֶם אֲשַׁלֵּךְ תַּחַת שְׁלֹחֲנִי—בְּגַדֵּיבֵתִי.

וּבְאִשֶׁר אֶתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם אֵת תִּפְלָתִי
 וְאָמַר לָהֶם: „בְּנֵי אָדָם יוֹשְׁבֵי חֶשֶׁךְ וְצִלְמוֹת...”—
 הִפָּה יִהְיוּ „כְּפָרְתִי...”

וּבְאִשֶׁר אֶאֱסוֹר אֵת רַגְלֵיהֶם בְּעֵרְמָתִי
 וְאִסּוּבְכֶם שְׁלֵשׁ פְּעָמִים עַל רֵאשִׁי—
 הִפָּה יִהְיוּ תְּלִיפֵתִי...
 וּבְאִשֶׁר אֶחַזִּיקֶם בְּרֵאשֵׁיהֶם בְּחֻכְמָתִי

וְאֲשַׁלְיֶכֶם תַּחַת שְׁלֹחַנִי —
הִפָּה יְהִי תְמוֹרְתִי...

אֵלֹהֵי חֲלִיפָתִי, אֵלֹהֵי כַפָּרְתִי, אֵלֹהֵי תְמוֹרְתִי!
אֵלֹהֵי הָעֲנָיִים וְהָאֲכִיזִינִים יִלְכוּ
לְרַעַב לְחָלִי וְלִמְיֻתָהּ,
וְאֲנִי אֲפָגֵם וְאֵלֶיךָ לְחַיִּים מֹזְבִּים וְלִשְׁלוֹם.

ה.

וּלְבַעֲלֵי-הַמְּלָאכֹת וְהָאֲמָנִים בְּקַהֲלָתִי,
אֱלֹהֵי "הַחִיטִּים", אֱלֹהֵי "הָרִצְעָנִים", בַּעֲדָתִי,
הִפָּה עֲזֵי פָנִים—יִתְנוּ קוֹלָם עַל יַפְתִּי;
לֹא יִשְׁאוּ פָנִים גַּם לִי, לֹא יִחְרְדוּ מִנַּעֲרָתִי,
גַּם תִּהְלָה לֹא יִחְשְׁבוּ, לֹא יִחְפְּצוּ בַּחֲנֻפָתִי.

לְהַפָּה בְּעַל-בְּרַחֵי אֲתֵן חֶלֶק מִבְּזוֹתִי :
לְחִיטִּים—"סִפְר־תּוֹרָה" תִּנְדָּב צְנוּעָתִי,
וְלָרִצְעָנִים—הֵינִי יְ"שׁ, וּמִמְתְּקִים נִדְרָתִי,
וְלְכָל רָאשֵׁי תְבוּרָתָם—בְּכִסֵּם מִתְנַתִּי...

וְלַמְּלִשִׁינִים וְלַמּוֹסְרִים בְּקַהֲלָתִי—
אֱלֹהֵי-עֵשֶׂן בְּאַפִּי! אֵשׁ לְחֻמָּתִי...

עֵינַיִם לָהֶם לְרֹאוֹת אֶת הַטָּאֲתַי—
 פֶּה וְלִשׁוֹן לָהֶם לְגִלוֹת עֲוֹנֹתַי,
 הִפְּתָה יַצְלוֹ אֶת אֲשֶׁר לֹא נָאָה,
 הִפְּתָה יִרְאוּ אֶת אֲשֶׁר לֹא יָאָה!

לְאֵלֶּה הַרְשָׁעִים אֶתֶּן בְּאִפִּי מִנְחָתִי,
 מִדִּי חֲדָשׁ בְּחֻדְשׁוֹ—מִתְּנָתִי,
 בְּעַל-כְּרָחִי יִקְחוּ חֵלֶק מִמִּקְסָתִי,
 עַל אִפִּי! עַל אִפִּי וְעַל חֲמָתִי
 אֲשַׁלֵּךְ לָהֶם עֵצִים מֵאֲרָחָתִי,
 אוֹלֵי יִחַנְקוּ—וַיְהִי בַפִּתְתִּי.

וְאֵת רֹאשׁ-הַבְּרִיזִינִים, אֶת הַחֲצוֹף בְּקִרְיָתִי,
 הַמוֹסֵר הַגְּדוֹל מֵאֲחִיו בְּקִהְלָתִי,
 זֶה הַנּוֹחֵר, זֶה הָעוֹכֵר אֶת כָּל טִקְסָתִי,
 אוֹתוֹ—מִלְבָּד מִנְחָתִי, וּמִלְבָּד מִתְּנָתִי—
 אוֹתוֹ—אֶקְרָא לְבֵיתִי, אֲזַמֵּן לְסֻעָדָתִי!
 בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים, עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי
 אֶהְיֶה, עִמִּי הוּא יֵשֵׁב בְּמַחֲצָתִי—

אֵף כִּי לֹא נָאָה, אֵף כִּי לֹא יָאָה.

כְּבוֹדִי—בַּפִּתְתִּי,

הוא יקראני: "רעי אהה!" "נשמתי!"
 ואני—אתו: "ידידי!" "אהיב לבתי!"
 ובלבנו זה לזה נאמר בפ"א רבתי:
 "מתי תהיה בפּרְתִי?" "מתי תהיה חליפתי?"

וכה פּחַכְמִתִּי, פְּעֶרְמִתִּי, וּבְתַחֲפִלְתִּי
 אֲחִזִּיק בְּרֶסֶן כָּל "הַחֲבֵרוֹת" בְּעֵדְתִי,
 כָּל הַסּוּסִים, כָּל הַחֲמוּרִים, כָּל הָאֲתוֹנוֹת, בְּקִהְלִתִּי,
 כָּל הַכְּלָבִים, כָּל הַשְּׁעָלִים, הַנּוֹבְחִים עַל פְּרוּטָתִי.

אוֹסִיף, וְאֲחִזּוֹר וְאוֹסִיף, פְּרוּטָה עַל טַקְסָתִי,
 אֲכַל, וְאֲחִזּוֹר וְאֲכַל, אֶת עֵנִי קִהְלִתִּי,
 אֲחִזִּיק הַיָּטֵב, הַיָּטֵב בְּרַגְלִי "כַּפְרִתִּי",
 וְאֲסוּבָב, אֲסוּבָב עַל רֵאשִׁי אֶת כָּל עֵדְתִי
 וְאָמַר לָהֶן: בְּדַמְיָךְ אֲחִיָּה, כַּבְּשָׁתִי!
 וְאָמַר לָהֶן: בְּדַמְיָךְ אֲחִיָּה, קִהְלִתִּי!...

זֹאת כַּפְרִתִּי, זֹאת חַלִּיפִתִּי, זֹאת תְּמוֹרִתִּי!
 זֹאת הַקְּהָלָה תִּלְךְ לְמִיתָה
 וְאֲנִי אֶפְנֵם וְאֵלֶיךָ לְחַיִּים טוֹבִים וְלְטַקְסָא טוֹבָה וְלִשְׁלוֹם...

ו.

הַצְּדִיק יִתְהַלֵּל וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְנַאֵה.

הַרְבִּי יִתְצַדֵּק וַיִּתְרוּמֶם וַיִּתְנַאֲהוּ.
יַעֲלֶה וַיְבוֹא וַיִּצַּע וַיִּרְאֶה—

כִּי לֹא נֶאֱהָה, כִּי לֹא יֵאָה!

וְכֹאֲשֶׁר הָאֲפִיקוֹרְסִים בְּקִהְתִּי
יְרִימוּ קוֹל תְּלוּנָה בֵּין עַדְתִּי,
יִגְלוּ לְעֵינַי כָּל הָעַם אֶת עֲרוֹתַי,
יִרְאוּ לְכֹל הָאֲבִיוָנִים אֶת גְּזֹלְתִי,
וַיִּחַפְּצוּ בְּרִשְׁעָתָם לְבַטֵּל אֶת טַקְסָתִי.

יִצְעֲקוּ, „כִּי גִזְל־עֲנִיִּים—לֹא נֶאֱהָה“

כִּי „אֲכִילַת בֶּשֶׂר אֲבִיוָנִים—לֹא יֵאָה“

הָאֲפִיקוֹרְסִים! מְגַדְחֵי זָקֵן וְקִצּוּצֵי פֶאֶה!
הָעֲנִיִּים וְהָאֲבִיוָנִים! זָמָה, רָמָה וְתוֹלְעָה,
הָעַם הַמְתְּאֵוִים! הֵן בְּמַנְכֶם טְרַפּוֹת מְלֵאָה,
הַמְתְּאֵוִים! הָאֲהָבִים, גַּם אֶת רַחֵל, גַּם אֶת לֵאָה,
גַּם אַתֶּם תִּתְעַרְבוּ „בְּקִהְל“? גַּם אַתֶּם תִּגְיִדוּ דַעָה?
הִזִּי עֵת דַּעָה! מִי יִשְׁאַנְנָה?... רוּחִי נִכְאָה...!

מָה אַעֲשֶׂה, מָה אַעֲשֶׂה לְטַקְסָתִי, לְפִרְנָסָתִי,
הֵן יִתְלוּנְנוּ, וַיִּרְגְּנוּ בְּאֲהֵלֵיהֶם כָּל קִהְלָתִי.

הַבְּרִלִינֵר׃ הִקְהִילוּ עָלַי אֶת כָּל עֲדָתִי,
 מָה אַעֲשֶׂה? הֵן תִּפְרָפֵר בְּרִגְלֶיךָ „בַּפְּרָתִי“;

לֹא תֵאבְדָה, שְׂטִיָא, לְתֵת אֶת צוּאָרְךָ לְשְׁחִיטָתִי,
 מָה אַעֲשֶׂה לְטַקְסָתִי, מָה אַעֲשֶׂה בְּצַרְתִּי?...

בְּצַר לִי... לְצַדִּיקֵי אֲנוּסִים לְעִזְרָתִי,
 וְלִקְדוּשֵׁי—לְפָנָיו תָּבֹא תִפְלָתִי:
 „שְׁמֶרָה נַפְשִׁי כִּי חֲסִיד אָנִי!“—
 אֶקְרָא לְרַבִּי „לְמַגִּיד“ בְּקִרְיָתִי...

אִז רַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ יִשְׁמַע לְצַעֲקָתִי,
 יִזְכּוֹר כָּל מִנְחָתִי יִרְצֶה אֶת עוֹלָתִי,
 הוּא לֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו כִּתְּפִקְתִּי,
 הוּא יִהְיֶה מִגֵּן בְּעַדִּי וּבְעַד טַקְסָתִי...

אוּ אִז כָּל הַבְּרִלִינֵר׃ בְּעֲדָתִי
 יִבְשׂוּ וַיִּסְגּוּ אַחֲזֵר מִתְּהַדֵּר גְּדֻלָּתִי,
 יִדְמוּ כְּאֶבֶן, יִהְיוּ בְּקֶשׁ וּכְתָבָן, לְפָנָי רוּחַ קִנְאָתִי;
 כִּי גִזְרַת רַבִּי עֲרוּכָה, שְׁלוּחָה, לְעֲדָתִי,
 וּגְבֵאֵי הָרֵאשׁ, בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצָמוֹ הוֹלִיכָה לְקַהֲלָתִי,

וּבְגוֹף יַד קָדְשׁוֹ כָּתוּב בָּהּ לֵאמֹר לְכָל חֲסִידֵי קָרְיָתִי:
 אֵל תֵּלְכוּ בַעֲצַת רְשָׁעִים, כִּי הִמָּה בּוֹזֵי אֲמוֹנָתִי.

כִּי לָכֶם לֹא נֹאֶה

כִּי לָכֶם לֹא יֵאָהוּ

אִז כָּל הָרַבָּנִים, כָּל הַשִּׁחֲטִים בְּקַהֲלָתִי,

כָּל־הַגְּבָאִים, כָּל־הַמְשֻׁגָּיִחִים בְּחִבְרָתִי,

כָּל־כְּלֵי־קָדֶשׁ, וְכָל־יְחֹזֵל, כָּל־נְשִׂאֵי־צְבוּעֵי עֲדָתִי,

כָּל־מִי שֶׁיָּחַד בְּאִמָּה וּבִירְאָה עֹשִׂים מִצְוֹתַי;

כִּי זֶה רְצוֹן קָדְשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁל נִשְׁמָתִי,

כִּי לִשְׁמוֹעַ לֹד־נֹאֶה, כִּי לְהִקְשִׁיב לֹד־יֹאֶה.

הַפֶּה יִרְמוּ קוֹלָם בְּעַד מִטְקַסְתֵּי־יְחִידָתִי,

כִּי הִמָּה כָּל־אֶחָי! אֲנִשֵּׁי עֲצָתִי! חִבְרָתִי!

יִחָדוּ נֹאכַל יִחָדוּ נִשְׁבָּע, מִבְּשֵׁר בְּבִשְׁתִּי

וּשְׁבִירָתָם, נִגְבָּתָם, יִקְבְּלוּ כָּל־מִטְקַסְתֵּי...

* * *

*

תִּרְנַנְגְּלִי—תִּרְנַנְגְּלֶם! וְכִפְרָתָם—כִּפְרָתִי!

הָרַב, הָרַבִּי וְהָרַבִּינָר בְּעֲדָתִי,

הַשׁוֹחֵט, הַבּוֹדֵק, הַמְּגַקֵּר בְּקַהֲלָתִי.

המִשְׁנֵית הַמִּדִּית, הַנְּאֻמָּן בְּמִקְסָתִי
 הָעֹשִׂיר, הַמּוֹסֵר, הַנְּבֹאֵי בְּחִבְרָתִי
 אִישׁ לְפִי אֹכְלוֹ, אִישׁ כְּפִי מִכֶּסֶתִי—
 כָּלֵם, כָּלֵם יֹאכְלוּ שְׂרִירִים מִסְּעֻדָתִי,
 כָּלֵם יִקְחוּ הֶלֶק הֶלֶק מִמִּקְסָתִי,
 תִּרְנַנְגְּלִי—תִּרְנַנְגְּלֵם! וּבִפְרָתֵם—כִּפְרָתִי.
 יִחַדּוּ אַחִים! יִחַדּוּ נֹכְסֵה עַל הַשָּׂהָה—עַל עֲדָתִי!...
 אֲנִשִּׁי קֹהֲלֵתֵנוּ—חֲלִיפֹתֵנוּ!
 עֲנִי עֲדָתֵנוּ—כִּפְרָתֵנוּ!
 אֱלֹהֵי הַשּׁוֹמֵיִם—תִּמְרוֹרוּתֵנוּ!
 אֱלֹהֵי הָעֲנִיִּים וְהָאֲבִיזִינִים הַסְּרוּחִים—
 יֹאכְלוּ שׁוֹמֵיִם וּבְצָלִים וְאַבְטִיחִים!
 יֵשְׁבוּ בְּמִנְהָרוֹת, בְּמַעְרוֹת וּבְצָרִיחִים,
 יִתְּלוּ מִחוּסֵר כָּל, וַיָּמָתוּ—כִּי אֵין תִּכְרִיכִים;
 וְאֲנַחְנוּ עַמּוּדֵי הָעֵדָה וְהַפְּרִיחִים הַמִּשְׁנֵיחִים,
 נֹאכְלֵי בָשָׂר וְדָגִים עַל שְׁלֹחַנוֹת עֲרוּכִים,
 נֹשֵׁב בְּמִשְׁכָּנוֹת, בְּאַרְמָנוֹת בְּטוּחִים,
 וּלְבַנְיָנוּ נִתֵּן רוֹב נִדְהָה וְשִׁלְחִים,

וּנְבָנִים וְנִלְוֵי לַחַיִּים טוֹבִים אַרְפִּים וְלִשְׁלוֹם.

כָּל הַקְהָל הַקְדוֹשׁ הַזֶּה—כָּל־יֹכִיחוּ אֶת צְדָקָתִי,
כָּל־יִצְעָקוּ, כִּי טוֹב וַיְפֹה, וּמִתְקַן וּמְקַבֵּל מִקְסָתִי,
כְּאִישׁ אֶחָד חֲבֵרִים, יִחְזִיקוּ בְּרַגְלִי „כַּפְרָתִי“,
כָּל־יִעְזְרוּ לִי לְנִצָּחַת, קְנִיחַ אֶת אֲנָשֵׁי מִצְרַיִם,
לְנִצָּחַת אֶת הָאֲפִיקוֹרְסִים—עַד־יִהְיוּ כַּפְרָתִי,
עַד־יִהְיוּ חֲלִיפָתִי, עַד־יִהְיוּ תְמוֹרָתִי,—

כִּי לָהֶם נָאֶה, כִּי לָהֶם יָאֵה.

זְכוּת רַבְּנוּ הַצַּדִּיק יָגֵן עַל מִקְסָתִי,
וּבְרוּחַ פִּיֹּ הַקְדוֹשׁ יִשְׁפִּיעַ לִי אֶת פְּרִנָּסָתִי;
הוּא יִשְׁמֹר גּוֹפִי, הוּא יַעֲלֶה נְשִׁמָּתִי,
הוּא יִמְתִּיק כָּל הַדִּינִים הַשּׁוֹרִים עַל מִקְסָתִי,
הוּא יִתְקַן מִכָּל סִיג וּפְגָם—אֶת גְּזֻלָּתִי...

בַּתְּפִלָּתוֹ—יִכַּפֵּר עַל חַטָּאתִי
וְעַל כָּל פְּשָׁעֵי—תְּבִסָּה אֶהְבֵּתִי;
אֶהְבֵּתִי לְבֵיתוֹ, וּלְכִיסוֹ—נִדְבָתִי,
אֶהְבֵּתִי לְחִסְדָּיו, וְעַל שְׁנֵאוֹ—מְסִירָתִי...

דְּרַבִּי יִתְּנָה בְּקוֹלוֹ, קוֹל אֲדִיר וְחֹזֵק, עַל עֲדוּתִי
 וְיִסְתַּתְּמוּ כָּל הַטַּעֲנוֹת, כָּל הַטַּעֲנוֹת עַל מַקְסָתִי
 וְיִסְתַּתְּמוּ וְיִשְׁתַּתְּקוּ כָּל שְׂטָנַי, אֲנָשִׁי מִצָּתִי,
 יִסְכַּר פִּיהֶם שֶׁל כָּל אֲפִיקוֹרְסֵי קְרִיתִי.

הוּא יֵצוּ—וְעֲדוּתִי תִּהְיֶה חֲלִיפָתִי,
 יֹאמֵר—וַיֵּאָסֵר יָדַי וְרַגְלֵי קִדְלָתִי
 יֵצוּ—וְעֲדוּתִי כִפְפָרְתִי

תִּפְשׁוּט אֶת צוּאָרָה לְשִׁחִיטָתִי...

כִּי מִשָּׁמַיִם הִרְאוּ לוֹ: כִּי בֶן נְאֻתוֹ
 וּמֵאֲחֵרֵי הַפְּרָצוּד שָׁמַע: כִּי בֶן יָאֵהוּ

כִּי דַבְּרֵי רַבְּנֵי יְחִיָּה קְדוּשִׁים בְּקְרִיתִי;
 הוּא הַמַּפְתִּיחַ לְכָל הַשְּׁעָרִים בְּקִדְלָתִי,
 הַצַּדִּיק—הוּא יְסוּד הַיְסוּדוֹת בְּמַקְסָתִי,
 הוּא הַמְּלֶאךָ הַמְּלִיץ בְּעַדִּי וּבְעַד חֲבֵרָתִי.

מִגֵּן הַמַּקְסָא הוּא בְּדַבְּרוֹ,
 מִתִּיָּה כָּל „הַקְּהָל“ בְּבִאָּמְרוֹ,
 הֶרְבֵּי הַקְּדוּשׁ שְׁאִין כָּמֵהוּ

הַמֶּהֱפֵךְ אֶפִּיקוֹרְסִים לְתַהוֹ וְבַהוּ,
 לְפָנָיו גַּעְבֹּד בְּיִרְאָה וּפְחָד,
 כָּל הַקֶּהֱל יַחַד, יַחַד... .

ז.

וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, אַחֵי וְרַעֵי, יְדִידֵי לְבַתִּי,
 עֲלִיהֶם וְעַל זִרְעָם אֶשְׁפֹּךְ כַּמִּים אֶהֱבַתִּי,
 לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד אֶעֱשֶׂה כְּחֻכְמַתִּי,
 אֶבְחַרְהָ לָהֶם מִיָּתֵהּ יִפְּהַ בְּחֻמְלָתִי,
 אִישׁ אִישׁ בְּיוֹמוֹ, אֶהוּבִי, יָמוּתוּ בְּנִשְׁקָתִי.

אֶת הַמִּזְרָה אֶשְׁלַח מִמְּעוֹנָתִי,
 אֶת אִיזָאק—אֶגְרֹשׁ מִמִּשְׁכַּתִּי,
 לִיקוֹב אֹמֵר—”צֵא מִבֵּית־מִדְרָשִׁי”,
 וּלְמִיזִים—”לֹא אֶקְיַף לָךְ סְחוּרְתִּי”;

לְבַחֲרוּיָהֶם אֹמֵר—הֵיוּ חֲלִיפָתִי,
 בְּעַד בְּנֵי אוֹ בְּנֵי בְנֵי אוֹ בְּנֵי בְנֵי בְנֵי בְנֵי בְנֵי,
 לְכוּ לַעֲבֹד בְּצָבָא, מִשְׁכִּילֵי עֲדָתִי!
 הֵיוּ, ”לְאִנְשֵׁי־חֵיל”, כְּתָבִי מִסִּרְתִּי!
 שָׁמָּה תִצְאוּ לְחֵרוֹת! לְחַפְּשֵׁי מַטְקָסָתִי.

הַתְּעַרְבוּ בְּגוֹיִם, אֲפִיקוֹרְסֵי עֵדוּתִי!
 כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְשִׁים וְדוֹרְשִׁים מִקְהֶלְתִּי,
 יְיִשׁוּעָה לָכֶם כְּרִצּוֹנְכֶם! לְטוֹבָה כְּנָתִי!
 עֲתָה תִהְיוּ לְגוֹיִם גְּמוּרִים, יְדִידֵי לְבַתִּי!
 לֹא כֵן הַנְּבָרִים! לֹא כֵן אֲנִשִּׁי מִצְתִּי!
 לָכוּ עֲבֹדוּ! לָכוּ עֲבֹדוּ! תַּפְצִי רַעְתִּי...
 כִּי לָכֶם נְאֻה, כִּי לָכֶם יֵאָה!

אֱלֹהֵי כְּפָרוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי חֲלִיפוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי תְּמוּרוֹתֵינוּ, –
 אֱלֹהֵי „הַגּוֹיִם” יִלְכוּ לְעֵבוֹד בְּצָבָא,
 וְאֲנַחְנוּ נִלְךְ וְנִכְנַס לְחַיִּים טוֹבִים
 וְלַטֶּקְסָא טוֹבָה וְאַרְכָּה וְלִשְׁלוֹם.

אַרְבַּעַה בָּנִים

הַבָּנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל (ירמיה מט)
בָּנִים זְבֻלְתִּי וְרוֹמְמָתִי
וְהֵם פָּשְׁעוּ בִּי (ישעיה א).

א.

אַחַד חָכָם.

גַּם לְמִשְׁפִּילָיָה וְחֻכְמָיָה, גַּם לָהֶם—

לֵב אָבֹן תַּחַת לֵב בְּשָׂר.

הֵן לֹא גִבְחַד מָהֶם, כִּי רוּב יִשְׂרָאֵל עֲנִיִּים הֵם.

דִּלִּי כֶסֶף וְרִקִּי בְּשָׂר.

כִּי אֵךְ מִדֵּי שִׁבְתַּת בְּשִׁבְתּוֹ יֹאכְלוּ סְעֻדַת בְּשָׂר,

עֵצִים וּכְזִית בְּשָׂר.

וּמִעֲרַב שִׁבְתַּת לְעֲרַב שִׁבְתַּת, כָּל בֵּין הָעֲרַבִּים הַזֶּה—

לֹא יֹאכְלוּ בְּשָׂר;

עֵין בְּעֵין יִרְאוּ, כִּי יִלְדִינוּ חֲלָשִׁים, צָפַד עוֹרֵם
 עַל-עֲצָמָם מַחְסֵר בְּשָׂר.
 כִּי מֵאֲכַל בְּנֵינוּ בָרַע, מִזֹּנָם—
 תִּפְוִחֵי-אֲדָמָה תַחַת בְּשָׂר;
 יִרְאוּ, כִּי כָל נְעָרֵינוּ נָכוּ בַּמִּקְרָפֶל
 בַּחוּרֵינוּ—בְּצִנְמָן-בְּשָׂר *)
 יִרְאוּ, כִּי עֲצָמוֹת יִבְשׁוּת—כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל הִנָּה!
 דָּבַק-עֲצָמָם לְבָשָׂר;
 עֵין בְּעֵין יִרְאוּ, כִּי קִטְוֹן יַעֲקֹב מִכָּל הַגּוֹיִם,
 בַּל כֵּן הַמֶּלֶךְ הַזֶּה, בַּל בְּשָׂר;
 יִרְאוּ כִּי רֹב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִמָּה פְּחָשִׁים וְרָזִים,
 שִׁפְלֵי קוֹמָה וְרַגְלֵי בְּשָׂר;
 כִּי בְצֵאתָם מִרְחֹם אֲמוֹתֵיהֶם
 כָּבֹד נִאֲכַל מֵהֶם תִּצֵּי הַבְּשָׂר,
 כִּי גַם אֲבוֹתָם הַמּוֹלִידִים אוֹתָם—

הִמָּה פְּחָשִׁים פְּחָרְשִׁים, רָזִי בְּשָׂר.

* שוויינד-זוכט באשכנז, או хашотка בל"ה, ועל הרוב הגדול המחלה
 הזו תדבק באנשים הסובלים מחלת הסקרופל, והסקרופל בא מאשר יאכל
 פחות מן הראוי מאכלי בשר ויותר מן הראוי מאכלי קמח, ירקות וקרטופל
 וכדומה, אשר רוב העניים יאכלו אותם תמיד. (הערת המחבר).

כִּי גַם עַל אֲבוֹתֵינוּ עָלָה הַפֹּרֶת! גַּם הִמָּה
 גָּדְלוּ עַל מַקְסַת הַבָּשָׂר
 גַּם הִמָּה לֹא נִזְוְנוּ כְּרֵאוּיָהּ גַּם הִמָּה
 לֹא אָכְלוּ בְּחַיִּיהֶם לְשִׁבְעַת בָּשָׂר;
 וְכֹה מוֹרְשָׁה לָנוּ קִהְלֵת יַעֲקֹב—
 שְׁשָׁלוֹת קוֹמָה וְרִקוֹת בָּשָׂר*
 יְרוֹשָׁה לָנוּ מִדֹּר הַזֶּה, מִיַּדֵּי אֲכִלֵי עֵמֶנוּ,
 בְּאַיִר יֹאכֵל אֶת הַבָּשָׂר;
 עֵינֵי בְּעֵין יִרְאוּ כִּי הַמַּקְסָא תֵּאֱכַל
 אֶת יִשְׂרָאֵל, הַדָּם עִם הַבָּשָׂר,
 תֵּאֱכַל בְּגִינוֹ הַקְּמָנִים עִם הַגְּדוֹלִים
 הַבְּלָה מִנְפֶּשׁ וְעַד בָּשָׂר.

(* אתן לך עצה לראות בעיניך כי כנים דברי, כי רוב ב"י הם קטנים
 בקומתם, רזים וכחשים יותר משאר האומות: עמוד ביום השבת לפני פתח
 כל בית הכנסת בשעה שאחינו יוצאים מבית התפלה למאות וגם לאלפים, הבט
 אל קומתם וראה את פניהם הצנומים וספור כמה מהם בכל מאה ומאה אנשים
 יש, אשר קומתם שלמה ופניהם בריאים, ולמחרתו ביום הראשון לשבוע לך
 עמוד על פתחי בית תפלת הגוים שכנינו, וראה את האנשים היוצאים מן בית
 התפלה, וספור גיב כמה, בכל מאה אנשים מהם, יש בריאים וחזקים, גבוהים
 ושלמים בגובה קומתם וברוחב גופם, עשה כך ותשתומם ותתפלא לראות
 כי ב"י במעט כלם רזים, חולים, ושפלי קומה—מחוסר בשר

תִּרְאוּ כִּי חָסַר הָם וְתָרִיגוּ תְּלָיִים
הַהַלְוִיִּם בָּהֶם—כָּל נִגְעֵי הַבְּשָׂר.

יָמִיתוּ בַּנֶּעַר נֶפֶשׁ בְּנֵינוּ

וַיָּבִיאוּ רָעָה עַל כָּל בְּשָׂר... —

אֵת כָּל אֱלֹהֵי תִרְאוּ וְתִדְעוּ וְתָבִינוּ.

מִשְׁפִּילֵינוּ גְדֹלֵי הַבְּשָׂר.

אֵךְ נֶפְשְׁכֶם לֹא תֵאָבֵל עַל עַמְּכֶם.

עַל אַחֵיכֶם לֹא יִכָּאֵב הַבְּשָׂר;

כִּי אַתֶּם, מִשְׁפִּילֵינוּ, בְּכֹל אוֹת נֶפְשְׁכֶם

תֹּאכְלוּ לָכֶם בָּשָׂר,

הַפֶּל מִתָּר לָכֶם! הַפֶּל מִדָּוָר!

תֹּאכְלוּ כָּל בְּשָׂר!

אַתֶּם תֹּאכְלוּ! אַתֶּם יִצְאֲתֶם לַחֲפָשִׁי

בְּיַד רָמָה, בְּזִרְעַת בְּשָׂר,

וְאַחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, יִתְּלוּ וַיָּמָתוּ

מִחֲסָר מְזֹזָן, מִחֲסָר בְּשָׂר!...?

אִם מִשְׁפִּילֵיךְ יֵאָשֶׁר גְּדֹלָתְךָ בְּזַעַת אַפְּךָ

שָׂכַחוּ כִּי הֵם מִבְּשָׂרְךָ בְּשָׂר.

יְעַלְמוּ עֵינֵי מְבַשְׂרֵם, מֵאַחֲיֵיהֶם הָאֲבִיוֹנִים.

אָכֵן בְּלִבְכֶם תַּחַת בְּשָׂר.

אִם מִכֹּל טוֹב עַמִּים, מִכֹּל חַיִּי אֲמַתֶּם,

יִקְרִים לָהֶם חַיֵּי הַבְּשָׂר,

אִם חֲכָמִיךָ, אֲשֶׁר גִּדְּלָתָהּ, פִּשְׁעוּ בָּהּ! שְׂכַחוּ עַמִּים

בְּשִׁבְתָּם עַל סִיר הַבְּשָׂר, —

אִם תִּקְרָאנָה אֶתְךָ כְּאֵלֶּה עַמִּי!

אִם בְּנִיךָ עֲזוּבוֹךָ, מִבְּשָׂרְךָ בְּשָׂר?...

מָה אַעֲשֶׂה לָּךְ, אֲמַתִּי? מֵאִן אֶקַּח לָּךְ גּוֹאֵל.

קָרוֹב וְשֵׂאֵר-בְּשָׂר?...

דָּם עַמִּי! דָּם וּסְבוּל! שְׁלֵם מִקָּסָא וְדָם!

הֵם כָּל בְּשָׂרִי!

סְבוּל כָּל מַחֲלָה! מוֹת בְּנַעֲרֶיךָ...

וַיִּגְוַע כָּל בְּשָׂר...
—

ב.

אַחַד עָשִׂיר

אֶךְ כָּסֶף כָּסֶף יִרְדְּפוּ! אֶךְ הוֹן וְעֶשֶׂר

יִבְקָשׁוּ כָּל עֲשִׂירֶיךָ;

בַּעַד עֲשָׂרִים כָּסֶף, גַּם אֶת אַחֵיהֶם,
 גַּם אֶת יוֹסֵף. יִמָּכְרוּ גְבִירֵיךָ;
 אֶךְ אַחַר כְּבוֹד, אֶךְ אַחַר שֵׁם, יִרְדּוּפוּ
 וְלֹא יִשְׁיגוּ, כָּל אַדְוִירֵיךָ;
 כְּבוֹד מִן הַנּוֹזִים, שֵׁם בְּעַמּוּם, יִקְרִים לָהֶם
 מִכָּל חַיֵּי בְּחִירֵיךָ.
 כָּל חֲפָצִים, כָּל יִשְׁעִים,
 כָּל תְּכֵלִית חַיֵּי עֲשִׂירֵיךָ
 כִּי זֶה יִקְרָא: "שׁוֹעַ" — גְּבוֹר לְכַלֵּעַ —
 וְזֶה: "רָם וְגִבּוֹר" — תִּקְוֶה לְרַעוּ;
 כָּל חֲפָצִים כִּי כָלֵם יִהְיוּ גְדוֹלִים,
 גְּשִׂאִים כְּרֵ' גְּמִלְיָאֵל,
 זֶה יִכְתּוֹב יָדוֹ: "הַרְוֵן פְּלִדָּשׁ"
 בֶּן יִדְלָף" — בֶּן פֶּתְרִיָּאֵל,
 וְזֶה יִחְתּוֹם: "הַטְּפָסֶר קְנִז"
 בֶּן עֲמֶלֶק" — בֶּן עֲזַרְיָאֵל,
 וּבַעַד הַבָּלִים כְּאַלְיָהּ יִשְׁכְּחוּ
 אֶת אַחֵיהֶם אֶת יִשְׂרָאֵל,
 יַעֲזְבוּ אֶת עַמָּם, אֶת תּוֹרָתָם,
 אֶת הַמְּקֻדָּשׁ וְהָאֲרִיאֵל...

אם עֲשִׂירֶיךָ אֶךְ לְכֶךָ נִזְצָרוּ, לְשֵׂאת נָשִׁים
לְסָבוּא יוֹן וּלְזוּלֵל בְּשָׂרָה.

אם אֶךְ בְּשִׁבְלֵם גְּבָרָא הָעוֹלָם. בְּשִׁבִיל
שִׁבַּע הַפְּרוֹת, בְּרִיאֹת הַבְּשָׂר.

כִּי אֶךְ הַמָּה יַחֲיוּ וַיִּשְׁמִינוּ, אֶךְ הַמָּה יִתְעַנְּנוּ,
אֶךְ הַמָּה גְּדִלֵי הַבְּשָׂר;

וְאֲחִיהֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְעִבוּ וַיִּחְלְשׁוּ
וַיִּגְוַע כָּל בְּשָׂרָה.

וּמַדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ יִבְקָשׁוּ עַל פְּתֻחֵיהֶם
גְּדָבוֹת, פְּתוּתֵי לֶחֶם וּבְשָׂרָה.

אֱלֹהֵיהֶם יִשְׁתַּחֲוּוּ, אֱלֹהֵיהֶם יִתְפַּלְּלוּ, לְפָנֵיהֶם יִכְרְעוּ,
עַדֵּיהֶם יָבוּא כָּל בְּשָׂרָה.

וְהַגְּבִיר וְהַגְּבִירָה, בְּהִיכְלֵי כְבוֹד,
בְּשִׁבְתָּם עָלַי סִיר הַבְּשָׂר,

יִחְלְקוּ לְאָבִיוֹנִים פְּרוֹמוֹת...

שְׁתֵּים שְׁתֵּים לְכָל בְּשָׂרָה,

וַיִּחְלְקוּ מֵעֵשֶׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר—מִן כֶּסֶף הָרַבִּית

וּמִן מַקְסוֹת הַבְּשָׂר ;

אם אֲדִירֶיךָ, עֲפֹי ! יִבְקָשׁוּ כְבוֹד בֵּין הַגּוֹיִם,

כְּבוֹד מִכָּל בְּשָׂרָה.

וְלַעֲפָם , לְעַם קְדוּמִים, יְבוּזוּ !
 וְנִקְלוּ אַחֲיהֶם לְעֵינֵי הַבָּשָׂר,
 אִם כָּל חַיֵּי רוּחַם--אֵךְ שְׁקָלִים,
 אִם אֵךְ כֶּסֶף-נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר ;
 אִם גְּבִירָה, עַמִּי פִשְׁעוּ בָךְ
 וַיִּשְׁכַּחוּ כִּי הֵם מִבְּשָׂרְךָ בָשָׂר--
 מָה אַעֲשֶׂה לָּךְ, אֲמַתִּי ? מֵאֵן אֶקַּח לָךְ
 גּוֹיָל , קְרוֹב וּשְׂאֵר-בָּשָׂר?...
 דוּם, עַמִּי, דוּם וּסְבוּל ! שְׂאֵ חֲרָפָה מִכָּל עֲבָרִים,
 מִזָּרִים וּמִשְׂאֵרֵי-בָשָׂר;
 הֵן לַעֲשִׂירֶיךָ שִׁבְעַת מִצְלֵעוֹתֶיךָ ! הֵן נָשֶׁה,
 הֵן מִקְסָא! הֵן הִדָּם עִם הַבָּשָׂר!...

אַחַר צַדִּיק.

הַצַּדִּיקִים! חֲסִידֵיכֶם יָבִיאוּ לָכֶם עֶרֶב וּבֹקֶר
 לְחֵם חֲמֻדוֹת וּבָשָׂר,
 בָּתִּים טוֹבִים תִּבְנֶנוּ וַיִּשְׁבְּתֶם, תִּתְעַנְּגוּ עַל רֹב-יַיִן,
 עַל יַעֲמֹן וְעַל בָּשָׂר.

בְּרִיבֵיכֶם לֹא נִכְשְׁלוּ מִצֹּם, וּמִסְנוּפִים
 לֹא יִכְחַשׁ לָכֶם הַבָּשָׂר,

אֲךָ בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי יֵשׁ ה'—

בְּתַת לָכֶם לְשַׁבַּע בָּשָׂר.

אַתֶּם תֹּאכְלוּ, אַתֶּם תִּשְׁתּוּ,

אַתֶּם תִּתְעַנְנּוּ עַל כָּל תִּתְעַנְנּוּ בָּשָׂר

וְאֵל הָעַם תֹּאמְרוּ: „הִתְקַדְּשׁוּ לְמַחֲרָ!

לְמַחֲרָ וְאַכְלֶתֶם בָּשָׂר”—

וְאַתֶּם תֹּאכְלֶהוּ הַיּוֹם! אַתֶּם וּבְנֵיכֶם

תִּשְׁבוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר!...

בְּנֵי עַמּוֹ יִרְעִבוּ מִחֲסָר לֶחֶם!

דָּבֵק עֲצָמֶם בְּעוֹר וּבְבָשָׂר;

בְּתוֹכְנֵוּ רָעַב וְחָלִי! פִּרְנֶסְתֵנוּ בְּדַחֲקִי

רָעָה לְכֹל בָּשָׂר!..

וְהִצַּדִּיק חֵבֶק אֶת יָדָיו,

יִקְבֹּל פְּדִיוֹנוֹת וַיִּבְרַךְ כָּל בָּשָׂר;

יִבְטִיחַ לְתַת לָהֶם שֵׁם יְיָ הַמְּשֻׁמֵּר,

לְוַיָּתֵן, וּמִשׁוֹר הַבֶּר—בָּשָׂר!..

וּבְעוֹלָם הַזֶּה הוּא יֹאכֵל אֶת עַמּוֹ חַי!

יֹאכֵל הָדָם עִם הַבָּשָׂר.

הצדיק! סכבוננו פְּלָבִים רַבִּים!
 עֲדַת זֹאבִים הַקִּיפוּנוּ! מִרְפֵּי בָּשָׂר...
 מַחֲיַת בָּשָׂר חַי, בָּשָׂר עֲמֻנוּ, הוּא
 מַחֲיַת מַקְסַת הַבָּשָׂר,
 מַחֲיַת בָּשָׂר חַי, בָּשָׂר יִשְׂרָאֵל—
 הוּא „תַּקְהֵל” בַּמִּזְבֵּחַ עוֹר וּבָשָׂר,
 מַחֲיַת בָּשָׂר חַי, בָּשָׂר עֲנִיִּים—הוּא הַנִּטְוֶה,
 נִשְׁתֶּה דָם וּבָשָׂר.
 כָּל מְלוֹחַ בְּרַבִּית יִפְשִׁיט אֶת הָעוֹר מֵעֲנִי עֲמוּ,
 מִבָּשָׂרָם יֹאכַל בָּשָׂר.

* * *

וְרָאָה הַבַּיִת, הַצְּדִיק, אֶת הַבָּשָׂר הַחַי
 וְמָהַר... וּבֵין יִשְׁנִי הַבָּשָׂר...
 הַבָּשָׂר הַחַי... מָהוֹר הוּא! מָהוֹר כָּל אֹכֵל אֶת!?
 כָּל מִזְבֵּחַ בָּשָׂר?...

* * *

וְאַתָּה צְדִיק! וְאַתָּה קְדוֹשׁ!...
 וְאַתָּה יֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל!?!...

יהי חָמֶס עֶשֶׂק וְגֹזֵל בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל!
 יִשְׁחִית אֶת דְּרָכּוֹ כָּל בְּשָׂר!
 אִם אַף מְדֵי שִׁפְתַי בְּשִׁפְתוֹ יִבֹּא לְהַשְׁתַּחֲוֹת
 לְצַדִּיק כָּל בְּשָׂר;
 אִם עָנִי יִשְׂרָאֵל מוֹרָה מְאֹד, אִם יִרְעֵב,
 אִף אִם יִגְוַע כָּל בְּשָׂר—
 הַצַּדִּיק כִּפְפִיר יִכְטֹחַ, יִקְבֹּל לוֹ פְּדִיוֹנוֹת,
 שִׁתָּה יִין וְאֵכֶל בְּשָׂר.
 וְאוֹלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ וְנַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל כְּבוֹדוֹ...
 אֶל תִּיִן וְאֶל הַבְּשָׂר...
 אִם לֹא עַל פְּנֵיךָ יִבְרָכְךָ, וּבִפְּנֵי הַקְּדוֹשׁ
 יִחָרִים הַנְּפֹשׁ עִם הַבְּשָׂר.
 אִזּוֹ יִחֲשֹׁף אֶת זִכְעֵי קִדְשׁוֹ... וּבְהִבֵּל פִּי
 הוּא מוֹכֵן לְשִׁים קִץ לְכָל בְּשָׂר...
 חַיִּי כָּל עַמִּנּוֹ, כְּבוֹד עִם יַעֲקֹב, שֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
 הוּא כְּאִין וּכְאֶפֶס בְּעֵינֵי צַדִּיק
 חֲסִידֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל...

כבוד עצמו, יקר תפארת גדלתו—

חיי קדוש בישראל;

הֶרְבֵּי—הוא העקר! הצדיק—

הוא כלל ישראל!

האמונה בקדשתו, בנפלאותיו—

הפה עקרי אמונת ישראל...

אוי, איך נפלת משמים ארץ,

עם קדומים, עם ישראל!...

ד.

אחר רב

שמעה עמי ואדברה; למזות המשפיל בגרונו,

הם כל בשר!

כי שם הרב המשפיל אקרא! הבו לו כבוד,

הבו לו הדם עם הבשר!

זה הרב אשר קוינו כי בחכמתו

ישפך את רוחו על כל בשר,

זה המשפיל אשר צפינו כי הוא יהיה

משפיל אל כל, יהיה מרפא לכל בשר

זֶה "הַרְבִּינֵר" אֲשֶׁר לוֹ בַח עִם גְּבוּרָה...
 אֲשֶׁר לוֹ זְרוּעַ בָּשָׂר,
 מַה הוּא עֵיטָה לְעֵמוֹ? אִם יִרְפָּא הוּא
 אֶת פְּצָעֵי הָרוּחַ, נִגְעֵי הַבָּשָׂר?
 זֶה תַּמְשָׁבִיל—יִשְׁבִּיל לְקַחַת שְׂכָרוֹ
 פִּי שְׁנַיִם מִמִּקְסַת הַבָּשָׂר,
 יִכְתֹּב סְפָרֵי חַיִּים וְסְפָרֵי מָתִים,
 חֲתָנוּת, זָכָר וּנְקֵבָה מְכֹל בָּשָׂר,
 וְלְעֵמוֹ יָבוּז! יִלְעַג לְצָרוֹתָיו! אֶת עֲנִי אֶחָיו
 לֹא יֵדַע! זֶה נִתַּח הַבָּשָׂר!
 זֶה "הַרְבִּינֵר" יָנוּם וַיִּישָׁן עַל כֶּסֶם רַבָּנוּתוֹ.
 וּשְׁנָתוֹ תִּעָרֵב לוֹ, כִּי יֹאכַל בְּלֹא מִקְסָא בָּשָׂר;
 הוּא יִקַּח שְׂכָר־בַּתְּלָה, עֵשֶׂר שְׁתֵּיקָה...
 וְלֹא יִתֵּן אֶת פִּיו לְחַטֵּיא אֶת הַבָּשָׂר.
 "הַרְבִּי" יִקְבֹּל שְׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה,
 עַל כִּי יִבְרַךְ כָּל גִּפְשׁ כָּל בָּשָׂר,
 וְ"הַרְבִּינֵר"—יִקְבֹּל שְׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה,
 עַל כִּי יִפְרֹשׁ עֲצָמוֹ מִן הַצְּבוּר, מִמִּקְסַת הַבָּשָׂר.

לא ידון רוחו בַּמִּקְסוֹת יִשְׂרָאֵל,
 לא יתְעַבֵּר על ריב לא לו, בַּשָּׁנָם הוּא בָּשָׂר...
 סִיג לְחֻכְמָתוֹ—שְׁתִּיקָה! יַחְרִישׁ „הַרְבִּינָר“!
 וְחֻכְם יִחַשֵׁב בְּעֵינַי כָּל בָּשָׂר;
 מִלָּה בְּסֵלַע, מִשְׁתִּיקָא בְּתַרְוִין!
 יִשְׁתַּק הַרְבִּינָר, כִּי בֵּין שְׁנַיִם הַבָּשָׂר.
 אֶךְ עִם גִּישֵׁי הַגְּבִירִים יִרְבֶּה שִׁיחָה,
 כִּי גַם לַרְבִּינָר עֵינַי בָּשָׂר;
 וְגַם לַגְּבִירִים, מָרִי דְאַתְרָהּ, יִחְנִיף בְּחֻלְקִלְקוֹת,
 כִּי לָהֶם זְרוּעַ בָּשָׂר,
 וַיִּחְדָּו יִקְבְּלוּ מִן „הַדּוֹמָה“ אֶת „הַשְּׂוֹרִים“,
 אֶת הַפְּסֻלֹת מִמִּקְסַת הַבָּשָׂר,
 וּמִן הַפְּסֻלֹת הָאֵלוֹי יִתְעַשְׂרוּ כָּל רְאִישֵׁי הָעֵדָה,
 כָּל אֹכְלֵי עֵפֶם אֹכְלֵי בָשָׂר—
 וַיִּחְנֶנּוּ אֶת כֶּסֶף „הַשְּׂוֹרִים“ בְּכָל אֲשֶׁר תִּאֲוָה נַפְשָׁם,
 בְּכָל אֲשֶׁר יִחְמוֹד הַבָּשָׂר...
 תִּשְׁעָה חֻלְקִים מִן הַכֶּסֶף יִזְרוּ לְכָל רוּחַ,
 לְהַחְיֹת כָּל סוֹבְאֵי יוֹן, כָּל זוֹלְלֵי בָשָׂר,

(1) בית מועצת העיר.

מִיָּמִין—בְּעַל־דַּמְסָקָא, וּמִשְׂמָאל—מוֹסֵר הָעִיר
 וְעַל צְבִיָּהֶם הַרְבֵּ—כָּלֶם שְׂאֲרֵי־בָשָׂר,
 תִּשְׁעָה חֲלָקִים יִתְּנוּ לְעֹזְאוֹל, וְהָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ,
 לְרַפָּא אֶת נַגְעֵי הַבָּשָׂר.
 לְרַפָּא אֶת הַחֹלִים אֲשֶׁר נִנְחָלוּ מֵעַנִּי.
 כִּי יִשְׁלְמוּ נִשְׁךְ וּמִסְקָא לְכָל בָּשָׂר,
 וְהַנּוֹתֵר יִחְלְקוּ לְשִׁבְעָה שׁוֹחֲטִים, לְשִׁמְנָה בּוֹדֵקִים,
 וְלַעֲשָׂרָה מְנַקְרֵי הַבָּשָׂר,
 לְמִשְׁנֵיחִים, לְרֹאִים וְלְרוֹעִים, רוֹעֵי צֹאן עֲפָם
 וְאֹכְלֵיהֶם, הַדָּם עִם הַבָּשָׂר;
 וְהַרְבֵּי־רֹ"י—יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין כָּל הַמְּסֻבִּים—
 לְבָלִי יוֹצִיאֻ חוּצָה מִן הַבָּשָׂר;
 הַרְבֵּ הַמִּשְׁכִּיל יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו
 בֵּין הַגְּבִירִים, כִּי לֹא יִרְיֹבוּ הֵם כָּל בָּשָׂרוֹ
 וּבְעַד עֲבֹדָה גְּדוֹלָה כְּזֹאת.
 כְּעַד לְהַג הַרְבֵּה כְּזֹה וַיִּגִּיעַת בָּשָׂר,
 יֹאכְלוּ חֶקֶן כְּפָלִים, יִקְבְּלוּ שֹׁכֵר כִּי שְׁנַיִם,
 אֲשֶׁר יִתְּנוּ לוֹ הַגְּבִירִים מִמִּסְקַת הַבָּשָׂר.

בְּעַד עֲבֹדָה רָמָה וְנִשְׁאַה בְּזוֹאת,
 בְּעַד אֲשֶׁר בְּהִשְׁכָּלְתוֹ יִצְדִּיק אֶת מְקוֹמָהּ הַבְּשָׂרָה,
 בְּעַד זוֹאת—יִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: רַב־יִנְרוֹ!
 רֵאשׁ הַעֲדָה! רֵאשׁוֹן לְכֹל בְּשָׂרָה,

זוֹאת עֲבֹדְתְךָ, רַב־יִנְרוֹ! בְּיִשְׂרָאֵל
 זוֹאת פְּעֻלְתְךָ, גְּדֹל הַבְּשָׂרָה!
 אִם שְׁנִיתִי תְּבִינָה לִי! וְסִלַּחְךָ לְעֹנְוִי!
 כִּי רַב אֶתָּה לְכֹל בְּשָׂרָה.

הַשְּׁקָפָה. *

א.

אבותינו, בדור שלפנינו, בעת משל הפקרת הרוחנות,
בעת לדת שאלות שונות על דבר דת צרופה, אמונה מחכמת.
אבותינו בעתם, בעשם החד, במליצתם היפה המרקמת,
בתקירתם, שלכל דעה קודמת היא בספק מתקוממת,
בלשונם, בלצונם, בספריהם-שיריהם נלחמו מלחמת,
לאמר: „אם תזרה, אם תפלה, ואם השכלה קודמת?”

„למי הבכורה? על מי מהן נטבעה החותמת
„של ה' ? על מי מהן יותר בהיר תזרח שמש האמת?
„אם על חכמה קרה-מאירה, שאת רעיונינו מרוממת?
„או על אמונה, בקרה-מתממת, על איש-דת מחממת,
„על אמונה געימה-תמימה, שבתקנה היא קוסמת,
„אמונה, ששׂי עולמות היא לשלומי אמוניה משלמת?”

(* נדפס בספר השנה כרך א' (תר"ס), והגנו נותנים אותו בסוף המחלקה
הזאת, בהיותו כעין תמצית מכל האמור בשירים הקודמים.

בְּדוֹד שְׁלֹפְנִינוּ, הַתְּרוֹצְצוּ בְּקַרְבְּנוּ אֱלֹהֵי שְׁלֵשׁ הַשָּׁמַיִם:
חֲסִידוֹת, לְמִדְּנוֹת וְהַשְׁבְּלָה, זֶה אֵת זֶה הָיוּ מְקַנְיָמוֹת;
אִז הִתְלַקְחוּ, הִתְנַפְּחוּ, הִתְנַגְּחוּ בִּינֵינוּ אֱלֹהֵי שְׁלֵשׁ הַכְּתוּבֹת,
מִקּוֹלָם נִשְׁבַּת שְׁלוֹם-בֵּית, חָתָן קָם בְּחוֹתָנוּ, בֵּן בְּאֶבְיֹ,
כִּי לֹא בַּפְּטָר, בְּנִחַת, הִרְעִיפוּ לְקַחֵם, לֹא כַּמֶּל, לֹא כְּרַבִּיב,
בְּזַעַף הַמַּטִּירוֹ מְרִיבוֹת עֲצוּמוֹת, גַּם מִהַלְמוֹת מִסְּבִיב.
וְעַל מַה גָּמְרוּ, הִסְבִּימוּ אֶת הַזְּכוּת, אֱלֹהֵי בְּנֵי עֲלִיָּה?
גָּמְרוּ, כִּי תוֹרָה וְחֲסִידוֹת יַחַד. עִם חֲכָמָה וְאוֹרָה,
שְׁלֵשׁ אֱלֹהֵי-הַנְּגָה הַיְסוּד, הַבֵּית הַתְּחִתּוֹן וְהַעֲלִיָּה,
שִׁיִּסְדָּהּ, שְׁכַוְנָנָה בְּרוּחָהּ אֶמְתֵּנוּ הַנְּאֻוָּה וְהַשְּׁחוּרָה;
הִסְבִּימוּ, כִּי תוֹרָה, חֲסִידוֹת וְהַשְׁבְּלָה, שְׁלֵשׁתֵּן מִזְכוּת!
לְרוּחַ יִשְׂרָאֵל הָרָם, לְלִבּוֹ הַתָּם, יַחַד פְּלָנָה הַנְּגָה קְלוּבוֹת!
כִּי תוֹרָה, חֲסִידוֹת וְהַשְׁבְּלָה-הַנְּגָה מְהוֹרוֹת, תְּפֹאוֹת,
הוֹרְתָן וְלִדְתָן בְּקִדְשָׁהּ, שְׁלֵשׁתֵּן הַנְּגָה נוֹלְדוֹ תְּאֻמֹּת.
פְּכָה הִתְנַפְּחוּ בְּבֵהִי-מִדְּרֵשׁ, בְּחִדְרֵימָם, גַּם בְּפִאֵת מִטּוֹת,
חֲפֵשׂוּ רְאִיוֹת בְּסִפְרֵימָם, חֲפֵשׂוּ, קְרָאוּ גַם בֵּין הַשָּׁמַיִם,
וְלַפְעָמִים זֶה רְאִישִׁית מְדוֹן הָיָה גַם לְמִטְהַר־רִשָּׁע וְדוֹן...
אֲכֵן כָּל זֶה כְּבָר עָבַר וּבִטְלָה! לָכֵן עֲתָה רוּחֵי בָּם לֹא יְדוֹן!
כִּי כָּל שְׁשֵׁי-שָׁמַיִם הִלְכוּ קְדִימָה, וְרַגְלֵיהֶן הִיָּתָה רְגַל יִשְׂרָאֵל—

בְּלִנְיָה הַבִּיאוּ בְּרָכָה לְרוּחַ יַעֲקֹב הַתָּם. מִזֶּזֶן לְנַפְשׁוֹ הַיְקָרָה;
 אֲכֹן בְּיָמֵינוּ שְׁלֹשְׁתָּן יַחַד סָרוּ מִנֵּי דָרְךָ! נָטוּ מִנֵּי אֶרֶח!
 הַתְּנַקְלְקְלוּ! הַתְּבַלְבְּלוּ! הַתְּדַלְדְּלוּ! כְּמַעַט הָיוּ עָלֵינוּ לְטוֹרַח...

ב.

וַעֲתָה— לֹא אֱלֹהֵי הַיְהוּדִים.

לֹא אֱלֹהֵי הַיְכֹפְתִים וְהַלְמוּדִים!

אֲבוֹתֵינוּ אִזּוּ בְּעַתְּהֶם, בְּעֵשֶׂם הַחַד, נִלְחָמוּ מִלְחָמָת
 לֹא־מָרוּ: „אִם תּוֹרָה אִם תְּפִלָּה וְאִם הַשְּׂפָלָה קִדְּמָתָּ?” —
 וַעֲתָה שָׁחַק יִשְׁחָקוּ הַיְחַדְּשִׁים, אֱלֹהֵי הַכְּפָשִׁים,
 שְׁתַּמְטַבֵּעַ לָהֶם— דַּע, שְׁחַסִּידוֹתָם— בְּכִיסָם, אֱלוֹ הַבּוֹרִים,
 עַתָּה הִמָּה יִשְׁחָקוּ עַל אֱלוֹ הַיְכֹפְתִים הַנְּבוֹכִים, הַקָּשִׁים,
 הַזָּרוּרִים לְרוּחָם, לְרוּחָם שְׁסוֹבֵב הַזֶּלֶךְ בְּלִילֵי שְׁמוּרִים
 מִשְׁחֹק אֶל שְׁחֹק; מִשְׁחֹק אֲנָשִׁים אֶל זְחֹק נָשִׁים,
 מִשְׁחֹק עַל הַבִּירוֹא בְּפוֹנְדִין יִשְׁנִים נָם חֲדָשִׁים,
 אֶל שְׁחֹק הַבֶּל־טִין— עֲלָמוֹת מְחוֹלְלוֹת, הָעֲפוֹת
 בְּרַגְלֵיהֶן וְהַלְקָחוֹת לֵב שְׁבִי בְּעֵינֵיהֶן הַיְפּוֹת.
 וּמָזָה הַשְׁחֹק אֵךְ פְּסִיעָה קַמְנָה, אֵךְ פְּסִיעָה אַחַת,
 אֶל שְׁחֹק וְקִלּוֹת רֹאשׁ, שְׁמֹרְגִלִין אֶת הָאָדָם לַעֲבָרָה;
 לְשִׁתְיָה כְּדָת וְשִׁלָּא כְּדָת, לְאֲכִילָה נְסָה, לְתַאֲוָה יִתְרָה

לְפָלוּנִית אֶלְמוּנִית, שְׁפָרְמָה שְׁלָה לְפַעֲמִים לֹא נִטְרָה,
 וְכֵן יִלְכוּ מִדְּחֵי אֶל דְּחֵי, יִפְלוּ מִן הַפֶּח אֶל הַפֶּחַת,
 וְעַל כָּל הָעֲבֻרוֹת יִכְפֹּר הַשָּׁקֶל, תִּכְסֶּה הַגֶּרֶה...
 וְחֲטָא, וְכִפֹּר, וְחֲטָא—וְאֵין גַּחַת! חֲטָאת גַּחַת!
 עַד כִּי הַפֶּחַת תִּדְבֵּק בּוֹ, בְּנִפְחַת אוֹ בְּקִרְחַת...
 מִשְׁחֹק הַבִּירוֹא וְהַעֲלָמוֹת יַעֲבֹרוּ אֶל שְׁחֹק הַקְּלָפִים,
 עַד כִּי יֵשׁ שְׁבוּרֵי־לֵילָה יְרוּיחוּ אוֹ יִפְסִידוּ אֲלֵפִים,
 וְכֵן יִלְכוּ מִשְׁחֹק אֶל שְׁחֹק לְבִלְיִחַק בְּעֵלֵי הַכְּסָפִים,
 גַּל מִיַּי צְחֹק וְשְׁחֹק, לְכֹל הָעֲנָפִים, שְׁבָעָרִים יַחַד נְאֻסָּפִים...

ג.

עֵתָה—לֹא אֱלֹה הַיְהוּדִים!

לֹא אֱלֹה הַלְמוּדִים!!

עֵתָה בְּנֵי הַנְּעֻרִים, הַבַּחֲוָרִים, הַרִיקִים וְהַנְּעֻרִים,
 יִשְׁחַקוּ עַל הַמְּעֻנֹת וְהַמְּעֻנֹת בְּדָבָר אֱלוֹ הַשְּׂאֵלוֹת:
 אִם מִתָּר לְלַמֵּד תַּנְ"ךְ עִם תַּרְגוּם וּבְאֹרִים.
 הֵן הֵם עֵתָה עֹסוּקִים בְּשְׂאֵלוֹת מְאֹד מְאֹד נְעֻלוֹת:
 בְּשְׂאֵלוֹת רְמוֹת, בְּשְׂאֵלוֹת עַל־מְעֻלוֹת הַיְעֻלוֹת!
 הֵן כָּל הַשְּׂנָה כְּלָה, מִיּוֹם כְּפוּרִים זֶה עַד יוֹם כְּפוּרִים
 הִבָּא, הֵם, בְּכֹל הַלֵּילוֹת יִהְיוּ בְרוּמָנִים, בְּסִפּוּרִים,

וְעֵתָהּ, הָאֵם יוֹכְלוּ יַעֲזֹבוּ אֶת מְתֻקָּם וְאֶת הַנּוֹכָתָם
 שֶׁל אֱלֹהֵי הַרוֹמָנִים, עַל אֲהַבַת הַבֵּן עִם צָרַת הַבַּת,
 וַיִּלְכוּ לַנֶּנֶע עַל שְׂאֵלוֹת לֹא-קְלוֹת, בְּדַתְּם-תּוֹרָתָם,
 יִלְכוּ לְהִתְוַפֵּחַ בְּשְׂאֵלוֹת חֲכָמָה וַאֲמוּנָה, דַּעַת וְדַת ? ?

חֲלִילָה לָהֶם מַעֲשׂוֹת כַּדְּבָר הַיָּשָׁן וְהַקָּשָׁה הַזֶּה ! !
 לְסִגְתָּ אַחֲזֹר, לְרֵדֶת מִטָּה, מִן גֶּרֶם הַמַּעֲלוֹת...
 הֵן כָּל אֱלֹהֵי הַיּוֹפּוּחִים, כָּל זֹאת הַסְּפָרוֹת שֶׁל הַשְּׂאֵלוֹת,
 כְּבָר עָבְרוּ, כְּטָלוּ מִן הָעוֹלָם, נִשְׂרָפוּ בְּהֶבֶל פֶּה
 שֶׁל עֲלָמוֹת לְבוֹשׁוֹת רְקִמּוֹת וְלִקְחוֹת נְשָׁמוֹת,
 בְּהֶבֶל פֶּה שֶׁל כָּל נַעֲרֵי-נְעוּרָה, דְּבַר רָמוֹת,
 מִעַל דְּפֵי עַלְיֵי הַרוֹמָנִים, מִעַל אֱלֹהֵי הַבְּמוֹת,
 שִׁשָּׁם חָבְרוּ לָמוֹ בַּחֲזָרִים וּבַתּוֹלוֹת נִכְלָמוֹת.

הֵן שִׁיחוֹת חֲלִין שֶׁל אֱלֹהֵי תְלִמִּידֵי-חֲכָמִים וְחֲכָמוֹת
 צְרִיכִין לַמּוֹד! עֶסֶק וְחִשְׁק, וְלַפְעָמִים גַּם מְלַחְמוֹת!
 כִּי מִי חָכָם וַיִּבֶן יֵצֵר לְבֵן שֶׁל רַב הָעֲלָמוֹת ?
 הֵן רְגִישוֹתֵיהֶן נִעְלָמוֹת הַיַּחַת שֶׁבָּעָה חוֹתְמוֹת !

אַבּוֹתֵינוּ חָבְרוּ סִפְרֵי דַת לְנַחֲזֵל שִׁי עוֹלָמוֹת,
 וְעֵתָהּ רַב סוֹפְרֵינוּ יַעֲשׂוּ לָמוֹ יֵשׁם עַל פְּנֵי אֲדָמוֹת
 בְּחִבְרָם סִפְרִים, "יְצוּרִים" מִלְּאִים חֲטָאִים וְאַשְׁמוֹת

שֶׁל בַּחֲוָרִים, פְּלַגְשִׁים שְׁמוֹנִים, וְאֵין מְסֻפֵּר—עֲלָמוֹת...

לְאֵלֶּה סוֹפְרֵינוּ הַחֲדָשִׁים דְּמִיָּה תְהִלָּה!
 לְסֹפֵר הַדָּר כְּבוֹד גְּדֹלָם—אֵין בְּלִשׁוֹנִי מְלָה;
 לִכֵּן יִהְיוּ דְבָרֵי מַעֲטִים! שִׁפְתֵי נְאֻלְמוֹת...
 בֶּן בְּרֹב דְּבָרִים אֲכַשֵּׁל בְּלִשׁוֹנִי, חֲלִילָה...
 וְלִנְעֻת בְּסוֹפֵר חֲדָשׁ—נִוְרָאָה עֲלֵיָהּ!
 בִּי מִי כִמְהוּ יִזְדַּע לַחֲבֵר שִׁיר עַל עֲלָמוֹת ?

ד.

גַּם כָּל הַתּוֹרָה, הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ וּבְכַבּוּדָה—
 נִפְשׁ הַחֲדָשִׁים בְּכָר לֹא תִבֵּא בְּסוֹדָה!
 תִּלְמוּד, פּוֹסְקִים, מְדָרָשׁ, זֹהַר, יְלִקוּט וְהַגְּדָה—
 אוֹתָם בְּכָר שָׁכַחוּ כָּלָה, יִזְכְּרוּ כְּמִים עָבְרוּ!
 לְשִׁמְעַ קִבְּלָה, הַגְּדָה—פֶּתַח יִקְרָאם וּרְעָדָה,
 בְּעֵדָן—אֲזַנֵּיהֶם וּלְבָבָם עַל מְסֻפֵּר סָגְרוּ!...

הַתּוֹרָה, עֲבוּדָה, מִדּוֹת טִבּוֹת, עֵיוֹן תְּפִלָּה—
 בְּלֵ אֱלוֹהֵי כְּלָנָה לָהֶם תְּפִלַּת הַנְּהוּ! תְּפִלַּת בְּלֵ מְלַח;
 הַלּוֹכְדוֹת, הַחֲסִידוֹת גַּם הַיְהוּדוֹת כְּלָה
 בְּאֵין לָמוּ! בְּעֵינֵיהֶם בְּכָר אֲבִד עֲלֵיהֶן כְּלַח.

מִזֶּת־נֹתֵר לָהֶם גְּמָרָא, תּוֹסְפוֹת, יַחַד כָּל הַמְּפָרְשִׁים!

סורו מנהם גם ספרי דעת והשפלה, אלו המתקורמים!
 הן ספרי הלומדים, החסידים, כל חברי האפיקורסים,
 הספרים של כל אלו העניים, המלומדים והמשוררים...

כל אלו הספרים עם חברי חברים, כלם בחזקת,
 את השער על הברזא הם לא מעלים ולא מזידיים,
 הן כל שנה באלו הספרים יבאהו חסר, מגערת;
 עתה הן נשארו מהם לזכרון בארון אך שרידים,
 זעיר זעיר זעיר זעיר בין הפנור והמשארת...

חי פרעה! אם יתנו פרוטה בעד אלו הספרים!
 הן בהם אך שקלא וטריא אנו שומעים, אך קול דברים!
 באלה ספרי השנה, באלה מאספי אמונה ותבונה
 חעשירים, הנבירים והשועים, אינם ראים כל תמונה —

תמונת שקל, או צורת מטבע
 בזהב, בכסף, או בגיר ובשטר,
 שיוכלו לעת מצוא להשפל, להגביה
 עליהם את הקורס-של-יום ולקבל שכר,
 שכר ערמה, מרמה, תרמית ותחבלה,
 שכר עשק-שכר-שכיר וגזל פעלה...

ה.

עֲתָה לֹא אֱלֹהֵי הַיְהוּדִים!

וְגַם לֹא אֱלֹהֵי הַלְמוּדִים!

עֲתָה קָם בְּיִשְׂרָאֵל דּוֹר אַחֵר, דּוֹר מְהוֹר! כְּלוּ חֲדָשׁ!
 אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת הַנְּאֻן מְוִילָנָא עִם כָּל יְשִׁיבוֹתָיו,
 אֶת הַבַּעַל-יֵשׁ-טוֹב בְּקֶשׁ יַחֲשֹׁב. עִם כָּל נַפְלְאוֹתָיו,
 לְכָל תַּלְמִידָיו, לְכָל קְדוּשָׁיו, — הוּא לֹא יֹאמֵר: "קְדוּשׁ".

גַּם בְּמִה נֶחְשְׁבוּ לָהֶם זֶה מְנַדְלֻזֹן וְכָל הַתְּבַרְיָא?
 מַה יִּתְּנוּ וּמַה יִּסְיִפוּ לָהֶם כָּל הַיְדִיעוֹת, כָּל הַחֲקִירוֹת?
 הֵן הֵם עֲתָה עַל הַבִּירְזָא יִשְׁחָקוּ, זַעֲרִיָא עִם רַבְרְבִיָא!
 וְשֵׁם-כָּל הַדָּת, הַשֵּׁם, הַזֹּהַר וְכָל "מִפְרֵי הַיְצִירוֹת".

לְכָל אֱלֹהֵי הַסְּפָרִים אֵין שֵׁם לֹא קוֹרִים, לֹא מְקַח וְשַׁעֲרֵי!
 אֵין הַדְּנֻן, הַחֲטָה, הַשְׁעוֹרָה, הַפְּשָׁתָה וְהַכְּסָמַת—
 אֵין בְּנֵן, בְּטוֹבֵן וּבְמִקְחֵן, יִשְׁיחוּ כָּל יוֹשְׁבֵי שַׁעֲרֵי;
 כְּבָר כְּשִׁלְתָּ בְּרַחוּב הַבִּירְזָא חֲכָמָה וְאַמְתָּנוּ...

חֲקִי ה' וְדַעַת, מוֹסַר וְדָת, יִשֶׁר וְצַדִּיקָה,
 נְכוּחָה וְאַמְתָּ—זוֹ מְלֻכַת שָׁמַיִם הַמַּעֲשֵׂקָה—
 כָּל אֱלֹהֵי יַחַד אֵינָם שְׁוִים פְּרוּטָה בְּיוֹם עֲבָרוֹת,
 כְּפִרְץ פְּתָאם מִנְפָה שֶׁל פְּלִיטוֹת, שְׁמַטוֹת עֲקִירוֹת.

בַּעַת־אֶלְפֵי רַבְבוֹת אֶקְצִי"ת יִאבְדוּ, יוֹבְלוּ לְקַבְרוֹת,
 וְתַחַת הַמַּגְדָּל שֶׁל הַבִּירְזָא יִחַתְרוּ חֲתִירוֹת;
 בְּנִפּוֹל שָׁם פְּתֹאִם עַל בָּלָם
 פְּנִיק"ה, פַּחַד וּפַח,
 בָּבוֹא עַל הַבִּירְזָא עַל זֶה הַסֵּלָם,
 יוֹם צָרָה קְרִיזִים וְקַב"ת...

ו.

וְעַתָּה, אִם בְּיוֹם מַפְלָה, מֵאֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא *
 עַתָּה, אִם בְּאֶקְצִי"ת, אֲבִלְיַגְצִי"ת נַעֲשֶׂה כָּלָה,
 אִם נָם הִרְנִט"ה יִרְדָּה, נִפְלָה מִטָּה־מַטָּה...
 כָּל אֵלֹה שָׁם; תּוֹרָה, תְּפִלָּה, חֲכֻמָּה וְהַשְׁכָּלָה—
 מָה הִנָּה? בְּעַד מִי הִנָּה? אָמֹר מֵעַתָּה? !...
 הַמִּהְנֶה יָבֹא אֶל הַבִּירְזָא רֹחַ וְהַצֵּלָה?...
 אַחַר כָּל זֶה הַחֲרָבִין, אַחַר כָּל זֶה הַמַּפְלָה...
 נָם תְּסִידוֹת־חַב"ד מְפֹרָזִימִה הַשְׁפָּלָה;
 אַחֲרֵי כָּל זֹאת, תְּסִידוֹת לְמַדְנֹת וְהַשְׁכָּלָה
 אֶךְ מַלִּים רִיקוֹת הִנָּה! בְּלִי הַגְּבָלָה!
 מָה יִתְּנוּ הִנָּה לָנוּ וּמָה יוֹסִיפוּ בַּעַת בְּהַלָּה,
 בְּאֲשֶׁר תּוֹחַלְתָּנוּ נְכֻזָּבָה, כָּל תְּקוּתָנוּ נּוֹחַלָה,

כִּי כָל הַבִּירְזָא נִכְתָּה, נְהַרְסָה, יִרְדָּה נִפְלָה!...
נְהַפְכָה כְּמַהֲפַכַת סְדוּם! כָּל גְּבוּהָה הַיִּשְׁפָּלָה!...

כִּי אֲשֶׁר כָּל בְּאֵי שַׁעַר הַבִּירְזָא תֵּאֱחֹזֵם חֲלָלָה!
גַּם הַגְּבִיר קָרַח בֶּן תֶּרַח גַּם רוּחוֹ חִפְּלָה!
הִנֵּה שָׁם אַט, שְׁחוּחַ, בְּלִי-כַחַ, יִזְחַל כְּנִמְלָה,
כִּי יַד הַקְּרִיזִי"ם בַּפֶּל! עַל פֶּל מִשְׁלָה!

גַּם הַפְּרָסוּרָה, זֶה הַזְּרִזוּר, זְמֵרִי בֶן סְלוּא
זֶה הַהֶפְכָּפֶךְ, הָאֵיל הַעֶקֶד, נֶקֶד וְטְלוּא...
גַּם עָלָיו נִפְלָה בְּהִלָּה, תַּחֲבֹלְתוֹ נִכְשָׁלָה,
כָּל תְּכֻמָּתוֹ נִסְרָחָה, גַּם עֲרֻמָּתוֹ הִתְקַלְקְלָה,
סָר צִלוֹ! אֲבָדָה חֲרִיפוֹתוֹ הַמְהַלְלָה,
דְּמִיוֹנוֹ כְּעֲרֻבָה חֲבוּטָה, כְּאִשָּׁה בָלָה...

גַּם הָאֲנִצִּיקְלָפֶ"דִּיהַ, שְׁשֵׁלִישִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָה,
גַּם הִיא לֹא תָבִיא לְמִכְתָּנוּ רַפְּאוֹת־תִּתְעָלָה;
לֹא יוֹעִילוּ לָנוּ כָּל הַמִּזֵּן הַרוֹמְנִים הַרְעֵנָנִים
עִם עֲשָׂרָה קַבִּין יְשִׁיחוֹת שֶׁל כָּל אִשָּׁה חֲלָלָה,
גַּם כְּבָר הֶלֶךְ לֹא גִלְךָ בְּעֶרְבִי לְשׁוֹת בַּגְּנִים,
גַּם הַנְּשִׁים הַמְשַׁחֲקוֹת, הַמְרַקְדוֹת בַּמַּעֲנָלָה
גַּם הִנֵּה לֹא יִשְׁמְחוּ אֶת נַפְשָׁנוּ הַנִּבְהָלָה,

מֵאֵין פְּרוּטָה לְקִנּוּת שׁוֹשְׁנִים, לְהָבִיא אֶת־נָנִים.
 וְעַתָּה אִם הַפִּי־נִדִּין, אֵלֹו הַיְשָׁתוֹת יִהְרָסוּן,
 תּוֹרָה, חֲסִידוֹת וְהַשְׁפָּלָה מַה הֵנָּה כִּי נַעֲבֹדָה?
 מַה־יִּזְעִילוּ לָנוּ שְׁלִישִׁיתָן, אִם אֵרַח לְלַבְנוּ יַפְלִסוּן?
 נִנְתָּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵינוּ! נִשְׁלִיכָה מִפָּנֵינוּ עֲבוֹתֵינוּ!!

וּבְכָר הִקְנֹו אֲנִישֵׁי כְּנָסַת הַגְּדוּלָה
 שֶׁל הַבִּירוֹא, כִּי עַתָּה יִשְׂרָאֵל בְּגוּלָה,
 בְּטֵלוּ הַתּוֹרָה, הַתְּפִלָּה וְהַהֲשָׁפָלָה הָעוֹלָה,
 כִּי אִם אַךְ נִקְרָא אֶת הַקּוּר־ס הַיּוֹרֵד וְהָעוֹלָה
 בְּכָל בְּקָר—אִזּוּ יִהְיֶה רָצוֹן כְּאֵלֹו הַקְּרָבָנוּ עוֹלָה!...
 וְהָעוֹלָה וְהַחֲטָאֵת—מַה יִּזְעִילוּ הֵנָּה לְכִיסְנוּ הַחוֹלָה?!

אֵין תּוֹרָה, אֵין חֲסִידוֹת! אֵין חֲכָמָה, עֲצָה וְתַחֲכָפָה
 לְנֶגֶד הַקְּרִיזִי"ם! אִם הָאָרֶץ לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ,
 אִם אֵין הַרֵשׁ לְפָרִי הָעֲבוּדָה—וּבְטֵלוּ אֲנִישֵׁי הַפְּעֻלָּה,
 כִּי הַתְּרַמִּית, הַסְּפָקוּלְצִיָּה כְּבָר עֲבָרָה אֶת גְּבוּלָהּ!!

ז.

כָּל דְּרָךְ, כָּל דַּעַה, כָּל שְׁפָה
 טוֹבָה הִוְתָה, אָמֵנָם, בְּעַתָּה!
 אָכֵן עַתָּה, הִתְנַחֵן שֶׁל כָּל כְּתָה,

הַרוּחַ. הַנְּפֶשׁ שֶׁל כָּל אִשָּׁה
 מָה הַנָּה? אִם לֹא הִקְשִׁיטָה!

עֲתֵנוּ רָמָה! חֲכָמָה! מְאֹד מְלֻמָּדָת!
 עַל דְּרֶךְ הַקְדָּמָה הִיא דֹרְכֵת צְעֵדָת,
 וּבְכָל זֹאת, הִיא תִפְּחָה כְּגִדִי, כְּשֶׁה פְּשׁוּטָה,
 וּבְמַעֲשֵׂי-יוֹם-יוֹם הִיא לָנוּ בַּפְּרָאָה מְגֻדָּת
 כִּי אֵךְ עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הִיא עֹמְדָת:
 עַל הַשָּׁקֶל! עַל הַקְּשִׁיטָה! עַל הַפְּרוּטָה!

כְּכֹר הַגִּיד לָךְ, אָדָם בִּיקָר!
 כִּי יְסוּד הַיְסוּדוֹת וְהַעֲקָר
 שֶׁל הַתּוֹרָה, הַתְּסִידוֹת וְהַדָּבָע
 הוּא—שָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ! הַמְּטַבֵּעַ!

כֹּה תֹאמֶר לְיִשְׂרָאֵל הַעֵת הַזֹּאת,
 וְהַבִּירְזָא יוֹם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן לָנוּ אוֹת,
 כִּי יְסוּד הַיְסוּדוֹת וְהַעֲקָר,
 הוּא—הַשָּׁקֶל! הוּא הַכְּכֹר!

אִם עוֹד עֲתָה יִחְיֶה לּוֹ יִשְׂרָאֵל הַחֲלָה,
 אִם עוֹד יִשָּׁב, עוֹד יִישַׁב לּוֹ עַל הַמְּטָה
 אַחֲרֵי אֲלָפִים שָׁנוֹת רְדִיפוֹת בְּגוּלָה,

הוא אך בזכות השקל, ככלת הפרוטה!

ת.

פתותינו תאמות היו מלמעלה, ועתה—מלמטה!...
 שלשתן יחד נפלו מטה! אף אחת מהנה לא נמלטה,
 על שלשתן נפלה תרדמה אימה, חשכה גדולה ועלטה...
 אם הבנים, היהדות, נבוכה, כי הוביש מכה,
 נפשה בחייה נקטה, לכן היא תריב, תמיד מתקוממת,
 תתאונן במקומות מקלטה, כי תקוטה-שמשה לערוב נטה.

חלפו ליהדות הימים הטובים! תנה וישבתה...
 הלכה מדחי אל דחי! כל פתותיה ברוחן נפלו מטה;
 האם בצרותיה לקחה מוסר? אם השלימה את מגרעתה?
 אם הרחיקה מעליה את קבעתה? האם גרפאה מצרעתה?
 משנאת-אחים, מאנשי-ריב, ממחלקת, זו תולעתה?...
 אחרי ענותה והתעוטה—האם התישבה דעתה?
 האם החליפה כחמת, להיות אמה בשתגיע שעתה?
 אמה נבונה, שפניה בלם יעבדוה, יסורו אל משמעתה,
 למלאות יחד את מלאכותה, לעשות בשלום את מלאכתה,
 להטביע על פני דברי הימים את טבעה, את טבעתה,
 שהתולדה הכבודה בחכמתה לה נתנה, חלקתה.

אֶחָרַי אֲשֶׁר יָדָבְרָא לְפִי שָׁנָה הִיא שְׁתָּקָה עַל מִשְׁפָּתַי
 וּבְרָדִיפּוֹת מְאֹלִיפּוֹת, חֲלִיפּוֹת אוֹתָהּ בְּעִסְתָּהּ
 עַד כִּי עֵינָהּ וַיִּגָּעָה, הִיא כְּשֶׁלָּה, נִפְלָה מִמָּה?...

* *

*

לֹא אֲדַע!... נִפְשֵׁי נְבוֹכָה! רוּחֵי בֵי בּוֹכָה, חֲתָה!...
 לֵילָה לִי מִחֲזוֹן! בְּשִׁבְלֵי רְזוֹן! ה', אֶתָּה יִדְעָה!...

הוספות *

I.

הגיון ליצחק¹

אין אֶשְׁכַּל לְאָכַל, בְּבִנְיָה אֹתָהּ נִפְשִׁי: אֶבֶד חֲסִיד
מִן הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאָדָם אֲיוֹן ... אִישׁ אֶת אֶחִיהוּ
נִצְוָהוּ חֲרָם. (מיכה ז', א' ב').

בכורה אותה נפשי, והנה — בסר, מלאה אותה נפשי,
והנה — חסר.

חסיד-טוב אבקש, שמתחפר עם בנו ועם בריותיו, חסיד
אשר לא יפשיט שבעה עורות מעל בעלי-חובותיו, חסיד אשר
לא ילחך כלחוך השור את כל סביבותיו, אשר „לאחוך לא
תשיך“, וחי אחיך עמך“ כל מחשבותיו, חסיד משפיע צדקות,
משביע רעבים בנדבותיו; אבקש חסיד עושה חסד, חסיד,
שיכודו: חסד שבחסד, אבקש חסד, והנה — חסד!

משכיל-ישראל אבקש, אשר בו יחסו עניי עדתו, משכיל
אל דל ישראל, משכיל אל צרכי קהלתו, משכיל — משפיל ממרומו
לראות בשפל מצב אומתו, אשר כִּאֵב אחיו בני עמו נוגע-
בוקע עד תהום לבתו, השומע את צעקת עמו ישראל מפני

(* מלבד שירים, היה המחבר כותב לפעמים גם פולישונים בסגנון של פרוזא חרוזה או של „בריותות“ תלמודיות. רוב הפולישונים האלה, שבזמנם מצאו חן בעיני הקוראים, כבר עברה שעתם ואבד טעמם. אבל בשביל להראות מה טיבם, אנו נותנים פה, בתור „הוספות“, פולישון חרוז אחד ואיוו מן ה„בריותות“ המוכרות. על האחרונות היה המחבר נוהג על הרוב להוסיף „פירוש“, אבל בהיות כונתו ברורה גם בלעדי זה, השמטנו את הפירושים.

(1) נדפס ב„המליץ“ שנת 1883 גליון 34.

נוגשיו, היודע את צרתו, משכיל עובד עמו בחכמתו, נדכתו
אהבתו וחמלתו... משכיל, שכלו אהבה ודעת, משכיל שיכודו:
חסד שבדעת, אבקש שכל, והנה—סכל!

רב גאון-ישראל אבקש, אשר בעמוד-אש תורתו, מוליך
באמצע הדרך יושבי הקצוות שבעדתו, רב מלא תורה ואורה
ועל ישראל הדרתו, רב כמשה יהיה שפל רוח, סובל הכל
בענותו, רב כאהרן יהיה אוהב שלום ורודפו בקהלתו, רב כהלל
יהיה מעמיד תורה על עקרה בבינתו, רב טוב ורב חסד לכל
הכתות שבאומתו, רב ברכות, רב פעלים, עוסק בהצלחת
אומתו, רב צדקות, רב להושיע ונעימות בימינו נצח, רב
הרב את ריבנו ויסודו: חסד שבנצח, אבקש רב—והנה רהב.
אבקש טוב, אבקש מועיל באנשי כל כחה, רעיון, תוכן
פנימי אבקש בהליכות כל שמה, אבקש בהן מזון: מזון לרגש,
מזון לשכל, בר ולחם אבקש, לכל בני עוני — אוכל, אבקש
מזון, והנה—רזון!

יסוד היסודות אבקש, שרש כל דבר ועיקר הכל, יסוד
היסודות: טובת כל בני האדם ואשר הכל, אבקש אהבה,
אבקש רעות, אבקש שלום הכל, והנה—קגאה ושנאה! מלחמת
הכל על הכל...

* *

*

בכורה אותה נפשי, והנה—בסר, מלאה אותה נפשי,
והנה—חסר. אבקש חסד, והנה—חסד. אבקש שכל, והנה—
סכל. אבקש רב, והנה—רהב. אבקש מזון, והנה—רזון. אבקש,
אדרוש שלום הכל, והנה—מלחמת הכל על הכל...

אני אבקש, אתפלל, אתחנן, אדבר רכות, והמה יטו עלי
ידם—בחמשים ומאתים מכות...—אבקש בעולם את הספירה
העליונה: חסד שבחסד, והנה בכל מקום—בריוטא התחתונה:
נבורה שבנבורה!

II.

בְּרִיתוֹת דֵּר' יִצְחָק.

א¹) תניא, ארבעה מיני סופרים הם: מדבר מעט ואומר הרבה—חכם; מדבר הרבה ואומר מעט—מליץ; מדבר הרבה ואינו אומר כלום—בעל דרשן; אינו מדבר כלום, ואומר הרבה—זה היודע לשתוק בימי רעה.

ב¹) שתי מדות בקוראי ספרים: קורא את הכתוב על השורות—זו מדה בינונית; קורא את החלק בין השורות—זה קורא מבין.

ג²) אמר רבי יצחק: הרבה למדתי מדבותי, ויותר—מספרי, ומצרותי—יותר מכלם.

ד²) תניא, מנין לעשרה יהודים שיושבים ביחד, שמלינים זה על זה? שנאמר: עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים (במדבר י"ד כ"ז); ומנין שאפילו שלשה יהודים שיושבים סמוכים זה לזה, שאוכלים איש בשר רעהו ויורדים איש לחיי חברו? שנאמר: ויגזור על ימין ורעב, ויאכל על שמאל ולא שבעו, איש בשר זרעו יאכלו; מנשה את אפרים ואפרים את מנשה יחדו המה על יהודה (ישעיהו פ' י"ט)—מנשה אחר, אפרים שנים, יהודה שלשה. ומנין שאפילו שני יהודים, שיושבים יחדיו, מריבים זה עם זה? שנאמר: והנה שני אנשים עברים נצים (שמות ב' י"ג). ומנין שאפילו ולדות ישראל כשיוצאים

1) א' וב' נדפסו בהקול שנת 1879 גליון 44 ונשנו בגן פרחים' ברך ב' (תניא).

2) ג' וד' נדפסו בגן פרחים' שם.

מרתם מתפרצים זה בזה? שנאמר: ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ (בראשית ל"ח כ"ט). ומנין שאפילו עוברין במעי אמן מננחים זה את זה? שנאמר: ויתרוצצו הבנים בקרבה (שם כ"ה, כ"ה).

ה³) תניא, אם יאמר לך אדם: אומות-העולם אוהבים את ישראל—אל תאמין; אומות העולם שונאים את ישראל—תאמין ולא תאמין. אומות-העולם מקנאים בישראל—תאמין באמונה שלמה.

ה⁴) תניא, דרוצה שאומות העולם יאהבו אותן, מה יעשה? לא ילמוד שום חכמה—חזין מן הסרסרות, לא יעסוק בשום מלאכה—חזין מבשול היי"ש, לא יצטיין בשום אומנות נקיה—חזין מזמר, מה יפית? ולא יסתר בשום דבר—חזין מבלויי סחבות וסמרטוטין, לא יתהדר בבגדים נאים, לא ישב בדירה נאה, ולא יצא במרכבה נאה, ולא ידבר בלשון נאה; במקום גדולים לא יעמוד, כמושב חכמים לא ישב; יהיה נעלב ואינו עולב, שומע חרפתו ואינו משיב, מלוה לגוים ואינו תובע; כשמכים אותו—לא יצעק וישים את עצמו כאלם, מסים יתן ויחזור ויתן, זכויות לא ידרוש ולא יבקש, ויסתפק במה שאין לו; לא ילך בקומה זקופה, יהיה שפל רוח ושפל ברך, נוח להשתחוות ולכרוע, ויאמר, מודים מודים! על כל צרה שלא תבוא עליו ויברך על הרעה מאה ברכות בכל יום. זה הכלל: מזונותיו יהיו מועטין—ככלב, יזחל—כתולעת, יתן את עורו—כשה, את חלבו—כבהמה, ואת נבו—כחמור, יהיה עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי לעשות רצון אומות העולם. אם הוא עושה כן—אשריהו ופזיב לו. אמר ר' יצחק, כולי האי ואולי....

ה⁵) תניא, מתחלה היו מצדיקין את ישראל בפני הגוים;

(3) נדפס ב,הקול" שם.

(4) נדפס ב,הקול" שם ונשנה ב,המליץ" שנת 1883 גליון 34.

(5) ז'וח' נדפסו ב,הקול" שם.

משנתרבו המשכילים החדשים שלא שמשו כל צרכם—צריכים
אנו להצדיק את ישראל בפני—ישראל. אמר ר' ספרא: כל
החסרונות שמנו הסופרים בישראל, נמצא דוגמתן בכל אומות
העולם, ולא עוד אלא שישראל חוטאים מדוב רעה ומעוני,
ואומות העולם חוטאים מדוב טובה ומעושר. אמר ר' יצחק:
אין לך כל מין חטא וחטון בישראל שלא תמצא דוגמתו
שבע פעמים יותר בין אומות העולם.

ח"י) תניא, ידע הקב"ה בהם בבני ישראל, שכחותיהם
מועטים ושונאיהם מרובים, עמד ועשה מהם כוחרים ורוכלים
זהרבה להם כסף וזהב, בכדי שיוכלו להתקיים בין האומות.
אמר ר' יצחק: אלמלי היו היהודים עובדי האדמה בדורות
הראשונים, לא גשתייר משונאיהם של יישראל כלום (6), וכבר
היו כולם עם הדומה לחמור והיו סובלים עליהם מצים גדולים
משוא, ולסוף היו מתהפכים לעבדים גמורים, כמו שנאמר:
יששכר חמור גרם רובין בין המשפתים וירא מנוחה כי טוב ואת
הארץ כי נעמה ויט שכמו לסכול ויהי למס עובד (בראש' מ"ט י"ד)—
מכיון שכתר לו יששכר עבודת האדמה היה כחמור לשכל, כתמור

(6) כדי להטעים יותר את השקפתו של המחבר על עבודת האדמה,
השונה הרבה מהשקפת שאר בני דורו, הגנו נותנים פה את הדברים הנמצאים
ב"פירוש" ל"בריתא" זו:

בן ראינו בכל ההסטוריה בכל הארצות ובכל הדורות,
כי יושבי הערים הסוחרים ובעלי המלאכה לא השתעבדו כלה לאדוניהם
כמו שהשתעבדו להם האכרים, וגם מן השעבוד הקל שלהם העירוניים יצאו
לחרות זמן רב קודם מן האכרים, אשר המה היו עבדים מרודים ושפלים עד
המאה התשע עשרה הזו. וגם היום ברוב ארצות אירופא האכרים המה
חמורים בשכל ועבודה, כי העבודה הקשה והעבודות יטמטמו את
לבם ומתוך העניות הרבה נעשו סבלנים יותר מדי, ובעצמם יטו שכמם
לסכול עול מסים גדולים בערך מן המסים אשר ישלמו יושבי הערים והנם
גם היום עבדים, אם לא בגוף, כי בגופם יצאו לחירות, אבל ברוחם
ובמדותיהם, כי אין לך אומנות פחותה מן הקרקע, כי כל המחבר
לקרקע—כקרקע!

לעבודה ולמשא ורובין ככהמה, ואחר כן התחילו לעבוד בו
 בפרך — ויט שכמו לסבול, ואחר כן הרבו על האדמה ועל
 התבואה מסים, ולבסוף גם אותו בעצמו ובנופו עשו לעבד נמור.
 ט⁷) תניא, מעשה ובא נוי אחד אצל ר' פנחס בן ינאי
 ואמר לו: למדני כל הסטורית ישראל כלה בשעה שאני עומד
 על רגל אחת, ודחפו ר' פנחס בשתי ידים, גער עליו ואמר
 לו: דברי ימי ישראל הולכין ונמשכין זה כמה אלפים שנה.
 כמה פרעה וכמה המן הרשע עמדו עליהם בכל הארצות ובכל
 הדורות לכלותם מן העולם, וכמה בלעם בן בעור קבלו מבלק
 מלוא ביתם כסף וזהב ורכבו על אתונותיהם בכדי לקלל את
 ישראל, וכמה גדולים עמדו להם לישראל להוציאם מן המיצר
 ולהצילם מכל צרה—ואתה אומר: הורני כל הסטורית ישראל
 בשעה שאני עומד על רגל אחת?

הלך אותו הגוי ובא לו אצל ר' יצחק ואמר לו: למדני
 כל הסטורית ישראל בשעה שאני עומד על רגל אחת—וקבלו
 ר' יצחק בסבר פנים יפות, ואמר לו: בני! דם ואש ותמרות
 עשן—זה כל הסטורית ישראל כולה, ואידך פרושה היא, זיל
 נמור. אמרו: לא היו ימים מועטים—ונתגייר.

י⁸) כשרצה הקב"ה לזכות את ישראל, הרבה להם תורה
 ומצות, עמדו הלמדנים וקבלו עליהם כל התרי"ג מצות ופרושיהן;
 באו המשכילים החדשים והעמידון על ארבע: ואכל ושבע
 ודשן ופנה אל אלהים אחרים; באו רבותיהם של החסידים
 והעמידון על שלש: ואכלת ושבעת וברכת; באו עמי הארץ
 שבחסידים והעמידון על שתיים: וחיית ורבית. מכיון שראה
 ר' יצחק כן, עמד והעמידון על אחת: ואהבת את ישראל עמך
 בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך.

(7) נדפס ב"הקול" שנת 1879 גליון 1.

(8) "הקול" שנת 1878 גליון 84.